

Hæstaréttardómar 1955 - Registur

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. NAFNASKRÁ.

A. Einkamál.

	Bls.
Akureyrarkaupstaður	75, 176, 431
Arnþrúður Guðjónsdóttir	481
Axel Halldórsson	651
Ágúst Bjarnason	651
Árnason, Pálsson & Co. h/f	66, 211, 220
Ársæll Jónasson	427
Ársæll Jónasson f. h. Kjötbúðar Vesturbæjar	499
Ásbjörn Guðrúndsson	626
Ásbjörn Magnússon	714
Ásmundur Guðmundsson, Reykjavík	184, 715, 716
Ásmundur Guðmundsson frá Helgavatni	554, 698
Ástríður Guðjónsdóttir	537
Baldvin Einarsson	561
Bára nr. 2. stúka í Vestmannaeyjum	677
Beinteinn Bjarnason	397
Benedikt Gíslason	554, 698
Bergsteinn Jónasson	651
Berndsen, Ewald	66, 184, 716
Berndsen, Sigurður	714
Bjarnarson, Sophy, dánarbú	95
Bjarnarson, Vilhjálmur	95
Björgvin h/f	625
Borgardómarinn í Reykjavík	308
Borgarfógetinn í Reykjavík	714
Byggingafélagið Smíður, þrotabú	437
Byggingafélagið Stoð	202, 714
Byggingarsamvinnufélag starfsmanna ríkisstofnana	594
Byggingarfélag starfsmanna Strætisvagna Reykjavíkur	714
Bæjarútgerð Hafnarfjarðar	337
Davíð Jóhannesson	12
Davíð Jóhannesson, dánarbú	325
Edwald, Sigrún	512, 579
Einar Árnason	626
Einar Gunnar Einarsson	282, 501

	Bls.
Einar Eiríksson	413
Einar Þorgilsson & Co. h/f	397
Eiríkur Guðbjartur Ásgeirsson	367
Eiríkur Jónsson	651
Elín Jónsdóttir	705
Ellerup, Johan	501
Erl. Blandon & Co.	715
Erlendur Guðmundsson	281
Erlingur h/f	3
Eyjólfur Guðmundsson, dánarbú	481
Faxaborg h/f	523
Félag útvarpsvirkja í Reykjavík	321
Fjeldsted, Sæmunda Jónsdóttir	372
Fjölsvinnsútgáfan	517
Fossberg, G. J. h/f	665
Garðar Vigfússon	19
Geirprúður Bjarnadóttir	554, 698
Georg Gíslason, dánarbú	572
Gísli Gíslason	651
Gísli Halldórsson	471
Gísli Halldórsson h/f	471
G. J. Fossberg h/f	665
Goði h/f	340
Guðbjörg Kristjánsdóttir	316
Guðjón Jónsson	66
Guðjón Kr. Kristinsson	3
Guðmundur Eyjólfsson	481
Guðmundur Gíslason f. h. Erlends Guðmundssonar	281
Guðmundur Jensson	138
Guðmundur Kristjánsson	631
Guðmundur Sigurðsson, dánarbú	554, 698
Guðmundur H. Þórðarson .. 67, 99, 209, 219, 281, 282, 470, 500,	501
Guðrún Hrönn Ólafsdóttir	700
Guðrún Ólafsson	691
Guðrún Þorgrímsdóttir	437
Guðvarður Vilmundarson, þrotabú	241
Gunnar A. Pétursson	443
Gunnar Sigurmundsson	651
Gunnar Auðunn Stefánsson	25
Gunnar Steingrímsson	708
Gústaf A. Sveinsson f. h. A. E. Sørensen	512
Hafdal, Gunnar S.	176
Hafnarfjarðarkaupstaður	316, 337
Hafnarsjóður Reykjavíkur	616
Hafnarsjóður Vestmannaeyja	556
Hafstað, Árni J.	195

	Bls.
Hafstað, Halldór	195
Hafstað, Haukur	195
Hafstað, Sigurður	195
Hall, Gunnar	571, 591
Hallberg Halldórsson	651
Halldór Kr. Halldórsson	134
Halldór Jónsson	12
Halldór Ólafsson	138
Hallgrímur Pétursson	282
Haraldur Teitsson	213
Haukar h/f	643
Helgi Benediktsson	151, 512
Hjálmar Jónsson	151
Hjálmar Þorgilsson	599
Hjálmar Þorsteinsson	32
Hjörleifur Kristmannsson	202
Hofshreppur	599
Holtahreppur	108
Huginn h/f	489
Högni Gunnarsson	512, 579
Högni Jónsson	571, 591
Hörður Ólafsson	714
Hörður Runólfsson	708
Ingólfur Gíslason	537
Ingvi E. Bernharðsson	283
Ís h/f	620
Ísafoldarprentsmiðja h/f	215, 517
Ísbjörninn h/f	372
Jakob Guðmundsson	39
Jóhann Friðriksson	340
Jóh. Karlsson & Co.	499
Jóhannes Jónsson	337
Jón J. Barðason	622
Jón Guðjónsson	345
Jón Kjartansson	554, 698
Jón Sigurðsson kaupmaður	64
Jón Sigurðsson útgerðarmaður	648
Jón Rósberg Stefánsson	25
Jón Steingrímsson	554, 698
Jóna Guðmundsdóttir	67
Jóna Sigríður Steingrímsdóttir	280
Jónas Gíslason	443, 457
Jörundur Jörundsson	648
K, sóknaraðili barnsfaðernismáls	350
Karl D. Pétursson	443, 457
Kaupfélag Hellissands	586

	Bls.
Keilir h/f	427, 648
Kjötubúð Vesturbæjar	499
Klein, Theodore f. h. Ladislav Sas	224
Knudsen, Ósvaldur	443
Kol & Salt h/f	616
Konráð Ó. Sævaldsson	64
Kornélius Jónsson	348
Kristinn Guðmundsson	281
Kristinn Stefánsson f. h. stúkunnar Báru nr. 2	677
Kristján Bjarnason	481
Kristján Eiríksson	97
Kristján Erlendsson	437
Kristján Jóhannsson	367
Kristján Kristjánsson	714
Landbúnaðarráðherra f. h. ríkisins	108
Landmannahreppur	108
Laxdal, Inger	413
Lárus Ársælsson	651
Leifur E. A. Sigurðsson	187
Lena Pálsson	579
Loftleiðir h/f	32
Lúðvíg Eggertsson	39
Magnús Helgason	184, 716
Magnús Kjartansson, dánarbrú	528
Magnús Pálsson	383
Magnús Vigfússon	310
Málmiðjan h/f	184, 715, 716
Manfred e/s, eigendur og váttryggjendur	586
Margrét Helgadóttir	537
Miðstöðin h/f	665
Nielsen, Kristján	389
Nielsen, Sigríður	389
Njörður h/f	16
Núpur h/f	334
Nærfataverksmiðjan Lilla h/f.	571, 591
Oliufélagið h/f	674
Oliuverzlun Íslands h/f	496
Ólafsson, Guðrún	691
Ólafur Magnússon	691
Ólafur Pétursson	540
Óskar Benjamínsson	280
Óskar Anton Sveinsson	134
Páll Guðbjartsson	88
Pálsson, Lena	579
Pétur Þorsteinsson	66
Póst- og símamálastjórnin	321, 651

Pöntunarfélagið á Grímsstaðaholti, skilanevnd	67
Ragnar Blöndal h/f	571, 591, 631
Ragnar Gíslason	575
Ragnar Halldórsson	281
Rangárvallahreppur	108
Raufarhafnarhreppur	496
Reykjavíkurborg	19, 187, 310, 367, 470, 622, 658, 714
Ríkissjóður	108, 209, 211, 213, 215, 219, 220, 308, 489, 501, 625, 700, 714
Samband íslenskra samvinnufélaga	88, 586, 658
Samkomuhús Vestmannaeyja h/f	677
Samtrygging íslenskra botnvörpunga	397
Sas, Ladislav	224
Sauðárkrókskaupstaður	674
Scheving, Jón G.	651
Siglufjarðarkaupstaður	16
Sigríður Einarsdóttir	471
Sigurður Bjarnason	575
Sigurður Eyjólfsson	481
Sigurður Guðmundsson	540
Sigurður A. Jónsson	97, 715
Sigurður Jónsson f. h. Inger Laxdals	413
Sigurgeir Helgason	500
Sigurlaug Sigurðardóttir	348
Sigurmundur Runólfsson	572
Skapti Davíðsson	325
Skarphéðinn Kristbergsson	345
Skilanevnd Pöntunarfélagsins á Grímsstaðaholti	67
Skípaútgerð ríkisins	334, 556, 705
Skjaldberg, Sigurður Þ. h/f	500
Smiður, byggingafélag, þrotabú	437
Stapafell h/f	383, 386
Stefán Árnason	651
Stefán Björnsson	340
Stefán Friðriksson	195
Stefanía Jóhannesdóttir	700
Steingrímur Árnason	620
Steingrímur Sigvaldason	648
Stoð, byggingafélag	202, 714
Surprise b/v, eigendur og skipshöfn	397
Svanborg Sigurðardóttir	282
Sveinbjörn Enoðsson	67
Sveinn Halldórsson	283
Sveinn Magnússon	528
Sveinsína Jóhanna Steinsdóttir	282
Sæfinnur h/f	643
Sæmundur Þórðarson	561

	Bls.
Sörensen, A. E.	512
Tómas Tómasson	437
Trausti Ó. Lárusson	204
Trésmiðjan h/f	479
Tryggingastofnun ríkisins	209, 211, 213
Útvegsbanki Íslands h/f, útibú í Vestmannaeyjum	241
V. Árnason & Co. h/f	550
Valgeir Jónsson	616
Vegagerð ríkisins f. h. ríkissjóðs	700
Vesturnes h/f	523
Vigfús Friðjónsson & Co. h/f	550
Vikar, Lilja	204
Vilhjálmur Ingólfsson	714
Vilhjálmur Jónasson	75
Vörumarkaðurinn h/f	715
X, varnaraðili barnsfaðernismáls	350
Y, varnaraðili barnsfaðernismáls	350
Z, varnaraðili barnsfaðernismáls	350
Þorbergur Kjartansson	579
Þorbjörn Hjálmsen	99
Þorkell Björgvinsson	479
Þorkell Björnsson	75, 431
Þorvaldur Guðjónsson	386
Þórdís Dagbjört Davíðsdóttir	325
Þórður Guðmundsson	594
Þórhallur Þorgeirsson	528
Þóroddur E. Jónsson	224

B. Opinber mál.

Arndís Þórðardóttir	53
Ármann Kristjánsson	143
Ásgeir Valdimar Ólafsson	633
Bergsteinn Theodór Þórarinnsson	521
Bore, John Robert	637
Brackx, Maurice	228
Einar Árnason	580
Elías Gunnlaugsson	83
Elías Hannesson	220
Ellert Haraldsson	485
Ellerup, Fróði Kristinn	552
Germe, Jean-Baptiste	188
Gísli Gíslason	423
Guðmundur Ámundason Björnsson	689
Guðni Þórðarson	605

Guðný Jóhannesdóttir	47
Hansen, Rúnar Sophus	107, 292
Helgi Kjartansson	283
Híð íslenska steinolíuhlutafélag	208, 244
Hjálmar Bárðarson	610
Hvannberg, Haukur	208, 244
Hörður Ólafsson, Reykjavík	239
Hörður Ólafsson, Borgarnesi	487
Ingimundur Bjarnason	236
Jens Pétur Thomsen Friðriksson	197
Jóhann Símonarson	419
Jóhann Gunnar Stefánsson	208, 244
Jóhanna Kristín Sigurjónsdóttir	552
Jón Finnbogason	390
Jón Valur Samúelsson	406
Jón Sigurðsson	159
Ketill Hliðdal Jónasson	42
Kristján Núi Kristjánsson	461
Laxness, Halldór Kiljan	79
Magnús Guðbjörnsson	331
Margeir Jón Magnússon	101
Norton, Edward William	361
Núi Skjaldberg Jónsson	1
Oliufélagið h/f	208, 244
Padley, Frank	304
Páll Hallgrímsson	22
Puystjeans, Kamiel	232
Sigurbjarni Guðnason	376
Sigurður Jónasson	208, 244
Sigurður Sigurðsson	11
Sígurgeir Jóhannsson	419
Stefán Eiríkur Sigurðsson	461
Steyaert, Oscar	509
Sveinn Einarsson	159
Thorlacius, Magnús	11

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem til er vitnað í XXVI. bindi Hæstaréttardóma.

- 1281, *Jónsbók*.
Kaupabálkur 20. kap. — 573, 574.
- 1294, 2. júlí. *Réttarbót Eiríks konungs Magnússonar*.
— 603, 604
- 1872, 4. maí. *Tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi*.
— 114.
- 1878, nr. 3, 12. apríl. *Lög um skipti á dánarbúum, félagsbúum o. fl.*
IV. kafli — 69.
- 1885, nr. 29, 16. desember. *Lög um lögtak og fjárnám án undanfarandi dóms eða sáttar*.
12. gr. — 215.
15. gr. — 595.
- 1887, nr. 18, 4. nóvember. *Lög um veð*.
3. gr. — 595.
- 1905, nr. 14, 20. október. *Lög um fyrning skulda og annarra kröfurettinda*.
3. gr. — 180.
- 1905, nr. 43, 10. nóvember. *Sveitarstjórnarlög*.
— 114.
- 1907, nr. 60, 16. nóvember. *Lög um lausamenn, húsmenn og þurra-
búðarmenn*.
— 603.
- 1914, nr. 56, 30. nóvember. *Siglingalög*.
12. gr. — 650.
31. gr. — 83, 84, 87.
37. gr. — 84, 87.
229. gr. — 647.
236. gr. — 647.
251. gr. — 650.
260. gr. — 84, 87.
261. gr. — 84, 87.
264. gr. — 84.
- 1915, nr. 22, 3. nóvember. *Lög um fasteignamat*.

1. gr. — 692.
2. gr. — 692.
- 1916, nr. 114, 25. ágúst. Byggingarsamþykkt fyrir Hafnarfjörð.
— 73, 319.
15. gr. — 317, 318.
17. gr. — 69, 317, 318.
- 1917, nr. 56, 26. október. Lög um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.
— 692.
- 1919, nr. 41, 28. nóvember. Lög um landamerki o. fl.
III. kafli — 116, 482.
8. gr. — 76.
- 1919, nr. 50, 28. nóvember. Lög um breyting á sveitarstjórnarlögum frá 10. nóv. 1905.
1. gr. — 661, 664.
- 1920, nr. 5, 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.
1. gr. — 190, 194, 286, 305, 362, 509, 639, 642.
2. gr. — 190.
3. gr. — 191, 194, 230, 231, 234, 235, 286, 305, 363, 509, 510, 511, 639, 642.
- 1920, nr. 104, 11. desember. Hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyja-kaupstað.
— 559.
- 1921, nr. 36, 27. júní. Lög um samvinnufélög.
38. gr. — 661, 664.
- 1921, nr. 39, 27. júní. Lög um stofnun og slit hjúskapar.
— 515.
- 1921, nr. 55, 27. júní. Lög um skipulag kauptúna og sjávarþorpa.
— 319.
11. gr. — 317, 318.
- 1921, nr. 77, 27. júní. Lög um hlutafélög.
3. gr. — 37.
7. gr. — 37.
25. gr. — 37.
31. gr. — 33, 37.
37. gr. — 33, 38, 39.
- 1922, nr. 37, 19. júní. Lög um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra.
30. gr. — 87.
- 1922, nr. 39, 19. júní. Lög um lausafjárkaup.
47. gr. — 672.
54. gr. — 206.
- 1922, nr. 43, 20. nóvember. Tilskipun um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra.
14. gr. — 84, 87.
- 1923, nr. 15, 20. júní. Vatnalög.

2. gr. — 434, 435.
 25. gr. — 433, 434, 435.
 26. gr. — 433.
 49. gr. — 435.
 146. gr. — 435.
 149. gr. — 435.
- 1924, nr. 1, 26. marz. *Lög um brunatryggingar í Reykjavík.*
 — 311, 313.
 1. gr. — 312, 314.
 2. gr. — 312, 314, 315.
- 1924, nr. 4, 11. apríl. *Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.*
 1. gr. — 509.
- 1926, nr. 21, 15. júní. *Lög um veitingasölu, gistihúshald o. fl.*
 2. gr. — 48, 53, 54, 63.
 15. gr. — 49, 53, 54, 63.
- 1926, nr. 70, 30. ágúst. *Hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjakaupstað.*
 18. gr. — 559.
- 1927, nr. 11, 31. maí. *Lög um iðnaðarnám.*
 — 197.
- 1927, nr. 12, 31. maí. *Sveitarstjórnarlög.*
 — 114.
- 1927, nr. 18, 31. maí. *Lög um iðju og iðnað.*
 — 221, 237, 238, 606, 611.
 II. kafli. — 609, 614.
 13. gr. — 608, 613.
 14. gr. — 198, 201, 223, 608, 613.
 27. gr. — 198, 201, 223, 608, 609, 613, 615.
- 1928, nr. 87, 31. desember. *Reglugerð um iðnaðarnám.*
 5. gr. — 197.
- 1930, nr. 2, 7. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.*
 1. gr. — 294, 303.
 3. gr. — 294, 303, 378, 382.
 4. gr. — 294, 303.
 6. gr. — 294, 303.
 7. gr. — 378, 382.
 28. gr. — 43, 47, 407, 412, 581.
 30. gr. — 407, 412.
 31. gr. — 407, 412.
 46. gr. — 43, 47, 407, 412.
 96. gr. — 43, 47, 294, 303, 378, 382, 407, 412, 581.
- 1930, nr. 40, 19. maí. *Lög um breyting á siglingalögum nr. 56, 30. nóvember 1914.*
 6. gr. — 84.

1930, nr. 41, 19. maí. *Sjómannalög.*

85. gr. — 84, 87.

1933, nr. 73, 19. júní. *Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.*
— 240.

1935, nr. 33, 9. janúar. *Áfengislög.*

17. gr. — 294, 303.

18. gr. — 378, 382.

21. gr. — 407, 412.

37. gr. — 294, 303.

38. gr. — 378, 382.

39. gr. — 407, 412.

1935, nr. 89, 16. ágúst. *Fjallskilareglugerð fyrir Skagafjarðarsýslu.*

12. gr. — 600, 602, 604.

1935, nr. 112, 18. maí. *Lög um Hæstarétt.*

38. gr. — 209, 211, 214, 345.

42. gr. — 195.

47. gr. — 607, 612.

1936, nr. 59, 23. júní. *Lög um eftirlit með útlendingum.*

10. gr. — 48, 52, 53, 54, 63.

12. gr. — 48, 49, 52, 53, 54, 63.

1936, nr. 69, 23. júní. *Lög um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, alls konar sprengjum og hlutum og efni í þau.*

— 303.

3. gr. — 294, 295, 303.

1936, nr. 85, 23. júní. *Lög um meðferð einkamála í héraði.*

— 98, 99, 575.

IX. kafli — 572.

XVII. kafli — 593, 633.

46. gr. — 38, 703.

71. gr. — 338, 439.

95. gr. — 38.

105. gr. — 97, 573.

106. gr. — 484, 573.

108. gr. — 484, 513.

110. gr. — 346, 572.

111. gr. — 346, 572.

117. gr. — 66.

118. gr. — 385, 388.

127. gr. — 97.

173. gr. — 601.

175. gr. — 532.

180. gr. — 39, 218.

185. gr. — 210, 212, 214

188. gr. — 98, 99.

190. gr. — 555.
 193. gr. — 555.
 196. gr. — 218.
 200. gr. — 71.
 208. gr. — 64, 593, 633.
 211. gr. — 353.
 212. gr. — 351, 359.
 213. gr. — 360.
 217. gr. — 308.
 223. gr. — 572.
- 1936, nr. 105, 23. júní. *Lög um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað.*
 — 609, 614.
 1. gr. — 608, 613.
 2. gr. — 198, 201, 221, 223, 237, 238, 606, 608, 611, 613.
 15. gr. — 198, 201, 221, 223, 606, 608, 609, 611, 613, 615.
- 1936, nr. 105, 12. október. *Reglugerð um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum o. fl.*
 3. gr. — 294.
 7. gr. — 294, 295, 303.
- 1937, nr. 46, 13. júní. *Lög um samvinnufélög.*
 VI. kafli — 659.
- 1937, nr. 63, 31. desember. *Lög um tollheimtu og tolleftirlit.*
 27. gr. — 504, 507.
 29. gr. — 504, 506, 508.
- 1937, nr. 72, 24. júní. *Reglugerð um gerð og notkun bifreiða.*
 2. gr. — 407, 412.
 7. gr. — 461, 462, 463, 469.
 8. gr. — 30.
 9. gr. — 407, 412, 463.
- 1938, nr. 3, 6. janúar. *Lög um fasteignamat.*
 — 692.
- 1938, nr. 47, 11. júní. *Lög um fasteignasölu.*
 — 392.
 1. gr. — 391, 392.
 11. gr. — 391, 396.
- 1938, nr. 62, 11. júní. *Lög um bókhald.*
 20. gr. 391, 396.
- 1938, nr. 100, 11. júní. *Lög um iðnaðarnám.*
 — 197.
 19. gr. — 480.
- 1939, nr. 62, 30. desember. *Lög um tollskrá o. fl.*
 20. gr. — 504.
- 1940, nr. 11, 12. febrúar. *Lög um sölu og útflutning á vörum.*
 — 494, 495.

1940, nr. 19, 12. febrúar. Almenn hegningarlög.

— 106.

VI. kafli — 52, 53, 54, 87, 88, 163, 164.

20. gr. — 52, 294, 302.

22. gr. — 165.

29. gr. — 369, 371.

68. gr. — 23, 49, 52, 53, 54, 55, 63, 84, 87, 144, 150, 165, 294,
303, 332, 333, 396.

69. gr. — 256, 279, 303.

71. gr. — 485, 553, 554.

74. gr. — 423, 426.

76. gr. — 150, 333.

77. gr. — 24, 52, 150, 175, 250, 278, 303.

78. gr. — 22.

81. gr. — 82, 101, 197.

82. gr. — 82.

146. gr. — 250, 255, 277, 278.

147. gr. — 255.

158. gr. — 391, 396.

203. gr. — 332, 333.

206. gr. — 48, 52, 53, 54, 63.

211. gr. — 294, 302.

215. gr. — 84, 87, 407, 412, 461, 463, 470, 581, 585.

217. gr. — 161.

218. gr. — 144, 150, 162, 165, 174, 293, 294, 378, 382, 522.

219. gr. — 43, 46, 293, 294, 303, 407, 412.

220. gr. — 294, 303.

234. gr. — 547.

235. gr. — 547, 548, 549.

237. gr. — 544, 547, 548, 549.

241. gr. — 368, 547, 548, 549.

244. gr. — 22, 144, 150, 161, 163, 165, 175.

245. gr. — 165.

247. gr. — 391, 396.

248. gr. — 22, 23, 24.

252. gr. — 144, 165.

264. gr. — 703.

268. gr. — 84, 87.

1941, nr. 23, 16. júní. Bifreiðalög.

5. gr. — 407, 412.

18. gr. — 407, 412.

20. gr. — 552, 554.

22. gr. — 552, 553.

23. gr. — 407, 412, 485, 486, 488, 489.

24. gr. — 407, 412.

26. gr. — 30, 31, 43, 46, 407, 412, 581.
 27. gr. — 30, 43, 46, 407, 412, 461, 463, 469, 552, 554, 581.
 28. gr. — 30.
 34. gr. — 561, 570, 702.
 38. gr. — 43, 46, 407, 412, 461, 463, 485, 486, 581.
 39. gr. — 43, 47, 407, 412, 487, 489, 581, 586.
- 1941, nr. 24, 16. júní. *Umferðarlög.*
 2. gr. — 43, 46, 407, 412, 461, 463, 469, 581.
 3. gr. — 407, 412.
 4. gr. — 30, 43, 46, 407, 412, 485, 486, 581.
 6. gr. — 407, 412.
 14. gr. — 43, 46, 407, 412, 461, 463, 485, 486.
- 1941, nr. 30, 27. júní. *Lög um fjarskipti.*
 — 323.
 1. gr. — 324.
 2. gr. — 324.
 3. gr. — 324.
 10. gr. — 324.
- 1941, nr. 38, 29. marz. *Reglugerð um iðnaðarnám.*
 13. gr. — 197, 236.
- 1941, nr. 46, 27. júní. *Landskiptalög.*
 1. gr. — 481, 484.
- 1941, nr. 112, 9. október. *Lög um lax- og silungsveiði.*
 5. gr. — 114, 132, 133.
 30. gr. — 419, 421, 424, 425, 426.
 89. gr. — 419, 421, 424, 425.
 93. gr. — 419, 424.
- 1942, nr. 14, 15. maí. *Lög um lækna ráð.*
 2. gr. — 107.
- 1942, nr. 70, 9. maí. *Reglugerð um stjórn, rekstur og eftirlit fjarskiptamála.*
 — 324.
- 1943, nr. 39, 7. apríl. *Lög um húsaleigu.*
 13. gr. — 102, 634.
 17. gr. — 102, 106.
- 1943, nr. 87, 16. desember. *Lög um breyting á lögum nr. 1, 26. marz 1924, um brunatryggingar í Reykjavík.*
 — 311, 313, 314, 315.
- 1943, nr. 116, 30. desember. *Lög um ættaróðal og erfðaábúð.*
 — 699.
 VII. kafli. — 330.
- 1944, nr. 33, 17. júní. *Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.*
 67. gr. — 432.
- 1945, nr. 6, 12. janúar. *Lög um breyting á lögum nr. 62, 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.*
 5. gr. — 504.

- 1945, nr. 63, 12. marz. Lög um breyting á lögum nr. 3, 6. jan. 1938, um fasteignamat.
— 692.
- 1945, nr. 66, 12. apríl. Lög um útsvör.
4. gr. — 659, 662, 663.
6. gr. — 659, 661, 662, 664.
8. gr. — 17, 18, 19, 21, 497, 624, 676.
- 1945, nr. 70, 12. apríl. Lög um fasteignamat.
— 692, 696.
1. gr. — 694.
2. gr. — 692.
- 1946, nr. 12, 2. apríl. Raforkulög.
1. gr. — 435.
- 1946, nr. 29, 23. apríl. Lög um hafnargerðir og lendingarþætur.
9. gr. — 556.
- 1946, nr. 44, 7. maí. Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsýnum.
II. kafli — 594, 596, 598.
15. gr. — 596.
20. gr. — 596.
21. gr. — 596.
22. gr. — 596.
- 1947, nr. 59, 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 66, 12. apríl 1945, um útsvör.
— 17, 18, 19.
- 1947, nr. 67, 5. júní. Lög um eignakönnun.
— 309.
II. kafli — 308.
40. gr. — 309.
- 1947, nr. 68, 5. júní. Lög um eftirlit með skipum.
— 87.
67. gr. — 84, 87.
69. gr. — 84.
- 1947, nr. 70, 5. júní. Lög um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlagseftirlit.
13. gr. — 80, 82.
15. gr. — 255, 278.
20. gr. — 250, 255, 278.
22. gr. — 80, 82, 250, 255, 256, 277, 278, 279.
- 1947, nr. 82, 31. júlí. Reglugerð um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjaldeyrismeðferð og verðlagseftirlit.
25. gr. — 80, 82.
39. gr. — 80, 82.
- 1947, nr. 83, 5. júní. Lög um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.
1. gr. — 507, 508.

- 1947, nr. 95, 5. júní. Lög um lögræði.
39. gr. — 595.
- 1948, nr. 14, 8. marz. Lög um ákvörðun féseкта.
— 98, 99, 250.
- 1948, nr. 44, 5. apríl. Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins.
— 190, 230, 233, 286, 305, 363, 510, 639.
- 1948, nr. 100, 29. desember. Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.
— 493, 495.
- III. kafli — 216, 505.
3. gr. — 492, 494.
4. gr. — 494.
7. gr. — 494.
9. gr. — 495.
21. gr. — 505, 506, 507.
- 1949, nr. 25, 15. febrúar. Reglugerð um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.
— 491, 493, 495.
4. gr. — 493, 495.
11. gr. — 494, 495.
- 1949, nr. 42, 23. maí. Erfðalög.
13. gr. — 330.
- 1949, nr. 46, 25. maí. Lög um iðnfræðslu.
31. gr. — 480.
32. gr. — 480.
- 1949, nr. 47, 8. apríl. Hafnarreglugerð fyrir Reykjavík.
— 559.
41. gr. — 558, 559.
- 1949, nr. 57, 25. maí. Lög um nauðungaruppböð.
13. gr. — 575.
32. gr. — 243.
- 1949, nr. 116, 30. desember. Lög um framlenging á III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.
— 216, 505.
- 1950, nr. 3, 1. marz. Tilkynning verðlagsstjóra.
— 255, 278, 279.
- 1950, nr. 6, 6. janúar. Auglýsing um breyting á hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjakaupstað.
— 559.
- 1950, nr. 7, 31. marz. Tilkynning verðlagsstjóra.
— 250, 255, 278.
- 1950, nr. 18, 28. febrúar. Lög um framlenging á III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.
— 216, 505.

1950, nr. 22, 19. marz. Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl.

8. gr. — 695.

1950, nr. 24, 31. marz. Lög um framlengingu á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna. — 216, 505.

1950, nr. 35, 27. apríl. Lög um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm.

3. gr. — 279.

4. gr. — 255, 278.

7. gr. — 255, 278.

19. gr. — 255, 256, 277, 278, 279.

1950, nr. 56, 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu.

7. gr. — 634.

1950, nr. 79, 27. apríl. Hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjahöfn. — 559, 560.

1. gr. — 559.

20. gr. — 556, 557, 558, 559, 560.

1950, nr. 112, 28. desember. Lög um framlengingu á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna. — 216, 505.

1951, nr. 5, 29. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum.

— 191, 639, 642.

1. gr. — 194, 230, 231, 234, 235, 286, 305, 363, 509, 510, 511.

1951, nr. 27, 5. marz. Lög um meðferð opinberra mála.

73. gr. — 43, 144, 406.

75. gr. — 144, 406.

77. gr. — 144, 406, 522, 553.

80. gr. — 690.

81. gr. — 690.

100. gr. — 11, 12, 144.

101. gr. — 12.

102. gr. — 237.

112. gr. — 521, 522, 552.

115. gr. — 236.

145. gr. — 635, 636.

164. gr. — 11.

170. gr. — 690.

171. gr. — 689.

172. gr. — 239.

1951, 7. marz. Auglýsing fjárhagsráðs um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna.

— 6, 7, 8.

- 1951, nr. 47, 16. marz. Lög um breyting á áfengislögum nr. 33 1935.
1. gr. — 2.
2. gr. — 2.
- 1951, 17. apríl. Auglýsing fjárhagsráðs um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna.
— 8.
- 1951, nr. 61, 5. maí. Bráðabirgðalög um hámark húsaleigu o. fl.
1. gr. — 635, 636.
4. gr. — 635, 636.
- 1951, nr. 107, 28. desember. Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.
— 505.
- 1952, 5. janúar. Auglýsing fjárhagsráðs um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna.
— 8.
- 1952, nr. 21, 19. marz. Reglugerð um verndun fiskimiða umhverfis Ísland.
— 511.
1. gr. — 190, 230, 231, 233, 235, 286, 305, 363, 510, 511, 639, 642.
5. gr. — 230, 231, 234, 235, 510, 511.
- 1952, nr. 29, 4. febrúar. Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignaskatta til sveitarsjóða.
— 697.
- 1952, nr. 30, 4. febrúar. Lög um hámark húsaleigu o. fl.
— 634.
1. gr. — 635, 636.
5. gr. — 635, 636.
- 1952, nr. 36, 16. febrúar. Lög um opinbera aðstoð við byggingar í kaupstöðum og kaптúnunum.
II. kafli — 596.
15. gr. — 596.
20. gr. — 596.
21. gr. — 596.
22. gr. — 596.
- 1952, nr. 81, 8. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 44 5. apríl, um vísindalega verndun landgrunnsins.
— 190, 639.
1. gr. — 230, 231, 234, 235, 286, 305, 363, 510, 511.
- 1952, nr. 82, 8. desember. Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum.
— 286, 305, 363.
1. gr. — 190, 194, 286, 305, 362, 509, 639.
- 1952, nr. 106, 27. desember. Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.

— 505.

1952, nr. 130, 12. júní. *Reglugerð um iðnfræðslu.*

59. gr. — 197, 236.

1953, nr. 11, 20. janúar. *Reglur um eftirlit með skipum og öryggi þeirra.*

143. gr. — 87.

1953, 10. febrúar. *Auglýsing fjárhagsráðs um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna.*

— 8.

1953, nr. 62, 9. apríl. *Reglugerð um breyting á hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjahöfn, nr. 79 27. apríl 1950.*

— 557.

1953, nr. 75, 17. desember. *Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.*

— 505.

1954, nr. 58, 24. apríl. *Áfengislög.*

21. gr. — 378, 382, 521, 523.

24. gr. — 485, 486, 487.

44. gr. — 378, 382.

45. gr. — 485, 486.

1955, nr. 33, 14. maí. *Lög um samræmingu á mati fasteigna.*

— 692, 694.

1. gr. — 694.

3. gr. — 693, 694.

6. gr. — 694, 695.

IV. EFNISKRA.

A. Atriðisorð efnisskrár.

- Ábyrgð.*
Aðför. Sjá fjárnám, fógetagerðir, lögtak, útburðargerðir.
Aðgerðarleysisverkanir. Sjá tóm-lætisverkanir.
Aðild.
Aðiljaskýrslur.
Áfengislagabrot.
Afréttir.
Áfrýjun. Sbr. kærumál.
Áfrýjunarleyfi.
Ágangur búfjár.
Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.
Ákæra.
Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.
Almannahætta.
Analógía. Sbr. lög, lögskýringar.
Árekstur skipa.
Ásetningur. Sjá saknæmi.
Áskriftasöfnun.
Atvinnuréttindi. Sbr. iðnaður.

Barnavernd.
Barnsfaðernismál.
Bátaútvegur. Sjá gjaldeyrismál, verðuppbætur.
Bifreiðar.
Björgun. Dráttaraðstoð.
Blóðrannsókn.
Blöð.
Bókhald.
Borgararéttindi.
Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðabrot.

Brunamál. Sjá tryggingar.
Byggingarsamvinnufélög.
Byggingarsamþykktir.

Dagsektir.
Dánarbætur.
Dómar og úrskurðir.
Dómarar.
Dómssáttir.
Dómstólar.
Dómvottar.
Dráttaraðstoð. Sjá björgun.

Eftirgrennslan afbrota. Sjá opinber mál.
Eftirlaunaréttur. Sjá lífeyrir.
Eftirlit með útlendingum.
Eiðar og heit.
Eignakönnun.
Eignardómsmál.
Eignarnám.
Eignarréttur.
Eignarupptaka. Sjá upptaka eignar.
Embættismenn. Sjá opinberir starfsmenn.
Embættisvottorð.
Endurgreiðsla.
Erfðir.
Erlendir dómar. Sjá dómar.

Farmsamningar.
Fasteignasala.
Fasteignir.
Félög. Sjá byggingarsamvinnufé-

lög, hlutafélög, samvinnufélög.
Firma.
Fiskveiðabrot.
Fiskveiðar. Sjá verðuppbætur,
 vinnusamningar.
Fjallskil. Sbr. afréttir.
Fjárdráttur.
Fjárhagsráð.
Fjarskipti.
Fjársvik.
Fógetagerðir.
Forkaupsréttur. Sjá kaup og
 sala.
Forlagsstarfsemi. Sjá áskrifta-
 söfnun.
Forleiguréttur. Sjá húsaleiga.
Framkröfur.
Frávísun.
Frestir. Sbr. kærumál.
Fyrning.

Gáleysi. Sjá saknæmi.
Gengi.
Gistihúshald.
Gjafsókn. Gjafvörn.
Gjaldeyrismál.
Greiðsla. Sbr. skuldajöfnuður.
Gripdeild.
Grunnleiga.
Gæzluvarðhald.

Hafning máls.
Hafnir. Hafnamálefni.
Hagsmunadrekstur.
Hefð.
Hegningarauki.
Heimilisfang.
Heimvísun. Sjá ómerking.
Hjón.
Hlutafélög.
Hlutdeild.
Hótun. Sjá refsing.
Húsaleiga. Húsaleigulög.
Húsleit.

Iðja og iðnaður.

Iðnaðarnám.
Innflutningsréttindi. Sjá gjald-
 eyrismál.
Innheimtulaun.
Innköllun. Sjá eignakönnun.
Innsetningargerðir.
Ítrekun.
Ítök. Sjá kvaðir.
Játning. Sjá aðiljaskýrslur.
Kaup og sala.
Kaupréttur. Sjá kaup og sala.
Kirkjugarðsgjald. Sjá skattar.
Kjarasamningar. Sjá stéttarfé-
 lög.
Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, endur-
 greiðsla, greiðsla, grunnleiga,
 húsaleiga, kaup og sala, samn-
 ingar, skaðabætur, skuldamál.
Kvaðir.
Kvittun. Sbr. endurgreiðsla.
Kynferðisbrot. Sjá skirlífisbrot.
Kyrrsetning.
Kærumál.

Landamerkjámál.
Landhelgismál. Sjá fiskveiða-
 brot.
Landskipti.
Lax- og silungsveiði.
Leiðbeiningarskylda dómara.
Leiga. Sjá grunnleiga, húsaleiga.
Lífeyrir.
Lífshætta.
Líkamsmeiðingar.
Líkur. Sbr. sönnun.
Ljósmyndun. Sjá iðja og iðnaður.
Lóðamerki.
Læknar.
Læknaráð.
Lög. Lögskýring.
Löghald.
Lögmenn. Sjá málflutningsmenn.
Lögreglusamþykktir.
Lögræði.

*Lögtak.**Lögveð. Sbr. sjóveð.**Málasamlag.**Málflutningsmenn.**Málflutningur.**Málshöfðun.**Málskostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.**Málsmeðferð.**Manndráp.**Mat og skoðun. Álitsgerðir.**Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.**Mynt.**Ógildingarmál.**Okur.**Ómaksbætur.**Ómerking.**Opinber mál.**Opinberir starfsmenn.**Orlof.**Rán.**Rangar skýrslur.**Refsingar.**Reikningsskil.**Réttarfarssektir og vítur.**Sakhæfi.**Saknaemi.**Samaðild.**Sameign.**Samningar. Sbr. grunnleiga, húsaleiga, kaup og sala, stéttarfélag, vinnusamningar.**Samvinnufélög. Sbr. byggingar-samvinnufélög.**Sáttir.**Sératkvæði.**Siðferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.**Siglingadómur.**Siglingar.**Sjó- og verzlunardómur.**Sjóveð.**Skadabætur.**Skattar.**Skilorðsbundnir dómar.**Skipti.**Skipulag bæja.**Skírlífisbrot.**Skjalafals.**Skjöl.**Skotfæri.**Skuldajöfnuður.**Skuldamál.**Starfsheiti.**Stefna. Sjá ákæra, málshöfðun.**Stéttarfélag.**Stjórnarskráin.**Stjórnsýsla.**Stjórnsýslumenn. Sjá opinberir starfsmenn.**Sveitarstjórn.**Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgararéttindi.**Sönnun.**Tilboðasöfnun. Sjá áskriftasöfnun.**Tilraun.**Tollar. Sjá skattar.**Tómlætisverkanir.**Traustnám.**Tryggingar.**Umboð.**Umboðssala.**Umferðarlög. Sjá bifreiðar.**Umferðarréttur.**Uppboð.**Uppsögn. Sjá húsaleiga.**Upptaka.**Úrskurðir.**Útburðargerðir.**Útfararkostnaður.**Útivist aðilja.**Útlendingar.**Útsvör. Sjá skattar.**Útvarp. Sjá fjarskipti.**Vatnalöggjöf.*

<i>Vátryggingar.</i> Sjá tryggingar.	<i>Viðskiptatilkynningar.</i> Sjá tóm-
<i>Veð.</i> Sjá lögveð, sjóveð.	lætisverkanir.
<i>Veði.</i> Sjá lax- og silungsveiði,	<i>Vinnusamningar.</i>
fiskveiðabrot.	<i>Vitni.</i>
<i>Veitingahús.</i>	<i>Víxilmál.</i>
<i>Venja.</i>	
<i>Verðlagsdómur.</i>	<i>Þagnarskylda.</i> Sjá vitni.
<i>Verðlagslöggjöf.</i>	<i>Þinglýsing.</i> Sjá traustnám.
<i>Verðuppbætur.</i>	<i>Þjófnaður.</i>
<i>Verksamningar.</i>	
<i>Verzlun.</i>	<i>Ærumeiðingar.</i>
<i>Vettvangsmál.</i>	<i>Ættarjarðir.</i>
<i>Væxtir.</i>	<i>Örorka.</i>

B. Efnisskrá.

Bls.

Ábyrgð.

a) Ábyrgð samkvæmt löggerningi.

- A úrsmiður seldi B úr og tók jafnframt eins árs ábyrgð á því. Um hálfu ári síðar krafðist B riftunar á kaupunum sökum þess, að úrkassinn væri óþéttur. A taldi ábyrgðina aðeins hafa náð til gangverks úrsins og neitaði riftun. Þessari mótbáru var ekki sinnt, og þar sem um veigamikinn galla var að tefla, var riftun heimiluð 348
- Árið 1946 tók M við forstöðu póstafgreiðslunnar í V-kaupstað. Á árinu 1951 tókust 10 menn á hendur ábyrgð gagnvart póstsjóði á embættisrekstri M, þannig að þeir skuldbundu sig með ábyrgðarskjali til að greiða póstsjóði tiltekna fjárhæð, ef M stæði ekki í skilum. Árið 1952 varð M uppvís að sjóðþurrð, og krafðist póststjórnin þá greiðslu af ábyrgðarmönnum. Þeir kröfðust sýknu á þeim grundvelli, að póststjórninni hefði verið kunnugt um fjárprot M, þegar hún veitti ábyrgðarskjalinu viðtöku. Sýknukröfunni var hrundið þegar af þeirri ástæðu, að vitund póststjórnarinnar um sjóðþurrðina á umræddum tíma var með öllu ósönnuð 651
- Í framangreindu máli var ágreiningur um, hvort ábyrgðin væri in solidum eða pro rata. Ákvæði í upphafi ábyrgðarskjalsins annars vegar og niðurlagi þess hins vegar voru ósamhljóða um þetta. Talið var eðlilegast að skýra ákvæðin svo, að ábyrgðin væri pro rata 651

b) Bótaábyrgð o. fl.

Árekstur varð milli tveggja bifreiða. Þóttu báðir bifreiðarstjórn-

arnir hafa sýnt ógætni og eiga að bera tjón að hálfu hvor	25
Við uppskipun á vöru var lyftubyrði látin síga niður á bifreiðar- pall. Rakst hún í verkamanninn A, er við það féll út af pallin- um og meiddist. Atvinnurekandanum gert að greiða A bæt- ur, en við ákvörðun bótafjárhæðar tekið tillit til nokkurrar eigin sakar A	88
Tvö hlutafélög höfðu með sér náð samstarf um innflutning og sölu á vöru. Þau voru talin hafa hagnast af ólöglegri verð- lagningu á vörunni, og var þeim gert að greiða in solidum ólögmætan ágóða, er upptækur var ger	244
A taldi starfsmenn Reykjavíkurbæjar eiga sök á því með van- rækslu í starfi, að hann hafði ekki fengið fullar vátrygg- ingarbætur vegna brunatjóns, er orðið hafði á húsi hans. Kröfu A um bætur úr bæjarsjóði hrundið, með því að ekki væri um neina vangæzlu að ræða af hendi starfsmanna bæj- arins	310
H-kaupstaður reisti viðbyggingu við barnaskólahús á næstu lóð við húseign A. Bænum dæmt að greiða A bætur vegna tjóns, er hann hlaut af því, að með viðbyggingu þessari var brot- ið gegn ákvæðum byggingarsamþykktar og skipulagslaga ..	316
A, atvinnurekandi, flutti verkafólk sitt á palli vörubifreiðar á vinnustað. B, verkakona, hrasaði úr stiga, sem notaður var til uppgöngu á pallinn, og hlaut meiðsli af. Talið var, að stiginn og aðstaða við uppgöngu á bifreiðina hafi verið óhæfileg, og A dæmt að greiða B bætur	372
Landfestar skipsins X slitnuðu í ofviðri, og olli X tjóni á skip- inu Y. Með því að forráðamenn X höfðu gengið frá festum þess og ekki var talið sennilegt, að spjöll hefðu orðið, ef festarnar hefðu verið nægilega traustar, var eiganda X gert að greiða eiganda Y bætur	523
Gangandi maður varð fyrir bifreið á götu og meiddist. Hann var talinn eiga sjálfur meginsök á slysinu, en bifreiðarstjór- anum gert að greiða honum $\frac{1}{2}$ hluta tjónsins	561
A var viðtakandi farms úr skipinu X, og fékk hann B til að annast uppskipun. Uppsskipunarbátur B olli skemmdum á X. Eigandi X krafðist skaðabóta, aðallega af A, en til vara af B. A var dæmt að greiða bætur, með því að hann átti sam- kvæmt farmsamningi að annast affermingu skipsins	586
Er A ók bifreið sinni fram með kolakrana á hafnarbakkanum í Reykjavík, féllu kol úr greip kranans á bifreiðina og ollu spjöllum á henni. A krafðist þess, að B, eigandi kranans, og Reykjavíkurbíóhöfn yrðu dæmd in solidum til að greiða honum skaðabætur. Talið var, að þó að Reykjavíkurbíóhöfn væri eig- andi lóðar þeirrar, sem kraninn stóð á, bæri hún ekki ábyrgð á tjóninu, enda hefði hún mátt treysta því, að B hefði öryggisútbúnað í lagi. Hins vegar var B ekki talinn	

hafa gert nægar varúðarráðstafanir og því talinn bótaskyldur. En með því að A hafði ekki gætt nægrar varkárni, voru honum aðeins dæmdar hálfar bætur úr hendi B	616
Bifreið varð gangandi manni að bana á þjóðvegi. Talið var, að bæði hann og bifreiðarstjórinn hefðu sýnt óvarkárni. Var bifreiðarstjóranum dæmt að greiða ekkju og barni hins látna dánarbætur að hálfu	700
Sprenging í olíuflutningaskipi varð A að bana. Ekkja hans krafði eiganda skipsins dánarbóta, og andmælti hann ekki bótaskyldunni	705

Aðför. Sjá fjárnám, fógetagerðir, lögtak, útburðargerðir.

Aðgerðaleysisverkanir. Sjá tómlætisverkanir.

Aðild.

A og H áttu hvor sína íbúð í sama húsi. Greindi þá á um eignarrétt að geymsluherbergi í húsinu. Eftir að dómur gekk í hér- aði áfrýjaði A málinu. Meðan á áfrýjun stóð, seldi A íbúð sína, og tók þá hinn nýi eigandi við aðild málsins fyrir Hæstarétti	12
Stjórn hlutafélagsins L jók hlutafé félagsins og afhenti ný hlutabréf í samræmi við hlutafjáraukann. Einn af eldri hluthöf- um félagsins taldi framkvæmd hlutafjáraukningarinnar ólögmeta. Höfðaði hann mál gegn L og gerði m. a. þær kröfur, aðallega að hlutafjáraukningin yrði dæmd ógild að öllu leyti, en til vara, að tiltekin sala hlutabréfa til einstakra hluthafa yrði dæmd ógild. Kröfur þessar þóttu varða svo mjög hagsmuni þeirra hluthafa, sem hlutabréf höfðu hlotið við aukninguna, að nauðsynlegt hefði verið að veita þeim kost á að gæta hagsmuna sinna í málinu. Og þar sem stefnandi málsins hafði ekki gætt þessa, var málinu vísað frá héraðsdómi	32
Eigendur jarðanna H og K ákváðu með landamerkjagerð árið 1952, hver vera skyldu landamerki milli jarða þeirra. A-kaupstaður, sem áður hafði eignast ítaksrétt í jörðina H, taldi eldri landamerkjum hafa verið breytt með gerðinni. Höfðaði hann mál gegn eigendum jarðanna og gerði þær kröfur, að landamerkjum yrði skipað með öðrum hætti en eigendurnir höfðu ákveðið árið 1952. Talið var, að eigendur H og K hefðu verið bærir til að ákveða merki milli jarða sinna og að A-kaupstað brysti aðild til að fá þeim breytt. Var málinu af þeim sökum vísað frá héraðsdómi	75
Í máli út af veiðirétti í vötnum á afrétti var hreppsnefnd R-	

hrepps stefnt fyrir hönd eigenda og ábúenda tveggja jarða í hreppnum, sem áttu upprekstrarrétt á greindan afrétt	108
A höfðaði mál gegn H-kaupstað og krafðist fébóta sökum þess, að tilteknaðar aðgerðir forráðamanna kaupstaðarins hefðu rýrt húseign A í verði. Meðan á málinu stóð, seldi A húseignina, en hélt áfram málssókninni. Krafa H-kaupstaðar um sýknu eða frávísun sökum aðildarskorts ekki tekin til greina, með því að ekki varð séð, að bótakrafan hefði verið fram-seld með húseigninni	316
Málsaðili lézt, meðan á áfrýjun stóð, og tók dánarbú hans við málinu	528, 572
Í skaðabótamáli var þess krafizt, aðallega að A yrði dæmt að greiða bætur, en til vara, að B yrði gert að greiða þær	586
Móðir höfðar mál fyrir hönd ólöggráða dóttur sinnar	700

Aðiljaskýrslur.

a) Einkamál.

A og B, sem áttu hvor sína íbúð í sama húsi, deildu um eignarrétt að geymsluherbergi í húsinu. A viðurkenndi fyrir dómi, að ekki hefði verið tilætlunin að herbergi þetta fylgdi íbúð hans, er hann upphaflega festi kaup á henni, en kvað seljanda íbúðarinnar síðar hafa veitt sér eignarráð yfir herberginu. Þetta tókst honum þó ekki að sanna, og var B dæmdur eignarréttur að herberginu	12
A, sem hafði fengið óuppsegjanlegan leigurétt að íbúð í tilteknu húsi, gætti þess ekki að þinglýsa leiguréttinum. B, sem síðar keypti húsið, kvað sér hafa verið ókunnugt um, að A hefði slíkan leigurétt. Var honum talið heimilt að segja A upp með venjulegum fyrirvara	39
Í máli um lóðarréttindi var A dæmt að rífa merkjagarð, sem hann viðurkenndi, að ekki væri á réttum mörkum	67
Við uppskipun á vöru féll A út af palli vörubifreiðar og hlaut mikil meiðsli. Hann kvað orsök slyssins vera þá, að lyftu-byrði, sem setja átti á bifreiðina, hefði slegizt í sig. Studdist þetta við umsögn verkstjóra. Í skaðabótamáli gegn atvinnurekandanum var frásögn A um tildrög slyssins lögð til grundvallar, enda hafði atvinnurekandinn ekki hlutast til um, að rannsókn færi fram út af slysinu	88
A seldi B húseign, sem var í smíðum, og var enginn skriflegur samningur gerður. Eftir að kaupverð var greitt, krafðist A greiðslu fyrir miðstöðvarketil, þakskifu og lagningu hennar, sem hann kvað ekki hafa fylgt með í kaupunum. B kvað verðmæti þessi hafa fylgt húsinu, en ekki verið seld sérstaklega. Komu báðir aðiljar fyrir dóm, og hélt hvor um sig fast við sína staðhæfingu. A leiddi ekki sönnur að því, að samið	

- hefði verið um sérstaka greiðslu fyrir nefnd verðmæti, og var B dæmdur sýkn af kröfu hans 134
- Í lögtaksgerð var greint, að gerðarþoli hefði sjálfur verið viðstaddur og vísað á eignir til lögtaks. Gerðarþoli áfrýjaði gerðinni, flutti mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti og lýsti því þar, að gerð þessi hefði aldrei farið fram. Maður sá, sem tilgreindur var sem dómvottur við lögtaksgerðina, gat ekki borið fyrir dómi, að gerðin hefði farið fram með þeim hætti, sem þar greindi. Var lögtaksgerðin samkvæmt þessu felld úr gildi 187
- D hafði árið 1949 afhent syni sínum, S, jarðarhluta sem fyrirfram greiddan arf. Í erfðafjárskýrslu var greint fasteignamat jarðarhlutans, og ritaði Þ, dóttir D, samþykki sitt á skýrsluna. Við skipti á dánarbúi D síðar krafðist S þess, að við ákvörðun á erfðahluta hans yrði fasteignamatið lagt til grundvallar, enda hefði Þ samþykkt það með áritun sinni á skýrsluna. Þ fullyrti hins vegar, að samþykki hennar hefði aðeins náð til afhendingar á fyrirfram greiddum arfi, en ekki til verðlagningar á jarðarhlutanum. Var þessi skýrsla hennar lögð til grundvallar við skiptin 325
- Í barnsfaðernismáli viðurkenndi A, að hann hefði haft samfarir við móður barnsins á getnaðartíma þess. Skýrslur A og móðurinnar um, að samfarirnar hefðu ekki getað leitt til barnsgetnaðar, þóttu eigi verða lagðar til grundvallar í málinu 350
- K kenndi M barn. Í fyrsta þinghaldi lýsti hún því, að hún hefði ekki haft samfarir við aðra karlmenn, eftir að hún kynntist M. Þessi framburður reyndist rangur, og voru skýrslur K óáreiðanlegar í fleiri atriðum 350
- Við endurskoðun tollreikninga kom í ljós, að ýmsar vörur, er lyfsalinn E hafði flutt til landsins, höfðu ekki verið flokkaðar í rétta tollflokka. Var af þessum sökum krafizt lögtaks hjá E fyrir vangreiddum tolli. E taldi sig hafa flokkað vörurnar til tolls eftir beztu þekkingu, og ætti hann ekki sök á misfellunum, heldur tollyfirvöldin. Í dómi Hæstaréttar segir, að E hljóti að hafa verið ljóst, að tollflokkun hans á ýmsum vörum hafi ekki verið rétt, og beri þegar af þeirri ástæðu að leyfa framkvæmd lögtaksins 501
- A tók á leigu af B verzlunarhúsnæði. Skyldi leigutími vera 5 ár, frá 1. júní 1951 til 1. júní 1956. Hinn 1. febr. 1952 fluttist A úr húsnæðinu. B krafðist í máli skaðabóta af A vegna vanefnda leigumálans. A kvaðst hafa flutzt úr húsnæðinu með samþykki B eða jafnvel eftir beiðni hans, sem um þær mundir hafi haft í huga að selja húsið. Gegn mótmælum B tókst A þó ekki að sanna þessa staðhæfingu sína 703

b) *Opinber mál.*

- Í leigubifreið A fundu lögreglumenn óátekna áfengisflösku. Hann var ákærður fyrir að hafa ætlað að selja flöskuna. A viðurkenndi, að hann ætti flöskuna. Kvaðst hann hafa keypt hana sama dag í Áfengisverzlun ríkisins og ætla hana til eigin afnota. Þótti skýrsla þessi veita nægilegar líkur fyrir því, að A hefði ekki ætlað að selja flöskuna, sbr. lög nr. 47/1951 1
- Bifreiðarstjóri, er olli slysi, játar á sig aðgæzluskort og of hraðan akstur 42
- Kona, sem leigði út herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, sem höfðu stúlkur í fylgd með sér, var ákærð fyrir brot á 206. gr. alm. hegningarlaga. Hún kvað sér hafa verið ókunnugt um, að lauslæti ætti sér stað í herberginu, en var engu að síður dæmd sek um brot á nefndri lagagrein 47, 53
- A, sem var drukkinn á ferð um götur Reykjavíkur að næturlagi, hitti B, næturvörð í verksmiðju, og tók hann tali. Eftir að þeir höfðu rætt saman nokkra stund, greiddi A næturverðinum höfuðhögg, svo að hann féll í rot. Tók A síðan peningaveski úr vasa B og hafði á brott með sér. A var ákærður fyrir líkamsárás og svo einnig fyrir rán eða til vara fyrir þjófnað. A kvað tilefni þess, að hann greiddi B höfuðhögg, hafa verið það, að komið hafi áður til stimpinga milli þeirra út af úri, sem A var með, en að honum hafi ekki komið til hugar að taka veski B, fyrr en eftir að B var fallinn í rot. Var frásögn A um þetta lögð til grundvallar og hann sýknaður af ákæru um rán, en dæmd refsing fyrir líkamsárás og þjófnað 143
- J og S voru ölvaðir á ferli í Reykjavík síðla nætur. Slógust þeir í ferð með tveimur mönnum öðrum, Á og T, sem einnig voru mjög drukkinnir. Veittist J þá tilefnislaust að T og greiddi honum nokkur andlitshögg, unz hann hneig í götuna. Þá var Á einnig barinn til óbóta, og lá hann meðvitundarlaus á götunni. Eftir að T var hniginn niður meðvitundarlaus eða meðvitundarlítill, stakk S upp á því við J, hvort þeir ættu ekki „að ræna hann“. Er J hafði samþykkt það, tók S peningaveski úr vasa T og hirti peninga þá, er í því voru. J og S voru ákærðir fyrir líkamsárás og svo einnig fyrir rán eða til vara fyrir gripdeild og þjófnað. S kvað sér ekki hafa komið til hugar að taka peninga af T, fyrr en eftir að hann var fallinn í götuna. Var sú skýrsla lögð til grundvallar, og þeim S og J dæmd refsing fyrir þjófnað, enda ekki lagður trúnaður á þá frásögn S, að hann hefði ætlað að skila T peningunum aftur. J játaði, að hann hefði barið T, og lýsti því einnig, „að vera megi,

að hann hafi slegið“ Á. Þótti sannað, að hann væri valdur að meiðslum þeirra beggja	159
Togaraskipstjóri viðurkenndi að hafa verið innan fiskveiðimarkanna, en kvaðst ekki hafa verið þar að veiðum. Þrátt fyrir þetta var sök hans talin sönnuð	188, 361
Refsidómur í máli út af fiskveiðabroti byggður m. a. á viðurkenningu hins ákærða skipstjóra	228, 232, 304, 509
Hlutafélagin A og B höfðu með sér náð samstarf um innflutning og sölu á vöru. Framkvæmdastjóri og skrifstofustjóri A og framkvæmdastjóri B voru ákærðir fyrir ranga verðlagningu á vöruna. Forráðamenn A, sem staðið höfðu fyrir verðlagningunni, hlutu sekt, en varhugavert þótti að telja sannað gegn neitun framkvæmdastjóra B, að honum hafi verið ljóst, að verðlagningin var röng	244
Skipstjóri var ákærður fyrir togveiðar innan fiskveiðimarkanna, en gegn neitun hans var sök ekki sönnuð	283
A, farþegi í leigubifreið, hafði byssu meðferðis og hótaði margsinnis að skjóta bifreiðarstjórann, ef hann léti ekki að ósk A um aksturinn. Er bifreiðarstjórinn sinnti þessu ekki, hljóp skot úr byssunni í höfuð hans, en særði hann þó ekki til ólífis. A taldi sig muna lítið um atvik að þessu, en hélt því þó fram, að skotið mundi hafa hlaupið óvart úr byssunni. Eins og atvikum var háttað, taldist þó sannað, að A hefði hleypt skotinu af vísvitandi	292
A játaði, að hann hefði barið B, er við það féll til jarðar og hlaut meiðsli. A skýrði svo frá, að B hefði veitt að sér að fyrra bragði með ertingum. B, sem var mjög ölvaður, kvaðst ekkert um þetta muna. Var skýrsla A lögð til grundvallar	376
A, sem seldi víxil fyrir B, sakaður um fjárdrátt, með því að hann hefði ekki skilað eiganda víxilsins nema litlum hluta andvirðis hans. A fullyrti, að hann hefði skilað því sem næst öllu andvirðinu, en þrátt fyrir þessa staðhæfingu hans, var sök hans talin sönnuð	390
A var ákærður fyrir að hafa ekið bifreið ölvaður og valdið stórfelldu slysi. A taldi sig ekkert um þetta muna, en kvaðst ekki vilja mótmæla því, að hann hefði stjórnað bifreiðinni, er slysið varð. Af atvikum málsins og framburði eins vitnis þótti sök A sönnuð	406
Bifreiðarstjóri viðurkennir ölvun við akstur	485, 487
A var ákærður fyrir að hafa stundað ljósmyndagerð án iðnréttinda. Í prófun málsins lýsti hann því, að hann hefði tekið ljósmyndir fyrir allmarga aðilja og haft nokkrar tekjur af því, en með því að ekkert var frekar grennslast eftir því, hvenær þetta hefði átt sér stað né um nánari atvik að því, var A ekki metið það til sakar	605, 610
Togaraskipstjóri talinn sekur um ólöglegar veiðar innan fisk-	

veiðimarkanna þrátt fyrir neitun sína	637
A var sakaður um ölvun við bifreiðarakstur, og játaði hann afdráttarlaust sök sína. Í dómi Hæstaréttar segir, að þar sem svo stóð á, hefði héraðsdómari ekki átt að skipa ákærða verjanda, sbr. 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951	689

Áfengislagabrot.

Lögreglumenn fundu óátekna áfengisflösku í leigubifreið A. Var hann ákærður fyrir brot á lögum nr. 47/1951. A neitaði eindregið, að hann hefði haft í hyggju að selja flösku þessa. Kvaðst hann hafa keypt hana þá samdægurs í Áfengisverzlun ríkisins og ætlað sér að nota hana um kvöldið. Eins og atvikum var háttað, þótti A hafa fært fram nægilega sterkar líkur fyrir því að hafa ekki ætlað flöskuna til sölu. Hann hafði að vísu 6 árum áður gengizt undir að greiða sekt fyrir sölu áfengis, en þar sem svo langt var um liðið, þótti atvik þetta ekki fella grun á hann um fyrirhugaða áfengissölu í það skipti, sem hér var um að tefla. Var A því dæmdur sýkn af kröfum ákæruvaldsins	1
A dæmd refsing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi, þar sem vínveitingar voru ekki leyfðar	292
A, sem var ölvaður, réðst að manni á götu í Reykjavík og veitti honum áverka. Var A dæmd refsing, m. a. eftir 18. sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935	376
A ók bifreið ölvaður um götur Reykjavíkur og olli stórfelldu slysi. Honum var dæmd refsing m. a. eftir 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, og samkvæmt sömu lagagreinum var hann sviptur ökuleyfi ævilangt	406
Bifreiðarstjóri ók bifreið undir áhrifum áfengis. Honum var dæmd refsing eftir 24. sbr. 45. gr. laga nr. 53/1954. Með því að um ítrekun var að ræða, var hann sviptur ökuleyfi ævilangt	485
Með héraðsdómi var bifreiðarstjóra dæmd refsing fyrir ölvun við akstur, en ekki var hann jafnframt sviptur ökuleyfi. Ákæruvaldið skaut málinu til Hæstaréttar, að því er varðaði ökuleyfisviptingu. Samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 var ákærði sviptur ökuleyfi 3 mánuði	487
A, sem var ölvaður á almannaferi, réðst að B og greiddi honum höfuðhögg. Daginn eftir gekkst hann undir með dómssátt að greiða 100 króna sekt fyrir brot á 21. gr. laga nr. 58/1954 og 1000 króna skaðabætur til B. Galt hann fjárhæðir þessar nokkru síðar. Það kom síðar í ljós, að áverkni B var mun meiri en ætlað var í fyrstu. Kærði dómsmálaráðherra þá dómssáttina til Hæstaréttar til ónýtingar. Hæstiréttur féllst á, að dómssáttin væri fráleit samkvæmt gögnum þeim, sem	

nú lægju fyrir, og felldi hana því úr gildi	521
Bífreiðarstjóri játar á sig ölvun við akstur	689

Afréttir.

Landmannahreppur (Lmhr.) höfðaði í héraði eignardómsmál með opinberri stefnu og krafðist þess, að viðurkenndur yrði einkaréttur hans að veiði í öllum vötnum á Landmannaaf- rétti. Gagnaðiljar gerðust ríkissjóður (R), Holtahreppur (Hhr.) og Rangárvallahreppur f. h. eigenda og ábúenda jarðanna Næfurholts (N) og Hóla (H). Mörk afréttarins höfðu áður verið ákveðin með sáttagerð milli aðilja. Ágrein- ingslaust var, að Hhr. og jarðirnar N og H hefðu frá ómuna- tið neytt upprekstrar á afréttinn ásamt Lmhr., en aðilja þessa greindi á um það, hvernig upprekstrarrétti þeirra væri háttað. Taldi Lmhr. sig einn eiga réttinn, en Hhr. og N og H ekki hafa annan rétt en þann, sem Lmhr. leyfði á hverj- um tíma. Í dómi Hæstaréttar var ekki á þetta fallið, heldur talið, að aðiljar þessir mynduðu sameiginlegt upprekstrar- félag og hefðu allir sams konar rétt til afréttarins. Sérstak- lega varð ekki talið, að Hhr. hefði afsalað sér rétti til af- réttarins né glatað honum með tómlæti, enda væri hrepp- um ekki heimilt að láta af hendi slíkan rétt nema með sam- þykki æðri sveitarstjórnarvalda. Gegn mótmælum R var ekki sannað, að Lmhr. eða hreppsfélögin hefðu öðlazzt bein- an eignarrétt að afréttinum, hvorki fyrir nám, löggerning, hefð né með öðrum hætti. Réttur afréttaraðiljanna væri bundinn við takmarkaða notkun. Og þar sem afréttaraðilj- arnir höfðu ekki beinan eignarrétt yfir afréttinum, komu til álita um veiðiréttinn ákvæði 5. gr. laga um lax- og silungs- veiði nr. 112/1941, en þau voru skýrð þannig, að íbúar Lmhr., Hhr. og býlanna N og H hafi einir sameiginlegan veiðirétt í vötnum á afréttinum, enda hafi skilyrði ekki verið fyrir hendi til þess, að Lmhr. hafi helgað sér einkarétt á veiðinni fyrir hefð	108
Í máli bónda gegn hreppsfélagi til heimtu fébóta fyrir ágang sauðfjár af afrétti á jörð bóndans var héraðsdómur og máls- meðferð ómerkt vegna vanreifunar og málinu vísað frá héraðsdómi	599

Áfrýjun. Sbr. kærumál.

Með dómi Hæstaréttar var úrskurður héraðsdómara ómerktur vegna formgalla, en þess jafnframt getið, að hann væri að efni réttur	11
Meðan á áfrýjun máls stóð, framseldi áfrýjandi réttindi þau, er dómkrafa hans tók til, og tók hinn nýi eigandi þá við aðild málsins	12

- Ný málsgögn lögð fram í Hæstarétti 47, 53, 88, 159, 176, 188, 195, 228, 232, 244, 283, 292, 304, 316, 361, 383, 386, 390, 397, 406, 509, 561 637, 665, 691.
- Með dómi Hæstaréttar var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi, en þess jafnframt getið, að áfrýjandi hefði ekki í málinu fært fram nein rök fyrir tiltekinni staðhæfingu, er varðaði efnishlið málsins 75
- Hæstiréttur frestar opinberu máli til öflunar framhaldsgagna 107, 208
- Hæstiréttur hrindir með úrskurði kröfu um frávisun máls frá Hæstarétti, eftir að sérstakur málflutningur hafði farið fram um hana samkvæmt 42. gr. laga nr. 112/1935 195
- Eftir að héraðsdómur gekk í landamerksamáli, greiddi A málskostnað, sem honum var gert að greiða með dóminum. Síðar áfrýjaði A málinu. Fyrir Hæstarétti kröfðust gagnaðiljar þess, að málinu yrði vísað frá Hæstarétti, með því að greiðsla málskostnaðarins samrýmdist ekki áfrýjun málsins síðar. Leitt var í ljós, að A hafði greitt fógetafulltrúa málskostnaðinn til að afstýra aðför, en jafnframt getið þess við fulltrúann, að hann mundi áfrýja málinu. Í úrskurði Hæstaréttar segir, að fulltrúinn hefði átt að leiðbeina A, þar sem ljóst mátti vera, að greiðsla málskostnaðarins var af misskilningi sprottin. Og þar sem fulltrúinn gerði það ekki, yrði A ekki talinn hafa svipt sig áfrýjunarheimild 195
- A hafði látið fara fram lögtak í eignum B til lúkningar skattgjaldi og áfrýjaði lögtaksgerðinni til staðfestingar. Kröfu A fyrir Hæstarétti um, að B yrði gert að greiða kostnað af lögtaki og uppboðsbeiðni, ekki sinnt, með því að mat á þeim kostnaði ber undir fógeta og uppboðshaldara, en þeir höfðu ekki lagt úrskurð á kostnað þenna 209, 211, 213
- Í skuldamáli A á hendur B og C reisti A kröfu sína í héraði á tveimur mismunandi málsástæðum, X og Y. Héraðsdómari hratt málsástæðunni X, en dæmdi B og C til greiðslu tiltekinnar fjárhæðar samkvæmt málsástæðunni Y. B og C skutu málinu til Hæstaréttar og kröfðust sýknu. Fyrir Hæstarétti hafði A enn uppi málsástæðuna X, en þegar af þeirri ástæðu, að hann hafði ekki gagnáfrýjað málinu, varð úrlausn héraðsdóms að standa óhöggð, að því er tók til þessa atriðis 340
- A krafði B fyrir héraðsdómi um greiðslu skuldar fyrir efni og vinnu samkvæmt reikningi. B mótmælti ýmsum liðum reikningsins. Héraðsdómari taldi A ekki hafa sannað, að hann ætti rétt til hærri fjárhæðar en B viðurkenndi, og féll dómur samkvæmt því. A áfrýjaði málinu og lagði fram ný gögn fyrir Hæstarétti, en B kom ekki fyrir Hæstarétt og

enginn af hans hálfu. Í dómi Hæstaréttar segir, að þrátt fyrir mótmæli B í héraði hafi A ekkert aðhafzt til að afla gagna til sönnunar hinum vefengdu reikningsliðum fyrr en eftir að héraðsdómur gekk. Þessi málflutningur brjóti algerlega í bága við 111. sbr. 110. gr. laga nr. 85/1936, og verði því, þar sem B hafi ekki komið fyrir Hæstarétt, að dæma málið eingöngu eftir gögnum þeim, sem fram komu af hálfu aðilja fyrir héraðsdómi	345
A var með héraðsdómi dæmd sekt fyrir ölvun við bifreiðar-akstur. Málinu var áfrýjað einungis að því er varðaði sviptingu ökuleyfis	487
Aðili máls hafði látizt, eftir að dómur gekk í héraði. Nýr aðili kemur í hans stað fyrir Hæstarétti	528, 572
Aðiljarnir A og B höfðu hvor í sínu lagi gengizt undir að greiða sekt með dómssátt fyrir brot, er þeir voru samsekir um. Dómsmálaráðuneytið kærði báðar dómssáttirnar til Hæstaréttar og krafðist ógildingar þeirra. Voru mál A og B sameinuð í Hæstarétti	552
Synjað um frestun einkamáls fyrir Hæstarétti	571
Einkamáli áfrýjað eingöngu vegna ákvæðis um málskostnað 591, 631 í úrskurð uppboðshaldara skorti rökstuðning fyrir niðurstöðu um tiltekna málsástæðu, en ekki þótti alveg næg ástæða til að ómerkja úrskurðinn af þeim sökum	594
Hæstaréttardómari greiðir atkvæði um efni máls, eftir að hafa áður greitt sératkvæði um ómerkingu þess, sbr. 47. gr. laga nr. 112/1935	605, 610
Héraðsdómari hafði skipað verjanda í opinberu máli andstætt ákvæðum 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951. Við ákvörðun þessa varð þó að sitja, með því að henni varð ekki breytt í æðra dómi samkvæmt 5. tl. 170. gr. nefndra laga	689
Málsástæða sögð of seint fram komin fyrir Hæstarétti og því ekki tekin til greina	708

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn.

- Leyfi veitt samkvæmt 1. málslíð 2. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936 12, 67, 88, 138, 176, 202, 224, 345, 367, 372, 383, 386, 427, 496, 523, 537, 540, 575, 586, 599, 616, 626.
- Leyfi veitt samkv. 2. málslíð 2. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936
- Leyfi veitt samkvæmt 11. gr. laga nr. 29/1885 19, 187
- Leyfi veitt samkvæmt 4. gr. laga nr. 57/1949

Ágangur búfjár.

A krafðist, með skírskotun til ákvæðis í fjallskilareglugerð, bóta úr hreppssjóði vegna ágangs sauðfjár úr afrétti á jörð hans.

Hinn áfrýjaði dómur var ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar, m. a. á því, hversu mikið hafi kveðið að ágangi afréttarfjár á land A einstök skipti eða almennt, hverjum usla slíkur ágangur hafi valdið og hversu mikla vinnu A hafi lagt fram til vörzlu heima-
haga sinna 599

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

- Í opinberu máli er þess getið í héraðsdómi, að ekki komi til álita, hvort nánar tiltekin háttsemi sakbornings kunni að vera refsiverð, með því að ákæra taki ekki til hennar 83, 101
- Verknaðarlýsing í ákæruskjali ekki talin nægilega nákvæm, með því að þar séu ekki greind einstök tilvik, sem ákærði sé sakaður um, sbr. 2. tl. 2. mgr. 115. gr. laga nr. 27/1951 .. 236
- H.f. X og h.f. Y höfðu með sér náð samstarf um innflutning og sölu á vöru. Höfðað var opinbert mál á hendur A framkvæmdastjóra og B skrifstofustjóra h.f. X og C framkvæmdastjóra h.f. Y til refsingar og greiðslu sakarkostnaðar vegna ólöglegar alagningar á vöruna, og svo gegn stjórnendum félaganna fyrir þeirra hönd til að þola upptöku og greiðslu á ólögmætum ágóða. Málið varð mjög viðamikið og kostnaðarsamt, einkum vegna upptökukröfunnar. A og B var dæmd refsing, en C sýknaður. H.f. X og h.f. Y var gert að greiða in solidum ólögmætan ágóða til ríkissjóðs, en þar sem af hálfu ákæruvaldsins var ekki krafizt málkostnaðar úr hendi félaganna, var hann, að því leyti sem varðaði málið á hendur þeim, lagður á ríkissjóð 244
- Í dómi Hæstaréttar í refsímáli er að því fundið, að ákæruskjals sé aðeins að litlu getið í héraðsdómi, en skylt hafi verið að greina það þar 419, 423

Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.

Almannahætta.

- A hleypti skoti úr byssu á götu í Reykjavík, er margir voru þar á ferli, en án þess að miða á nokkurn sérstakan mann. Með þessu var hann talinn hafa stofnað lífi eða heilsu manna í augljósan háska, og var honum dæmd refsing eftir 4. mgr. 220. gr. laga nr. 19/1940 og 6. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 292

Analogía. Sbr. lög, lögskýringar.

- Sök A fyrir brot á húsaleigulögum nr. 39/1943 fyrnd samkvæmt lögjöfnun frá 1. tölulið 81. gr. laga nr. 19/1940, með því að

- meira en 2 ár voru liðin frá því að brot var framið, er réttarrannsókn hófst 101
- A var gefið að sök, að hann hefði stundað ljósmyndarastarfsemi án iðnréttinda. Þegar réttarpróf hófust 27. febrúar 1952, kannaðist hann við að hafa við einstök tækifæri tekið gjald fyrir ljósmyndatöku frá því á árinu 1946. Að því er tók til slíkrar starfsemi fyrir 27. febrúar 1950, var sök talin fyrnd samkvæmt löggjöfnun frá 81. gr. laga nr. 19/1940 197

Árekstur skipa. Sbr. siglingar.

- Vélskipið D var að veiðum á rúmsjó í hvössu veðri, er vél þess bilaði. Togarinn S kom til hjálpar, sigldi upp í vindinn meðfram stefni D, og köstuðu þá skipverjar S línu yfir í D. Eftir að dráttur hófst, rofnaði samband milli skipanna tvisvar sinnum, en S tókst í bæði skiptin að koma línu yfir í D með sama hætti og áður. Í síðasta skiptið, er línu var kastað yfir í D, slógust skipin saman, þannig að stefni D lenti með þungu höggi á borðstokk S. Urðu af þessu allmikil spjöll á D. Eftir þetta dró S D til hafnar. S voru dæmd björgunarlaun úr hendi eigenda D, en jafnframt var S dæmt til að greiða D viðgerðarkostnað. Var aðferð sú, sem S hafði til að koma björgunartaugum yfir í D, talin mjög óvarleg, með því að auðvelt hefði verið að hafa bilið milli skipanna lengra og koma sambandi á með línubýssu, sem til var í S 397
- Skipið B lá bundið við bryggju í Reykjavík. Skipið F var bundið utan á B, þannig að festar úr F voru bundnar í B bæði að framan og aftan og auk þess festi úr F upp í bryggju að framan. Í æðiveðri slitnaði festi sú, sem F var að framan bundin með í B. Slógust skipin þá saman, og varð B fyrir allmiklum spjöllum. Var eigendum F gert að bæta eigendum B skaðann, með því að forráðamenn F höfðu lagt því utan á B og ekki talið sennilegt, að spjöllin hefðu orðið, ef festar F hefðu verið nægilega traustar 523
- Skipið M lá fyrir opnu hafi út af Hellissandi, er uppskipun úr því fór fram. Samkvæmt farmsamningi átti S að annast affermingu. Stálprammi var notaður við uppskipun, og var hann bundinn við skipshlið, meðan vörur voru í hann settar. Vegna ölduhreyfinga slóst pramminn iðulega í skipshliðarnar og olli nokkrum spjöllum á þeim. Var S talinn eiga að bera ábyrgð á tjóni þessu og gert að greiða eigendum M skaðabætur 586

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Áskriftasöfnun.

- A hafði hafið undirbúning að útgáfu Alfræðibókar og í því skyni látið ýmsa menn safna áskriftum að henni. Skyldu áskriftasafnarar fá 10% af söluverði bókarinnar til áskrifenda. A framseldi B rétt til útgáfunnar, og tók B að sér að greiða áskriftasafnendum þóknun þeirra, þó aðeins að svo miklu leyti sem áskrifendur stæðu við áskriftir sínar. B hætti síðar við útgáfu bókarinnar, og varð því aldrei unnt að sannreyna, að hve miklu leyti áskrifendur mundu hafa staðið við áskriftirnar. Í máli milli A og B var B gert skylt að greiða A þann hluta af þóknun til áskriftarsafnenda, sem A kæmist ekki hjá að greiða þeim 517

Atvinnuréttindi. Sbr. iðnaður.

- Bifreiðarstjóri, sem valdið hafði meiðslum með gálausum akstri, sviptur ökuleyfi 1 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 .. 42
- A, sem hafði stýrimannsréttindi, varð með óvarkárni valdur að sjóslysi. Samkvæmt 85. gr. sjómannalaga nr. 41/1930 var hann sviptur rétti til stýrimennsku í 6 mánuði. Svo var hann og með skírskotun til 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur rétti til að öðlast skipstjóraréttindi jafnlangan tíma 83
- A framdi glæpi með skotvopni. Hann hafði ekki leyfi samkvæmt lögum nr. 69/1936 til að hafa skotvopn í vörzlum sínum. Í refsímáli var hann samkvæmt 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur ævilangt rétti til að öðlast leyfi til að eiga eða hafa í vörzlum sínum skotvopn 292
- Samkvæmt reglugerð nr. 100/1942 er útvarpsvirkjun iðngrein. A hafði samkvæmt iðnlögum öðlast meistararéttindi í útvarpsvirkjun, og í meistarabréfi hans, útgefnu af lögreglustjóra, er hann nefndur útvarpsvirkjameistari. Óheimilt er að stunda útvarpsvirkjun, nema að fengnu leyfi póst- og síma-málastjórnarinnar, sbr. 2. gr. laga nr. 30/1941, reglugerð nr. 70/1942 og reglur nr. 140/1942. Hafði A ekki fengið slíkt leyfi. Eftir kröfu A var póst- og síma-málastjórninni dæmt skylt að skrá orðið „útvarpsvirkjameistari“ við nafn hans í nafnaskrá talsímanotenda, en hins vegar óskylt að skrá nafn A í atvinnu- og viðskiptaskrá símaskrárinnar undir liðunum „Útvarpsvirkjar“ og „Útvarpsviðgerðir“ 321
- A dæmd refsing fyrir að reka fasteignasölu án þess að hafa fengið til þess leyfi samkvæmt lögum nr. 47/1938 390
- Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið ofurölvi og varð mannsbani af gáleysi, sviptur ökuréttindum ævilangt samkvæmt 21. gr. laga nr. 33/1935 og 39. gr. laga nr. 23/1941 406
- Bifreiðarstjóri, sem sekur varð um ítrekaða ölvun við akstur,

sviptur ökuréttindum ævilangt samkvæmt 24. gr. laga nr. 58/1954 og 39. gr. laga nr. 23/1941	485
Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið undir áhrifum áfengis, án þess að slys yrði, sviptur ökuréttindum 3 mánuði samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941	487
A bifreiðarstjóri leyfði B, sem ekki hafði ökuréttindi, að aka bifreið sinni. Hlutu þeir báðir sekt samkvæmt bifreiðalögum	552
Bifreiðarstjóri ók ógætilega og varð mannsbani af gáleysi. Sviptur ökuleyfi 2 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941	580

Barnavernd.

Barnaverndarnefnd Reykjavíkur krefst rannsóknar út af meintu broti gegn 206. gr. laga nr. 19/1940	47, 53
---	--------

Barnsfaðernismál.

K ól fullburða barn (B) 8. marz 1953. Embættislæknir taldi líklegast, að B væri getið um 11. júní 1952, en þó séu möguleikar á, að það hafi komið undir einhverntíma á tímabilinu 22. apríl til 11. júlí sama ár. K kenndi X barnið, kvaðst hafa átt samfarir við hann nokkrum sinnum veturinn og vorið 1952, m. a. 30. maí það ár. X kannaðist við að hafa átt samfarir við K 22. marz 1952, en ekki í önnur skipti. Með skýrslum vitna var leitt í ljós, að kunningsskapur þeirra K og X hafði haldizt fram á vor 1952 og verið allnáinn. K lýsti því í fyrsta þinghaldi málsins, að hún hefði ekki átt samfarir við aðra en X, eftir að þau kynntust. Síðar kannaðist hún þó við að hafa haft samfarir við Y um miðjan júní 1952 og Z í sama mánuði. Y og Z voru dregnir inn í málið. Könnuðust þeir báðir við að hafa átt samfarir við K í júní 1952. Z taldi samfarir sínar við K ekki hafa verið fullkomnar, og var K honum sammála um það. Ekki útilokaði blóðrannsókn neinn þeirra X, Y eða Z frá því að geta verið faðir að barninu. Niðurstaða varð sú, að Y og Z voru dæmdir meðlagsskyldir in solidum samkvæmt 212. gr. laga nr. 85/1936, en meðlagskylda X in solidum með þeim látnin velta á fyllingareiði K	350
--	-----

Bátaútvegur. Sjá gjaldeyrismál, verðuppbætur.

Bifreiðar.

a) Einkamál.

A ók í björtu veðri fólksflutningabifreið sinni austur þjóðveg í Þingeyjarsýslu, skammt austan Fosshóls. Er hann ók upp brekku, þar sem brekkubrúnnin byrgði útsýn yfir veginn framundan, kom á móti honum vörubifreið, er B stýrði. Varð harður árekstur milli bifreiðanna, og skemmdust þær	
---	--

báðar, en þó einkum bifreið A. A hemlaði, er hann sá til bifreiðar B, en þrátt fyrir það rann bifreið hans 17 metra, eftir því sem hemlaför sýndu, áður en árekstur varð. B hafði ekið fram hjá útskoti á veginum, sem var um 25 metra austan slysstaðarins, þótt hann hefði þá átt að sjá til ferða A. Hemlaför bifreiðar B voru aðeins 1 metri, og við skoðun reyndust hemlarnir slakir. Talið var, að báðir bifreiðarstjórnarnir hafi átt sök á árekstrinum, A með óhæfilega hröðum akstri upp brekkuna, eins og útsýn var háttað, og B með því að aka fram hjá útskotinu og veita bifreið A ekki athygli fyrr en raun varð á. Í skaðabótamáli voru þeir látnir bera ábyrgð á tjóninu að hálfu hvor. Samkvæmt því var B dæmt að bæta A hálft tjón á bifreið hans að frádregnu hálfu tjóni á vörubifreiðinni.

25

Atvinnurekandinn A notaði vörubifreið til flutnings fólks á vinnustað. Stigi var hafður handa fólkinu til að stíga upp á bifreiðarpallinn. B, verkakonu, varð fótaskortur í stiganum, er hann rann til, og hælbeinsbrotnaði hún. Stiganum var hvorki krækt eða fest við pall bifreiðarinnar, og í umrætt skipti var hann reistur á hálli jörð að bifreiðinni. Auk þess vantaði í hann neðstu rimina. Þessi umbúnaður var talinn óhæfilegur, og var A í skaðabótamáli dæmt að greiða B fullar bætur, enda varð slysið ekki að neinu leyti rakið til óvarkárni af hennar hendi

372

A ók fólksflutningabifreið sinni upp Bankastræti í Reykjavík. Gangandi maður, B, hljóp þá skyndilega frá syðri gangstétt í veg fyrir A utan afmarkaðrar gangbrautar og á milli bifreiða, sem þar stóðu kyrrar. Rakst hann á bifreið A, féll í götuna og hlaut mikil meiðsl. Í skaðabótamáli B á hendur A er sagt, að A hafi gefizt mjög naumur tími til viðbragða, en þegar litið sé til hemlafara bifreiðarinnar, sem voru 3—3,5 metrar, þá sé ekki í ljós leitt, að A hefði eigi getað afstýrt slysinu að einhverju leyti, ef hann hefði sýnt fulla aðgæzlu, sbr. l. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. Var A gert samkvæmt þessu að bæta B $\frac{1}{2}$ hluta tjóns hans

561

Að kvöldi hins 30. des. 1952, eftir að myrkt var orðið, ók A bifreið sinni eftir eystri hafnarbakkann í Reykjavík. Er hann kom að kolakrananum, sá hann enga hreyfingu á honum í þá átt, að verið væri að afferma skip. Hélt hann því áfram sjávarmegin við kranann. Kvaðst hann að degi til hafa séð skilti á krananum, þar sem menn voru varaðir við að fara undir hann, meðan hann vinnur. Þegar A ók þarna fram hjá, kom greip kranans upp úr skipi við hafnarbakkann, og hrundi nokkurt magn af kolum úr greipinni á þak bifreiðarinnar. Hlutust af þessu skemmdir á bifreiðinni. A var ekki talinn hafa sýnt næga aðgæzlu, og var honum gert að

- bera hálf tón sitt sjálfum, en eiganda kranans var dæmt að bæta honum helming tjónsins 616
- Bifreið, sem kom frá Akureyri, nam staðar í Kræklingahlíð á hægri vegarbrún miðað við ökostefnu hennar, gegnt hliði á heimreið að bæ einum. A kom út úr bifreiðinni hægra megin og hljóp við fót fram fyrir hana og á ská yfir veginn í áttina að hliðinu. Í sömu andrá ók þar framhjá jeppabifreið, sem einnig kom frá Akureyri. Lenti A á jeppanum og hlaut meiðsli, er hann beið bana af. A var talinn eiga hlut að slysinu með ógætni sinni, en ökumaður jeppans var einnig í sök, þar sem hann gaf ekki gætur að því, er gerðist við kyrrstæðu bifreiðina og gaf ekki hljóðmerki, er hann nálgadist hana. Var honum dæmt að greiða ekkju og dóttur A dánarbætur að hálfu 700

b) *Opinber mál.*

- Kvöld eitt gerðu lögreglumenn viðtæka leit að áfengi í leigubifreiðum í Reykjavík. Í leigubifreið A fundu þeir eina flösku með ákavíti. A kvaðst hafa keypt hana sama dag í Áfengisverzlun ríkisins og ætla hana til eigin afnota þá um kvöldið, eftir að hann hætti akstri. Samkvæmt þessari skýrslu A, og þar sem ekki lá grunur á honum um, að hann seldi áfengi, var hann talinn hafa fært fram nægilega sterkar líkur fyrir því, að hann hefði ekki ætlað áfengið til sölu. Var hann því sýknaður af ákæru um brot á ákvæðum laga nr. 47/1951 1
- Í opinberu máli út af árekstri bifreiða var kærður til Hæstaréttar úrskurður héraðsdómara um heitfesting vitnis 11
- Um miðnætti 1. febr. 1954 ók A fólksflutningabifreið norður Lönguhlíð í Reykjavík með um 25 km hraða miðað við klukkustund. Myrkur var og slydda, götulýsing slæm og gatan nokkuð hál vegna ísingar. Er A ók fram hjá bifreið, sem hann mætti, varð hann skyndilega var við mann og konu, er voru gangandi á leið norður Lönguhlíð rétt fyrir framan bifreiðina. Lenti bifreiðin aftan á þeim og slasaði þau mikið. Um leið og áreksturinn varð, hemlaði A, en bifreiðin rann áfram 1 m eftir það. A var talinn hafa ekið of hratt eftir aðstæðum og ekki sýnt næga varúð. Var honum samkvæmt 219. gr. alm. hegningarlaga og ýms-um ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar dæmd 3000 kr. sekt og svipting ökuleyfis í 1 ár .. 42
- A, 20 ára að aldri, ók um götur Reykjavíkur að kvöldi og fram eftir nóttu 21.—22. febr. 1954 í fólksbifreið, sem hann hafði til umráða. Neytti hann áfengis við aksturinn. Um kl. 2 um nóttina var hann staddur við Þjóðleikhúsið á Hverfisgötu, og var þá orðinn mjög ölvaður. Í bílnum með honum

voru B, kunningi hans, og stúlkan H. Sátu þau í aftursæti bílsins, hægra megin. Ók A nú af stað inn Hverfisgötu. Móts við húsið nr. 58 við götuna, er A ætlaði að aka fram úr annarri bifreið, ók hann aftan á vinstra horn á palli vörubifreiðar, sem stóð kyrr hægra megin á götunni. Við áreksturinn kastaðist vörubifreiðin áfram um 60—70 sm, en bifreið A laskaðist stórlega. Flettist mikill hluti af hægri hlið hennar af, og lá brak úr bifreiðinni hér og hvar á götunni. Þrátt fyrir þetta hélt A akstrinum áfram, sveigði yfir á vinstri hlið götunnar, ók þar upp á gangstétt og á grindverk, sem brotnaði. Að því búnu ók A áfram inn götuna og ók skömmu síðar aftan á aðra bifreið með talsverðum þunga. Síðan beygði hann niður á Vitatorg og vestur Lindargötu. Nam bifreiðin þar staðar sunnan götunnar. Hékk H þá út um afturdyr bifreiðarinnar hægra megin. Nam höfuð hennar við götuna, en fætur voru fastir inni í bifreiðinni. Var hún stórslösuð og andaðist um klukkutíma síðar. B sat enn í aftursætinu, en var allmikið slasaður. Þegar menn komu að bifreiðinni á Lindargötu, var A þar í námunda og kvaðst hafa ekið bifreiðinni. Síðar taldi hann sig þó ekkert um það vita, en af atvikum og framburði B þótti sannað, að hann hefði ekið bifreiðinni. Var A dæmd refsing, 18 mánaða fangelsi, samkvæmt 215. og 219. gr. alm. hegningarlaga og ýmsum ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 406

- J á Akureyri bað K, eiganda vörubifreiðar, að lána sér bifreiðina í skyndiför út á Árskógsströnd. Varð K við þessum tilmælum, og fengu þeir S til að aka bifreiðinni. K slóst með í förina, svo og eiginkonur þeirra J og K og maður að nafni G. Sátu þau J og eiginkona hans, K og G á palli bifreiðarinnar. Var settur kassi á pallinn handa fólkinu til að sitja á og kaðall bundinn yfir pallinn með það miklum slaka, að fólkið, sem sat á kassanum, gat haft kaðalinn á hnjám sér til að halda í. J, sem sat yztur á kassanum, sleppti á leiðinni haldi á kaðlinum og hrökk við það út af bifreiðar-pallinum. Slasaðist hann svo mjög, að hann lézt af meiðslum daginn eftir. Höfðað var refsímál á hendur S og K. Með því að umbúnaður á palli bifreiðarinnar fullnægði engan veginn ákvæðum 5. tl. 7. gr. reglugerðar nr. 72/1937, voru þeir S og K taldir brotlegir við 3. tl. 7. gr. nefndrar reglugerðar svo og 2. gr. laga nr. 24/1941 og 27. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 38. gr. síðastnefndra laga, að því er K varðaði. Hins vegar var ekki talið sannað, að akstur bifreiðarinnar, er slysið varð, hafi nokkru um það valdið. Voru þeir S og K sýknaðir af ákæru um brot á 215. gr. alm.

- hegningarlaga 461
- A ók bifreið undir áhrifum áfengis hinn 20. sept. 1954. Hann hafði hlotið dóm fyrir sams konar brot hinn 30. des. 1948. Var þeim dómi ekki fullnægt fyrri en 21. okt. 1953, og hafði hann því ítrekunaráhrif á síðara brotið, sbr. 71. gr. laga nr. 19/1940. Hið nýja brot A var m. a. heimfært undir 1. mgr. 23. gr., sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Hlaut hann 15 daga varðhald og var sviptur ökuleyfi ævilangt 485
- Bifreiðarstjóri ók bifreið með áhrifum áfengis. Í héraði var honum dæmd 1500 kr. sekt samkvæmt 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, en ekki sviptur ökuleyfi. Dóminum var áfrýjað, að því er tók til ökuleyfisviptingar. Var bifreiðarstjórinn í Hæstarétti sviptur ökuréttindum 3 mánuði 487
- A bifreiðarstjóri afhenti B bifreið sína til aksturs, enda þótt hann vissi, að B hafði ekki ökuréttindi. A gekkst undir með dómssátt í héraði að greiða 200 kr. sekt fyrir brot á 1. mgr. 22. gr. laga nr. 23/1941. B samþykkti einnig með dómssátt að greiða 200 kr. sekt fyrir brot á 1. mgr. 20. gr. sömu laga. Síðar kom í ljós, að A og B höfðu í þetta skipti framið fleiri brot. Kærði Dómsmálaráðuneytið þá dómssáttirnar til ónýtingar. Sú krafa var ekki tekin til greina, með því að dómssáttirnar voru ekki taldar fjarstæðar, að því er tók til þeirra brota, sem þær fjölluðu um 552
- Hinn 29. nóv. 1954, laust eftir kl. 17.30, ók A fólksflutninga-bifreið norðaustur Njarðargötu í Reykjavík. Myrkt var orðið, en veður gott. Er A kom á húsalaust svæði milli Tivoli og Hringbrautar, þar sem götulýsing var slæm, mætti hann bifreið. Lækkaði hann þá ljós bifreiðar sinnar, en hækkaði þau ekki aftur, er hann var kominn fram hjá hinni bifreiðinni. Rétt á eftir rakst bifreið A á hjólreiðamann, B, sem ók á ljóslausu reiðhjóli á undan bifreið A. Hlaut B svo mikla áverka, að hann andaðist skömmu síðar. A áætlaði hraða bifreiðar sinnar um 35 km miðað við klukkustund, er áreksturinn varð. Það var talið mikið gáleysi af B að aka á ljóslausu reiðhjóli á Njarðargötunni, eftir að myrkt var orðið. En A var einnig talinn hafa sýnt óaðgæzlu í akstri, og verksummerki á staðnum þóttu sýna, að hann hefði ekið óhæfilega hratt eftir aðstæðum. Var hann því talinn hafa orðið meðvaldur að dauða B. Brot A varðaði við 215. gr. laga nr. 19/1940, 1., 2., 4. og 5. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 auk ýmissa ákvæða í umferðarlögum og lögreglusamþykkt. Hlaut A 4000 kr. sekt og ökuleyfisviptingu í 2 ár 580

Björgun. Dráttaraðstoð.

Vélskipið E var að veiðum í Breiðafirði 27. marz 1949, er ljósa-

vél þess bilaði. Hélt það þá af stað til Ólafsvíkur, en er það var statt um 8 sm NNV frá Ólafsvíkurenni, bilaði einnig aðalvél skipsins, og var viðgerð ekki framkvæmanleg á hafi úti. Vindur var á sunnan, 4—5 vindstíg, og talsverður sjór. E náði kl. 22.30 talsambandi við vélskipið Þ og æskti hjálpar þess. Var Þ þá statt út af Snæfellsnesi á leið norður fyrir land, hlaðið olíu. Þ kom að E kl. 00.50 næstu nótt, og hafði þá E rekið undan sjó og vindi 8—9 sm norður eftir Breiðafirði. E hafði seglaútbúnað, en ekki höfðu segl verið sett upp. Vindur var þá SV 6 og sjór 5—6. Þ kom dráttartaug um borð í E og dró skipið síðan til Stykkishólms. Hjálp Þ var metin björgun, eins og aðstæðum var háttað, enda allsendis óvíst, að E hefði tekizt að bjarga sér á seglum. Þ tafðist um 12½ klst. vegna björgunarinnar. Samkomulag var um að reikna verðmæti hins bjargaða kr. 450.000.00. Bjarglaun ákveðin kr. 50.000.00 334

Hinn 27. maí 1951 var vélskipið D að veiðum um 85 sm NV af Malarrífi. Kl. 8 að morgni bilaði vél skipsins, og tókst ekki að koma henni í lag. Samband náðist við togarann S, sem var þar í nánd, í þann veginn að leggja af stað til Hafnarfjarðar. Kom S til D kl. 18.30 nefndan dag. S var siglt hægt upp í vindinn meðfram stefni D, og um leið köstuðu skipverjar S línu yfir í D. Var línan fest í kaðal, en kaðallinn aftur í togvír. Er skipverjar D voru að draga inn kaðalinn, sem þeir urðu að gera með handafli, jók S hraða sinn til að koma í veg fyrir, að skipunum slægi saman. Misstu skipverjar D þá kaðalinn úr höndum sér, en við það lenti togvírinn í skrúfu S. Skipverjar S reyndu að losa vírinn með því að toga í hann með togvindunni, en það mistókst, og hlutust af þessu stórfelldar skemmdir á vindunni svo og skrúfu og skrúfuöxli S o. fl. Var þá höggvið á vírinn, en 5 faðmar af vír voru eftir fastir í skrúfunni. Eftir þetta tókst S slysa laust að koma dráttarvír yfir í D með sömu aðferð og áður. Var vírnum lásað í akkerisfesti D, sem fest var um undirstöðu togvindunnar. Eftir að dráttur hófst, hrökk akkerisfestin upp af undirstöðunni og braut togvinduna. Var dráttartauginni þá fest með öðrum hætti. Nokkru síðar slitnaði akkerisfestin. Kom S þá enn festum á milli skipanna með sömu aðferð og í fyrri skiptin, en sigldi þá það nærri D, að skipin slógust saman, og hlaut D af því allmiklar skemmdir og kom að því leki. S hafði ætlað að draga D til Hafnarfjarðar, en um hádegi 28. maí var breytt um stefnu og haldið til Patreksfjarðar, með því að veður fór versnandi á SSA og allmikill sjór var kominn í lest D. Komu skipin til Vatneyrar kl. 00.30 hinn 29. maí. Hjálp sú, sem S veitti D, var talin tvímællaus björgun. Hið bjargaða verðmæti var

metið um kr. 490.000.00. Daglegur rekstrarkostnaður S var kr. 17.000.00. Bjarglaun voru ákveðin kr. 150.000.00. Aðferð sú, sem S hafði til að koma dráttartaugum á milli skipanna, var talin mjög óvarleg, enda hafði S línubyssu, sem nota mátti. Samkvæmt því varð S að bera sjálft tjón það, er varð á skrófu þess, skrófuöxli, togvindu o. fl., en það tjón nam tæpum kr. 175.000.000. Af sömu ástæðu var S gert að bæta D tjón af árekstrinum, um kr. 15.000.00. Hins vegar varð D sjálft að bera tjón það, er varð á togvindu þess, tæpar kr. 60.000.00 397

Að morgni 20. marz 1953 var vélskipið S, 102 brutto smálestir að stærð, að draga net sín á Sandvík sunnan Reykjaness. Fór þá net í skrófuna, og stöðvaðist vélin alveg um stund. Reynt var að ná netinu úr skrófunni, en það tókst ekki að öllu leyti. Var skipið nærri landi, vindur allhvass og stóð á land, en brim við ströndina. Var þá kallað í talstöð til vélskipsins H, sem var þar í nánd, og það beðið um aðstoð. Áður en H kom, tókst S að koma vélinni í gang, en hún vann þó lítið á. Töldu skipverjar S, að skipið hefði gengið $\frac{3}{4}$ úr sm miðað við klst. á móti vindi og kviku, og að skipið hefði verið komið af 12 faðma dýpi, er skrófan var sett í samband, yfir á 20 faðma dýpi, er H kom og tók S í tog. Hafði og S allgóðan seglaútbúnað. H dró nú S norður fyrir Reykjanes, en út af Stóru Sandvík sleppti H dráttartauginni samkvæmt ósk S. Setti S upp segl og sigldi norður af Stafnesi, en þaðan gekk skipið fyrir vélarafli inn fyrir Garðskaga, þar sem lagzt var fyrir akkerum. H hafði snúið við, er drættinum lauk. Hjálp sú, sem H veitti S, var ekki talin björgun í merkingu 229. gr. siglingalaga. Var S dæmt til að greiða H kr. 12.000.00 fyrir dráttaraðstöðina, og var þá tekið tillit til, að því var ómótmælt fyrir dómstólum, að H hefði vegna dráttarins orðið fyrir 6000—8000 kr. aflatjóni 643

Blóðrannsókn.

Rannsóknarstofa Háskólans ákveður blóðflokka málsaðilja og barns í sambandi við barnsfaðernismál 350

Blóðrannsókn framkvæmd á áfengismagni í blóði manns, sem ók bifreið ölvaður 406

Blöð.

Ritstjóri dagblaðs sýknaður af refsikröfu og skaðabótakröfu í meiðyrðamáli vegna ummæla í blaðinu, en sum ummælin ómerkt 540

Bókhald.

A rak fasteignasölu án þess að hafa til þess löggildingu sam-

kvæmt lögum nr. 47/1938, og var honum dæmd refsing fyrir það. Í þessu starfi sínu hélt hann viðskiptamannabók, sem hann vísitandi færði í rangar færslur. Fyrir það var honum refsað samkvæmt 158. gr. alm. hegningarlaga nr. 19/1940 og 20. gr. laga um bókhald nr. 62/1938 390

Borgararéttindi.

- A dæmd refsing fyrir fjársvik samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940. Hann var sviptur kosningarétti og kjörgengi samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga 22
- Með tveimur dómum Hæstaréttar, er gengu 31. jan. 1955, þ. e. áður en sett voru lög nr. 22/1955, var tveimur konum dæmd skilorðsbundin refsing fyrir brot á 206. gr. laga nr. 19/1940. Tekið er fram, að ekki séu næg efni til að svipta þær réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga 47, 53
- Menn, sem sekir voru um alvarlega líkamsárás og þjófnað, sviptir kosningarétti og kjörgengi samkvæmt 3. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 143, 159
- A var dæmdur í Hæstarétti 11. marz 1955 skilorðsbundnum dómi fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940. Hann var sviptur kosningarétti og kjörgengi samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga 159
- A, sem sekur var um brot gegn 211. sbr. 20. gr. og 220. gr. laga nr. 19/1940, var sviptur borgararéttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 292
- Manni dæmd refsing samkvæmt 203. gr. laga nr. 19/1940 og svipting kosningaréttar og kjörgengis samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga 331
- A var dæmd refsing fyrir fjárdrátt samkvæmt 247. gr. laga nr. 19/1940 og skjalafals samkvæmt 158. gr. sömu laga. Jafnframt var hann sviptur kosningarétti og kjörgengi samkvæmt 3. mgr. 68. gr. laganna 390

Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðabrot.

Brunamál. Sjá tryggingar.

Byggingarsamvinnufélög.

- A var félagsmaður í byggingarsamvinnufélagi, sem stofnað var og starfaði samkvæmt II. kafla laga nr. 44/1946. Hann hafði fengið íbúð á vegum félagsins og gefið út tvö skulda-bréf því til handa, tryggð með veði í íbúðinni og ríkis-ábyrgð. A lenti í vanskilum með lánin, og féll öll skuldin samkvæmt bréfunum í gjalddaga. Æskti félagið þá nauðungaruppboðs á íbúðinni. Á uppboðsþingi bauð A fram fulla greiðslu á skuldinni ásamt kostnaði gegn því, að uppboðið

félli niður og honum yrðu afhent veðbréfin kvittuð með þeim hætti, að unnt sé að afmá úr veðmálabókum allar kvaðir á íbúðinni. Félagið taldi sér óheimilt að afmá þá kvöð, að eignin sé áfram háð ákvæðum laga um byggingarsamvinnufélög. Var ágreiningur um þetta lagður undir úrlausn dómstóla. Greiðslutilboð A var ekki talið löglegt, þar sem ekki sé heimilt að leysa eign, sem löglega er komin undir ákvæði II. kafla laga nr. 44/1946, nú II. kafla laga nr. 36/1952, undan valdi byggingarsamvinnufélags, þá er lán, sem fengin hafa verið til eignarinnar með atbeina félagsins, eru að fullu greidd. Varð því niðurstaðan, að nauðungaruppbóðið skyldi fram fara 594

Byggingarsamþykktir.

A reisti hús í Hafnarfirði á lóð sinni X í 25 cm fjarlægð frá nágrannalóðinni Y, sem B átti. Gluggar voru á þeirri hlið hússins, sem vissi að lóðinni Y, en það braut í bága við 17. gr. byggingarsamþykktar Hafnarfjarðar nr. 114/1916, sem segir, að eldvarnarvegg skuli gera út að nágrannalóð við hús, sem reist er nær lóðarmörkum en 3,15 metra. A taldi sig hafa fengið heimild til að byggja, eins og hann gerði, frá C, sem átti lóðina Y næst á undan B, og yrði B að þola bygginguna, þar sem hann væri einkaerfingi C og hefði gengið við arfi og skuldum. Í dómi Hæstaréttar segir, að um síðastnefnt atriði liggi ekki fyrir glöggar skýrslur, og verði því ekki lagður á það dómur. En jafnvel þótt svo reyndist, að staðhæfing A um þetta væri ekki rétt, þá yrði B samt að þola bygginguna óbreytta, með því að breyting á henni til samræmis við ákvæði byggingarsamþykktarinnar mundi hafa í för með sér mikil spjöll verðmætis .. 67

Hús G í Hafnarfirði stóð á lóðinni X, sem var næsta lóð austan við lóð barnaskólahúss bæjarins. Á árunum 1946—1947 lét Hafnarfjarðarbær reisa viðbótarbyggingu við austurenda skólahússins í 1,65 metra fjarlægð frá lóðinni X, og var byggingin með gluggum á austurgafli. Braut þetta í bága við ákvæði 2. tl. 15. gr. byggingarsamþykktar Hafnarfjarðar nr. 114/1916, þar sem svo segir, að gluggar, sem vita að annars manns lóð, megi ekki vera skemmra frá mörkum en 3,15 metra, og sömuleiðis við ákvæði 17. gr. sömu samþykktar, þar sem ákveðið er, að við hús, sem reist er nær lóðarmörkum en 3,15 metra, skuli gera eldvarnarvegg út að nágrannalóð. Í máli G gegn Hafnarfjarðarbæ var bænum gert skylt að bæta G það tjón, sem hann hefði hlotið af því, að brotið var gegn nefndum ákvæðum byggingarsamþykktar 316

Dagsektir.

- A kannaðist við, að markagarður, er hann hafði sett milli lóðar sinnar og lóðar B, væri ekki á réttum mörkum. Var A samkvæmt kröfu B dæmt skylt að rífa markagarðinn innan 12 vikna frá birtingu dóms Hæstaréttar að viðlögðum 100 króna dagsektum til B 67
- Samkvæmt kröfu Félags útvarpsvirkja í Reykjavík var Póst- og símamálastjórninni gert skylt að gefa út viðbót eða leiðréttingu við símaskrána innan 60 daga frá birtingu dóms Hæstaréttar að viðlögðum 100 króna dagsektum til félagsins 321

Dánarbætur.

- T trésmíðameistari vann að viðgerð á þaki húss. Féll hann af þakinu og hlaut lemskur, er leiddi til bana hans. Öryggisbúnaði við vinnuna var áfátt, en T hafði einnig sýnt nokkra ógætni. T var næstum 68 ára að aldri, er hann lézt. E, ekkja T, og S, sonur T, kröfðust dánarbóta úr hendi byggingarfélagsins B og verkstjóra félagsins, K. Voru þessir aðiljar dæmdir fébótaskyldir in solidum um $\frac{1}{2}$ hluta tjóns vegna fráfalls T. E var 62 ára. Hún hafði fengið greiddar um kr. 22.000.00 frá Tryggingastofnun ríkisins vegna slyssins. Með hliðsjón af líkindareikningi tryggingafræðings var tjón hennar metið kr. 43.000.00, eftir að frá voru dregnar bætur frá Tryggingastofnuninni. Voru henni dæmdir $\frac{1}{2}$ hlutar þeirrar fjárhæðar, kr. 34.400.00, og auk þess útfararkostnaður T. S var 19 ára, er T lézt. Hann var í 6. bekk Menntaskólans, en stundaði síðar háskólanám erlendis. Þar sem ætla mátti, að T hefði styrkt hann að nokkru leyti til námsins, ef hann hefði lifað, voru S dæmdar dánarbætur, kr. 12.000.00 437
- A varð fyrir bifreið, er ríkissjóður átti, og beið bana af. Bæði A og ökumaður bifreiðarinnar höfðu sýnt ógætni. Ríkissjóði var dæmt að bæta E, ekkju A, og D, dóttur A, að hálfu tjón þeirra vegna missis framfæranda og röskunar á stöðu og högum. A var 51 árs, er hann lézt, E 47 ára og D 7 ára. Tjón E var með hliðsjón af líkindareikningi tryggingafræðings metið kr. 120.000.00, en frá þeirri fjárhæð voru dregnar ekkjubætur frá Tryggingastofnun ríkisins, kr. 9076.50. Urðu bætur frá ríkissjóði til E þannig kr. 55.461.75. Auk þess var henni dæmdur hálfur útfararkostnaður A. Tjón D var metið kr. 25.000.00, og E dæmdar hennar vegna kr. 12.500.00 700
- A först, er sprenging varð í olíuskipinu Þyrli. Skipaútgerð ríkisins bar að fullu fébótaábyrgð á slysinu. E, ekkja A, krafðist dánarbóta. A var 48 ára, er hann lézt, en E 45 ára. Tjón E var með hliðsjón af líkindareikningi tryggingafræð-

ings metið kr. 120.000.00. Frá þeirri fjárhæð voru dregnar kr. 9000.00, er E hafði fengið frá Tryggingastofnun ríkisins. Skipaútgæð ríkisins hafði þegar greitt E kr. 100.000.00. Var henni í málinu dæmt að greiða E eftirstöðvagnar, kr. 11.000.00 705

Dómar og úrskurðir.

- Héraðsdómari úrskurðaði í opinberu máli, að heitfesting vitnis skyldi fara fram með skírskotun til forsendna annars úrskurðar, er hann hafði kveðið upp í sama máli. Fyrrgreindur úrskurður var kærður til Hæstaréttar, en ómerktur þar, með því að eigi hafði verið gætt fyrir mæla 164. gr. laga nr. 27/1951 um að greina málsatvik í forsendum hans 11
- Hæstiréttur ómerkir úrskurð héraðsdómara vegna þess, að málsatvikum var ekki lýst í forsendum hans, en lætur þess jafnframt getið, að úrskurðurinn sé að efni réttur, krafan um úrskurð tilefnislaus og kæran til Hæstaréttar vítaverð .. 11
- A höfðaði mál á hendur hlutafélagi og krafðist þess m. a., að tiltekin hlutafjárukning og sala hlutabréfa samkvæmt henni yrði dæmd ógild. Talið var, að dómur í málinu kynni að hafa í för með sér skerðingu á réttindum hluthafa þeirra, er hlutabréfin höfðu hlotið, og þar sem A hafði ekki gefið þeim kost á að gæta réttar síns í málinu, var því vísað frá héraðsdómi 32
- Skilorðsbundnir refsisdómar 47, 53, 83, 159
- Eigendur jarðanna H og K höfðu árið 1952 gert bréf um merki milli jarðanna. C, sem ítak átti í jörðina H, krafðist þess í landamerkjamáli, að merkin yrðu ákveðin með öðrum hætti en í bréfinu greindi og færð til þess horfs, sem áður hafði verið. Hæstiréttur taldi C ekki eiga aðild til að höfða landamerkjámál, að því er jarðir þessar varðaði, og vísaði því málinu frá héraðsdómi. Jafnframt er þess getið í dómi Hæstaréttar, að C hafi engin rök fært fram fyrir því, að eigendur jarðanna hafi með landamerkjabréfinu frá 1952 breytt merkjum jarðanna frá því, sem áður hafði verið .. 75
- Í máli út af veðirétti í vötnum á afrétti voru lögð fram skjöl, sem rituð voru á öndverðri 19. öld og töldust vera endurrit af dómi um afréttinn, er gengið hafi árið 1476. Þar sem gögn þessi studdust hvorki við frumbréf né staðfest endurrit dóms, þóttu þau ekki verða lögð til grundvallar í málinu 108
- A hafði greitt skattgjald samkvæmt lögtaksgerð. Hann hafði ekki áfrýjað gerðinni né neytt heimildar 12. gr. lögtakslaga nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði um lögmæti hennar innan þess frests, sem þar er ákveðinn. Síðar krafðist hann í dómsmáli endurgreiðslu skattgjaldsins úr ríkissjóði. Þeirri kröfu var vísað sjálfkrafa frá héraðsdómi með

tilvísun til 2. mgr. 196. gr. laga nr. 85/1936	215
Í opinberu máli var að því fundið, að ákæruskjals var aðeins að litlu leyti getið í héraðsdómi og lýsing málsatvika ófullnægjandi	419, 423
Skiptaráðandi hafði úrskurðað um gildi kröfulýsingar í bú. Fyrir Hæstarétti var krafizt ómerkingar á úrskurðinum sökum þess, að skiptaráðandi hefði ekki í forsendum greint nægilega á milli einstakra kröfuliða. Eins og kröfunni var hátt að, þótti nægilega vera greint á milli kröfuliða, og var ómerkingarkröfu hrundið	471
A höfðaði meiðyrðamál á hendur B út af ýmsum ummælum, sem stóðu í sambandi við hegðun A í Noregi á árunum 1941 og 1942. Í málinu lagði B fram endurrit af dómi, er Bergens Lagsokns Lagmannsrett hafði kveðið upp árið 1947, en með dómi þessum hafði A verið dæmdur í 20 ára hegningarvinnu fyrir ýmis afbrot, er hann hafði framið gegn norskum borgurum og norskum hagsmunum árin 1941 og 1942. Í dómi Hæstaréttar segir, að þegar virt séu afbrot þau, sem telja verði A sekan um samkvæmt hinum norska dómi, þá þyki ekki næg ástæða til að refsa fyrir ummæli þau, sem stefnt var út af. Þá var og krafa um ómerkingu ummælanna aðeins að litlu leyti til greina tekin	540
Í úrskurði héraðsdómara voru varnaraðiljar ekki greindir, og ekki var þar heldur lýst málsatvikum né málsástæðum. Var úrskurðurinn því ómerktur	554
Mál var flutt munnlega í héraði 9. marz 1954, en dómur eigi kveðinn upp fyrr en 17. apríl s. á. Leiddi þetta ásamt ýmsum fleiri göllum á málsmeðferð til ómerkingar dómsins ..	575
Fundið að því, að uppboðshaldari hafði eigi rökstutt niðurstöðu sína um tiltekið atriði í úrskurði, en ekki sögð alveg næg ástæða til ómerkingar af þeim sökum	594
Fundið að því, að héraðsdómari hafði látið undan falla að kveða á í dómi sínum um málflutningslaun úr ríkissjóði til handa umboðsmönnum málsaðilja, sem höfðu gjafsókn í héraði	599
Hæstaréttardómari greiðir atkvæði um efni máls samkvæmt 47. gr. laga nr. 112/1935, eftir að hafa greitt sératkvæði um ómerkingu héraðsdóms	605, 610
Í skaðabótamáli lét héraðsdómari undan falla að dæma tiltekna kröfuliði og dæmdi aðra kröfuliði ósundurgreint. Vegna þessa m. a. var héraðsdómur ómerktur	626

Dómarar.

Í forsendur að úrskurði héraðsdómara skorti greinargerð um málsatvik, en um þau var aðeins vísað til forsendna annars úrskurðar, sem dómariinn hafði áður kveðið upp í sama

máli. Var úrskurðurinn því ómerktur	11
Vittur dráttur á meðferð sakamáls í héraði	143, 406
Fundið að því, að héraðsdómari hafði ekki í rannsókn sakamáls prófað ákærða og vitni nægilega sjálfstætt, heldur hafið dómpróf með upplestri lögregluskýrslna, andstætt ákvæðum 73., 75. og 77. gr. laga nr. 27/1951	143, 406
Héraðsdómari lét heitfestingu vitna undir höfuð leggjast, andstætt ákvæðum 100. gr. laga nr. 27/1951	143, 159
Áfrýjað var lögtaksgerð, og mótmælti gerðarþoli því fyrir Hæstarétti, að gerðin hefði farið fram, þótt því sé lýst í fógatabók. Maður sá, sem í fógatabók var tilgreindur sem dómvottur, gat ekki borið, að gerðin hefði farið fram með þeim hætti, sem þar greindi. Var lögtaksgerðin því felld úr gildi	187
A hafði tapað máli í héraði, og krafðist dómhafi aðfarar hjá honum til heimtu málskostnaðar. A galt fógeta málskostnaðinn, en lét þess jafnframt getið, að hann mundi áfrýja dóminum. Þar sem fógeti leiðbeindi ekki A í þessu efni, þótti A ekki hafa firrt sig áfrýjunarrétti með greiðslu málskostnaðar	195
Fundið að því, að héraðsdómari hafði í rannsókn opinbers máls veitt viðtöku og lagt fram utanréttarvottorð, án þess að fyrir hendi væru skilyrði til þess samkvæmt 2. mgr. 102. gr. laga nr. 27/1951	236
Í opinberu máli út af líkamsárás var það átalíð, að ekki höfðu verið teknar skýrslur fyrir dómi af lögreglumönnum, sem farið höfðu á vettvang og handtekið ákærða, heldur aðeins lagðar fram í málinu lögregluskýrslur frá þeim	376
Prófum opinbers máls var að ýmsu leyti áfátt, ákæruskjal og málsatvik eigi nægilega greind í héraðsdómi, og kveðja hefði átt sérfróða menn til að dæma málið ásamt héraðsdómara. Var málið því ómerkt	419, 423
Krafizt var ómerkingar á úrskurði skiptaráðanda af þeim sökum, að hann hefði ekki í forsendum greint nægilega á milli einstakra kröfuliða. Ómerkingarkrafan þótti ekki afl hafa, og var henni hrundið	471
Lyfsali var krafinn um vangreidda tolla af vörum, sem talið var að ekki hefðu verið flokkaðir í rétta tollflokka. Héraðsdómari hafði sem tollstjóri á staðnum veitt móttöku og kvittað fyrir þegar greiddum tollgjöldum. Vék hann því sæti í málinu	501
Fundið var að því, að héraðsdómari í einkamáli hafði ekki tekið framkomna frávisunarkröfu sérstaklega til úrlausnar, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936	512
Í úrskurði héraðsdómara í einkamáli greindi eigi varnaraðilja máls, og eigi var þar heldur lýst málsatvikum né máls-	

ástæðum. Var úrskurðurinn því ómerktur	554
Meðferð héraðsdómara á máli, sem rekið var fyrir uppboðs- rétti, var í ýmsum atriðum andstæð ákvæðum IX. kafla laga nr. 85/1936. Var þetta vítt, en eigi þótti næg ástæða til ómerkingar	572
Meðferð einkamáls í héraði var mjög andstæð lögum nr. 85/ 1936. M. a. hafði sátta eigi verið leitað í gagnsök og óhæfi- legur dráttur orðið á dómsuppsögu, eftir að munnlegur mál- flutningur fór fram. Var dómur og málsmeðferð ómerkt af þessum sökum	575
Vittur óhæfilegur dráttur á meðferð einkamáls í héraði	575
Uppboðshaldari rökstuddi ekki í úrskurði niðurstöðu sína um tiltekna málsástæðu, en eigi þótti alveg næg ástæða til að ómerkja úrskurðinn af þeim sökum	594
Fundið að því, að héraðsdómari hafði ekki í dómi sínum kveðið á um málflutningslaun til handa umboðsmönnum máls- aðilja, sem báðir höfðu gjafsókn í héraði	599
Meðferð héraðsdómara á einkamáli áfátt og ekki dæmt um suma kröfuliði	626
Í opinberu máli krafðist ákærði, að héraðsdómari viki sæti, með því að hann hefði tjáð ákærða, að skipun verjanda mundi aðeins baka honum aukakostnað, og þannig fyrir- fram tekið afstöðu til sakarefnis. Í prófum málsins hafði ákærði jatað á sig afdráttarlaust verknað þann, sem hann var sakaður um, og var játningin studd öðrum styrkum sönnunargögnum. Var héraðsdómari því ekki talinn hafa farið út fyrir takmörk leyfilegrar leiðbeiningarheimildar, enda var honum skylt samkvæmt 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951 að taka á þessu stigi málsins afstöðu til sönnunar- atriða þess í sambandi við ákvörðun um skipun verjanda. Var greindri kröfu ákærða því hrundið	689
Dómari skipaði ákærða verjanda, án þess að til þess væru skil- yrði, sbr. 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951	689
Í einkamáli var þess krafizt, að héraðsdómari viki sæti, með því að hann hefði vanrækt tilteknar embættisgerðir, er kynnu að snerta málið. Var kröfu þessari hrundið	698

Dómssáttir.

Aðiljar að máli um veiðirétt í vötnum á afrétti ákveða mörk afréttarins með sáttagerð á dómþingi	108
Dómsmálaráðherra kærði til Hæstaréttar til ónýtingar dóms- sátt í opinberu máli. Með því að telja mátti dómssáttina fráleita samkvæmt gögnum þeim, sem fyrir Hæstarétti lágu og að nokkru leyti höfðu fram komið, eftir að sáttin var gerð, var hún felld úr gildi samkvæmt 3. mgr. 112. gr. laga nr. 27/1951	521

Krafa dómsmálaráðherra um ónýtingu dómssáttar ekki tekin til greina, með því að dómssáttin varð eigi talin fjarstæð, enda skipti ekki máli, þó að aðiljar þeir, sem gerð var sektargreiðsla með dómssáttinni, kynnu að hafa drýgt fleiri afbrot, er stæðu í sambandi við brot þau, er dómssáttin tók yfir	552
---	-----

Dómstólar.

Mál um ólögsmæti húsbyggingar og gildi kvaðar á húslóð dæmt með samdómsmönnum samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 200. gr. laga nr. 85/1936	67
A höfðaði landamerkjамál í héraði til að fá breytt landamerkjum tveggja jarða gegn vilja eigenda jarðanna. Málinu vísað frá landamerkjadómi, með því að A brast aðild til að fá merkjunum breytt	75
Mál út af ágreiningi um veiðirétt í vötnum á afrétti rekið í héraði sem áreiðar- og vettvangsmál samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919	108
Í opinberu máli út af fiskveiðabroti kvaddi héraðsdómari með sér tvo samdómendur samkvæmt 3. mgr. 5. gr. laga nr. 27/1951	188, 228, 232, 283, 304, 361, 509, 637
Mál út af galla á húsasmíði dæmt með samdómsmönnum samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 200. gr. laga nr. 85/1936	202
A áfrýjaði lögtaksgerð til staðfestingar. Í Hæstarétti var A ekki dæmdur kostnaður af lögtaki og uppboðsbeiðni, með því að mat á þeim kostnaði ber undir fógeta og uppboðshaldara samkvæmt 185. gr. laga nr. 85/1936, en þeir höfðu ekki lagt úrskurð á kostnað þenna	209, 211, 213
Kröfu vísað frá héraðsdómi með skirskotun til 2. mgr. 196. gr. laga nr. 85/1936	215
Opinbert mál út af broti á iðnaðarlöggjöf dæmt af héraðsdómara ásamt samdómsmönnum samkvæmt 3. mgr. 5. gr. laga nr. 27/1951	236
Mál um fébótaábyrgð bæjarfélags vegna brota á ákvæðum byggingarsamþykktar og skipulagslaga dæmt í héraði með samdómsmönnum samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 200. gr. laga nr. 85/1936	316
A var ákærður fyrir að hafa stundað laxveiði með ólöglegum veiðigirðingum. Héraðsdómur ómerktur í Hæstarétti, m. a. sökum þess, að héraðsdómari hafði ekki kvatt sérfróða menn til að dæma málið með sér	419, 423
Með matsgerð dómkvaddra matsmanna samkvæmt vatnalögum var bæjarfélaginu A gert skylt að greiða Þ batur fyrir vatnstöku á landareign hans. A höfðaði í héraði mál gegn Þ og krafðist þess, að tiltekinn liður í matsgerðinni yrði ómerktur og að matskostnaður, er matsmenn höfðu gert A að	

- greiða Þ, yrði lækkaður. Með héraðsdómi var matsgerðin dæmd gild og tekið fram, að henni verði einungis breytt með yfirmati. Kröfunni um lækkun matskostnaðar var vísað frá héraðsdómi, þar sem ákvörðun um hann heyri ekki undir dómstóla. Héraðsdómurinn var staðfestur í Hæstarétti 431
- A krafðist fyrir héraðsdómi ógildingar á yfirlandskiptagerð. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi sökum þess, að A hefði ekki notfært sér heimild í 3. tl. 1. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 um að krefjast endurskipta. Hæstiréttur ómerkti frávísunardóminn og vísaði málinu heim í hérað, með því að greint lagaákvæði standi ekki í vegi fyrir því, að borið sé undir dómstóla, hvort löglega hafi verið að farið við yfirlandskiptin 481
- Í sama máli taldi Hæstiréttur, að nauðsynlegt hefði verið að kunnáttumenn væru nefndir til dómsetu með héraðsdómara samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919 481
- Mál til endurheimtu ofgreidds viðgerðarkostnaðar á bifreið dæmt í héraði af héraðsdómara ásamt samdómsmönnum samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 200. gr. laga nr. 85/1936 528
- Úrslit innsetningarmáls ultu á því, hvort A ætti umferðarrétt á tilteknum stað yfir land B. Var synjað um framkvæmd gerðarinnar, með því að úrlausn þessa ágreinings ætti ekki undir fógetarétt 537
- Í úrskurði uppboðshaldara segir, að ekki verði úrskurðað um tiltekið atriði, þar sem það heyri ekki undir uppboðsréttinn, heldur almennu dómstólana. Úrskurðinum var skotið til Hæstaréttar og þar veitt efnisúrlausn um atriði þetta .. 594

Dómvottar.

- Lögtaksgerð var áfrýjað. Gerðarþoli hélt því fram fyrir Hæstarétti, að gerðin hefði ekki farið fram, þó að svo væri bókað í fógetabók. Maður sá, sem þar var tilgreindur sem dómvottur, hafði komið fyrir dóm, en ekki getað borið, að gerðin hefði farið fram með þeim hætti, sem í fógetabók greindi. Var gerðin því felld úr gildi 187

Dráttaraðstoð. Sjá björgun.

Eftirgrennslan afbrota. Sjá opinber mál.

Eftirlaunaréttur. Sjá lífeyrir.

Eftirlit með útlendingum.

- Kona leigði herbergi í húsi sínu í Reykjavík til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, en hélt enga skrá um

leigjendur. Var henni dæmd refsing, m. a. fyrir brot á 10. sbr. 12. gr. laga um eftirlit með útlendingum nr. 59/1936 47, 53

Eiðar og heit.

- Í opinberu máli úrskurðaði héraðsdómari, að eiðfesting vitnis skyldi fram fara, þrátt fyrir andmæli ákærða. Úrskurðurinn var ómerktur í Hæstarétti vegna formgalla, en jafnframt tekið fram, að hann væri að efni réttur 11
- B var notarialvottur, er S gerði erfðaskrá sína. Í erfðaskránni var hann nefndur skiptaforstjóri, og auk þess hafði hann hagsmuna að gæta samkvæmt ákvæðum hennar. Eftir lát S gaf B skýrslu fyrir dómi í sambandi við rengingu á arfleiðsluhæfi S. Vegna afstöðu B til arfleiðslugerningsins var honum synjað um að heitfesta vætti sitt 95
- Í opinberu máli var talið aðfinnsluvert, að vitni voru ekki heitfest 143
- Í barnsfaðernismáli voru úrslit látnin velta á fyllingareiði barnsmóður, enda þótt hún hefði reynzt hvarflandi í framburði sínum 350

Eignakönnun.

- Fjármálaráðherra æskti þess, að borgardómarinn í Reykjavík gæfi út opinbera stefnu til ógildingar á tilteknu veðskuldaþréfi, sem enginn hafði talið fram við eignaframtal samkv. II. kafla laga um eignakönnun nr. 67/1947. Hafði framtalsnefnd samkvæmt nefndum lögum birt innköllun á bréfinu í Lögbirtingablaði, en enginn lýst bréfinu samkvæmt innkölluninni. Við athugun kom í ljós, að lýsing bréfsins í nefndri innköllun var í miklu ósamræmi við endurrit bréfsins úr veðmálabókum. Var af þeim sökum synjað um útgáfu ógildingarstefnu 308

Eignardómsmál.

- Hreppsfélag höfðar eignardómsmál með opinberri stefnu samkvæmt 220. gr. laga nr. 85/1936 og krefst þess, að viðurkenndur verði með dómi einkaréttur þess til veiði í vötnum á tilteknum afrétti 108

Eignarnám.

- Kaupstaðurinn A fékk rétt til vatnstöku í landi jarðarinnar K. Bætur fyrir vatnsréttindin og jarðrask voru metnar af dómkvöddum matsmönnum samkvæmt 25., 26. og 147. gr. vatnalaga nr. 15/1923. A höfðaði mál gegn Þ, eiganda K, og krafðist þess, að sá liður matsgerðarinnar, sem fjallaði um bætur fyrir sjálfa vatnstökuna, yrði ómerktur og að matskostnaður, sem matsmenn höfðu gert A að greiða Þ, yrði

lækkaður. Í héraði var ógildingarkröfunni hrundið og dæmt, að matsgerðin sé gild og verði ekki breytt nema með yfirmati. Kröfunni um lækkun matskostnaðar var vísað frá dómi, þar sem ákvörðun á þeim kostnaði heyrir ekki undir dómstóla. Kröfu Þ í gagnsök um, að A yrði dæmt að greiða Þ nefndan matskostnað, var einnig vísað frá dómi með sömu rökum, enda hafði matsgerðinni verið áfrýjað til yfirmats, sem ekki var lokið. Ákvæði héraðsdóms um ógildingarkröfuna var skotið til Hæstaréttar, en staðfest þar .. 431

Eignarréttur.

- G afsalaði H 3. júní 1946 tiltekna íbúð í húsi sínu ásamt „geymslu í kjallara“, án nánari tilgreiningar. H fluttist þegar í íbúðina og var fengið geymsluherbergið X til afnota. Eftir að G var látinn, krafðist ekkja hans, hinn 29. apríl 1953, að henni yrði með beinni fúgetagerð veittur umráðaréttur yfir herberginu X, gegn því að H fengi umráð geymsluherbergisins Y, sem var að mun minna. H viðurkenndi, að upphaflega hefði verið gert ráð fyrir því, að hann fengi herbergið Y með íbúð sinni, en með því að það hafi verið fullt af munum annarra, er hann fluttist í íbúðina, hafi G fengið honum umráð herbergisins X. Taldi H, að G hefði fengið sér herbergið til eignar til efnda á kaupsamningnum. Þar sem upphaflega hafði verið samið um herbergið Y, og H hafði ekki sannað, að hann hefði hlotið eignarumráð yfir herberginu X, var honum gert skylt að rýma það 12
- A, eigandi lóðarinnar X í Hafnarfirði, seldi B með kaupsamningi 25. marz 1933 hlutann Y úr lóðinni. Með kaupsamningnum var B heimilað að byggja hús á Y upp að lóðamörkum, en jafnframt lögð sú kvöð á X, að ekki mætti reisa þar hús nær lóðamörkum en 10 álnir. Kaupsamningnum var ekki þinglýst fyrr en 1949, en B fékk afsal fyrir Y 10. júní 1933, þar sem kvaðarinnar var ekki getið, og var því þinglýst sama ár. Árið 1942 afsalaði A lóðinni X til fósturdóttur sinnar, C. Í því afsali, sem þinglýst var 1943, var kvaðarinnar ekki heldur getið. Árið 1948 afsalaði B lóðinni Y til D, sonar síns, en hann reisti síðar hús á lóð þessari í samræmi við kvöðina. C höfðaði þá mál gegn D og krafðist viðurkenningar á því, að engin kvöð hvíldi á X í þágu Y. Afsalið til C var þinglýst fyrr en kaupsamningur þeirra A og B, eins og fyrr greinir, og ekki var leitt í ljós, að C hefði verið kunnugt um kvöðina, er hún fékk afsal fyrir X 1942. D hélt því fram, að C, sem var erfingi A, hefði gengiðt við arfi og skuldum og þar með tekið á sig ábyrgð á skuldbindingum A, þar á meðal kvöðinni. Um

það atriði lágu ekki fyrir glöggar skýrslur, og var ekki lagður á það dómur. En talið var, að jafnvel þótt C bæri ekki ábyrgð á kvöðinni, þá væri ekki unnt að taka kröfur hennar til greina, þar sem breyting sú, sem slík niðurstaða mundi heimila á húsi D, hefði í för með sér mjög mikil spjöll verðmætis 67

Landmannahreppur (L) höfðaði eignardómsmál með opinberri stefnu og krafðist þess, að viðurkenndur yrði eignarréttur hans til veiði í vötnum á Landmannaafretti. Til andmæla risu landbúnaðarráðherra f. h. ríkissjóðs (R), Holtamannahreppur (H) og Rangárvallahreppur vegna jarðanna Næfurholts og Hóla í hreppnum. Leitt var í ljós, að L, H og jarðirnar Næfurholt og Hólar höfðu frá ómunatíð neytt upprekstrarréttar á afréttinn, og var ekki sannað, að L hefði betri rétt til hans en hinir aðiljarnir. Voru L, H og nefndar jarðir taldar eiga sameiginlegan upprekstrarrétt á afréttinn. Og þar sem aðiljar þessir notuðu afréttinn með löglegri heimild, hefðu þeir samkvæmt 5. gr. laga nr. 112/1941 sameiginlega veiðirétt í vötnum á afréttinum, enda hafi ekki verið fyrir hendi skilyrði til þess, að L hafi helgað sér einkarétt á veiðinni fyrir hefð 108

Í framangreindu máli reisti Landmannahreppur kröfu sína um, að viðurkenndur yrði einkaréttur hans til veiði í vötnum á Landmannaafretti, meðal annars á því, að hann einn hefði beinan eignarrétt á afréttinum og ætti því allar nytjar hans. Þessi málsástæða þótti ekki afl hafa. Voru ekki taldar leiddar sönnur að því, að L eða hreppsfélög þau, sem við málið komu, hefðu öðlzt beinan eignarrétt að afréttinum, hvorki fyrir nám, löggerninga, hefð né með öðrum hætti. Var réttur til afréttarins talinn hafa myndast í öndverðu með þeim hætti, að íbúar á landsvæði framangreindra hreppa og býla hafi tekið afréttarlandið til sumarbeitar fyrir búpening og, ef til vill, annarrar takmarkaðrar notkunar 108

Við framtal eignakönnunar samkvæmt II. kafla laga nr. 67/1947 taldi enginn sér tiltekið veðskuldabréf til eignar. Framtalsnefnd samkvæmt lögunum birti þá innköllun á bréfinu í Lögbirtingablaði, en er enginn lýsti bréfinu samkvæmt þeirri innköllun, taldi fjármálaráðherra, að bréfið væri orðið eign ríkissjóðs samkvæmt 3. mgr. 40. gr. greindra laga. Æskti hann því, að borgardómariinn í Reykjavík gæfi út opinbera stefnu til ógildingar á bréfinu samkvæmt 216. gr. laga nr. 85/1936. Borgardómari synjaði um útgáfu stefnu, með því að hann taldi 3. mgr. 40. gr. laga nr. 67/1947 ekki veita ríkissjóði fulla eignarheimild að bréfinu. Hæstiréttur taldi hinsvegar, að árangurslaus lögmæt innköllun hefði

- getað veitt ríkissjóði rétt til að fá ógildingarstefnu útgefna, en með því að miklir gallar væru á innkölluninni, bæri að synja um útgáfu stefnu 308
- Matsnefnd samkvæmt 4. tl. 25. gr. og 26. gr. sbr. 147. gr. vatnalaaga nr. 15/1923 mat batur til handa Þ fyrir vatnstöku Akureyrarbæjar (A) í landi jarðar hans. A taldi vatnstökuna heimila án endurgjalds samkvæmt 25. gr. nefndralaga. Höfðaði A mál gegn Þ og krafðist þess, að sá liður matsgerðarinnar, sem um batur fyrir vatnstöku fjallaði, yrði ógiltur. Talið var, að réttur Þ til hagnýtingar vatns þess, sem A hafði virkjað sér til handa í landi jarðar hans, væri verðmæt réttindi, sem Þ ætti heimtingu á að fá batur fyrir samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944. Var kröfu A því hrundið 431
- A var félagsmaður í byggingarsamvinnufélagi, sem stofnað var og starfaði samkvæmt II. kafla laga nr. 44/1946, nú II. kafla laga nr. 36/1952. Hafði hann fengið íbúð á vegum félagsins og lán til byggingar hennar frá félaginu gegn veði í íbúðinni og ríkisábyrgð. Talið var, að þó að A greiddi upp lán þau, sem á íbúðinni hvíldu, ætti hann ekki rétt til að fá afmáða úr veðmálabókum þá kvöð, að íbúðin sé háð ákvæðum laga um byggingarsamvinnufélög 594
- A leigði B frystihús ásamt ýmsum tækjum og efni. Meðan á leigutímanum stóð, lét B smíða á sinn kostnað bindivél, er hann notaði við húsið. Mikið af efni því, sem notað var í bindivélina, þar á meðal grind úr vörubíl og hreyfill, var eign A og hafði fylgt með í leigunni. Eftir að leigutíma lauk, taldi B sig eiganda bindivélarinnar og krafðist þess, að honum yrðu fengin umráð hennar með beinni fógetagerð. Í málinu var ekki í ljós leitt, hversu mikils virði efni það var, sem A hafði lagt til smíðar á bindivélinni. Brast því gögn til að dæma, hvor aðilja væri eigandi að vélinni. Samkvæmt því var kröfu B um innsetningu synjað 620

Eignarupptaka. Sjá upptaka eignar.

Embættismenn. Sjá opinberir starfsmenn.

Embættisvottorð.

- Í Hæstarétti var lagt fram vottorð frá fulltrúa sýslumanns um greiðslu málskostnaðar samkvæmt héraðsdómi og um fyrirvara, er gerður var í sambandi við greiðsluna, sem fór fram utan dómþings 195

Endurgreiðsla.

- A hafði herbergi á leigu í húsi B frá 1. júní 1945 til 1. des. 1951.

- Fyrir herbergið galt hann í leigu alls kr. 11.775.50, en samkvæmt mati húsaleigunefndar, sem framkvæmd var, eftir að leigutíma lauk, mátti leigan nema alls kr. 4636.20. Var B gert að endurgreiða A mismuninn, kr. 7141.30, að frádregnum kr. 1480.00, sem A skuldaði B fyrir rafmagnsafnot 138
- Í sama máli kom það fram, að A hafði tekið íbúð á leigu af B frá 1. apríl 1945 til 1. júní 1951. Íbúðin var ófullgerð og óhæf til innflutnings, er leigutímabilið hófst, en A átti að sjá um að fullgera hana. Hafði A lokið því um miðjan febrúar 1946, og fluttist hann þá í íbúðina. A galt B húsaleigu mánaðarlega og fyrirvaralaust tímabil það, er íbúðin var ófullgerð. Í málinu krafðist A endurgreiðslu á þessari leigu. Var B gert skylt að endurgreiða honum þriggja mánaða leigu með hliðsjón af því, að A hefði ekki þurft lengri tíma til að fullgera íbúðina 138
- A krafði ríkissjóð um endurgreiðslu á skattgjaldi, er hann taldi sig hafa greitt umfram skyldu. A hafði greitt gjaldið samkvæmt lögtaksgerð, sem ekki hafði verið áfrýjað, og A hafði ekki heldur neytt heimildar 12. gr. laga nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði innan þess frests, sem þar er ákveðinn. Var kröfunni því vísað frá héraðsdómi 215
- A, sem keypt hafði úr af B úrsmið, var með dómi heimilað að rifta kaupið vegna galla á úrinu, og var B dæmt að endurgreiða A andvirðið 348
- Verkstæðið A tók að sér viðgerð á bifreið B. Er viðgerð var lokið 29. okt. 1952, galt B eftirstöðvar viðgerðarkostnaðar, en hann nam samkvæmt heildarreikningi kr. 9821.75. Gerði B jafnframt þann fyrirvara, að fara yrði yfir alla vinnulista aftur og reikningurinn leiðréttur, ef skekkja fyndist. B fékk sundurliðun á viðgerðarkostnaðinum í jan. eða febr. 1953, og 5. marz s. á. fékk hann dómkvadda matsmenn til að meta viðgerðarkostnaðinn. Samkvæmt niðurstöðu matsmanna var A í endurheimtumáli dæmt að endurgreiða B kr. 4621.67, enda var ekki talið, að B hefði með tómlæti firrt sig rétti til að krefjast endurgreiðslu 528
- A hafði á leigu íbúð í húsi B frá 14. maí 1951 til 14. maí 1954. Greiddi hann í húsaleigu fyrir tímabil þetta kr. 25.200.00, en samkvæmt mati húsaleigunefndar var hæfileg leiga kr. 13.500.00. Í opinberu máli á hendur B krafðist A endurgreiðslu á mismuninum, kr. 11.700.00. Samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 var ofgreidd húsaleiga fyrir tímabilið 14. maí 1951 til 14. maí 1953, samtals kr. 7800.00, dæmd afturkræf. Nefnd 13. gr. féll úr gildi 14. maí 1953 samkvæmt lögum nr. 30/1952, en í þeim lögum er ekkert ákvæði samsvarandi 13. gr. laga nr. 39/1943. Og þar sem krafa um endurgreiðslu ofgreiddrar leigu fyrir tímabilið 14. maí 1953 til 14. maí 1954

- var ekki talin eiga stoð í öðrum lögum né almennum laga-
rökum, var synjað um endurgreiðslu fyrir þetta tímabil,
enda hafði A greitt húsaleiguna án fyrirvara 633
- A hafði keypt vörur af B. Krafðist A riftunar á kaupunum
vegna galla á vörunum og endurgreiðslu á þegar greiddu
kaupverði. Riftunarkrafan var ekki tekin til greina, en A
dæmdur nokkur afsláttur af kaupverði og B gert að endur-
greiða fjárhæð, sem afslætti nam 665
- Er félagið A reisti samkomuhús árið 1936, keypti það af B hús
til niðurrifs ásamt lóðarréttindum fyrir kr. 9100.00. Skyldi
A halda andvirðinu sem fyrirframgreiddri leigu fyrir til-
tekin afnot B af samkomuhúsinu um óákveðinn tíma. B
taldi sig síðar eigi hafa fengið áskilin afnot af samkomu-
húsinu. Krafðist B þá riftunar á samningnum og endur-
greiðslu fjárhæðar, er svari til fyrirfram greiddrar leigu,
kr. 9100.00, með álagi, sem sé miðað við verðhækkun sam-
komuhússins fram til 6. sept. 1950. Batt B kröfu sína um
riftun því skilyrði, að dæmd fjárhæð nemi ekki minna en
kr. 20.000.00. Með því að engin heimild var til að dæma
slíkt álag, sem krafizt var, var A sýknaður af kröfu B .. 677
- A tók verzlunarhúsnæði á leigu af B til 5 ára fyrir kr. 1000.00
á mánuði og greiddi leigu fyrirfram fyrir hálft tímabilið,
kr. 30.000.00. Eftir 8 mánuði hætti A verzlun og fluttist úr
húsnæðinu. Krafði hann síðan B um endurgreiðslu á kr.
22.000.00. Með því að B hafði ekki mælt til brottflutn-
ings A og efndabætur honum til handa vegna vanefnda A
námu meira en kr. 22.000.00, var B sýknaður af kröfu A .. 708

Erfðir.

- A var notarialvottur, er B undirritaði erfðaskrá sína. Eftir lát
B reis mál um gildi erfðaskrárinnar, og var A þá kvaddur
vættis. Í erfðaskránni var A tilnefndur skiftaforstjóri og
auk þess hafði hann sérstakra hagsmuna að gæta sam-
kvæmt ákvæðum skrárinnar. Af þessum sökum var honum
ekki talið heimilt að heitfesta skýrslu sína fyrir dómi 95
- A, sem átti son og dóttur (S og D), bæði uppkomin, afhenti S
árið 1949 jarðarhluta sem fyrirframgreiðslu upp í arf. Í
samþimis gerðri erfðafjárskýrslu, sem D undirritaði ásamt
A og S, var greint fasteignamat jarðarhlutans. Eftir lát A
krafðist D mats á jarðarhlutanum og að matsverðið yrði
lagt til grundvallar við erfðaskiptin. S andmælti þessu.
taldi D hafa með áritun sinni á erfðafjárskýrsluna 1949
samþykkt, að fasteignamat ætti að ráða, og auk þess ætti
hann rétt til að fá jarðarhlutann með fasteignamatsverði
samkvæmt ákvæðum um ættarjarðir í lögum nr. 116/1943.
Ekki var talið, að áritun D á erfðafjárskýrsluna fæli í

sér samþykki hennar um ákvörðun á verðmæti jarðarhlutans við skipti, og skilyrði laga um afhendingu ættarjarða voru ekki heldur fyrir hendi, þar sem hér var um fyrirframgreiðslu arfs, en ekki sölu, að ræða. Var krafa D því tekin til greina með skírskotun til 13. gr. laga nr. 42/1949 325

Erlendir dómur. Sjá dómur.

Farmsamningar.

A tókst á hendur með farmsamningi við B að flytja vörur með skipinu M, m. a. til Ólafsvíkur. Í Ólafsvík annaðist K uppskipun. Stálprammi, sem K notaði við uppskipunina, slóst í M og olli spjöllum á því. A krafðist skaðabóta, aðallega af B, en til vara af K. Í farmsamningnum var áskilið, að B skyldi annast affermingu, skipinu að kostnaðarlausu, og skuli skipið einungis leggja til vindur og afl til að knýja þær. Samkvæmt því var B dæmt að bæta A skaðann 586

Fasteignasala.

J rak fasteignasölu án þess að hafa til þess löggildingu samkvæmt lögum nr. 47/1938. Var honum dæmd refsing eftir 11. gr. laganna, en tillit var tekið til þess til málsbóta, að J hafði fengið lögmenn til að gera samninga um fasteignasölur þær, er hann hafði komið í kring. J var auk þessa refsað m. a. fyrir rangar færslur í viðskiptamannabók, er hann hafði haldið í þessu starfi sínu 390

Fasteignir.

A keypti íbúð af B árið 1946 ásamt „geymslu í kjallara“. Er A tók við íbúðinni, fékk hann geymsluherbergið X til afnota. Árið 1953, er B var látinn, krafðist ekkja hans þess, að A rýmdi herbergið X gegn því að fá umráð geymsluherbergisins Y. A viðurkenndi, að upphaflega hafi verið gert ráð fyrir, að hann fengi herbergið Y, en taldi B hafa síðar ákveðið, að hann skyldi í þess stað fá herbergið X. Með því að A færði ekki sönnur á, að hann hefði fengið eignarumráð að herberginu X, var honum gert skylt að rýma það 12

Við skipti á dánarbúi, var erfingjanum J áskilinn leiguréttur að íbúð í fasteign búsin, meðan hann æskti þess. J lét ekki þinglýsa skiptagerðinni. Samerfingi J varð síðar eigandi að fasteigninni samkvæmt uppboðsafsali, þar sem leiguréttar J var ekki getið. Lét hann þinglýsa afsalinu og seldi síðan L fasteignina. Þar sem ekki var sannað, að L hefði verið kunnugt um leigurétt J, var honum talið heimilt að segja J upp leigunni með venjulegum uppsagnarfresti 39

A hafði árið 1933 lagt kvöð á húslóð sína, X, til handa B, eig-

- anda nágrannalóðarinnar Y. Árið 1942 afsalaði A lóðinni X til fösturdóttur sinnar, C, og var kvaðarinnar þá ekki getið, og B hafði þá ekki enn þinglýst henni. Árið 1949 var reist hús á lóðinni Y í samræmi við kvöðina á X. C krafðist þá í dómsmáli, að viðurkennt yrði, að engin kvöð hvíldi á X gagnvart Y. Dæmt var, að þó að C hefði verið grandlaus um kvöðina, er hún keypti X, og þó að hún bæri ekki ábyrgð á kvöðinni af öðrum ástæðum, þá yrði hún samt að þola tilvist hennar, þar sem breyting sú, sem dómsniðurstaða henni í vil myndi heimila á húsinu á lóðinni Y, hefði í för með sér mjög mikil spjöll verðmætis 67
- Íbúar tveggja hreppa og tveggja jarða í þriðja hreppnum, sem frá ómunatið höfðu neytt upprekstrarréttar á afréttinn L, voru taldir eiga sameiginlega veiðirétt í vötnum á afréttinum samkvæmt 5. gr. laga nr. 112/1941, enda voru ekki fyrir hendi skilyrði til þess, að annar hreppurinn hefði helgað sér einkarétt á veiðinni fyrir hefð 108
- Í sama máli er tekið fram, að hreppsfélögin hafi ekki öðlazzt beinan eignarrétt að afréttunum, hvorki fyrir nám, löggerninga, hefð né með öðrum hætti 108
- Í sama máli er þess getið, að samkvæmt sveitarstjórnarlögum sé hreppi óheimilt að láta af hendi rétt sinn til afréttar án ákvörðunar æðri stjórnarvalda 108
- A seldi B hús í smíðum. Þrátt fyrir mótmæli A var talið, að miðstöðvarketill o. fl. hefði fylgt með í kaupunum 134
- A leigði B ófullgerða íbúð, og sá B um að fullgera innanbúnað hennar. Að leigutíma loknum, var A gert að greiða B eftirstöðvar kostnaðar af innanbúnaði 138
- A hafði tekizt á hendur að reisa hús fyrir B. Að verki loknu komu fram gallar á húsinu. Var A dæmt að bæta B kostnað af viðgerð á húsinu 202
- A átti húslóð í Hafnarfirði. Á næstu lóð fyrir vestan húslóð þessa reisti Hafnarfjarðarbær viðbyggingu við barnaskólahús með gluggum á austurgafli. Viðbyggingin var nær lóð A en heimilt var samkvæmt byggingarsamþykkt, og hæð hennar meiri en skipulagslög leyfðu. Var bænum dæmt að greiða A bætur fyrir tjón, sem brot á nefndum ákvæðum höfðu í för með sér 316
- Krafa A um, að afhending jarðarhluta til hans færi eftir reglum um ættarjarðir í lögum nr. 116/1943, ekki tekin til greina, þar sem ekki hafði verið um sölu að ræða, heldur afhendingu á fyrirfram greiddum arfi 325
- Réttur landeiganda til hagnýtingar vatns á landareigninni telst til verðmætra réttinda, sem njóta verndar samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar 431
- Leigutakar að fasteign höfðu samkvæmt samningi við leigu-

sala kauprétt að eigninni um tiltekinn tíma. Þeir tilkynntu leigusala í tæka tíð, að þeir mundu neyta kaupréttarins, en fyrirgerðu síðan réttinum með tómhlæti um framboð á greiðslu kaupverðs	443
Ákvæði 3. tl. 1. gr. laga nr. 46/1941 um landskipti ekki talin standa í vegi fyrir því, að aðili að landskiptum geti leitað úrlausnar dómstóla á því, hvort löglega hafi verið að farið við skiptin	481
Réttur A til umferðar yfir land B ekki talinn svo glöggur, að fjarlægja megi með beinni fógetagerð girðingu, sem talin var hindra umferðina	537
Kröfu A um nauðungaruppboð til slita á sameign að húsi var synjað, með því að hann hafði ekki leitt sönnur að því með matsgerð eða á annan hátt, að húseigninni verði ekki á viðunandi hátt skipt með aðiljum	572
Þ var félagsmaður í byggingarsamvinnufélagi og hafði fengið íbúð á vegum þess. Talið var, að þó að hann greiddi upp lán, sem hvíldu á eigninni og hann hafði fengið með tilstyrk félagsins, þá ætti hann samt ekki rétt til þess að fá afmáða úr veðmálabókum þá kvöð, að íbúðin sé áfram háð ákvæðum laga um byggingarsamvinnufélög	594

Félög. Sjá byggingarsamvinnufélög, hlutafélög, samvinnufélög.

Firma.

Verzlun, sem rekin var í Reykjavík og skráð þar á firmaskrá, talin útsvarsskyld þar, enda þótt einkaeigandi hennar væri heimilisfastur utan Reykjavíkur	622
---	-----

Fiskveiðabrot.

Varðskip tók franskan togara hinn 4. jan. 1955 út af Ingólfshöfða, um 1,6 sjóm. innan fiskveiðimarkanna. Voru þá stjórnborðsvörpuhlerar hans hangandi í gálum utanborðs og stjórnborðsvarpan óbundin og rennvot á þilfari. Skipstjóri togarans viðurkenndi staðarákvörðunina rétta, en kvað sig hafa verið hættan veiðum fyrir um 70 mín., og hafi togarann rekið eftir það inn fyrir fiskveiðamörkin. Samkvæmt álitserð sérfróðra manna um hafstrauma á þessum slóðum fékk það þó ekki staðizt. Var skipstjórinn dæmdur samkvæmt 1. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 82/1952 og nr. 5/1951 til að greiða 74000 kr. sekt í Landhelgisgöð og til vara í 7 mánaða varðhald. Afli og veiðarfæri gert upptækt	188
Hinn 4. des. 1954 tók varðskip belgísku togarar, sem var að veiðum um 1 sm. innan fiskveiðimarkanna undan Ingólfshöfða.	

- Skipstjóri togarans viðurkenndi sök sína. Var honum gert að greiða 75000 kr. sekt til Landhelgisgissjóðs, en 7 mánaða varðhald til vara, samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 81/1952 og nr. 5/1951. Afli og veiðarfæri gert upptækt 228
- Varðskip tók belgískan togara hinn 14. jan. 1955 um 0,5 sm. suðaustur af Ingólfshöfða. Skipstjóri togarans viðurkenndi, að hann hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarka. Togarinn var 141,39 brutto rúmlestir. Skipstjóranum var dæmd refsing samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 81/1952 og nr. 5/1951, 10000 kr. sekt til Landhelgisgissjóðs, en til vara 2 mánaða varðhald. Afli og veiðarfæri gert upptækt 232
- Hinn 5. apríl 1954 var íslenski togarinn Úranus að togveiðum út af Svörtuloftum. Landhelgisgæzlumenn, sem þar voru á ferð í flugvél, álitu togarann grunsamlega nærri landi. Miðað við flug tíma og flughraða frá Svörtuloftavita að togaranum, töldu gæzlumenn hann vera í 3,8 sm. fjarlægð frá vitanum. Kl. 12.40 var flogið yfir togarann í tilteknu miði og hornamæling gerð. Kl. 12.51 var aftur flogið yfir hann í sama miði og tvær hornamælingar gerðar. Samkvæmt mörkun landhelgisgæzlunnar á sjókort var staður togarans kl. 12.40 tæplega 0,5 sm. innan fiskveiðimarka, en staður hans kl. 12.51 sem næst á fiskveiðimörkum. Í héraði var skipstjóra togarans dæmd sekt samkvæmt þessum staðarákvörðunum, enda var þeim ekki talið hnekkð með skýrslu loftskýrtamanns á togaranum um ratsjármiðanir né með vitnaskýrslum manna af öðrum skipum, sem voru þarna í nánd. Meðan á áfrýjun málsins stóð, voru 2 menn dómkvaddir til að athuga ýmis atriði í sambandi við ljósmyndir, sem löggæzlumenn höfðu tekið við athuganir sínar. Þá voru einnig 2 sérfróðir menn dómkvaddir til að rannsaka nákvæmni mælinga flugvélarinnar. Við athugun kom í ljós, að sjókort það, sem lagt var fram í héraði, var mjög ónákvæmt vegna þess, að það hafði orpizt í prentun. Voru staðarákvörðanir markaðar á nýtt kort, og reyndist þá sú fyrri, kl. 12.40, 0,16 sm. innan markanna, en hin síðari, kl. 12.51, 0,35 sm. utan þeirra. Síðari staðarákvörðunin sannaði ekki sök togarans, enda ekki örugg vitneskja í málinu um stefnu togarans milli kl. 12.40 og 12.51. Að því er varðaði staðarákvörðunina kl. 12.40, þá þótti hún ekki vera nægilega nákvæm, hvorki um stefnu flugvélarinnar né um kennileiti það, sem hornið frá stefnunni mældist við. Var samkvæmt því ekki talin komin fram næg sönnun um sök skipstjórans, og var hann sýknaður af ákærinni 283
- Hinn 26. marz 1954 kom varðskip að brezkum togara, sem var að togveiðum í Faxaflóa. Skyggni var slæmt til landsins,

og ekki unnt að gera hornamælingar. Varðskipið setti dufl við stað togarans og sigldi síðan frá duflinu að stað, sem er 2 sm. í réttvísandi 169° frá Malarrifsvita, og beina leið aftur til duflsins. Reyndist duflið samkvæmt þeirri siglingu vera um 3 sm. innan fiskveiðimarka. Enda þótt dýpi reyndist nokkru meira á tökustað togarans en sjókort sýna á þeim slóðum, þótti engum vafa bundið, að togarinn hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarka. Var skipstjóranum dæmd 74000 kr. sekt, en til vara 7 mánaða varðhald, samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 81/1952 og nr. 5/1951. Afli og veiðarfæri gert upptækt 304

Hinn 31. marz 1954 kom gæzlufugvél að brezkum togara út af Snæfellsnesi. Á tímabilinu kl. 12.51—13.00 gerði flugvélin 3 staðarákvarðanir yfir togaranum, ýmist með miðun og hornamælingu eða miðun og mælingu með flugi á fjarlægð frá Öndverðarnesvita. Samkvæmt fyrstu og annarri staðarákvörðun reyndust staðir togarans 2,4 og 2,3 sm. innan fiskveiðimarka, og samkvæmt þeirri þriðju, sem gerð var kl. 13.00, 1,9 sm. innan sömu marka, en sú mæling þótti ekki eins örugg og hinar. Kl. 13.05 hafði flugvélin samband við varðskip, sem var úti af Dritvík, og hélt það þá samstundis af stað til togarans, og kl. 14.05 kom það að honum og stöðvaði hann 4,5 sm. út af Svörtuloftum, þ. e. utan fiskveiðimarka. Hafði flugvélin stöðugt sveimað yfir togaranum fram að þeim tíma. Skipstjóri togarans samþykkti að fylgjast með varðskipinu til hafnar. Hann ve-fengdi ekki staðarákvarðanir flugvélarinnar, en kvaðst ekki hafa verið að veiðum. er þær voru gerðar. Togveiði hans á þessum tíma var þó sönnuð með vætti gæzlumanna og ljósmynd. Var skipstjóranum dæmd 74000 kr. sekt og 7 mánaða varðhald til vara samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 81/1952 og nr. 5/1951. Afli og veiðarfæri gert upptækt 361

Varðskip tók belgískan togara út af Alviðruhömrum hinn 1. ágúst 1954. Var hann að veiðum um 1,8 sm. innan fiskveiðimarka. Skipstjórinn játaði brot sitt. Togarinn var 149,35 brúttó rúmlestir. Skipstjóra var dæmd 10000 kr. sekt, en 2 mánaða varðhald til vara, samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 82/1952, nr. 5/1951 og nr. 4/1924. Afli og veiðarfæri gert upptækt 509

Hinn 29. marz 1955 sá varðskip togara vestur af Tvískerjum grunsamlega nærri landi. Varðskipið sigldi þá vestur með landi í átt til togarans. Á tímabilinu frá kl. 10.37 til kl. 11.05 gerði varðskipið athuganir 4 sinnum, þannig að það ákvað stað sinn með hornamælingum, mældi um leið hornið milli stefnunnar til togarans og tiltekens kennileitis og fjarlægð

til togarans með ratsjá. Samkvæmt því var togarinn á þessum tíma 0,9 til 0,1 sm. innan fiskveiðimarka. Á þessum tíma sáu varðskipsmenn einhverju lyft inn fyrir borðstokk togarans, sem þeir töldu vera poka og belg vörpunnar. Þrátt fyrir neitun skipstjóra togarans þótti sannað, að hann hefði verið að togveiðum innan fiskveiðimarka. Var hann talinn sekur við 1. gr. laga nr. 5/1920. og var refsing dæmd samkvæmt 3. gr. sömu laga, sbr. lög nr. 82/1952 og nr. 5/1921. Afli og veiðarfæri gert upptækt 637

Fiskveiðar. Sjá verðuppbætur, vinnusamningar.

Fjallskil. Sbr. afréttir.

A krafðist bóta úr hreppssjóði samkvæmt 12. gr. fjallskilareglugerðar nr. 89/1935 vegna ágangs búfjár úr afrétti á land hans. Málið var ómerkt vegna vanreifunar 599

Fjárdráttur. Sjá og fjársvik.

A tók að sér fyrir B að annast sölu á víxli, að fjárhæð kr. 30.000.00, sem B var samþykkjandi að. A seldi víxlinn fyrir rúmlega kr. 27.000.00. B taldi A aldrei hafa skilað sér meira en kr. 9000.00 af andvirðinu. A kannaðist við, að hann hefði, eftir að hann fékk andvirðið í hendur, ráðstafað hluta af því til eigin nota, en taldi sig hins vegar hafa síðar greitt B allt andvirðið smám saman. Um þetta var framburður A þó í ýmsum atriðum ósamhljóða og um sumt sannanlega rangur. Auk þess sannaðist, að skráning A í viðskiptamannabók um greiðslur til B var ósönn og gerð í blekkingarskyni. Var A talinn sannur að sök um brot á ákvæðum 1. mgr. 247. gr. laga nr. 19/1940 390

Fjárhagsráð.

Skýrðar auglýsingar fjárhagsráðs frá árunum 1951 og 1952 um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna 3

Tvö hlutafélög fengu í hendur mikinn erlendan gjaldeyri vegna sölu á olíuvörum til varnarliðs Bandaríkjanna á Keflavík-urflugvelli. Fjárhagsráð heimilaði félögum þessum að nota slíkan gjaldeyri til innkaupa á olíuvörum, án þess að hann gengi um hendur bankanna, sbr. 13. gr. laga nr. 70/1947 .. 244

Fjarskipti.

Menn, sem hlotið höfðu iðnréttindi sem útvarpsvirkjameistarar, en ekki fengið leyfi póst- og símamálastjórnar til að reka útvarpsvirkjun, sbr. lög um fjarskipti nr. 30/1941 og reglug. nr. 70/1942, voru ekki taldir eiga tilkall til, að nöfn þeirra

væru skráð í atvinnu- og viðskiptaskrá símaskrárinnar undir liðunum „Útvarpsvirkjar“ og „Útvarpsviðgerðir“ ... 321

Fjársvik. Sjá og fjádráttur.

- P tók bifreið á leigu á bifreiðastöð og ók með henni, unz öku-
gjaldið nam kr. 60.00. Hann átti ekki fé til að greiða
það, en hafði ekki minnst á féleysi sitt við bifreiðarstjór-
ann, áður en ferð var hafin. Kærði bifreiðarstjórinn P
fyrir sviksemi, og var P dæmd refsing eftir 248. gr. laga
nr. 19/1940 22
- P og ferðafélagi hans, H, fengu farangur sinn geymdan á af-
greiðslustöð og fengu hvor sína kvittun. Daginn eftir, er P
sótti farangur sinn, tjáði hann afgreiðslustúlku, að hann
ætti einnig að taka farangur H, en mundi hafa týnt kvittun
hans. Var þessi frásögn P uppspuni einn. Stúlkan afhenti
honum farangur H, og fór P burt með hann og sló eign
sinni á hann. Var P dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga
nr. 19/1940 22

Fógetagerðir.

- A krafðist að fá umráð herbergis, sem B hafði haft til afnota
um margra ára skeið. Deilt var um, hvor þeirra ætti eignar-
rétt að herberginu. Fógeti taldi A ekki hafa fært það ríkar
sannanir fyrir eignarrétti sínum, að rétt væri að svipta B
herberginu með beinni fógetagerð. Hæstiréttur taldi hins
vegar eignarrétt A sannaðan og heimilaði framkvæmd
gerðarinnar 12
- A, sem áfrýjaði fógetagerð, mótmælti því, að gerðin hefði fram-
farið, þó að því væri lýst í fógetabók. Maður sá, sem í
fógetabók var tilgreindur sem dómvottur, gat ekki borið,
að gerðin hefði farið fram með þeim hætti, sem í fógeta-
bók greindi. Var gerðin því felld úr gildi 187
- Aðfarar var beiðst hjá S til heimtu málskostnaðar samkvæmt
héraðsdómi. S greiddi fógeta málskostnaðinn, en gat þess
jafnframt, að hann mundi áfrýja dóminum. Með því að
fógeti leiðbeindi S ekki um þetta efni, þótti S ekki hafa
fyrirgert áfrýjunarheimild með greiðslu málskostnaðarins. . 195
- A áfrýjaði lögtakgerð hjá B til staðfestingar. Fyrir Hæstarétti
krafðist A, að B yrði gert að greiða kostnað af lögtakinu.
Kröfu þessari var synjað, með því að fógeti hafði ekki lagt
úrskurð á kostnaðinn samkvæmt 185. gr. laga nr.
85/1936 209, 211, 213
- A taldi sig eiga umferðarrétt á tilteknum stað yfir land B heim
að sumarbústað sínum. Krafðist A þess, að numin yrði burt
gírðing, sem hindraði umferðina. B heimilaði A umferð á
öðrum stað um land sitt heim að sumarbústaðnum. Þótti

úrlausn þessa ágreinings um umferðarréttinn ekki heyra undir fógetarétt, og var því synjað um innsetningargerðina	537
A krafðist þess að fá afhentan með innsetningargerð hlut, sem var í vörzlum B. Í málinu brast gögn til að dæma um, hvor aðilja væri eigandi hlutarins. Var því synjað um framkvæmd gerðarinnar	620

Forkaupsréttur. Sjá kaup og sala við bls. 443.

Forleiguréttur. Sjá húsaleiga við bls. 413.

Framkröfur.

Árekstur milli skipanna D og S olli spjöllum á S. Vátryggjandi S greiddi tjón þess að nokkru leyti og krafðist í dómsmáli greiðslu sömu fjárhæðar úr hendi eigenda D. Krafan var ekki tekin til greina, með því að S var talið eiga alla sök á árekstrinum	397
--	-----

Frávísun.

a) Frá Hæstarétti.

A tapaði í héraði landamerksamáli gegn B, og var honum gert að greiða B málskostnað. A áfrýjaði dóminum. Fyrir Hæstarétti var þess krafizt af hálfu B, að málinu yrði vísað frá Hæstarétti, og fór fram um það sérstakur málflutningur samkvæmt 42. gr. laga nr. 112/1935. Reisti B frávísunarkröfuna á því, að A hefði greitt málskostnað samkvæmt héraðsdómi fyrirvaralaust, áður en áfrýjunarstefna var út tekin. Leitt var í ljós með vottorði fógeta, að B hefði krafizt aðfarar hjá A til heimtu málskostnaðar. Greiddi A fógeta þá málskostnaðinn, en gat þess jafnframt, að hann mundi þrátt fyrir það áfrýja málinu. Talið var, að fógeti hefði átt að leiðbeina A um þetta efni, og að greiðsla málskostnaðar með framangreindum hætti hefði ekki svipt A áfrýjunarheimild. Var frávísunarkrafan því ekki tekin til greina	195
Einkamál var þingfest í Hæstarétti í októbermánuði 1954. Í maímánuði 1955 bað áfrýjandi enn um frest í málinu án þess að færa nokkur rök fyrir frestbeiðninni. Gegn andmælum stefnda var sá frestur ekki veittur, en málinu vísað frá Hæstarétti	389

b) Frá héraðsdómi.

Á aðalfundi hlutafélagsins L hinn 15. okt. 1953 var gerð samþykkt um hlutafjáráukningu og útboð nýrra hlutabréfa. Hluthafinn H taldi samþykktina og útboðið raska rétti eldri hluthafa. Höfðaði hann mál gegn L með stefnu, birtri 11.	
--	--

- júní 1954, og gerði þá kröfu m. a., að hlutafjárukningin yrði dæmd ógild og L gert skylt að innkalla nýju hlutabréfin. L krafðist frávísunar, þar sem liðinn hefði verið 3 mánaða málshöfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 37. gr. hlutafélagalaganna nr. 77/1921, þegar stefna var birt. Talið var, að eins og aðalfundarsamþykktinni og kröfugerð H væri háttað, þá tækju ákvæði 1. mgr. 37. gr. ekki til málssóknarinnar samkvæmt 2. mgr. 37. gr. Þessi málsástæða leiddi því ekki til frávísunar málsins 32
- Í sama máli var frávísunarkrafa L einnig studd þeim rökum, að krafa H um ógildingu hlutafjárukningar og innköllun hlutabréfa beindist ekki eingöngu gegn L, heldur einnig hinum nýju hluthöfum, sem ekki hefði verið gefinn kostur á að gæta réttar síns í málinu. Var á þetta fallið, bæði af héraðsdómi og Hæstarétti, og málinu vísað frá héraðsdómi 32
- Bændurnir Þ og V höfðu ákveðið merki milli jarða sinna með landamerkjagerð árið 1952. A, sem itak átti í jörð V, höfðaði landamerkjamál og krafðist þess, að merkjum yrði breytt frá því, sem ákveðið hafði verið árið 1952. Hæstiréttur taldi, að þeir Þ og V hefðu verið bærir um að ákveða merki milli jarða sinna, og að A hefði ekki rétt til að haggja þeirri merkjagerð. Og þar sem A brast aðild til að fá merkjunum breytt, var málinu vísað frá landamerkjadómi 75
- A krafðist endurgreiðslu úr ríkissjóði á skattgjaldi, er hann taldi sig hafa greitt umfram skyldu. A hafði greitt gjaldið samkvæmt lögtaksgerð, sem ekki hafði verið áfrýjað, og hann hafði ekki neytt heimildar 12. gr. laga nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði út af lögtakinu, innan þess frests, sem þar er ákveðinn. Var kröfunni því vísað frá héraðsdómi með skírskotun til 2. mgr. 196. gr. laga nr. 85/1936 215
- A var gert með matsgerð samkvæmt vatnalögum að greiða B bætur fyrir vatnstöku svo og matskostnað. A krafðist þess í dómsmáli gegn B, að tiltekin ákvæði matsgerðarinnar væru dæmd ógild og matskostnaður lækkaður. B gagnstefndi og krafðist þess, að matsgerðin væri dæmd gild og A dæmt að greiða honum matskostnað samkvæmt matsgerðinni. Héraðsdómari dæmdi matsgerðina gilda, þannig að henni yrði ekki breytt nema með yfirmati, en vísaði kröfum beggja varðandi matskostnað frá dómi, þar sem ákvörðun um hann heyri ekki undir dómstóla, enda hafi matsgerðinni verið áfrýjað til yfirmats 431
- Krafa um skaðabætur vegna rofs á námssamningi var í héraði vísað frá dómi vegna þess, að gerðardómur átti að fjalla um málið. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms var kært til Hæstaréttar 479
- K krafðist þess í héraði, að yfirlandskiptagerð yrði dæmd ógild.

Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi vegna þess, að K hefði ekki neytt heimildar 3. tl. 1. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 til að fá endurskipti á landinu. Hæstiréttur taldi hins vegar, að nefnt lagaákvæði stæði því ekki í vegi, að K gæti leitað úrlausnar dómstóla um, hvort landskiptin hefðu verið löglega framkvæmd. Var héraðsdómurinn því felldur úr gildi, og málinu vísað heim í hérað 481	481
Fundið að því, að héraðsdómari hafði ekki tekið framkomna frá-vísunarkröfu sérstaklega til úrlausnar, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936 512	512
Í einkamáli var málflutningur af hálfu stefnanda í héraði mjög óljós, og kröfugerð hans reist á mismunandi málsástæðum, sem ekki gátu samrýmt. Var málinu því vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar 599	599
Einkamáli vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar og rangrar málsmeðferðar 626	626

Frestir. Sbr. kærumál.

K stefndi J, samþykkinganda víxils, til greiðslu víxilskuldarinnar 26. okt. 1954. Fékk J fresti til 14. des. s. á., en þá bað hann enn um frest til 25. jan. 1955. Kvað hann K hafa blekkst sig um tiltekin kaup, er stæðu í sambandi við útgáfu víxilsins, og hefði hann kært þetta til sakadómara, en rannsókn þess máls væri ekki lokið. Héraðsdómari veitti frestinn, en K kærði úrskurð hans til Hæstaréttar. Hæstiréttur taldi nefnda varnarástæðu J ekki komast að í víxilmáli, og felldi hann því hinn kærða úrskurð úr gildi 64	64
Stefndi í víxilmáli, A, hafði fengið um 4 vikna frest í héraði til að skrifa greinargerð. Synjaði héraðsdómari honum um frekari frest. A kærði úrskurðinn, en hann var staðfestur í Hæstarétti. A færði engin rök fyrir kröfu sinni um frest, og þótti sýnt, að hann hefði kært málið í því einu skyni að tefja málið að óþörfu. Var honum því samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 188. gr. laga nr. 85/1936 dæmd 500 króna sekt til ríkissjóðs, sem afplánast skyldi með 3 daga varðhaldi, ef hún yrði ekki greidd innan 4 vikna frá birtingu dómsins 97, 99	97, 99
Í opinberu máli taldi Hæstiréttur þörf á að afla álits Læknaráðs á skýrslu geðveikralæknis um ákærða. Var málflutningi frestað í þessu skyni 107	107
Mál á hendur þremur aðiljum til heimtu skuldar samkvæmt skuldabréfi var þingfest í héraði 2. sept. 1954. Stefndu fengu þá frest til 23. sama mán., og síðan fengu málsaðiljar sameiginlegan frest til 27. jan. 1955. Lögðu stefndu þá fram skriflega yfirlýsingu 3 manna og æsktu 3 vikna frests til vitnaleiðslu, en stefnandi andmælti frestveitingu. Héraðsdómari taldi, að stefndu hefðu haft næg tækifæri til að	

- leiða umrædd vitni, og synjaði því um frestinn. Stefndu kærðu úrskurðinn. Hæstiréttur áleit, að stefndu væri svo mikil nauðsyn á að láta vitnin koma fyrir dóm, að rétt væri að veita þeim frest í því skyni. Var hinn kærði úrskurður því úr gildi felldur 184
- Hæstiréttur frestar opinberu máli til öflunar framhaldsgagna .. 208
- Einkamáli var áfrýjað til Hæstaréttar og þingfest þar í okt. 1954. Í maímánuði 1955 bað áfrýjandi enn um frest í málinu án nokkurs rökstuðnings. Gegn andmælum stefnda var frestur ekki veittur, en málinu vísað frá Hæstarétti 389
- Víxilmál var þingfest í héraði 1. sept. 1955. Stefndi fékk þá viku frest, og aðiljar síðan sameiginlega frest aðra viku til 15. sept. Stefndi lýsti því, að hann hefði samþykkt víxilinn til greiðslu á andvirði vöru, sem reynzt hefði gölluð, og æskti enn 4 vikna frests til að færa fram sannanir um það. Gegn andmælum stefnanda var sá frestur ekki veittur. Hæstiréttur staðfesti úrskurð héraðsdómara með þeim rökum, að varnarástæða stefnda kæmist ekki að í víxilmáli .. 550
- Er víxilmál skyldi flutt munnlega fyrir Hæstarétti, æsktu aðaláfrýjendur (víxilskuldarar) eftir fresti til að leggja fram ný sakargögn. Gögn þessi þóttu ekki þess eðlis, að ástæða væri til að fresta málflutningi, og var því synjað um frestinn 571
- Hæstiréttur átelur, að frestur til gagnaöflunar í einkamálum var eigi veittur samkvæmt 110. og 111. gr. laga nr. 85/1936 .. 572

Fyrning.

a) *Fyrning kröfuréttinda.*

- G lét af starfa hjá bæjarfélagi sökum vanheillinda 1. maí 1945. Með stefnu 30. sept. 1952 krafðist hann eftirlauna úr eftirlaunasjóði bæjarins frá því að hann lét af störfum. Af hálfu bæjarfélagsins var eftirlaunakröfum fyrir tímabilið 1. maí 1945 til 1. okt. 1948 mótmælt sem fyrndum. G viðurkenndi fyrninguna og féll frá eftirlaunakröfu fyrir nefnt tímabil 176
- A keypti bílhreyfil af B hinn 15. febr. 1951. Hinn 9. apríl 1952 framkvæmdu 2 dómkvaddir menn skoðunargerð á hreyflinum og töldu hann stórgallaðan. A höfðaði mál gegn B með stefnu 26. maí 1953 og krafðist skaðabóta. Gegn neitun B tókst A ekki að sanna, að hann hefði skýrt B frá, áður en ár var liðið frá kaupum, að hann hygðist neyta réttar síns vegna galla á hreyflinum. Ekki var heldur sannað, að B hefði vísvitandi blekkst A við kaupin. Var krafa A því niður fallin samkvæmt 54. gr. laga nr. 39/1922 204

b) *Fyrning réttarfarshéimilda.*

- H/f L gerði samþykkt á aðalfundi 15. okt. 1953 um hlutafjár-
aukningu og afhenti ný hlutabréf samkvæmt því. Hluthaf-
inn H taldi rétti eldri hluthafa hallað með samþykktinni
og framkvæmd hennar. Höfðaði hann mál gegn L með
stefnu 11. júní 1954 og krafðist ógildingar á samþykktinni.
Í héraði var málinu vísað frá dómi m. a. af því, að 3 mán-
aða málshöfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 37. gr. laga
nr. 77/1921 hefði verið liðinn, er mál var höfðað. Hæstirétt-
ur taldi hins vegar, að samkvæmt 2. mgr. 37. gr. ætti máls-
höfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. sömu greinar ekki við
um málssóknina 32
- A krafðist endurgreiðslu úr ríkissjóði á skattgjaldi, er hann
hafði greitt samkvæmt óáfrýjaðri lögtaksgerð. Þar sem A
hafði ekki neytt héimildar 12. gr. laga nr. 29/1885 um að
höfða mál í héraði um lögmæti lögtaksgerðarinnar innan
þess frests, sem þar er ákveðinn, var endurheimtutröfunni
vísað frá dómi 215
- Stefna í máli til staðfestingar kyrrsetningargærðar var ekki
gefin út fyrr en meira en vika var liðin frá lokum kyrr-
setningargærðar. Var kyrrsetningin þá niður fallin sam-
kvæmt 20. gr. laga nr. 18/1949 443, 457
- Lögtaks var krafizt hjá E fyrir vangreiddum tollgjöldum frá ár-
inu 1951. Lögtaksgerð hófst 12. júní 1953. Lögtaksréttur var
þá fyrndur samkvæmt lögum nr. 83/1947, að því er tók til
tollgjalda, er fallið höfðu í gjalddaga fyrir 12. júní 1951,
og skipti ekki máli, þó að E hefði lýst því í greinargerð,
að hann mundi ekki bera fyrningu fyrir sig 501

c) *Fyrning sakar.*

- A var ákærður fyrir brot á húsaleigulögum. Hann hafði veitt
viðtöku húsaleigugreiðslum þeim, sem hann var sakaður
um að hafa tekið með ólöglegum hætti, ekki síðar en í maí
1950. Réttarrannsókn gegn honum hófst 29. okt. 1952. Var
sök þá fyrnd samkvæmt löggjöfnun frá 81. gr. laga nr.
19/1940 101
- A var gefið að sök, að hann hefði stundað ljósmyndarastörf
án iðnréttinda. Þegar réttarpróf hófust, 27. febr. 1952, kann-
aðist hann við að hafa við einstök tækifæri tekið gjald
fyrir ljósmyndatöku frá því á árinu 1946. Ekki var leitt í
ljós, að hann hefði stundað ljósmyndatöku sem fasta starf-
semi á þessu tímabili. Að því er tók til ljósmyndatöku A
gegn gjaldi fyrir 27. febr. 1950, var sök talin fyrnd sam-
kvæmt löggjöfnun frá 1. tl. 81. gr. laga nr. 19/1940 197
- K höfðaði meiðyrðamál í héraði gegn E og krafðist refsingar
og ómerkingar ummæla. Leitt var í ljós, að K hafði orðið

kunnugt um ummælin skömmu eftir 29. sept. 1951, en málið var ekki höfðað fyrr en 5. nóv. 1952. Var refsikrafan því fallin niður samkvæmt 29. gr. laga nr. 19/1940, en hins vegar var ómerking ummæla dæmd 367

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gengi.

Hlutafélagið O átti hér á landi oliubirgðir hinn 19. marz 1950, er gengi ísl. krónu var lækkað með lögum nr. 22/1950. Þann hluta birgðanna, sem O hafði þá greitt með erlendum gjaldreyri, sem því hafði áskotnast fyrir nefnt tímabil, var félaginu skylt að verðleggja í ísl. krónum miðað við hið eldra gengi 244

Gistihúsaðald.

Kona leigði herbergi í húsi sínu í Reykjavík til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, sem að jafnaði fengu til sín gesti, en ekki hélt hún neina skrá um leigjendur þessa eða gestakomu. Konu þessari var dæmd refsing samkvæmt 206. gr. laga nr. 19/1940 og lögum um eftirlit með útlendingum nr. 59/1936. Hins vegar þótti leiga hennar á herberginu til áður greindra nota ekki verða talin gistihúsaðald í merkingu 2. gr. laga nr. 21/1926. Var hún því sýknuð af refsíákæru samkvæmt þeim lögum .. 47, 53

Gjafsókn. Gjafvörn.

Hreppsfélagið L átti í máli út af veiðirétti í vötnum á afrétti við hreppsfélögin H og R og ríkissjóð. Öll hreppsfélögin fengu gjafsóknar- eða gjafvarnarleyfi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Málskostnaður féll niður fyrir báðum dómum, en málflutningslaun talsmanna hreppsfélaganna bæði í héraði og fyrir Hæstarétti dæmd úr ríkissjóði 108

Húsasmíðameistara var veitt gjafsóknarleyfi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti í máli gegn Reykjavíkurbæ til heimtu skaðabóta. Hann tapaði málinu fyrir báðum dómum, en málskostnaður var felldur niður. Málflutningslaun skipaðs talsmanns hans í héraði og fyrir Hæstarétti dæmd úr ríkissjóði 310

Í barnsfaðernismáli var meðlagsskylda X látin velta á eiði K. X áfrýjaði málinu og fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti, en hér- aðsdómur var staðfestur. X var dæmt að greiða K málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 3500.00, en málflutningslaun talsmanns hans, kr. 2000.00, skyldi ríkissjóður greiða 350

Í máli Þ gegn kaupstaðnum A til heimtu bóta fyrir vatnsréttindi fékk Þ gjafsókn fyrir Hæstarétti. Þ vann málið. A var

- dæmt að greiða honum kr. 8000.00 í málskostnað fyrir báð-
um dómum, þar af kr. 4000.00 til málflytjanda hans í
Hæstarétti og kr. 200.00 í dómgjöld til ríkissjóðs 431
- G og T, ekkja og sonur manns, er farizt hafði af slysförum,
sóttu aðilja, er ábyrgð báru á slysinu, til greiðslu dánar-
bóta. Þau fengu gjafsókn fyrir báðum dómum. Í héraði
var þeim dæmdur málskostnaður, kr. 3500, þar af kr. 3000.00
til talsmanns þeirra. Þá var gagnaðiljum þeirra dæmt að
greiða þeim málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 3736.00. Þar
af skyldi talsmaður þeirra hljóta kr. 2000.00, en ríkissjóður
kr. 1736.00 437
- A stefndi B í héraði til að þola ógildingu á yfirlandskiptagerð.
Hafði A gjafsókn og B gjafvörn í héraði. Héraðsdómari
vísaði málinu frá dómi, felldi málskostnað niður, en dæmdi
talsmönnum aðilja málflytningslaun úr ríkissjóði. A kærði
frávisunardóminn til Hæstaréttar. Var hann felldur úr gildi
og málinu vísað heim í hérað. Í Hæstarétti var málskostn-
aður felldur niður, en málflytningsþóknun talsmanna aðilja
fyrir Hæstarétti dæmd úr ríkissjóði 481
- B útgerðarmaður sótti ríkissjóð um uppætur á fiskverð. Hann
fékk gjafsókn fyrir báðum dómum. B tapaði málinu bæði
í héraði og fyrir Hæstarétti. Í héraði var málskostnaður
felldur niður, en ríkissjóði gert að greiða málflytningslaun
talsmanns B, kr. 10.000.00. Í Hæstarétti var B dæmt að
greiða ríkissjóði kr. 8000.00 í málskostnað, en málssóknar-
laun talsmanns hans, kr. 6000.00, dæmd úr ríkissjóði 489
- A tapaði í héraði máli gegn hreppsfélagi til heimtu bóta fyrir
ágang afréttarfjár. A áfrýjaði málinu og fékk gjafsókn
fyrir Hæstarétti. Hæstiréttur ómerkti héraðsdóm vegna van-
reifunar af hálfu A. Var A gert að greiða gagnaðilja sín-
um málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 1500.00, en málflytn-
ingslaun talsmanns hans, kr. 1500.00, dæmd úr ríkissjóði .. 599
- Áfrýjandi einkamáls hafði fengið gjafsókn fyrir Hæstarétti.
Samkvæmt kröfu hans var málið hafið í Hæstarétti og
málflytningslaun skipaðs talsmanns hans, kr. 1000.00, dæmd
úr ríkissjóði 625

Gjaldeyrismál.

Hinn 24. jan. 1951 ákvað ríkisstjórnin, að fiskútflytjendur skyldu
fá til umráða helming þess gjaldeyris, er fengist fyrir
tiltekna útfluttar bátaafurðir, framleiddar á árinu 1951,
enda skyldu bátaútvegsmenn njóta hagnaðarins af þessum
gjaldeyrisfriðindum. Gjaldeyrinn mátti nota til kaupa frá
útlöndum á ákveðnum vörutegundum, sem jafnframt voru
undanþegnar verðlagsákvörðunum. Var þessu síðar nánar
skipað með auglýsingum fjárhagsráðs um innflytningsrétt-

- indi bátaútvegsmanna. Þetta fyrirkomulag var síðan fram-
lengt frá ári til árs. E, sem gerði út bát frá Vestmanna-
eyjum, hafði framselt innflutningsréttindi bátsins og feng-
ið tiltekna greiðslu fyrir. G, sem ráðinn var á bátinn, taldi
sig eiga að fá hluta af þeirri greiðslu og höfðaði mál gegn
E til heimtu þess hluta. Samkvæmt kjarasamningi skyldi
G fá tiltekinn hundraðshluta af afla bátsins og fá fyrir
hann sama verð og útgerðarmaður. Talið var, að umdeild
fjárhæð, sem stafaði af gjaldeyrisfriðindum bátaútvegsins,
væri samkvæmt kjarasamningnum hluti G af verði því,
sem E fékk fyrir afla bátsins. Var krafa G því tekin til
greina 3
- H hafði fengið greiddar erlendis og í erlendri mynt nokkrar
fjárhæðir fyrir útgáfu á skáldritum. Hann notaði sumt af
fé þessu til ferðalaga utanlands án þess að gera ísl. bönk-
um grein fyrir því. Var honum dæmd sekt samkvæmt 13.
gr. laga nr. 70/1947 og 25. gr. reglugerðar nr. 82/1947 79
- Tvö hlutafélög, er höfðu náð samstarf sín á milli, fengu í hend-
ur mikinn erlendan gjaldeyri vegna sölu á olíuvörum til
varnarliðs Bandaríkjanna á Keflavíkurflugvelli. Fjárhags-
ráð heimilaði félögum þessum árið 1949 að nota slíkan
gjaldeyri til innkaupa á olíuvörum, án þess að hann gengi
um hendur banka þeirra, sem erlendur gjaldeyrir átti að
renna til samkvæmt 13. gr. laga nr. 70/1947 244

Greiðsla. Sbr. skuldajöfnuður.

- Enda þótt A hefði greitt húsaleigu fyrirvaralaust, átti hann
samt rétt til að fá endurgreidda úr hendi B oftekna hús-
leigu samkvæmt mati húsaleigunefndar eftir 13. gr. laga
nr. 39/1943 138, 633
- Í sept. 1948 taldi A til skuldar hjá H vegna vinnu að fjárhæð
um kr. 27.000.00. Sökum þess að ágreiningur var um nokkra
kröfulliði, samtals að fjárhæð kr. 2879.30, höfðaði A mál
gegn H til heimtu þeirrar fjárhæðar. Greiddi H þá A
kr. 3000.00, og ritaði A svofellda kvittun á stefnuna: „Fram-
anrituð stefnukrafa er mér að fullu greidd með kr. 3000.00
þrjú þúsund krónum, og er þar með öllum kröfum mínum
fullnægt.“ Árið 1950 höfðaði A aftur mál gegn H til heimtu
eftirstöðva vinnulaunanna, kr. 24.028.00. Kannaðist H við,
að hann hefði ekki greitt A eftirstöðvar þessar, en krafðist
sýknu vegna þess, að A hefði 1948 kvittað fyrir allri inn-
eign sinni og þar með gefið upp eftirstöðvar launa sinna.
Þessi sýknuástæða þótti ekki afl hafa, og var H dæmt að
greiða A stefnukröfuna 151
- Endurskoðunardeild Fjármálaráðuneytisins komst að því, að
ýmsar innfluttar vörur til E lyfsala á árunum 1950—1952

- hefðu ekki verið flokkaðar í rétta tollflokka. Var af þessum sökum krafizt lögtaks hjá E fyrir vangreiddum tollgjöldum frá þessum árum. E bar það fyrir sig, að hann hefði fengið fullnaðarkvittun tollýfirvalda fyrir tollgreiðslum nefnd ár, enda hefðu þau átt kost á að kynna sér vörurnar. En þar sem E hafði sjálfur tollflokkað vörurnar og gögn málsins sýndu, að honum hlaut að vera ljóst, að flokkun hans á ýmsum vörum var ekki rétt, var framkvæmd lögtaks heimiluð 501
- Viðgerðarkostnaður á bifreið hafði verið greiddur með fyrirvara. Endurheimta á ofgreiddri fjárhæð því heimil 528
- S, sem ábyrgð bar á tjóni á erlendu skipi vegna árekstrar við íslenskt skip, dæmt að greiða eigendum hins erlenda skips skaðabætur í norskum og sænskum krónum 586
- Þ var félagsmaður í byggingarsamvinnufélaginu B og hafði fengið íbúð á vegum þess. Hann hafði einnig fengið peningalán hjá B, tryggt með veði í íbúðinni. Vegna vanskila Þ krafðist B nauðungaruppbóðs á íbúðinni. Þ bauð þá fram á uppbóðsþingi fulla greiðslu á veðskuldinni með öllum kostnaði gegn því, að hann fengi veðbréfið kvittað með þeim hætti, að unnt væri að afmá úr veðmálaregistri allar kvaðir á eigninni. B taldi sér ekki heimilt að fella niður þá kvöð, að íbúðin væri áfram háð ákvæðum laga um byggingarsamvinnufélög. Féllust dómstólar á þessa skoðun B. Samkvæmt því var greiðslutilboð Þ ekki lögmætt, og var framkvæmd nauðungaruppbóðsins heimiluð 594
- A var dæmt að endurgreiða H ofgreidda húsaleigu samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 fyrir tímabilið 14. maí 1951 til 14. maí 1953. Nefnd 13. gr. féll úr gildi 14. maí 1953. Krafa H um, að A endurgreiddi honum oftekna leigu fyrir tímabilið 14. maí 1953 til 14. maí 1954, ekki talin eiga stoð í lögum né lagarökum, enda hafði H greitt leiguna án fyrirvara .. 633

Gripdeild.

- J og S hittu T á götu í Reykjavík. Eftir að J hafði barið T til jarðar, komu þeir J og S sér saman um að taka peninga úr veski T, þar sem hann lá meðvitundarlítill á götunni. J og S voru m. a. ákærðir fyrir gripdeild samkvæmt 245. gr. laga nr. 19/1940, en verknaður þeirra var talinn þjófnaður, er varðaði við 244. gr. sömu laga 159

Grunnleiga.

- Með grunnleigusamningi, dags. 14. maí 1934, tók A á leigu af B byggingarlóð í kaupstað „til ótakmarkaðs tíma, svo lengi sem hann eða þeir, er í hans stað koma, fullnægja skyldum sínum samkvæmt samningnum“. Leigugjald skyldi vera

árlega 6% af fasteignaverði lóðarinnar „eftir því sem hún er metin samkvæmt opinberu fasteignamati á hverjum tíma“. Þegar samningurinn var gerður, skyldi fasteignamat samkvæmt lögum nr. 22/1915 fara fram 10. hvert ár og matsverð fasteignar miðað við sanngjarnt söluverð hennar. Á þessu urðu síðar þær breytingar, að með lögum nr. 70/1945 var ákveðið, að fasteignamat skuli aðeins fara fram 25. hvert ár, og með lögum nr. 33/1955 var fasteignamat bundið sérstöku hámarki, en skyldi ekki lengur miðast við sanngjarnt söluverð. Þessar breytingar, bæði um lengd matstímabilsins og sjálfan matsgrundvöllinn, voru taldar svo veigamiklar, að forsendur fyrir leigugjaldsákvæði samningsins væru brostnar. Og þar sem samningurinn í heild var óuppsegjanlegur af hendi leigusala, þótti hann eiga rétt til að fá leigugjaldið metið sérstöku mati dómkvaddra manna, er gildi um 10 ár í senn, þ. e. jafnlangt tímabil og liðið hefði milli fasteignamata samkvæmt lögum þeim, er í gildi voru, þegar samningurinn var gerður 691

Gæzluvarðhald.

Gæzluvarðhald sökunaús látið koma til frádráttar dæmdri refsivist	143, 159, 331, 406
Skilyrði til frádráttar gæzluvarðhaldstíma ekki fyrir hendi ..	390

Hafning.

Mál hafið samkvæmt kröfu áfrýjanda. Stefnda dæmdar ómaksbætur	280, 579, 625
---	---------------

Hafnir. Hafnamálefni.

Skýrð ákvæði um hafnsögugjald í hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjar, nr. 79/1950	556
Slys varð í sambandi við notkun kolakrana, sem staðsettur er við Reykjavíkurhöfn. Þó að Hafnarsjóður Reykjavíkur ætti lóð þá, sem kraninn var á, var ekki talið, að Reykjavíkurhöfn bæri ábyrgð á ófullnægjandi öryggisútbúnaði kranans	616

Hagsmunaárekstur.

Í Hafnarfirði hafði A reist hús með 4 gluggum á þeirri hlið, er vissi að lóð B, og í 25 cm fjarlægð frá þeirri lóð, en samkvæmt byggingarsamþykkt var skylt að hafa eldvarnarvegg út að nágrannalóð við hús, sem reist var nær lóðarmörkum en 3,15 m. Út af þessu risu málaferli milli A og B, og hélt A því fram, að hann hefði haft heimild frá fyrri eiganda nágrannalóðarinnar til að haga húsbyggingunni eins og hann gerði. Talið var, að hvort sem hallað væri rétti

B með húsbyggingunni eða ekki, þá yrði við svo búið að sitja, þar sem breyting á húsi A í samræmi við kröfu B mundi hafa í för með sér mjög mikil spjöll verðmætis .. 67

Hefð.

- Í máli út af veiðirétti í vötnum á afrétti var ekki talið, að aðiljar þeir, sem neytt höfðu upprekstrarréttar á afréttinn, hefðu öðlazzt beinan eignarrétt á honum, hvorki með hefð né öðrum hætti 108
- Í sama máli var sagt, að ekki hafi verið fyrir hendi skilyrði til þess, að hreppsfélagið L hefði helgað sér einkarétt á veiði á afréttinum fyrir hefð 108

Hegningarauki.

- P var dæmd refsing í héraði 12. jan. 1954 fyrir þjófnað. Síðar var hann ákærður fyrir fjársvik, sem hann hafði framið 5. jan. 1954. Í því máli var honum dæmdur hegningarauki samkvæmt 78. gr. laga nr. 19/1940 22

Heimilisfang.

- H/f N var skrásett á Akureyri, og þar var stjórnarstöð þess og fyrirsvar. Árin 1950 og 1951 rak N atvinnu bæði á Akureyri og Siglufirði, og árin 1951 og 1952 var því gert að greiða útsvar í báðum kaupstöðunum. N neitaði að greiða útsvörin á Siglufirði, með því að atvinnurekstur þess þar yrði ekki talin heimilisföst atvinnustofnun samkvæmt 8. gr. laga nr. 66/1945. Lögtak fyrir útsvörunum var þó heimilað með skírskotun til laga nr. 59/1947, sem heimila álagningu útsvara á félög þar, sem atvinna er rekin 16
- G, sem heimili hafði átt á Húsatóftum í Árnessýslu, fór til Reykjavíkur í októberbyrjun 1952 og réðst þar aðstoðarkennari við skóla. Gegndi hann því starfi til maíloka 1953, en hvarf þá aftur austur að Húsatóftum. G var skráður á manntal í Reykjavík haustið 1952, en þess getið, að lögheimili hans væri á Húsatóftum. G var talinn hafa öðlazzt heimilisfang í Reykjavík með dvöl sinni þar. Var álagning útsvars á hann þar árið 1953 því heimil samkvæmt 8. gr. laga nr. 66/1945 19
- Oliuverzlun Íslands h/f (O), sem er skrásett í Reykjavík, hafði árið 1951 á leigu olfugeymi, sem Síldarverksmiðjur ríkisins (S) áttu á Raufarhöfn. Árið 1952 lagði Raufarhafnarhreppur (R) útsvar á O, sem það neitaði að greiða. Leitt var í ljós, að O flutti olíuna í geyminn og bar áhættu af henni þar, en S annaðist sölu olíunnar og bar ábyrgð á andvirðinu. S fékk þóknun, sem miðaðist við magn seldrar olíu, en O ákvað útsöluverð hennar. Talið var, að O

- hefði samkvæmt þessu ekki heimilisfasta atvinnustofnun á Rauðarhöfn, heldur seldi þar aðeins vörur með milli-göngu S sem umboðssala. Var því synjað um framkvæmd lögtaks fyrir útsvarinu 496
- J, sem heimilisfastur var í Kópavogi, rak verzlun í Reykjavík, sem þar var skrásett á firmaskrá. Verzlunin var talin heimilisföst atvinnustofnun í Reykjavík og rekstur hennar útsvarsskyldur þar 622
- Árið 1953 var lagt útsvar á Sauðárkróki á Olíufélagið h/f (O), sem skrásett er í Reykjavík. Leitt var í ljós í lögtaksmáli á hendur O, að það átti miklar eignir, fastar og lausar, á Sauðárkróki, sem stóðu í sambandi við sölu á olíu og benzíni frá félaginu þar og um Skagafjörð. M. a. hafði O fengið þar land á erfðafestu, reist þar olíu- og benzín-geyma og flutt þangað olíuvörur, sem tilteknir aðilar á Sauðárkróki önnuðust sölu á gegn þóknun. Þessi rekstur O var talinn heimilisföst atvinnustofnun á Sauðárkróki. Framkvæmd lögtaks var því heimiluð 674

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hjón.

- Hjónin M og K fengu leyfisbréf til hjónaskilnaðar 14. nóv. 1950. Bú þeirra var tekið til opinberra skipta, og sömdu þau svo með sér, að skipti skyldu miðast við 1. des. 1949. Hinn 25. apríl 1951 lýsti h/f G fjárkröfu í búið. Var nokkur hluti kröfunnar til orðinn fyrir 1. des. 1949, en að öðru leyti hafði hún myndast eftir þann tíma. M samþykkti kröfuna, en K andmælti henni. H/f G hafði alla tíð verið undir umráðum M, sem átti næstum öll hlutabréf í því. Hafði M notað félagið sem framfærslustofnun fyrir sig og fjöl-skyldu sína, og hafði fjárreiðum þess og M jafnan verið blandað saman. Þar sem þessu var þannig háttað og reikn-ingurinn óglöggur, þá þótti ekki rétt að taka til greina þann hluta kröfunnar, sem talinn var til orðinn fyrir 1. des. 1949. Hins vegar var búinu gert að greiða þann hluta kröfunnar, sem myndast hafði eftir 1. des. 1949 og stafaði frá greiðslum, sem h/f G hafði innt af hendi fyrir búið, enda hafði M verið gert að greiða meðlag með K og börn-um þeirra frá 1. des. 1949 471
- Hjónin M og K gengu í hjónaband árið 1941. Samkvæmt sam-tímis gerðum kaupmála, skyldi fjárhagur þeirra vera al-gerlega aðskilinn. Jafnframt sömdu þau svo með sér staklega, að M skyldi eiga tiltekinn hluta í verzlunarfyrir-tæki K. Hjónin skildu að borði og sæng 1948, og varð þá að samkomulagi með þeim, að um fjármál þeirra skyldi

fara eftir kaupmálanum frá 1941. Fullur lögskilnaður var gerður með hjónunum í júnímán. 1951. Í nóvembermánuði 1951 krafðist M þess, að skiptaráðandi tæki bú hans og K til opinberra skipta. Reisti hann þá kröfu aðallega á samningi þeirra hjóna frá 1941 um verzlunarfyrirtækið. Þar sem M hafði ekki haft uppi neinar fjárkröfur, er efni var til, þegar gengið var frá skilnaði aðilja að borði og sæng 1948 og síðar lögskilnaði árið 1951, þá þótti hann hafa firrt sig rétti til að krefjast opinberra búskipta, og var kröfu hans synjað 512

Hlutfélög.

- H/f N, sem skrásett var á Akureyri og galt útsvar þar árin 1951 og 1952, var einnig útsvarsskylt á Siglufirði sömu ár vegna atvinnurekstrar þar samkvæmt lögum nr. 59/1947 .. 16
- Á aðalfundi h/f L hinn 15. okt. 1953 var stjórn félagsins heimilað að auka hlutfé þess um tiltekna fjárhæð. Hinn 17. febr. 1954 auglýsti stjórnin hlutfjárútboð í Lögbirtingablaði og einnig í dagblöðum 5. marz s. á. Að liðnum útboðsfresti afhenti stjórnin áskrifendum ný hlutabréf. H, sem áður átti hlut í félaginu, taldi rétti eldri hluthafa hallað með samþykkt aðalfundar og framkvæmd félagsstjórnar á afhendingu nýrra hlutabréfa, m. a. með því, að nýjum hlutabréfum var úthlutað með nafnverði, enda þótt þau væru meira virði. Höfðaði H mál gegn L 11. júní 1954 og krafðist ógildingar á samþykkt aðalfundar og framkvæmd úthlutunarinnar. Talið var, að H hefði höfðað málið í tæka tíð, þar sem málshöfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 37. gr. hlutfélagalaga nr. 77/1921 tæki ekki til þess, eins og samþykkt aðalfundar og kröfugerð H var háttað, sbr. 2. mgr. 37. gr. og f-lið 2. mgr. 31. gr. sömu laga. Hins vegar var talið, að H hefði átt að gefa hinum nýju hluthöfum kost á að gæta réttar síns í málinu, og þar sem hann hafði ekki gert það, var málinu vísað frá héraðsdómi 32
- Tvö hlutfélög, sem höfðu náði samstarf sín á milli um innflutning og sölu á olíuvörum, voru dæmd til að greiða in solidum til ríkissjóðs ólöglegan ágóða, sem stafaði af verðlagsbrotum framkvæmdastjóra og skrifstofustjóra annars félagsins. Framkvæmdastjóri hins félagsins var einnig ákærður fyrir hluttöku í verðlagsbrotinu, en sýknaður af ákærinni 244
- Er hjónin M og K skildu og bú þeirra var tekið til opinberra skipta, lýsti h/f G kröfu í búið, sem M samþykkti, en K andmælti. Leitt var í ljós, að h/f G hafði alla tíð verið undir umráðum M, sem átti næstum öll hlutabréf í því, og að persónulegum fjárreiðum M og fjárreiðum h/f G

hafði ávallt verið blandað saman, enda hafði M notað félagið sem framfærstustofnun fyrir sig og fjölskyldu sína. Af þessum sökum, og þar sem bókhald h/f G var óglögg, var ekki tekin til greina krafa sú, sem h/f G taldi hafa orðið til fyrir upphaf búskipta 471

Hlutdeild.

J og S hittu T á götu í Reykjavík. J greiddi T höfuðhögg, og féll hann meðvitundarlítill til jarðar. S stakk þá upp á því við J, að þeir stælu peningum af T, og samþykkti J það. Tók S þá peninga úr veski T. S var ákærður fyrir brot á 244. gr. laga nr. 19/1940 og J fyrir brot á sömu grein sbr. 22. gr., en þeim var báðum refsað sem aðalmönnum samkvæmt 244. gr. 159

Hótun. Sjá refsing við bls. 292.

Húsaleiga Húsaleigulög.

Við skipti á dánarbúi var erfingjanum J áskilinn leiguréttur að íbúð í fasteign búsin, meðan hann æskti þess, gegn greiðslu leigu samkvæmt mati húsaleigunefndar á hverjum tíma. J lét ekki þinglýsa skiptagerðinni. Síðar eignaðist L fasteignina og fékk afsal fyrir henni, án vitundar um hinn óvenjulega leigurétt J. Var L talið heimilt að segja J upp leigunni með venjulegum uppsagnarfresti 39

M var talinn hafa tekið hærri húsaleigu en honum var heimilt samkvæmt mati húsaleigunefndar. Var hann ákærður fyrir brot á 17. gr. laga nr. 39/1943. M hafði veitt viðtöku húsaleigugreiðslum þeim, sem hann var sakaður um að hafa tekið með ólöglegum hætti, ekki síðar en í maímánuði 1950. Réttarrannsókn gegn honum hófst 29. okt. 1952. Var sök þá fyrnd samkvæmt lögjöfnun frá 81. gr. laga nr. 19/1940. M var því sýknaður 101

G tók íbúð á leigu í húsi H hinn 1. apríl 1945 og hélt henni til 1. júní 1951. Íbúðin var ófullgerð og óhæf til innflutnings, þegar leigutímabilið hófst, en G átti að sjá um að fullgera hana. Hafði G lokið því um miðjan febrúar 1946 og fluttist þá í íbúðina. G galt húsaleigu mánaðarlega og fyrirvaralaust fyrir tímabilið 1. apríl 1945 til 15. febr. 1946, en eftir að hann fluttist úr íbúðinni, krafðist hann endurgreiðslu á þeirri leigu. Var H í því máli dæmt að endurgreiða G 3 mánaða leigu með hliðsjón af því, að G hefði ekki þurft lengri tíma til að fullgera íbúðina 138

Í sama máli var H gert að greiða G kostnað hans af að fullgera íbúðina samkvæmt mati dómkvaddra manna 138

Í sama máli kom það fram, að G hafði, auk íbúðarinnar, haft

- herbergi á leigu í húsi H frá 1. júní 1945 til 1. des. 1951. Fyrir herbergið galt hann í leigu alls kr. 11.775.50, en samkvæmt mati húsaleigunefndar, sem framkvæmt var að leigutíma loknum, mátti leigan nema alls kr. 4636.20. Var H dæmt að endurgreiða G mismuninn samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 138
- Með leigumála 19. nóv. 1937 tók E á leigu húsrými í húsi L í Reykjavík til veitingastarfsemi. Samkvæmt 2. gr. samningsins skyldi leigutíminn vera 6 ár frá 1. nóv. 1937 að telja, og samkvæmt 6. gr. samningsins skyldi E að leigutíma loknum hafa forleigurétt til hins leigða húsnæðis fyrir það verð, sem aðrir sannanlega bjóða, en segja skyldi hann til þremur mánuðum fyrir lok leigutíma, hvort hann óskaði að nota sér rétt þenna. Þegar 6 ára leigutímabilið var á enda, 1. nóv. 1943, hélt E áfram afnotum sínum af húsrýminu, án þess að nýr samningur væri gerður. L sagði E upp húsnæðinu fyrir 14. febr. 1954 til brottflutnings 14. maí sama ár. Hugðist L láta stjúp dóttur sína fá afnot húsnæðisins frá þeim tíma. Taldi L leigusamninginn hafa, að 6 ára leigutímabilinu loknu, breytt úr tímabundnum leigusamningi í venjulegan ótímabundinn leigusamning, er háður væri uppsögn eftir almennum reglum, en E hélt því fram, að hann ætti jafnan forleigurétt að húsnæðinu fyrir sama verð og aðrir kynnu að bjóða. Hæstiréttur skýrði forleiguréttarákvæði leigumálans þannig, að E væri rétt að framlengja leigutímann um 6 ár hverju sinni samkvæmt þeim reglum, sem greinir í 6. gr. samningsins. Var uppsögn L því dæmd ógild 413
- A hafði íbúð á leigu í húsi B frá 14. maí 1951 til 14. maí 1954. Greiddi hann í húsaleigu fyrir tímabil þetta kr. 25.200.00, en samkvæmt mati húsaleigunefndar var hæfileg leiga kr. 13.500.00. Í opinberu máli á hendur B krafðist A endurgreiðslu á mismuninum, kr. 11.700.00. Samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 var ofgreidd húsaleiga fyrir tímabilið 14. maí 1951 til 14. maí 1953, samtals kr. 7800.00, dæmd afturkræf. Nefnd 13. gr. féll úr gildi 14. maí 1953 samkvæmt lögum nr. 30/1952, en í þeim lögum er ekki neitt ákvæði, er heimili endurheimtu oftekinnar húsaleigu, samsvarandi ákvæði 13. gr. laga nr. 39/1943. Og þar sem krafa um endurgreiðslu ofgreiddrar leigu fyrir tímabilið 14. maí 1953 til 14. maí 1954 var ekki talin eiga stoð í öðrum lögum né lagarökum, var synjað um endurgreiðslu fyrir þetta tímabil, enda hafði A greitt húsaleiguna án fyrirvara 633
- Í sama máli var B dæmd 1000 kr. sekt fyrir að taka of háa húsaleigu tímabilið 14. maí 1951 til 14. maí 1954. Var brot hans talið varða við 1. sbr. 4. gr. bráðabirgðalaga nr.

- 61/1951 og 1. sbr. 5. gr. laga nr. 30/1952 633
- Begar félagið S reisti samkomuhús í Vestmannaeyjum árið 1936, lagði góðtemplarastúkan B fram kr. 9100.00 sem fyrirfram greidda leigu fyrir tiltekin afnot af húsinu um óákveðinn tíma. B taldi síðar S hafa vanefnt leigusamninginn. Krafði B riftunar á samningnum og endurgreiðslu úr hendi S á fyrirfram greiddri leigu, kr. 9100.00, með álagi, sem sé miðað við verðhækkun samkomuhússins fram til 6. sept. 1950. Batt B kröfu sína um riftun því skilyrði, að S yrði dæmt að endurgreiða fjárhæð, sem ekki næmi minna en kr. 20.000.00. Með því að engin heimild var að dæma slíkt álag, var S dæmdur sýkn af kröfu B 677
- G tók verzlunarhúsnæði á leigu í húsi H til 5 ára fyrir kr. 1000.00 á mánuði og greiddi leigu fyrirfram fyrir hálf tímabilið, kr. 30.000.00. Eftir 8 mánuði hætti G verzlun og fluttist burt úr húsnæðinu. Krafði hann síðan H um endurgreiðslu á kr. 22.000.00. Með því að H hafði ekki mælt til brottflutnings B, og efndabætur honum til handa vegna vanefnda G námu meira en kr. 22.000.00, var H sýknaður af kröfu G 708

Húsleit.

- Húsleit gerð hjá konu, sem grunuð var um að leigja herbergi í ósiðlegum tilgangi til einnar nætur í einu 47

Iðja og iðnaður.

- J fullnægði ekki skilyrðum iðnlöggjafarinnar til að reka ljósmyndarastarf sjálfstætt í atvinnuskyni. Hann kannaðist við að hafa á árunum 1946—1952 unnið að ljósmyndatöku gegn endurgjaldi við sérstök tækifæri, aðallega fyrir tilteknar stofnanir og dagblöð. Var honum dæmd 500 kr. sekt fyrir brot á ákvæðum iðnlöggjafar, að því er tók til nefndrar starfsemi næstu 2 ár áður en réttarrannsókn hófst, en að því er eldri starfsemi varðaði, var sök fyrnd 197
- E, sem ekki hafði iðnréttindi sem ljósmyndari, var sakaður um að hafa rekið ljósmyndarastarf í atvinnuskyni. Hann kannaðist við að hafa tekið ljósmyndir gegn endurgjaldi um nokkurt skeið, bæði á almennum samkomum og í heima-húsum. Var honum dæmt að greiða 500 kr. sekt í ríkissjóð fyrir brot á ákvæðum iðnlöggjafar 220
- A var gefið að sök, að hann hefði sett rúður í glugga og gert við glugga í húsum gegn endurgjaldi án þess að hafa iðnréttindi sem húsasmiður. A kannaðist við að hafa sett rúður í glugga, þar sem rúður höfðu brotnað, en neitaði því, að hann hefði fengið við viðgerðir á gluggum að öðru leyti, og var það ekki leitt í ljós gegn neitun hans. Með

- því að framangreind starfsemi A þótti ekki falla undir húsasmíði, eins og það hugtak er markað í iðnlöggjöfinni, og ákvæði laga um iðnnám ættu ekki við um starfsemina, þá var A sýknaður af kröfum ákærvaldsins 236
- Tilteknir aðiljar höfðu samkvæmt iðnlöggjöf öðlæzt meistara-réttindi í útvarpsvirkjun, en hins vegar hafði þeim ekki verið veitt leyfi til að stunda útvarpsvirkjun samkvæmt II. kafla laga um fjarskipti nr. 30/1941. Aðiljar þessir voru taldir eiga rétt til, að orðið „útvarpsvirkjameistari“ væri prentað með nöfnum þeirra í símaskrá, en hins vegar var þeim synjað um að fá nöfn sín skráð í atvinnu- og viðskiptaskrá símaskrárinnar undir liðunum: „Útvarpsvirkjar“ og „Útvarpsviðgerðir“ 321
- Manni, sem ekki hafði iðnréttindi sem ljósmyndari, var gefið að sök að hafa stundað ljósmyndagerð í atvinnuskyni. Hann kannaðist við að hafa samkvæmt beiðni framkvæmdarstjóra Iðnsýningarinnar 1952 stækkað nokkrar ljósmyndir, sem hafðar voru á veggjum sýningarhússins, og tekið gjald fyrir. Hann kvaðst og oftara hafa tekið ljósmyndir gegn gjaldi, en um það var ekkert frekar leitt í ljós í prófum málsins, og varð það því ekki metið honum til sakar. Verk það, sem hann vann fyrir Iðnsýninguna, þótti út af fyrir sig ekki nægja til að telja hann hafa rekið iðnað í merkingu iðnlaga. Var hann því dæmdur sýkn af ákærinni 605, 610

Iðnaðarnám.

- A var sakaður um brot á iðnlöggjöf með því að takast á hendur gegn gjaldi að setja rúður í glugga, þar sem rúður höfðu brotnað. Í því máli er tekið fram, að ákvæði í reglugerð um iðnaðarnám nr. 38/1941, 13. gr., 26. tl. staflað c, 7, og reglugerð um iðnfræðslu nr. 130/1952, 59. gr., 35. tl., III, 6, verði ekki skýrð svo, að iðnnám og próf þurfi til nefndrar starfsemi A 236

Innflutningsréttindi bátaútvegsmanna. Sjá gjaldeyrismál.

Innheimtulaun.

- Skaðabótakrafa var höfð uppi og dæmd í opinberu máli, en krafa um innheimtulaun samkvæmt texta Lögmannafélags Íslands ekki tekin til greina 143, 376

Innköllun. Sjá eignakönnun.

Innsetningargerðir.

- Eigendur sumarbústaðar töldu sig eiga umferðarrétt á tiltekn-

um stað yfir land B heim að sumarbústaðnum. Kröfðust þeir þess, að numin yrði brott með innsetningargerð girðing, sem B hafði sett og hindraði umferð þeirra. B neitaði því, að eigendur sumarbústaðarins settu umferðarrétt á hinum umdeilda stað, en heimilaði þeim umferð á öðrum stað um land sitt heim að bústaðnum. Þótti úrlausn þessa ágreinings um umferðarréttinn ekki bera undir fógetarétt, og var því synjað um framkvæmd innsetningar 537

A leigði B frystihús ásamt ýmsum tækjum og efni. Meðan á leigutímanum stóð, lét B smíða á sinn kostnað bindivél, er hann notaði við frystihúsið. Mikið af efni því, sem notað var í bindivélina, þar á meðal grind úr vörubíl og hreyfill, var eign A og hafði fylgt með í leigunni. Eftir að leigutíma lauk, taldi B sig eiganda bindivélarinnar og krafðist þess, að honum yrðu fengin umráð hennar með innsetningargerð. Í málinu var ekki í ljós leitt, hversu mikils virði efni það var, sem A hafði lagt til smíðar á bindivélinni. Brast því gögn til að dæma, hvor aðilja væri eigandi vélarinnar. Samkvæmt því var kröfu B um innsetningu synjað 620

Ítrekun.

Hinn 30. des. 1948 var E dæmd refsing og svipting ökuleyfis vegna ölvunar við akstur bifreiðar. Hann var síðar sóttur til sakar fyrir sams konar brot, er hann hafði framið 20. sept. 1954. Leitt var í ljós, að dóminum frá 1948 hafði ekki verið fullnægt fyrr en eftir 21. okt. 1953. Hafði sá dómur því ítrekunarverkun samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 á síðara brotið, sbr. 71. gr. laga nr. 19/1940 485

Ítök. Sjá kvaðir.

Játning. Sjá aðiljaskýrslur.

Kaup og sala.

A keypti árið 1946 íbúð af B í húsi hans í Reykjavík. Íbúðinni átti að fylgja geymsla í kjallara, án þess að nánar væri greint í afsali, við hvaða geymslu væri átt. Er A fluttist í íbúðina 1946, var honum afhent geymsluherbergið X. Hélt hann afnotum þess óslitið til 1953, en þá krafðist ekkja B, að A yrði gert skylt með beinni fógetagerð, að rýma herbergið X, gegn því að fá afnot herbergisins Y, sem var að mun minna. A kannaðist við, að upphaflega hafi í samningum hans við B verið gert ráð fyrir, að hann fengi herbergið Y, en hann taldi, að þetta hefði síðar breyttzt þannig, að hann hafi fengið herbergið X til eignar. Þetta

- tókst honum þó ekki að sanna, og var honum því gert skylt að rýma herbergið X 12
- Með kaupsamningi 25. marz 1933 keypti A af B lóðarhlutann X af byggingarlóðinni Y í Hafnarfirði. Í kaupsamningnum var sú kvöð lögð á lóðina Y, að ekki mætti reisa hús á henni nær mörkum X en 10 álnir. Í afsali fyrir X, útgefnu 10. júní og þinglesnu 28. júlí 1933, var kvaðarinnar ekki getið, en A lét ekki þinglýsa kaupsamningnum fyrr en árið 1949. Árið 1942 afsalaði B lóðinni Y til fósturdóttur sinnar, C, og var kvaðarinnar ekki getið þar. Það afsal var þinglesið athugasemdalaust árið 1943. Árið 1948 afsalaði A lóðarhlutanum X til sonar síns, D, en hann reisti síðar hús á þeirri lóð í 25 cm fjarlægð frá Y. Á húsi þessu voru gluggar á þeirri hlið, sem vissi að lóðinni Y, en af því leiddi samkvæmt ákvæðum byggingarsamþykktar, að ekki mátti reisa hús á lóðinni Y, nema í tiltekinni fjarlægð frá lóðarmörkum. Taldi D kvaðarákvæðið í kaupsamningnum frá 1933 hafa veitt sér rétt til að byggja húsið eins og hann gerði. C höfðaði þá mál gegn D og krafðist viðurkenningar á því, að engin kvöð hvíldi á Y í þágu X. Reisti hún kröfu sína á því, að afsalið til hennar hefði verið þinglesið fyrr en kaupsamningurinn frá 1933, enda hefði henni verið ókunnugt um kvöðina, er hún keypti Y. D hélt því fram, að C, sem var erfingi B, hefði gengizt við arfi og skuldum og þar með tekið á sig ábyrgð á skuldbindingum B, þar á meðal kvöðinni. Um það atriði lágu ekki fyrir glöggar skýrslur, og var ekki lagður á það dómur. En talið var, að jafnvel þótt C bæri ekki ábyrgð á kvöðinni, þá væri ekki unnt að taka kröfur hennar til greina, þar sem breyting sú, sem slík niðurstaða mundi heimila á húsi D, hefði í för með sér mjög mikil spjöll verðmætis 67
- Ó seldi H árið 1949 hálfa húseign, sem þá var í smíðum, ásamt miðstöðvarkatli, sem kominn var í húsið, en ekki tengdur, og svo þakskifu, sem Ó hafði pantað, og tókst Ó á hendur að setja skífuna á þakið. Ekki var gerður skriflegur samningur um kaupin. Tveimur árum síðar, er H hafði greitt kaupverð húshlutans, krafðist Ó sérstakrar greiðslu af H fyrir miðstöðvarketilinn, þakskífuna og lagningu hennar, en H kvað greiðslu fyrir verðmæti þessi hafa verið innifalda í kaupverði húshlutans. Þótti Ó ekki hafa leitt sönnur að því, að samið hafi verið um sérstakar greiðslur fyrir nefnd verðmæti, enda ljóst, að afhending þeirra hafi staðið í nánnum tengslum við sölu húshlutans. Var H því sýknaður af kröfu Ó 134
- Hinn 15. febr. 1951 keypti A bílhreyfil af B. Samkvæmt beiðni A framkvæmdu tveir dómkvaddir matsmenn skoðunargerð

- á hreyflinum hinn 9. apríl 1952 og töldu hann stórgall-
aðan. A höfðaði mál gegn B með stefnu 26. maí 1953 og
krafðist skaðabóta. Gegn neitun B tókst A ekki að sanna,
að hann hefði kvartað undan göllunum við B fyrr en 20.
febr. 1952, er meira en ár var liðið, frá því að kaup gerð-
ust. Var krafa A því niður fallin samkvæmt 54. gr. laga
nr. 39/1922, enda ekki sannað, að B hefði vísvitandi blekk-
t hann við kaupin 204
- B, kaupmaður í Reykjavík, seldi firmanu E í Sviss vörur fyrir
atbeina L. B var dæmt að greiða L umboðslaun, sem eftir
atvikum þóttu hæfilega ákveðin 2% af söluverði vörunnar,
án frádráttar á afslætti, sem B tjáðist hafa orðið að gefa
E vegna gallaðrar vöru 224
- A úrsmiður seldi B úr og tók jafnframt eins árs ábyrgð á því.
Um hálfu ári síðar krafðist B riftunar á kaupunum sökum
þess, að úrkassinn væri óþéttur. A taldi ábyrgð sína ein-
ungis hafa náð til gangverks úrsins og neitaði riftun.
Þessari mótbáru var ekki sinnt, og þar sem um veigamikinn
galla var að ræða, var riftun heimiluð 348
- A tók fasteign á leigu af B hinn 19. apríl 1951. Í leigusam-
ningnum var ákveðið, að A skyldi eiga rétt til að kaupa
eignina, ef hann tilkynnti B þá ákvörðun sína innan 6
— mánaða frá dagsetningu leigusamningsins. A tilkynnti B
með bréfi 19. okt. 1951, sem stefnuvottar birtu sama dag,
að hann hygðist neyta kaupréttarins. Var þessi tilkynning
talin hafa komið fram í tæka tíð. En þar sem A bauð ekki
fram lögmæta greiðslu kaupverðs innan hæfilegs frests
frá birtingu bréfsins, þá var hann með því talinn hafa
fyrirgert kaupréttinum 443
- J höfðaði mál gegn K til greiðslu andvirðis ýmissa lausafjár-
muna, er hann kvaðst hafa selt K. Var K dæmt að greiða
andvirði flestra munanna, en gegn neitun hans þótti ekki
sannað, að hann hefði fengið suma þeirra í hendur, og
var hann, að því er tók til andvirðis þeirra muna, sýkn-
aður af kröfu J 457
- F, sem verzlaði í Reykjavík með vélar og járnvörur, keypti
hinn 13. marz 1951 skrúfbolta og rær af M fyrir um kr.
108.000.00. Hinn 17. júlí 1952 fékk F dómkvadda tvo sér-
fróða menn til að meta vörur þessar, en meginhluti þeirra
hafði til þess tíma legið í geymsluhúsi F. Töldu mats-
mennirnir, að verð varanna miðað við útlit væri 67,6%
af kaupverði, en miðað við söluhæfi 58,6% af kaupverði.
Höfðaði F síðan mál gegn M og krafðist riftunar á kaup-
unum og endurgreiðslu á kaupverðinu. Taldi F vörurnar
alls ekki svara að gæðum til þeirrar lýsingar, sem á þeim
höfðu verið gefnar við kaupin. Í málinu var leitt í ljós,

að F var kunnugt um, þegar kaup gerðust, að vörurnar voru afgangsvörur frá herliði, sem á styrjaldarárunum hafði dvalizt á Ítalíu, og því ekki nýjar frá verksmiðju. F hafði og skoðað sýnishorn af vörunni og verið veittur kostur á að skoða hana alla, áður en kaup gerðust, en F taldi vöruna í heild ekki svara til þeirra gæða, sem sýnishornin höfðu. F var einnig kunnugt um, að vörurnar höfðu legið allengi í geymslu í Reykjavík, áður en kaup fóru fram, en eftir það lágu þær í óupphitaðri geymslu hjá F, unz mat fór fram. Þótti því skoðunargerðin ekki verða lögð til grundvallar að öllu leyti, þar eð útlit vörunnar hefði getað breytzt, eftir að hún kom í vörzlur F. Af framangreindum sökum þótti ekki rétt að taka til greina riftunarkröfu F. Hins vegar var á það fallizt, að varan hefði ekki að öllu leyti haft þau gæði, sem F hafði mátt búast við, miðað við lýsingu hennar og verð. Var því F dæmdur afsláttur af kaupverði vörunnar, kr. 10.000.00 665

Kaupréttur. Sjá kaup og sala við bls. 443.

Kirkjugarðsgjald. Sjá skattar og gjöld.

Kjarasamningar. Sjá stéttarfélag.

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, endurgreiðsla, greiðsla, húsaleiga, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldamál.

Kvaðir.

A keypti af B með kaupsamningi 25. marz 1933 lóðarhlutann X af húslóðinni Y. Í samningnum var sú kvöð lögð á Y, að ekki mætti reisa á henni hús nær mörkum X en 10 álnir. Kvöðin var ekki þinglesin fyrr en árið 1949. Árið 1942 afsalaði B lóðinni Y til fösturdóttur sinnar, C, og var kvaðarinnar ekki getið í afsalinu, en það var þinglesið athugasemdalaust árið 1943. Árið 1948 afsalaði A lóðarhlutanum X til sonar síns, D, en hann reisti síðan hús á þeirri lóð í 25 cm fjarlægð frá Y. Á húsi þessu voru gluggar á þeirri hlið, sem vissi að Y, en af því leiddi samkvæmt ákvæðum byggingarsamþykktar, að ekki mátti reisa hús á lóðinni Y, nema í tiltekinni fjarlægð frá lóðarmörkum. Taldi D kvaðarákvæðið í kaupsamningum frá 1933 hafa veitt sér rétt til að reisa hús sitt eins og hann gerði. C höfðaði þá mál gegn D og krafðist viðurkenningar á því, að engin kvöð hvíldi á Y í þágu X. Reisti hún kröfu sína á því, að henni hefði verið ókunnugt um kvöðina, er hún keypti Y, enda hefðu veðmálabækur þá ekkert greint um kvöð.

- ina. Talið var, að hvort sem C bæri ábyrgð á kvöðinni eða ekki, þá væri ekki unnt að taka kröfur hennar til greina, þar sem breyting sú, sem slík niðurstaða mundi heimila á húsi D, hefði í för með sér mjög mikil spjöll verðmætis .. 67
- Þ, eigandi jarðarinnar X, og V, eigandi jarðarinnar Y, ákváðu merki milli jarða sinna með landamerkjagerð árið 1952. A, sem ítak átti í jörðina Y, taldi landamerkjum hafa verið breytt frá því, sem áður hafði verið. Krafðist hann þess í landamerkjamáli gegn Þ og V, að merkin yrðu ákveðin með öðrum hætti en greint var í landamerkjagerðinni frá 1952. Málinu var vísað frá landamerkjadómi, með því að A brýsti aðild til að fá merkjunum breytt 75
- A hafði reist sumarbústað á landspildu, sem hann hafði keypt af B úr landi jarðar hans. Í afsali fyrir landspildunni var þess getið, að aka mætti af þjóðvegi yfir land B heim að landspildunni, en þess ekki nánar getið, hvar aka mætti. Eftir að A hafði sett girðingu meðfram landi sínu, krafðist A þess, að girðingin yrði numin brott með innsetningargerð á tilteknum stað, þar sem hann taldi sig hafa umferðarrétt. B neitaði því, að A ætti umferðarrétt á hinum umdeilda stað, en heimilaði honum umferð á öðrum stað um land sitt heim að sumarbústaðnum. Þótti úrlausn þessa ágreinings um umferðarréttinn ekki bera undir fógetarétt, og var því synjað um framkvæmd innsetningar 537
- Þ var félagsmaður í byggingarsamvinnufélagi og hafði fengið íbúð á vegum þess. Talið var, að þó að hann greiddi upp lán, sem hvíldu á íbúðinni og hann hafði fengið með tilstyrk félagsins, þá ætti hann samt ekki rétt til þess að fá afmáða úr veðmálabókum þá kvöð, að íbúðin sé áfram háð ákvæðum laga um byggingarsamvinnufélög 594

Kvittun. Sbr. endurgreiðsla.

- A taldi sig eiga kröfu á hendur H vegna vinnu í hans þágu, að fjárhæð kr. 26.907.30. Sökum þess, að ágreiningur var um nokkra kröfuliði, samtals að fjárhæð kr. 2879.30, höfðaði A mál gegn H í sept. 1948 til heimtu þeirrar fjárhæðar. H greiddi þá A kr. 3000.00, og ritaði A svofellda kvittun á stefnuna: „Framanrituð stefnukrafa er mér að fullu greidd með kr. 3000.00 — þrjú þúsund krónum — og er þar með öllum mínum kröfum fullnægt.“ Árið 1950 höfðaði A aftur mál gegn H til heimtu eftirstöðva vinnulaunanna, kr. 24.028.00. Kannaðist H við, að hann hefði ekki greitt A eftirstöðvar þessar, en krafðist sýknu, þar sem A hefði þegar veitt fullnaðarkvittun fyrir allri skuldinni. Talið var, að þó að A hefði orðið það á að undirrita kvittun, sem H hefði stílað með viðtækara orðalagi en við átti

eftir ástæðum, þá hefði hann ekki með því fyrirgert rétti til að heimta eftirstöðvar vinnulaunanna. Var krafa A því tekin til greina 151

Kynferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.

Kyrrsetning.

Staðfest kyrrsetningargærd til tryggingar skuldakröfu 345, 443, 457
 Kyrrsetning til tryggingar fjárkröfu var gerð hinn 28. des. 1951. Stefna í staðfestingarmáli var eigi gefin út fyrr en meira en vika var liðin frá lokum kyrrsetningargærdar. Var kyrrsetningin þá niður fallin samkvæmt 20. gr. laga nr. 18/1949 443, 457

Kærumál.

a) Einkamál.

- H/f L gerði samþykkt um hlutafjáraukningu á aðalfundi 15. okt. 1953. H, hluthafi í félaginu, taldi rétti eldri hluthafa hallað með samþykktinni og höfðaði mál gegn L með stefnu 11. júní 1954. Krafðist hann ógildingar á samþykktinni og sölu nýrra hlutabréfa samkvæmt henni. Héraðsdómari taldi málið of seint höfðað samkvæmt 1. mgr. 37. gr. laga nr. 77/1921, með því að þar greindur 3 mánaða málshöfðunarfrestur var liðinn, er stefna var birt. Af þeim sökum og svo vegna þess, að H hafði ekki veitt hinum nýju hluthöfum kost á að gæta réttar síns í málinu, var málinu vísað frá héraðsdómi. H kærði frávísunardóminn samkvæmt 4. mgr. 108. gr. laga nr. 85/1936. Hæstiréttur taldi, að eins og kröfugerð H í aðalmálinu og aðalfundarsamþykkt L væri háttað, tæki málshöfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 37. gr. laga nr. 77/1921 ekki til málsins, sbr. 2. mgr. sömu greinar, og stæði hann því ekki málshöfðun í vegi. Hins vegar var á það fallið, að H hefði átt að veita nýju hluthöfunum kost á að gæta réttar síns í málinu. Var frávísunardómurinn því staðfestur 32
- J, stefndur í víxilmáli, æskti frests í héraði til að koma að vörnum, og var honum veittur fresturinn gegn andmælum stefnandans, K. K kærði úrskurðinn samkvæmt 3. mgr. 105. gr. laga nr. 85/1936. Hæstiréttur felldi úrskurðinn úr gildi og synjaði um frestinn, með því að vörn sú, sem J hugðist fram færa, gat ekki komið að í víxilmáli 64
- B var notarialvottur, er S gerði erfðaskrá sína. Samkvæmt erfðaskránni skyldi B vera skiptaforstjóri í búi S, og auk þess hafði hann erfingjahagsmuna að gæta í sambandi við erfðaskrána. Eftir lát S höfðaði V mál gegn dánarbúi S og krafðist ógildingar á erfðaskránni. Í því máli gaf B

- skýrslu fyrir dómi í sambandi við rengingu á arfleiðslu-
hæfi S. V mótmælti því, að B fengi að heitfesta skýrsluna.
Héraðsdómari féllst á það og synjaði heitfestingar með úr-
skurði. Dánarbú S kærði úrskurðinn samkvæmt 4. mgr.
108. gr. laga nr. 85/1936, en hann var staðfestur í Hæsta-
rétti 95
- Héraðsdómari synjaði stefnda í víxilmáli um frest. Hann kærði
úrskurðinn samkvæmt 105. gr. laga nr. 85/1936, en Hæsti-
réttur staðfesti hann. Sýnt þótti, að kært hefði verið í því
skyni einu að tefja málið. Var kæranda því dæmd réttar-
farssekt, kr. 500.00 97, 99
- Eftir að stefndi í skuldamáli hafði fengið margsinnis fresti í
héraði, synjaði héraðsdómari honum um framhaldsfrest
til vitnaleiðslu. Úrskurðurinn var kærður og felldur úr gildi
í Hæstarétti, með því að nauðsynlegt þótti, að vitnin kæmu
fyrir dóm 184
- A höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist endurgreiðslu á skött-
um, er hann taldi sig hafa ofgreitt á árunum 1949—1951.
Í málinu kom fram, að A hafði greitt skattana frá 1949 og
1950 samkvæmt óáfrýjaðri lögtaksgerð. Vísaði héraðsdóm-
ari frá dómi þeim kröfuliðum, sem reistir voru á skatt-
greiðslu fyrir þessi ár, samkvæmt 2. mgr. 196. gr. laga
nr. 85/1936. A kærði úrskurðinn samkvæmt 108. gr. sömu
laga. Með því að A hafði ekki neytt heimildar 12. gr. laga
nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði um lögmæti lög-
taksgerðarinnar innan þess frests, sem þar er ákveðinn,
og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins kærða
úrskurðar, var hann staðfestur í Hæstarétti 215
- Krafa A um nauðungaruppboð á húseign B var tekin til greina
með úrskurði uppboðshaldara, en málskostnaður felldur
niður. A kærði málskostnaðarákvæði úrskurðarins. Var það
felld úr gildi í Hæstarétti og A dæmdur málskostnaður .. 241
- Héraðsdómari synjaði ríkissjóði um útgáfu opinberrar stefnu
til ógildingar á veðskuldabréfi, sem fjármálaráðherra taldi
hafa fallið ríkissjóði til eignar samkvæmt lögum um eign-
könnun nr. 67/1947. Úrskurður héraðsdómara var kærður
samkvæmt heimild í 217. gr. laga nr. 85/1936. Hæsti-
réttur staðfesti úrskurðinn, með því að innköllun á skulda-
bréfinu samkvæmt eignakönnunarlögum hafði verið
ófullnægjandi 308
- Þ höfðaði mál í héraði gegn T til greiðslu skaðabóta vegna
rofs á iðnnámssamningi. Héraðsdómari vísaði málinu frá
dómi vegna þess, að sakarefnið ætti að sæta úrlausn gerðar-
dóms, og dæmdi T málskostnað úr hendi Þ, kr. 400.00. T
kærði málskostnaðarákvæðið til hækkunar. Hæstiréttur
dæmdi T kr. 2000.00 í málskostnað í héraði 479

Mál var höfðað fyrir héraðsdómi til ógildingar á yfirlandskiptagerð. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi, með því að stefnandi hefði ekki notfært sér heimild 3. tl. 1. gr. laga nr. 46/1941 um endurskipti á landinu. Frávísunardómurinn var kærður og felldur úr gildi í Hæstarétti, með því að stefnandi ætti rétt á að bera lögmati yfirlandskiptanna undir dómstóla	481
Gegn andmælum stefnanda í víxilmáli var krafa stefnds um framhaldsfrest í héraði ekki tekin til greina. Úrskurður héraðsdómara var kærður, en staðfestur í Hæstarétti, enda gat vörn sú, sem stefndi hugðist færa fram, ekki komizt að í víxilmáli	550
Úrskurður héraðsdómara um, að hann viki ekki sæti, var kærður til Hæstaréttar samkvæmt 37. gr. laga nr. 85/1936. Hæstiréttur ómerkti úrskurðinn vegna formgalla og vísaði málinu heim í hérað	554
Ákvæði héraðsdóms um, að málskostnaður skyldi falla niður, var kært til Hæstaréttar, en staðfest þar	648
Héraðsdómari synjaði með úrskurði kröfu um, að hann viki sæti. Úrskurðurinn var kærður, en staðfestur í Hæstarétti	698

b) *Í opinberum málum.*

Í rannsókn út af árekstri bíla var M hafður fyrir sök. Hann andmælti því, að vitninu S yrði heimilað að heitfesta framburð sinn, en héraðsdómari hratt þeim andmælum með úrskurði. M kærði úrskurðinn samkvæmt 6. tl. 172. gr. laga nr. 27/1951 til breytingar. Úrskurðurinn var ómerktur sökum formgalla, en í dómi Hæstaréttar er tekið fram, að úrskurðurinn sé að efni réttur, krafan um úrskurð tilefnislaus og kæran til Hæstaréttar vítaverð	11
Í rannsókn opinbers máls út af okri o. fl. kvaðst H héraðsdómslögmaður hafa keypt víxla fyrir hönd ónafngreindra manna. Neitaði hann að skýra frá nöfnum þessara kaupenda og taldi sig bundinn þagnarskyldu við þá. Héraðsdómari úrskurðaði, að þagnarskylda H hindraði eigi, að hann veitti upplýsingar um greind atriði. H kærði úrskurðinn samkvæmt 6. tl. 172. gr. laga nr. 27/1951. Hæstiréttur taldi afstöðu H til kaupendanna vera slíka, að hann væri ekki bundinn þagnarskyldu gagnvart þeim. Var úrskurðurinn því staðfestur	239
Hinn 26. apríl 1955 var B gert með dómssátt að greiða kr. 100.00 í sekt fyrir ölvun á almannafæri daginn áður. Jafnframt gekkst hann undir að greiða A skaðabætur, kr. 1000.00, vegna líkamsárásar, er hann hafði framið í sama skipti. Síðar kom í ljós, að meiðsl A voru að mun meiri en ætlað var í fyrstu. Dómsmálaráðherra kærði þá dóms-	

- sáttina hinn 25. júlí 1955 samkvæmt 3. mgr. 112. gr. laga nr. 27/1951 til ónýtingar. Með því að dómssáttin mátti teljast fráleit, samkvæmt þeim gögnum, sem nú lágu fyrir, var hún felld úr gildi. Kostnaður af kærumálinu var lagður á ríkissjóð 521
- F bifreiðarstjóri leyfði J, sem ekki hafði ökuréttindi, að aka bifreið sinni. Var þeim gert með dómssátt 14. apríl 1955 að greiða, hvoru um sig, kr. 200.00 í sekt fyrir brot á bifreiðalögum. Hinn 3. okt. 1955 kærði dómsmálaráðherra samkvæmt 3. mgr. 112. gr. laga nr. 27/1951 dómssáttina til ónýtingar, með því að komið hefði í ljós, að J hefði í rannsókn út af nefndu broti borið rangt fyrir dómi eftir hvatningum F. Þar sem brot það, sem dómssáttin tók til, var sannað, og sáttin gat ekki talizt fjarstæð, miðað við það brot, þá var synjað um að fella dómssáttina úr gildi, enda gat það ekki haggað þeirri niðurstöðu, þó að F og J kynnu að hafa drýgt fleiri brot, sem stæðu í sambandi við bifreiðalagabrotið 552
- Sakborningur krafðist þess, að héraðsdómari viki sæti, með því að hann hefði fyrirfram tekið afstöðu til sakaratriða. Héraðsdómari hratt kröfunni með úrskurði. Sakborningur kærði úrskurðinn samkvæmt 1. tl. 171. gr. laga nr. 27/1951, að fengnu leyfi dómsmálaráðherra. Hæstiréttur taldi héraðsdómara ekki hafa farið út fyrir takmörk leyfilegrar leiðbeiningarheimildar og staðfesti úrskurðinn 689

Landamerkmál.

- Bændurnir Þ og V höfðu árið 1952 ákveðið merki milli jarða sinna með landamerkjagerð. A, sem ítak átti í jörð V, krafðist þess í landamerkmáli, er hann höfðaði á hendur Þ og V, að landamerkin yrðu ákveðin með öðrum hætti en gert var í nefndri landamerkjagerð. Hæstiréttur vísaði máli þessu frá héraðsdómi, með því að A brast aðild til að fá merkjunum breytt 75
- Með mál út af veiðirétti í vötnum á afrétti var í héraði farið eftir 3. kafla laga nr. 41/1919 108
- Í sama máli voru mörk afréttar ákveðin með dómssátt 108
- Í máli, þar sem krafizt var ógildingar á yfirlandskiptagerð, ákvað Hæstiréttur, að farið skyldi með málið í héraði samkvæmt 3. kafla laga nr. 41/1919 481

Landhelgismál. Sjá fiskveiðabrot.

Landskipti.

- Mál var höfðað í héraði til ógildingar á yfirlandskiptagerð. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi, með því að stefn-

- andi hefði ekki neytt réttar til að krefjast endurskipta samkvæmt 3. tl. 1. gr. landskiptalaga nr. 46/1941. Hæstiréttur taldi hins vegar stefnanda heimilt að bera lögmæti landskiptanna undir dómstóla. Var frávisunardómurinn því felldur úr gildi 481
- f sama máli var því haldið fram, að stefnandi hefði fyrirgert rétti til að bera lögmæti yfirlandskiptagerðarinnar undir dómstóla með framkvæmdum á landinu, eftir að skiptagerð fór fram. M. a. vegna þessarar málsástæðu taldi Hæstiréttur, að héraðsdómari hefði átt að fara með málið eftir 3. kafla laga nr. 41/1919. Og þar sem það hafði ekki verið gert, var málinu vísað heim í hérað 481

Lax- og silungsveiði.

- Íbúar Landmannahrepps, Holtahrepps og býlanna Næfurholts og Hóla í Rangárvallahreppi höfðu frá ómunatíð neytt í sameiningu upprekstrarréttar á Landmannaafrétt. Afréttaraðiljar þessir voru ekki taldir eiga beinan eignarrétt á afréttinum, en þar sem þeir höfðu samkvæmt framansögðu notað hann með löglegrí heimild, voru þeir taldir samkvæmt 5. gr. laga nr. 112/1941 eiga sameiginlega veiðirétt í vötnum á afréttinum, enda varð ekki séð, að skilyrði hafi verið fyrir hendi til þess, að Landmannahreppur hefði helgað sér einkarétt á veiðinni fyrir hefð 108
- Opinber mál á hendur tilteknum aðiljum fyrir brot á lögum um lax- og silungsveiði nr. 112/1941 voru ómerkt í Hæstarétti vegna galla á rannsókn og meðferð málanna .. 419, 423

Leiðbeiningarskylda dómara.

- Ólöglærður maður, sem flutti mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti, krafðist ómerkingar héraðsdóms sökum þess, að málflutningur af hans hálfu í héraði hefði ekki verið nógu ræki- legur, og hefði dómari átt að gera gangskör að því, að úr því yrði bætt. Kröfu hans var ekki sinnt þegar af þeirri ástæðu, að héraðsdómslögmaður hafði flutt málið af hans hendi í héraði 39
- A hafði beðizt fjárnáms hjá B til lúkningar málskostnaði, sem B hafði verið gert með héraðsdómi að greiða A. B galt fógeta málskostnaðinn, en lét þess jafnframt getið, að hann mundi áfrýja málinu. B var ekki talinn hafa fyrirgert áfrýjunarrétti með greiðslu málskostnaðarins, enda hefði fógeti átt að leiðbeina honum um þetta efni 195
- G var ákærður fyrir ölvun við akstur. Hann hafði játað brot sitt afdráttarlaust, og var játningin studd öðrum styrkum sönnunargögnum. Héraðsdómari var ekki talinn hafa farið út fyrir takmörk leyfilegrar leiðbeiningarheimildar, þó að

hann benti ákærða á, að skipun verjanda mundi baka hon-
um kostnað 689

Leiga. Sjá grunnleiga, húsaleiga.

Lífeyrir.

G, sem verið hafði innheimtumaður Rafveitu Akureyrar, sagði upp starfi árið 1945. Samkvæmt reglugerð fyrir Eftirlauna-
sjóð Akureyrar skal starfsmaður, sem lætur af störfum
vegna veikinda eða slysa, er að dómi læknis gera hann
óhæfan til starfs síns, njóta eftirlauna. Í máli G gegn
Akureyrarbæ var leitt í ljós með vottorðum lækna og
álitsgerð Læknaráðs, að G hafi vegna fótaveiki verið óhæf-
ur til að gegna innheimtumannsstarfi árið 1945 og að hann
hafi ekki síðan fengið bata á þeirri veiki. Var því viður-
kenndur réttur G til lífeyris úr Eftirlaunasjóði Akureyrar 176

Lífshætta.

Milli kl. 1 og 2 að nóttu var R á ferli í Austurstræti í Reykja-
vík. Hleypti hann þá skoti úr byssu, sem hann hafði með-
ferðis. Allmargt fólk var á gangi á götunni, en engan
sakaði, enda mun R ekki hafa miðað á neinn sérstakan.
Var R dæmd refsing, m. a. samkvæmt 220. gr. laga nr.
19/1940 292

Líkamsmeiðingar.

Er A var á ferð í bifreið sinni norður Lönguhlíð í Reykjavík,
ók hann á hjón, M og K, sem gengu á götunni á undan
bifreiðinni. Hlutu hjónin mikil meiðsli, m. a. brotnuðu
þvertindar í hryggjarliðum M, og K hlaut fótbrott. A var
talinn hafa ekið of hratt og ekki sýnt nægilega varúð.
Brott hans var m. a. heimfært undir 219. gr. laga nr. 19/1940.
Hlaut hann 3000 kr. sekt og svipting ökuleyfis í 1 ár 42

P hlaut mikil meiðsli í uppskipunurvinnu hjá S. Var S talinn
bera fébótaábyrgð á slysinu vegna gallaðs fyrirkomulags
við framkvæmd vinnunnar og honum dæmt að greiða P
skaðabætur 88

A var ölvaður á ferli um nótt í Reykjavík. Hitti hann nætúr-
vörð í verksmiðju og tók hann tali. Eftir nokkra stund
greiddi A nætúrverðinum höfuðhögg. Hlaut hann mikinn
heilahristing og varanlegt mein af högginu. A var dæmd
refsing eftir 218. gr. laga nr. 19/1940. Svo var honum og
gert að greiða nætúrverðinum skaðabætur 143

J veittist um nótt að tveimur mönnum, A og T, á götum Reykja-
víkur og barði þá til óbóta, einkum þó A, sem hlaut blindu
á vinstra auga og mikla og varanlega andlega lömum af

árásinni. J var dæmt 4 ára fangelsi samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940	159
R, sem var farþegi í bifreið, hleypti af ásetningi skoti úr byssu í höfuð bifreiðarstjórans. Lét bifreiðarstjórinn ekki lífið, en hlaut mikil meiðsl. Þetta brot R var heimfært undir 211. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	292
Í sama máli kom það fram, að þegar R hafði hleypt af skotinu, missti bifreiðarstjórinn stjórn á bifreiðinni, sem við það rakst á J, er var þar á gangi á götunni. Hlaut J mikið mar á hægri fæti og hægri öxl, brákur á síðu og skrámur á hendi. Ákomur þessar þóttu eigi slíkar, sem lýst er í 218. gr. laga nr. 19/1940. Var R því eigi dæmd refsing vegna þessara áverka J samkvæmt 218. né 219. gr. nefndra laga	292
A, atvinnurekandi, flutti verkafólk sitt á palli vörubifreiðar á vinnustað. B, verkakona, hrasaði úr stiga, sem notaður var til uppgöngu á pallinn, og hlaut meiðsl af. Talið var, að stigin og aðstaða við uppgöngu á bifreiðina hafi verið óhæfileg. Var A því dæmt að greiða B skaðabætur	372
A veittist að B á götu í Reykjavík og barði hann höfuðhögg. Báðir voru ölvaðir, og þeirri staðhæfingu var ekki hnekk, að B hefði áreiðt hann að fyrra bragði. B hlaut m. a. nefbrot og glóðarauga. A var dæmd refsing eftir 218. gr. laga nr. 19/1940 og gert að greiða skaðabætur	376
J ók ölvaður um götur Reykjavíkur um nótt með óhæfilegum hraða. Rakst bifreið hans á horn vörubifreiðar, sem stóð kyrr á götu. Laskaðist bifreið J stórlega. Tveir farþegar voru í bifreiðinni, H og B. hlaut H lemskur, sem leiddu hana til bana, og B hlaut miklar ákomur, m. a. á hægri handlegg og hönd. Var brot J m. a. heimfært undir 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940	406

Líkur. Sbr. sönnun.

Við eftirgrennslan lögreglumanna fannst ein flaska af áfengi í leigubifreið N. Kvaðst N hafa ætlað hana til eigin nota. Með því að ekki lá grunur á N um, að hann seldi áfengi, voru taldar fram komnar nægar líkur fyrir því, að hann hefði ekki ætlað áfengið til sölu, sbr. lög nr. 47/1951	1
---	---

Ljósmyndun. Sjá iðja og iðnaður.

Lóðamerki.

A kannaðist við, að markagarður, sem hann hafði sett milli lóðar sinnar og lóðar B, væri ekki á réttum mörkum, heldur gengi inn á lóð B. A var samkvæmt kröfu B dæmt að	
---	--

rífa markagarðinn innan 12 vikna frá birtingu dóms Hæsta-
réttar, að viðlögðum 100 króna dagsektum til B 67

Læknar.

Læknir lýsir meiðslum, er maður hlaut í bifreiðarslysi 42, 292, 406, 561	
Læknir lýsir meiðslum manns, er slasaðist við vinnu 88, 372	
Hæstiréttur frestar opinberu máli í því skyni, að leitað sé álits	
Læknaráðs um vottorð geðveikralæknis	107
Tryggingarlæknir metur örorku manna	88, 143, 372, 561
Læknir lýsir meiðslum og afleiðingum meiðsla, er maður hlaut	
vegna áráðar af hendi annars manns ..	143, 159, 292, 376, 521
Geðveikralæknir rannsakar sakhæfi sakbornings	143, 292, 331, 406
Læknar lýsa heilsufari manns, sem lét af opinberu starfi vegna	
sjúkdóms	176
Réttarlæknir gefur skýrslu um krufningu á líki	406, 437, 580

Læknaráð.

Opinberu máli frestað til að leita álits Læknaráðs	107
Læknaráð lætur uppi álit um áverka á manni, sem orðið hafði	
fyrir líkamsárás, og afleiðingar áverkanna	159
Læknaráð lætur uppi álit um áhrif sjúkdóms manns á vinnu-	
hæfi hans	176
Læknaráð lætur uppi álit um vottorð geðveikralæknis varð-	
andi sakhæfi manns	292

Lög. Lögskýring.

Flaska með áfengi fannst í leigubifreið. Bifreiðarstjórinn kann-	
aðist við að eiga flöskuna, en hann var talinn hafa fært	
fram nægilega sterkar líkur fyrir því, að hann hefði ekki	
ætlað flöskuna til sölu, sbr. lög nr. 47/1951	1
H/f N var skrásett á Akureyri, en rak atvinnu bæði þar og á	
Siglufirði. Samkvæmt lögum nr. 59/1947, sem talin voru	
fela í sér breytingu á 8. gr. laga nr. 66/1945 um útsvör,	
var heimilt að leggja útsvar á N bæði á Akureyri og	
Siglufirði, enda var því ekki hreyft, að lagt hefði verið	
á aðra gjaldstofna á Siglufirði en greinir í lögum nr. 59/1947	16
H/f L lét af hendi ný hlutabréf samkvæmt aðalfundarsamþykkt	
um aukningu hlutafjár. H, sem áður átti hlut í félaginu,	
taldi rétti eldri hluthafa hallað með samþykktinni og af-	
hendingu hinna nýju hlutabréfa með nafnverði, enda þótt	
þau væru meira virði. Eins og samþykkt L og kröfugerð	
H var háttað, var ekki talið, að 3 mánaða málshöfðunar-	
frestur samkvæmt 1. mgr. 37. gr. laga nr. 77/1921 ætti við	
um málssókn H á hendur L, heldur færi um þetta eftir 2.	
mgr. 37. gr. sbr. f-lið 2. mgr. 31. gr. nefndra laga	32
Í sama máli var kröfu H á hendur L vísað frá héraðsdómi,	

- með því að hann hafði ekki veitt hinum nýju hluthöfum
færi á að gæta hagsmuna sinna í málinu, sbr. 46. gr. laga
nr. 85/1936 32
- A leigði herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu, aðallega
erlendum hermönnum, sem höfðu þangað með sér stúlk-
ur. A hélt enga skrá yfir leigutaka þessa. A var talin hafa
gerzt sek við 1. mgr. 206. gr. laga nr. 19/1940 og 10. sbr.
12. gr. laga um eftirlit með útlendingum nr. 59/1936. Hins
vegar var leiga hennar á herbergjum til áðurgreindra nota
ekki talin gistihúsahald í merkingu 2. gr. laga nr. 21/1926 47, 53
- J hafði samþykkt víxil til greiðslu á andvirði verðmætis. Er
hann var sóttur í dómsmáli til greiðslu víxilsins, krafðist
hann sýknu vegna þess, að hann hefði verið blekkur um
nefnd kaup. Vörn þessi komst ekki að í víxilmáli, sbr. 208.
gr. laga nr. 85/1936 64
- E, skipstjóri á vélbát, var að snúa heim af fiskimiðum til hafn-
ar. Skipið var allmjög hlaðið, veður hvasst og mikill sjór.
Hlerar höfðu verið lagðir yfir lestar, en ekki festir með
lokum. Þegar skipinu var beygt til heimferðar, gekk brot-
sjór yfir það. Flaut þá lestarhlari burtu, mikill sjór komst
í lestirnar, og sökk skipið skömmu síðar. Tveir skipverja
fórust. E var með hirðuleysi um lokun lestanna talinn
hafa gerzt sekur við 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914, en
hins vegar var brot hans hvorki talið varða við ákvæði
31. né 37. gr. sömu laga 83
- Brot M á ákvæðum húsaleigulaga var framið ekki síðar en í
maí 1950. Réttarrannsókn út af því hófst 29. okt. 1952.
Var sök þá fyrnd samkvæmt lögjöfnun frá 81. gr. laga
nr. 19/1940 101
- Landmannahreppur, Holtahreppur og jarðirnar Næfurholt og
Hólar í Rangárvallahreppi höfðu frá ómunatið notað Land-
mannaafrétt sameiginlega til upprekstrar. Þar sem af-
réttaraðiljar þessir höfðu notað afréttinn með löglegri
heimild, var þeim dæmdur sameiginlegur veiðiréttur í vötn-
um á honum samkvæmt 1. tl. 5. gr. laga nr. 112/1941.
Tekið er fram, að orðið afrétt í 2. tl. 5. gr. verði að skýra
svo þröngt, að það taki ekki til afrétta, sem notaðir eru
með löglegri heimild, svo sem í 1. tl. segir 108
- Maður, sem barði annan mann í rot og kastaði síðan eign
sinni á peninga úr veski hans, kvað sér ekki hafa komið
peningatakan til hugar, fyrr en að árás lokinni. Var hann
sýknaður af ákæru fyrir brot á 252. gr. laga nr. 19/1940,
en dæmdur sekur við ákvæði 244. gr. sömu laga .. 143, 159
- Refsað í opinberu máli fyrir líkamsárás samkvæmt 217. gr.
laga nr. 19/1940 159
- J hafði við einstök tækifæri tekið ljósmyndir gegn gjaldi á ár-

unum 1946 til 1952, án þess að hann hefði iðnréttindi. Réttarrannsókn gegn honum hófst 27. febr. 1952. Sök talin fyrnd samkvæmt lögjöfnun frá 81. gr. laga nr. 19/1940, að því er tók til slíkrar starfsemi J fyrir 27. febr. 1950 ..	197
Krafa um fébætur vegna galla á seldum hlut fallin niður samkvæmt 54. gr. laga nr. 39/1922	204
Sá starfi, að setja rúður í glugga, þar sem gluggar höfðu brotnað, án frekari viðgerðar á gluggunum, var ekki talinn til húsasmíði, eins og það hugtak er markað í iðnlöggjöfinni	236
Meiðsli manns, er bifreið rakst á, ekki talin slík, sem lýst er í 218. gr. laga nr. 19/1940	292
Við eignakönnun samkvæmt lögum nr. 67/1947 taldi enginn fram tiltekið veðskuldabréf. Framtalsnefnd samkvæmt lögumunum birti þá innköllun á bréfinu eftir 40. gr. nefndra laga, en enginn lýsti bréfinu samkvæmt þeirri innköllun. Fjármálaráðherra æskti þess þá, að gefin yrði út opinber stefna til ógildingar á bréfinu. Héraðsdómari synjaði um útgáfu stefnu, með því að nefnd 40. gr. veiti út af fyrir sig rikissjóði ekki fulla eignarheimild að bréfinu. Hæstiréttur féllst ekki á þetta álit héraðsdómara, en synjaði um útgáfu ógildingarstefnu af öðrum ástæðum	308
Þó að tilteknir menn hefðu fengið iðnbref frá lögreglustjóra sem útvarpsvirkjameistarar, höfðu þeir samt ekki heimild til að stunda útvarpsvirkjun, með því að þeir höfðu ekki fengið leyfi póst- og símamálastjórnarinnar til útvarpsvirkjunar samkvæmt lögum nr. 30/1941 og reglugerð nr. 70/1942	321
Fyrirfram greiddur arfur metinn við búskipti samkvæmt 13. gr. erfðalaga nr. 42/1949	325
D hafði afhent syni sínum jarðarhluta sem fyrirfram greiddan arf. Ákvæði um ættarjarðir í VII. kafla laga nr. 116/1943 áttu því ekki við um afhendingu þessa	325
Móðgunarorð A um B voru ómerkt, en þar sem ekki fólst í þeim ærumeiðandi aðdróttun, skorti skilyrði til að dæma A til greiðslu kostnaðar af birtingu dóms samkvæmt 241. gr. laga nr. 19/1940	367
J stundaði fasteignasölu án þess að hafa til þess löggildingu samkvæmt lögum nr. 47/1938. Í þessu starfi hélt hann viðskiptamannabók og færði í hana vísitandi rangar færslur. Með þessu var hann talinn hafa gerzt sekur við ákvæði 158. gr. laga nr. 19/1940	390
Vatnslindir á jörð A voru taldar honum til verðmætra réttinda, sem ekki yrðu tekin eignarnámi án bóta samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944	431
Ákvæði um endurskipti í 3. tl. 1. gr. laga um landskipti nr. 46/1941 ekki sögð standa því í vegi, að sá, sem telur sig	

vanhaldinn við yfirlandskipti, geti borið lögmæti þeirra undir dómstóla	481
Er A krafði B um greiðslu á vixilskuld, hélt B því fram, að hann hefði samþykkt vixilinn til greiðslu á vöru, sem reynzt hefði gölluð, og hefði A lofað afslætti af þeim sökum. Þessi vörn komst ekki að í vixilmáli samkvæmt 208. gr. laga nr. 85/1936	550
Skýrð tiltekin ákvæði í 20. gr. hafnarreglugerðar fyrir Vestmannaeyjar nr. 79/1950	556
Þ var félagsmaður í byggingarsamvinnufélagi, sem stofnað var samkvæmt lögum nr. 44/1946, II. kafla. Hafði hann fengið íbúð og lán til hennar á vegum félagsins. Talið var, að þó að hann greiddi lán þessi upp að fullu, þá ætti hann samt ekki rétt á því að fá afmáða úr veðmálabókum þá kvöð, að íbúð hans lyti áfram ákvæðum nefndra laga. Eru kvaðir samkvæmt lögnum nánar skýrðar í dóminum	594
Sannað var í opinberu máli á hendur A fyrir brot á iðnlöggjöf-inni, að hann hafði í eitt skipti stækkað ljósmyndir gegn gjaldi, án þess að hann hefði iðnréttindi sem ljósmyndari. Þetta verk hans þótti þó eitt út af fyrir sig ekki nægja til að telja hann hafa rekið iðnað í merkingu 2. mgr. 2. gr. laga nr. 105/1936. Var hann því sýknaður	605, 610
A var dæmd refsing fyrir að hafa tekið hærri húsaleigu en lög heimiluðu á tímabilinu 14. maí 1951 til 14. maí 1954. Í sama máli var hann krafinn um endurgreiðslu ofgreiddrar leigu nefnt tímabil. Var A dæmt að greiða oftekna leigu fyrir tímabilið 14. maí 1951 til 14. maí 1953 samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943. Nefnd 13. gr. var felld úr gildi frá 14. maí 1953 með lögum nr. 30/1952, en í þeim lögum er ekkert ákvæði um endurgreiðslu oftekinnar leigu, samsvarandi 13. gr. laga nr. 39/1943. Og þar sem krafa um endurgreiðslu ofgreiddrar leigu fyrir tímabilið 14. maí 1953 til 14. maí 1954 var ekki talin eiga stoð í öðrum lögum né lagarökum, þá var A sýknaður af þeim hluta endurgreiðslu-kröfunnar	633
Sambandi ísl. samvinnufélaga, sem er samvinnusamband samkvæmt VI. kafla laga nr. 46/1937, var gert að greiða útsvar til Reykjavíkurbæjar, en það taldi álagninguna ekki vera í samræmi við lög. Í dómi Hæstaréttar segir, að Sambandinu beri að greiða tekjuútsvar af arði af skiptum utanfélagsmanna og svo veltuútsvar af sömu viðskiptum, sbr. 2. tl. II. 6. gr. laga nr. 66/1945 og 3. tl. 4. gr. sömu laga. Þó mega tekju- og veltuútsvar samanlagt ekki fara fram úr hreinum arði af skiptum við utanfélagsmenn næsta ár á undan. En útsvar megi hvorki beint né óbeint leggja á eign samvinnufélaga né skipti við félagsmenn	658

- A, sem greitt hafði B húsaleigu fyrirfram, taldi B hafa van-
efnt leigumálann og krafðist endurgreiðslu á leigunni með
álagi, sem miðað sé við verðhækkun hins leigða húsnæðis
frá því að leigusamningur var gerður. Með því að engin
heimild var í lögum né lagarökum til að dæma slíkt álag,
var krafa A ekki tekin til greina 677
- Héraðsdómari í opinberu máli skipaði ákærða verjanda, þó að
skilyrði til þess væri eigi fyrir hendi samkvæmt 4. mgr.
80. gr. laga nr. 27/1951. En þar sem þeirri ákvörðun varð
ekki breytt í Hæstarétti samkvæmt 5. tl. 170. gr. sömu
laga, varð við það að sitja 689

Löghald. Sjá kyrrsetning.

Lögmenn. Sjá málflutningsmenn.

Lögreglusamþykktir.

- R var staddur í Austurstræti í Reykjavík fyrri hluta nætur,
er allmargt fólk var þar enn á ferli. R hleypti þá skoti
úr byssu þar á götunni án þess að miða á nokkurn sérstak-
an. Fyrir þetta var R m. a. ákærður fyrir brot á 1., 3., 4.
og 6. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930.
Í héraðsdómi, sem Hæstiréttur staðfesti, var R talinn hafa
brotið 6. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktarinnar, en tekið
fram, að 1., 3. og 4. gr. hennar ættu ekki hér við 292

Lögræði.

- Móðir sækir dánarbótamál fyrir hönd ólögðra dóttur sinnar 700

Lögtak.

- Samkvæmt bókun í fúgetabók hafði lögtak verið gert hjá L til
heimtu útsvars. L áfrýjaði gerðinni og mótmælti því í
Hæstarétti, að gerðin hefði farið fram, þó að því væri lýst
í fúgetabók. Maður sá, sem í fúgetabók var tilgreindur
sem dómvottur, gat ekki borið, að gerðin hefði farið fram
með þeim hætti, sem í fúgetabók greindi. Var gerðin því
felld úr gildi 187
- A áfrýjaði lögtaksgerð til staðfestingar. Fyrir Hæstarétti krafð-
ist A, að B yrði gert að greiða kostnað af lögtakinu. Kröfu
þessari var synjað, með því að fúgeti hafði ekki lagt úr-
skurð á kostnaðinn samkv. 185. gr. laga nr. 85/1936 209, 211, 213
- Lögtak var gert hjá A til heimtu skattgjalda til ríkissjóðs. A
áfrýjaði ekki gerðinni og neytti ekki heldur heimildar 12.
gr. laga nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði um lögmæti
gerðarinnar, en greiddi skattgjaldið til ríkissjóðs. Síðar
höfðaði A mál í héraði gegn ríkissjóði og krafðist endur-

greiðslu á hluta af skattgjaldinu, sem hann taldi sig hafa greitt um skyldu fram. Var þeirri kröfu vísað frá héraðsdómi, sbr. 196. gr. laga nr. 85/1936	215
Lögtaks var krafizt hjá E fyrir vangreiddum tollgjöldum frá 1951. Lögtaksgerð hófst 12. júní 1953. Var lögtaksréttur þá fyrndur samkvæmt lögum nr. 83/1947, að því er tók til tollgjalda, sem fallið höfðu í gjalddaga fyrir 12. júní 1951, og skipti ekki máli, þó að E hefði lýst því í greinargerð, að hann mundi ekki bera fyrningu fyrir sig	501

Lögveð. Sbr. sjóveð.

Lögveð dæmt í bifreið samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941 til tryggingar skaðabótakröfu	561
---	-----

Málasamlag.

a) Einkamál.

I. Kröfusamlag.

1. Kröfusamlag af hálfu sækjanda.

Lögtak gert sameiginlega til heimtu útsvara og kirkjugarðsgjalda	16
Er skipið X bjargaði skipinu Y, varð árekstur milli skipanna, og skaddaðist skipið X. Eigandi X sótti eiganda Y um greiðslu björgunarlauna og skaðabóta vegna spjalla á skipinu X	397
Tollgjöld og söluskattur innheimt í sama lögtaksmáli	501

2. Gagnkröfur.

Árekstur varð milli bifreiða A og B og sködduðust báðar. A taldi B eiga alla sök á árekstrinum og krafðist bóta úr hendi hans, kr. 25.165.18. B áleit, að sök bæri að skipta. Taldi hann tjón sitt kr. 5543.37 og krafðist skuldajafnaðar, eftir því, sem sök kynni að verða skipt. A og B voru taldir eiga jafna sök á slysinu. Var þeim því gert hvorum um sig að bera helming af samanlögðu tjóni beggja. Kröfu-fjárhæðirnar voru teknar til greina að fullu. Samkvæmt því var B gert að greiða A alls kr. 9810.91	25
A höfðaði mál gegn B og krafðist þess, að viðurkennt yrði með dómi, að engin kvöð hvíldi á húslóð A gagnvart húslóð B. B gagnstefndi í málinu og krafðist skaðabóta úr hendi A svo og þess, að A yrði gert skylt að viðlögðum dagsektum að rífa markagarð, sem gengi inn á húslóð B	67
B krafði H um eftirstöðvar húsbyggingarkostnaðar. H bar fram gagnkröfu um greiðslu skaðabóta vegna galla, sem komið hafði fram á húsinu. Var gagnkrafan tekin til greina og skuldajafnað við kröfu B	202
Skipið X bjargaði skipinu Y. Meðan á björgun stóð, varð árekstur milli skipanna, og sködduðust þau bæði. Eigandi X	

- höfðaði mál gegn eiganda Y og krafðist björgunarlauna og skaðabóta vegna spjalla á skipinu X. Eigandi Y gagnstefndi og krafðist skaðabóta vegna spjalla á skipinu Y. Krafa eiganda X um björgunarlaun var tekin til greina, en skaðabótakröfu hans hrundið, með því að skipverjum X hefði verið um áreksturinn að kenna. Af síðastnefndri ástæðu var skaðabótakrafa eiganda Y tekin til greina 397
- G og K höfðu verið leigutakar fasteignarinnar X. Töldu þeir sig hafa gert kaupsamning um X við eigendur hennar, þá J og Ó. Í dómsmáli kröfðust þeir G og K þess, að J og Ó yrði dæmt að gefa þeim afsal fyrir X. J og Ó, sem kröfðust sýknu af nefndri kröfu G og K, höfðuðu gagnsök í málinu og kröfðust þess, að gild yrði metin rifting þeirra á leigumálanum og að G og K yrði dæmt að greiða þeim vangoldna leigu og auk þess skaðabætur til J 443
- A, leigutaki, sem fluttist úr húsi B, leigusala, áður en leigutími var liðinn, höfðaði mál gegn B og krafðist endurgreiðslu á fyrirfram greiddri húsaleigu. B höfðaði gagnsök og krafðist skaðabóta vegna ólögmætrar uppsagnar A á leigumálanum 708
- Dómi áfrýjað af hendi beggja aðilja 25, 39, 88, 151, 224, 316, 321, 334, 372, 397, 413, 431, 437, 471, 523, 540, 561, 575, 586, 591, 616, 626, 631, 651, 665, 700, 708
- II. Aðiljasamlag.
1. Sóknaraðilja.
- Skip E hafði orðið fyrir spjöllum við árekstur milli þess og skips B. Hafði váttryggingarfélagið S greitt hluta af viðgerðarkostnaðinum. E og S sækja síðan B sameiginlega til greiðslu skaðabóta 397
- Ekkja og sonur T, sem farizt hafði af slysförum, sækja sameiginlega dánarbótamál á hendur aðiljum þeim, sem fébótaábyrgð báru á dauða T 437
- G og K, sem töldu sig hafa gert kaupsamning um fasteign við J og Ó, sækja sameiginlega mál á hendur þeim og krefjast afsals fyrir fasteigninni 443
- Ekkja og dóttir Ó, sem lézt af slysförum, sækja sameiginlega mál til heimtu dánarbóta 700
2. Varnaraðilja.
- Þ, eigandi jarðarinnar K, og V, eigandi jarðarinnar H, höfðu með merkjagerð ákveðið merki milli jarða sinna. A krafðist þess í landamerkjamáli, sem hann höfðaði gegn Þ og V, að merkin yrðu ákveðin með öðrum hætti 75
- L-hreppur krafðist þess í máli, er hann höfðaði með opinberri stefnu, að viðurkenndur yrði einkaréttur hans til veiði í vötnum á tilteknu svæði. Í máli þessu gerðust ríkissjóður og hrepparnir H og R sameiginlega varnaraðiljar og and-

mæltu kröfum L-hrepps	108
Við skipti á dánarbúi hafði erfinginn S andmælt kröfu erfingjans Þ, og gekk úrskurður um ágreining þenna. S áfrýjaði úrskurðinum og stefndi Þ og skiptaráðanda	325
K höfðaði barnsfaðernismál á hendur X. Seinna var Y og Z stefnt inn í málið samkvæmt 3. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936	350
K höfðaði meiðyrðamál gegn E, starfsmanni Reykjavíkurbæjar, og krafðist þess, að honum yrði dæmd refsing og ummæli hans ómerkt. Í sama máli stefndi K Reykjavíkurbæ til greiðslu skaðabóta vegna ummæla E	367
Ekkja og sonur T, sem fórst af slysförum við húsasmiði, höfðaðu mál á hendur félaginu B, sem tekizt hafði á hendur smiðina, og verkstjóra B, sem sagt hafði T fyrir verkum, og krefjast þess, að félagið og verkstjórinn verði dæmd til greiðslu dánarbóta in solidum	437
Búi hjónanna M og K var skipt opinberum skiptum vegna skilnaðar þeirra. H/f G lýsti kröfu í búið, sem M samþykkti, en K andmælti. Féll úrskurður skiptaráðanda um ágreininginn. K áfrýjaði úrskurðinum og stefndi h/f G og M ..	471
M og S, sem höfðu með sér félagsskap um viðgerðir bifreiða, sóttir saman í máli til endurheimtu ofgreidds viðgerðarkostnaðar	528
Við uppskipun á vörum varð skipið X fyrir spjöllum, er uppskipunarbátur slóst við það. Eigandi X höfðaði mál á hendur S, sem samkvæmt farmsamningi átti að annast uppskipun, og K, eiganda uppskipunarbátsins. Krafðist eigandi X aðallega skaðabóta úr hendi S, en til vara úr hendi K ..	586
Premur víxilskuldurum stefnt til greiðslu víxils	591
Er V ók fram hjá kolakrana í Reykjavík, féllu kol úr greip kranans og sködduðu bifreiðina. V höfðaði mál gegn K, eiganda kranans, og Hafnarsjóði Reykjavíkur til greiðslu skaðabóta	616
Premur sameigendum að skipi stefnt til greiðslu viðgerðarkostnaðar á skipinu	648
Póstsjóður stefnir tíu mönnum, er tekizt höfðu sameiginlega á hendur ábyrgð á skilsemi póstafgreiðslumanns	651

b) *Opinber mál.*

1. Aðili ákærður um fleiri brot en eitt:
22, 42, 47, 53, 83, 143, 159, 244, 292, 376, 390, 406, 419, 423,
461, 485, 580
 2. Fleiri aðilljar en einn ákærður í sama máli:
J ákærður fyrir líkamsárás og þjófnað og S fyrir þjófnað í félagsskap með J
- S og J, framkvæmdastjóri og skrifstofustjóri hlutafélagsins X, ákærður fyrir rangar skýrslur og verðlagsbrot. Í sama

máli var H, framkvæmdastjóri hlutafélagsins Y, ákærður fyrir þátttöku í verðlagsbrotinu. Jafnframt var gerð krafa á hendur X og Y um greiðslu ólöglegs ávinnings	244
Bóndinn J var ákærður samkvæmt lögum um lax- og silungsveiði fyrir notkun ólöglegra veiðitækja. Í sama máli var S, sonur J, ákærður fyrir að hafa stundað veiði fyrir föður sinn með veiðitækjum þessum	419
K, eigandi bifreiðar, og S, bifreiðarstjóri, ákærðir fyrir brot á ákvæðum bifreiðalaga og 215. gr. laga nr. 19/1940	461
F, bifreiðarstjóri, hafði leyft J, sem ekki hafði ökuleyfi, að aka bifreið sinni. Í héraði var þeim, hvoru um sig, gert með dómssátt að greiða sekt fyrir brot á bifreiðalögum. Dómsmálaráðherra kærði dómssáttirnar til ónýtingar, og voru mál þeirra F og J sameinuð í Hæstarétti	552
3. Skaðabótakröfur dæmdar í opinberum málum:	
	22, 143, 159, 376, 633

Málflutningsmenn.

Ólöglærður aðili máls flytur málið sjálfur fyrir Hæstarétti 39,	134
Fyrir Hæstarétti kom fram krafa um ómerkingu héraðsdóms, með því að héraðsdómari hefði vanrækt leiðbeiningarskyldu. Þessari kröfu var ekki sinnt þegar af þeirri ástæðu, að héraðsdómslögmaður hafði flutt málið í héraði af hendi aðilja þess, sem ómerkingar krafðist	39
Málflutningsmaður fékk skaðabótakröfu skjólstæðings síns dæmda í opinberu máli. Var ákærða ekki dæmt að greiða honum innheimtulaun	143
Í rannsókn opinbers máls út af okri o. fl. kvaðst H héraðsdómslögmaður hafa keypt víxla fyrir hönd ónafngreindra manna. Kvað H víxlana hafa verið gefna út til þriggja mánaða og keypta með 10% afföllum auk 2% lántökugjalds. Neitaði H að skýra frá nöfnum kaupenda og taldi sig sem lögmann bundinn þagnarskyldu við þá. Hæstiréttur taldi afstöðu H til kaupendanna vera slíka, að hann væri ekki bundinn þagnarskyldu gagnvart þeim	239
Sonur málsaðilja flytur mál af hans hendi fyrir Hæstarétti samkvæmt 2. mgr. 5. gr. laga nr. 61/1942	348
Málflutningsmenn beggja málsaðilja átaldir fyrir harðyrði í garð gagnaðiljanna, en ekki talin næg ástæða til að ómerkja ummælin	471

Málflutningur.

J, ólöglærður maður, flutti mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti. Krafðist hann ómerkingar héraðsdóms sökum þess, að málflutningur af hans hálfu í héraði hefði ekki verið nógu rækilegur, og hefði dómari átt að gera gangskör að því	
---	--

að fá úr því bætt. Kröfu J var ekki sinnt, þegar af þeirri ástæðu, að héraðsdómslögmaður hafði flutt málið af hans hendi í héraði	39
Synjað um frest í víxilmáli sökum þess, að varnarástæða sú, sem uppi átti að hafa, gat ekki komizt að í málinu samkvæmt 208. gr. laga nr. 85/1936	64
Í dómi Hæstaréttar í einkamáli er tekið fram, að ekki verði lagður dómur á tiltekna varnarástæðu, þar sem ekki liggir fyrir nægilega glöggar skýrslur um þau atriði, sem hún var reist á, enda gat málsástæða þessi, þótt rétt reyndist, ekki breytt neinu um niðurstöðu málsins	67
Flytja varð opinbert mál tvisvar fyrir Hæstarétti, með því að verjandi sakbornings andaðist, áður en málflutningi var að fullu lokið. Aukinn kostnaður, sem af þessu hlaut, var lagður á ríkissjóð	244
Sakarefni skipt samkv. 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936 316, 337, 517	
Mál flutt skriflega í Hæstarétti samkvæmt 1. tl. 38. gr. laga nr. 112/1935	209, 211, 213, 345
J sótti mál í héraði gegn S til greiðslu skuldar fyrir vinnu og efni. S andmælti sumum liðum í reikningi J, en þrátt fyrir það hafðist J ekkert að til að afla sannana fyrir þessum liðum. Eftir að héraðsdómur var genginn, hófst J handa um gagnaöflun, áfrýjaði málinu og lagði hin nýju gögn fram í Hæstarétti, en þar kom enginn fyrir dóm af hálfu S. Þessi málflutningur J þótti brjóta svo í bága við 111. gr. sbr. 110. gr. laga nr. 85/1936, að dæma yrði málið eingöngu eftir skilríkjum þeim, sem fram höfðu komið af hálfu aðilja fyrir héraðsdómi	345
A, sem stefnt var til greiðslu skuldar, kom ekki fyrir dóm í héraði, og var málið dæmt þar eftir framlögðum gögnum af hálfu stefnanda. A áfrýjaði málinu og lagði fram ný gögn í Hæstarétti með samþykki gagnaðiljans	383, 386
Skuldareikningi hafði ekki verið mótmælt í héraði. Mótmæli gegn honum í Hæstarétti talin of seint fram komin	427
Í lögtaksmáli lýsti gerðarþoli því í greinargerð, að hann mundi ekki bera fyrir sig fyrningu lögtaksréttar. Þessi yfirlýsing ekki talin skipta máli um fyrninguna	501
Máli vísað frá héraðsdómi sökum vanreifunar	599, 626
Krafa, sem ekki var höfð uppi fyrr en í Hæstarétti, gat ekki komið þar til álita	665
Málsástæða, sem ekki var höfð uppi fyrr en í Hæstarétti, talin of seint fram komin	708

Málshöfðun.

Mál var höfðað gegn hlutafélagi til ónýtingar aðalfundarsamþykkt meira en 3 mánuðum eftir að hún var gerð. Ákvæði

1. mgr. 37. gr. laga nr. 77/1921 um 3 mánaða málshöfðunarfrest stóðu þó ekki málshöfðuninni í vegi samkvæmt	
2. mgr. sömu greinar	32
A sótti Þ og V í landamerksamáli til að fá breytt merkjum milli jarða þeirra. Með því að A skorti aðild til að fá merkjunum breytt, var kröfu hans vísað frá landamerkjadóminum	75
Mál um rétt til veiði í vötnum á afrétti höfðað með opinberri stefnu	108
Fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs synjað um leyfi til útgáfu ógildingarstefnu samkvæmt 217. gr. laga nr. 85/1936, með því að skilyrði til ógildingardóms voru ekki fyrir hendi	308
K höfðaði barnsfaðernismál á hendur X. Meðan á málssókn stóð, var Y og Z stefnt inn í málið samkvæmt 3. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936	350
Meiðyrðamál var ekki höfðað fyrr en liðinn var frestur samkvæmt 29. gr. laga nr. 19/1940. Var refsikrafa því ekki tekin til greina	367
Í héraðsstefnu krafðist A greiðslu úr hendi B, aðallega kr. 7490.58, en til vara kr. 2800.00. Varakrafan var allt annars eðlis en aðalkrafan. Var því talið, að A krefðist annars tveggja, greiðslu samkvæmt aðalkröfu eða varakröfu	626

Málskostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.

a) Einkamál.

1. Málskostnaður látinn falla niður.	
Í innsetningarmáli var kröfu gerðarbeiðanda synjað í héraði, en tekin til greina í Hæstarétti. Málskostnaður felldur niður í báðum dómum	12
Í lögtaksmáli til heimtu útsvars var ágreiningur um heimilisfang. Lögtak heimilað, en málskostnaður í Hæstarétti felldur niður	19
A voru dæmdar skaðabætur í héraði út af bílslysi. Hann áfrýjaði og krafðist hækkunar skaðabóta. Héraðsdómur var staðfestur, en málskostnaður fyrir Hæstarétti felldur niður	25
Krafa áfrýjanda um, að ekki hvíli á húslóð hans kvöð í þágu fasteignar stefnda, var ekki tekin til greina, með því að dómsniðurstaða samkvæmt kröfu hans mundi hafa í för með sér mikil spjöll á hagsmunum stefnda. Málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður	67
Málskostnaðar ekki krafizt, og hann felldur niður 97, 99, 345,	554
Í héraði var H dæmt að greiða Ó andvirði muna, sem ágreiningur var um, hvort fylgt hefðu með í kaupum um fasteign eða verið seldir sér í lagi. Í Hæstarétti var H sýknaður, en málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður	134
Krafa A á hendur B um endurgreiðslu oftekinnar húsaleigu var	

tekin til greina að nokkru leyti, en jafnframt voru viður- kenndar til skuldajafnaðar gagnkröfur, sem B hafði uppi.	
Málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður	138
Stefnda í skuldamáli var synjað um málflutningsfrest í héraði. Hann kærði úrskurð héraðsdómara og fékk hann felldan úr gildi í Hæstarétti, en kærumálskostnaður var eftir atvikum felldur niður	184
M krafðist bóta af Reykjavíkurbæ vegna ábyrgðar bæjarins á váttryggingu húseigna. Krafa M var ekki tekin til greina, en málskostnaður felldur niður fyrir báðum dómum	310
Í meiðyrðamáli gerði sækjandi kröfu um refsingu, ómerkingu og skaðabætur. Aðeins ómerkingarkrafan var tekin til greina, en málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður	367
A fékk dæmd bjarglaun ásamt málskostnaði úr hendi B. Í sama máli gerðu A og C tjónbótakröfur á hendur B, en þær voru ekki teknar til greina, og málskostnaður í þeim þætti málsins felldur niður. Þá gerði B í gagnsök í sama máli kröfur um tjónbætur á hendur A. Þær voru teknar til greina að nokkru leyti, en málskostnaður í gagnsök felldur niður	397
Í húsaleigumáli var uppsögn leigusala á leigumála dæmd ógild, en málskostnaður felldur niður	413
K var í héraði dæmt að greiða J andvirði lausafjár. K áfrýjaði málinu. Hæstiréttur lækkaði til muna fjárhæð þá, sem dæmd hafði verið í héraði, og lét málskostnað fyrir báðum dómum falla niður	457
Synjað um lögtak til heimtu útsvars hjá samvinnusambandi, með því að fjárhæð útsvarsins var ekki rétt ákveðin, en málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður	658
Í héraði var F synjað um riftun á kaupsamningi, en afsláttur af kaupverði dæmdur. F áfrýjaði málinu. Hæstiréttur staðfesti héraðsdóm, en lét málskostnað fyrir Hæstarétti falla niður	665
E voru dæmdar dánarbætur í héraði. Hún áfrýjaði málinu og krafðist hækkunar á dæmdri fjárhæð. Hæstiréttur staðfesti héraðsdóminn og lét málskostnað fyrir Hæstarétti falla niður	705
2. Aðilja, sem áfrýjaði dómsathöfn til breytinga og fékk kröfur sínar teknar til greina að meira eða minna leyti, dæmdur málskostnaður ..	64, 176, 187, 202, 334, 340, 397, 437, 471, 523, 528, 561, 643
S, stefndi í skuldamáli, sótti ekki dómþing í héraði og var dæmt að greiða samkvæmt kröfu stefnanda. S áfrýjaði málinu og fékk dæmda fjárhæð færða niður, en gert að greiða gagnaðilja málskostnað fyrir báðum dómum ..	383, 386
K áfrýjaði máli, og voru kröfur hans teknar að nokkru leyti	

til greina í Hæstarétti, en honum gert að greiða gagnaðilja málskostnað fyrir báðum dómum	427
3. Aðili, sem tapar máli að mestu eða öllu leyti, dæmdur til að greiða málskostnað .. 3, 16, 32, 39, 88, 95, 151, 204, 215, 224, 316, 321, 325, 337, 348, 350, 372, 443, 489, 496, 501, 512, 517, 537, 540, 550, 556, 572, 586, 591, 594, 616, 620, 622, 631, 648, 651, 674, 677, 691, 700, 708	
4. Gjafsóknar- og gjafvarnarmál:	
Málflutningslaun talsmanna aðilja, sem höfðu gjafsókn og gjafvörn bæði í héraði og fyrir Hæstarétti, dæmd úr ríkissjóði, en málskostnaður að öðru leyti felldur niður	108
M hafði gjafsókn fyrir báðum dómum. Hann tapaði málinu, laun talsmanns hans dæmd úr ríkissjóði, en málskostnaður að öðru leyti felldur niður	310
Í barnsfaðernismáli fékk M gjafsókn fyrir Hæstarétti. Hann tapaði málinu og var gert að greiða K málskostnað, en laun talsmanns hans dæmd úr ríkissjóði	350
Gagnáfrýjandi máls fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti. Hann vann málið, og var aðaláfrýjanda dæmt að greiða honum málskostnað, kr. 8000.00, fyrir báðum dómum. Þar af skyldu kr. 4000.00 renna til talsmanns hans fyrir Hæstarétti og kr. 220.00 í ríkissjóð fyrir dómgjöld	431
Aðaláfrýjendur höfðu gjafsókn fyrir Hæstarétti. Þeir unnu málið. Var gagnáfrýjendum gert að greiða þeim málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 3736.00. Þar af skyldi talsmaður aðaláfrýjenda hljóta kr. 2000.00, en ríkissjóður kr. 1736.00	437
Áfrýjandi hafði gjafsókn og stefndi gjafvörn fyrir Hæstarétti. Málið var ómerkt, laun talsmanna aðilja dæmd úr ríkissjóði, en málskostnaður að öðru leyti felldur niður	481
Áfrýjandi hafði gjafsókn fyrir Hæstarétti. Hann tapaði málinu og var gert að greiða gagnaðilja málskostnað, en laun talsmanns hans dæmd úr ríkissjóði	489
Áfrýjandi hafði gjafsókn fyrir Hæstarétti. Málinu var vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar af hans hendi í héraði og honum gert að greiða gagnaðilja málskostnað fyrir Hæstarétti, en laun talsmanns hans dæmd úr ríkissjóði ..	599
Áfrýjandi, sem hafði gjafsókn fyrir Hæstarétti, hóf málið. Var honum dæmt að greiða stefnda ómaksbætur, en laun talsmanns hans dæmd úr ríkissjóði	625
5. Ómerkingardómar:	
Landamerksamál ómerkt í Hæstarétti að öðru leyti en því, að ákvæði héraðsdóms um þóknun til samdómsmanna og málskostnaðargreiðslu skyldu standa óröskuð. Áfrýjanda var gert að greiða stefndu málskostnað fyrir Hæstarétti	75
Héraðsdómur ómerktur, en málskostnaður felldur niður	481
Mál ómerkt, en málskostnaður felldur niður, þar sem máls-	

kostnaðarkröfur voru ekki gerðar	575
Mál ómerkt vegna vanreifunar í héraði af hálfu áfrýjanda.	
Var honum gert að greiða stefnda málskostnað	599
Málsmeðferð í héraði var ólögmet og mál vanreifað af hálfu stefnanda. Var málið ómerkt í Hæstarétti og stefnanda í héraði (stefnda í Hæstarétti) gert að greiða gagnaðilja sínum málskostnað	626
6. Lögtaksgerð áfrýjað til staðfestingar. Með því að áfrýjandi hafði ástæðu til að bera málið undir Hæstarétt, var stefnda gert að greiða honum málskostnað	209, 211, 213
7. Kært málskostnaðarákvæði héraðsdóms	241, 479, 648
Héraðsdómi áfrýjað aðeins til breytingar á málskostnaðarákvæði hans	591, 631
8. Fundið að því, að héraðsdómari hafði ekki kveðið á um laun úr ríkisjóði til talsmanna aðilja, sem báðir höfðu gjafsókn í héraði	599

b) *Opinber mál.*

1. Aðili dæmdur sekur:	
Einn aðili sakfelldur og gert að greiða sakarkostnað	22, 42, 47, 53, 79, 83, 143, 188, 197, 220, 228, 232, 292, 304, 331, 361, 376, 390, 406, 485, 487, 509, 580, 633, 637
Tveir aðiljar, J og S, sakfelldir. Hvorum um sig dæmt að greiða laun verjanda síns, en annar kostnaður lagður að $\frac{2}{3}$ á J einan, en að $\frac{1}{3}$ á J og S in solidum	159
Tveir aðiljar, S og K, sakfelldir. Hvorum um sig gert að greiða laun verjanda síns í héraði, en allan annan kostnað sakarinnar í héraði og fyrir Hæstarétti var þeim dæmt að greiða in solidum	461
A, B og C voru ákærðir fyrir verðlagsbrot o. fl., og í sama máli voru h/f X og h/f Y krafín um greiðslu ólöglegs ágóða til ríkissjóðs. Flytja varð málið að miklu leyti tvisvar fyrir Hæstarétti, með því að verjandi A og B lézt, áður en málflutningi var lokið. Af því hlaut aukinn kostnaður, sem lagður var á ríkissjóð. Af hendi ákæruvalds var ekki krafizt málskostnaðar af h/f X og h/f Y, og varð því einnig að leggja á ríkissjóð málskostnað að því leyti. C var sýknaður, og var allur kostnaður af málinu, að því er til hans tók, lagður á ríkissjóð. A og B voru sakfelldir. Þeim var gert að greiða laun verjanda síns í héraði. Annan kostnað málsins í héraði og fyrir Hæstarétti var A gert að greiða að $\frac{9}{20}$ hlutum og B að $\frac{3}{20}$ hlutum. Að öðru leyti var ríkissjóði dæmt að greiða kostnaðinn	244
2. Aðili sýknaður, og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð ..	1, 101, 236, 283, 605, 610
3. Héraðsdómur ómerktur, og kostnaður sakarinnar lagður	

á ríkissjóð	419, 423
4. Dómssátt felld úr gildi, og kostnaður lagður á ríkissjóð ..	521

Málsmeðferð.

Fundið að því, að á meðferð opinbers máls hafði orðið mikill dráttur í héraði, sem eigi var réttlættur	143
Hæstiréttur finnur að því, að héraðsdómari hafði eigi prófað sakborning og vitni nægilega sjálfstætt, heldur hafið dómpróf með upplestri lögregluskýrslna, andstætt ákvæðum 73., 75. og 77. gr. laga nr. 27/1951	143, 406
Í opinberu máli lét héraðsdómari heitfestingu vitna undir höfuð leggjast, andstætt ákvæðum 100. gr. laga nr. 27/1951	143, 159
Sérstakur málflutningur um frávísunarkröfu fer fram í Hæstarétti samkvæmt 42. gr. laga nr. 112/1935	195
Mál flutt skriflega í Hæstarétti samkvæmt 1. tl. 38. gr. laga nr. 112/1935	209, 211, 213
Átalið, að rannsóknardómari opinbers máls veitti viðtöku og lagði fram í málinu mörg utanréttarvottorð, án þess að skilyrði væru fyrir hendi til þess samkvæmt 2. mgr. 102. gr. laga nr. 27/1951	236
Einkamál flutt munnlega í Hæstarétti, þó að einn af fleiri stefndum kæmi þar ekki fyrir dóm	325, 350
Í opinberu máli voru lagðar fram skýrslur lögreglumanna um málsatvik, en enginn þeirra var kvaddur fyrir dóm til að gefa skýrslur. Var þetta átalið	376
Fundið að því, að réttarrannsókn út af bifreiðarslysi var ekki hafin nægilega snemma	406
Rannsókn máls út af broti á laxveiðilögum var mjög áfátt. Var héraðsdómur m. a. af þeim sökum ómerktur og málinu vísað heim í hérað	419, 423
Meðferð máls fyrir uppboðsdómi var mjög andstæð ákvæðum IX. kafla laga nr. 85/1936, sbr. 223. gr. þeirra. Munnlegur eða skriflegur málflutningur var ekki ákveðinn, og frestur til gagnaöflunar samkvæmt 110. gr. og 111. gr. laganna ekki veittur. Greinargerðir voru og fleiri en lögin mæla fyrir um. Var málsmeðferð þessi vítt, en eigi þótti næg ástæða til ómerkingar	572
Meðferð einkamáls í héraði var mjög gölluð og andstæð ákvæðum laga nr. 85/1936. Sáttta var eigi leitað í gagnsök. Aðiljar tóku málið tvisvar upp, eftir að það hafði verið lagt í dóm, til að leggja fram ný gögn, sem auðvelt hefði verið að koma fyrr að. Dómur var ekki kveðinn upp fyrr en rúmum 5 vikum eftir að málið var síðast lagt í dóm. Var dómur og málsmeðferð ómerkt af þessum sökum	575
Hæstaréttardómari greiðir atkvæði um efni máls samkvæmt 47. gr. laga nr. 112/1935, eftir að hann hafði greitt sér-	

atkvæði um ómerkingu málsins	605, 610
Meðferð einkamáls í héraði var mjög gölluð. Kröfugerð var óljós og reikul og reifun málsins áfátt. Dómari lét ódæmda ýmsa kröfuliði og leitaði ekki sátta um einn þeirra. Hér- aðsdómur og málsmeðferð í héraði var af þessum sökum ómerkt, og málinu vísað heim	626
Héraðsdómari í opinberu máli skipaði sakborningi verjanda, þó að skilyrði til þess væri eigi fyrir hendi samkvæmt 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951. En þar sem þeirri ákvörðun varð ekki breytt í Hæstarétti samkvæmt 5. tl. 170. gr. sömu laga, varð við það að sitja	689

Manndráp.

Í aprílmánuði 1952 sigldi vélbáturinn V frá Vestmannaeyjum til að vitja um net sín, er lögð höfðu verið vestur af Drangnum. Áður en drætti netja var lokið, var veður orðið hvasst og mikill sjór. Ákvað E, skipstjóri V, þá að sigla heimleiðis. Var þá mikill afli kominn í lestar bátsins, og hann orðinn allþungur. Lestarahlerar höfðu verið lagðir lausir yfir lestarop. Er E sneri bátnum til hafnar, reið brot- sjór yfir hann. Tók hásetann P þá út af bátnum, og drukkn- aði hann. Við ólagið flaut lestarhleri út á sjó, og komst mikill sjór í lestina. Nokkru síðar gekk annar brotsjór yfir bátinn og skolaði út vélstjóranum G, sem einnig drukkn- aði. Um sama leyti fóru aðrir skipverjar í gúmmibát, enda var V þá kominn að því að sökkva. Var skipverjunum bjarg- að nokkru síðar af fiskibátnum F. E hafði ekki gefið skip- verjum, er á þilfari voru, fyrirmæli um að leita vars, er hann sneri bátnum til heimferðar. Var talið, að dauða P mætti rekja til þeirrar óvarkárni E. Þá var og E talinn hafa sýnt mikla óaðgæzlu með því að hafa ekki lestarop tryggilega lokuð, áður en hann tók beygjuna, en sú van- gæzla leiddi til skipskaðans og átti þátt í því, að G fórst. Var E m. a. talinn hafa gerzt sekur við 215. gr. laga nr. 19/1940. Var honum dæmt varðhald 2 mánuði, skilorðs- bundið, og einnig var hann sviptur rétti til stýrimennsku og til að öðlast skipstjóraréttindi í 6 mánuði frá birtingu dómsins	83
R, 20 ára að aldri, ók ásamt félaga sínum í leigubifreið um götur Reykjavíkur að kvöldi dags. Báðir voru þeir undir áhrifum áfengis. Þeir sátu í aftursætum bifreiðarinnar, og hafði R hlaðinn riffil meðferðis. R hafði í hótunum við bifreiðarstjóran, S, að skjóta hann, ef hann æki ekki eins og þeir félagarnir segðu fyrir. Er S kvaðst mundu aka með þá á lögreglustöðina og beygði í áttina þangað, hleypti R skoti úr byssunni. Kom það í hnakka S og lemstraði hann	

mjög, en varð honum þó ekki að bana. Að þessu loknu hljóp R úr bifreiðinni og skaut öðru skoti úr byssunni á götu, þar sem fólk var á ferli, en án þess þó að miða á nokkurn sérstakan, enda sakaði engan. R var dæmd refsing, fangelsi í 6 ár, samkvæmt 211. gr. sbr. 20. gr. og 220. gr. laga nr. 19/1940 292

J, 20 ára að aldri, ók ölvaður um götur Reykjavíkur um nótt með óhæfilegum hraða. Í aftursætum bifreiðarinnar voru félagi hans B og stúlkan H. Er J ók inn Hverfisgötu, rakst bifreið hans á horn vörubifreiðar, sem stóð þar kyrr á syðra hluta götunnar. Kastaðist vörubifreiðin áfram 60—70 sm, en bifreið J laskaðist stórlega, þannig að mikill hluti af hægri hlið hennar flettist af, og lá brakið eftir hana viðs vegar á götunni. J hélt samt áfram akstrinum, sveigði yfir á vinstri hlið götunnar, ók þar upp á gangstétt og á grindverk, sem brotnaði. Að því búnu ók J inn götuna með miklum hraða og rakst þá aftan á bifreið, sem þar var á ferð. Síðan beygði J niður á Vitatorg og vestur Lindargötu og staðnæmdist þar. Hékk þá H út um afturdyr bifreiðarinnar hægra megin. Nam höfuð hennar við götuna, en fætur hennar voru fastir inni í bifreiðinni. Var hún stórslösuð og andaðist klukkutíma síðar. B sat enn í aftursætinu, allmikið slasaður. Var J dæmd refsing, 18 mánaða fangelsi, samkvæmt 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940 og ýmsum ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 406

J sat ásamt fleira fólki á palli vörubifreiðar, sem ekið var frá Akureyri út á Árskógsströnd. Kassi var settur á pallinn handa fólkinu til að sitja á, og kaðall bundinn yfir kassann með það miklum slaka, að fólkið, sem sat á kassanum, gat haft kaðalinn á hnjám sér til að halda sér í. J, sem sat yztur á kassanum, sleppti á leiðinni haldi á kaðlinum og hrökk við það út af bifreiðinni. Slasaðist hann svo mjög, að hann lézt daginn eftir. Bifreiðarstjórinn og eigandi bifreiðarinnar, sem var með í förinni, voru ákærðir m. a. fyrir brot á 215. gr. laga nr. 19/1940. En með því að ekki þótti sannað, að akstur bifreiðarinnar, er slysið varð, hafi nokkru um það valdið, voru þeir sýknaðir af nefndu kæruatriði .. 461

E ók bifreið norðaustur Njarðargötu í Reykjavík að kvöldi dags síðla í nóvembermánuði. Er hann ók um húsalaust svæði milli Tivoli og Hringbrautar, þar sem götulýsing var slæm, rakst bifreið hans á hjólreiðamann, B, sem ók á ljóslausu reiðhjóli á undan bifreið E. Hlaut B svo mikla áverka, að hann andaðist skömmu síðar. B var talinn hafa sýnt gáleysi með því að aka á ljóslausu reiðhjóli á illa lýstri götu, eftir að myrkt var orðið. En E var einnig talinn hafa sýnt

óaðgæzlu í akstri. Var honum dæmd 4000 kr. sekt samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, auk þess sem hann var talinn hafa brotið ýmis ákvæði bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar. Hann var og sviptur ökuleyfi í 2 ár .. 580

Mat og skoðun. Álitserðir.

Bifreiðaeftirlitsmenn lýsa aðstæðum á slysstað	25
Dómkvaddir menn meta í skaðabótamáli spjöll á bifreið, sem lent hafði í árekstri	25
Læknir lýsir heilsu manns og áverkum, sem hann hlaut í bifreiðarslysi	42, 292, 406, 561
Tryggingalæknir metur örorku	88, 143, 372, 561
Í skaðabótamáli út af slysi, sem varð við uppskipun, framkvæma tveir dómkvaddir menn skoðun á umbúnaði og öryggisráðstöfunum við uppskipunina og láta uppi álit sitt á því	88
Tryggingarfræðingur reiknar örorkutjón manns, sem hlotið hafði líkamsmeiðsl	88, 143, 372, 561
Dómkvaddir menn rannsaka rithönd á skjali og láta uppi álit um, hvort það muni vera falsað	101
Yfirmaður tæknideildar rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík rannsakar skjal, sem haldið var fram, að væri falsað	101
Húsaleigunefnd metur leigu eftir húsnæði	138, 708
Dómkvaddir menn meta til fjár verk, sem endurgjalds var krafizt fyrir	138, 345, 528
Læknir lýsir heilsu og áverkum manns, sem varð fyrir líkamsárás	143, 159, 292, 376, 521
Sérfræðingur í geðsjúkdómum lætur í té umsögn um andlega heilsu sakbornings	143, 292, 331, 406
Kennari í sálarfræði framkvæmir greindarpróf á sakborningi	143
Læknaráð lætur uppi álit um áverka á manni, sem orðið hafði fyrir líkamsárás, og afleiðingar áverkanna	159
Læknar lýsa heilsufari manns, sem lét af opinberu starfi vegna sjúkdóms	176
Læknaráð lætur uppi álit um áhrif sjúkdóms manns á vinnuhæfi hans	176
Forstöðumaður Stýrimannaskólans framkvæmir athugun á staðarákvörðun landhelgisgæzlumanna í sambandi við ákæru um brot gegn fiskveiðalöggjöfinni	188, 228, 232, 304, 361, 509, 637
Í máli út af fiskveiðabroti togara láta tveir sérfróðir menn uppi álit, að fyrir lagi Hæstaréttar, um hafstrauma á þeim slóðum, sem togarinn var tekinn	188
Fiskideild Atvinnudeildar Háskólans lætur í té umsögn um, hversu lengi þorskur og ýsa geti lifað á þilfari togara ..	188
Iðnráð Reykjavíkur lætur í té umsögn um ljósmyndunarstarf-	

semi manns, sem ákærður var fyrir brot á iðnlöggjöf	197
Dómkvaddir menn meta kostnað af að gera við galla á húsasmiði	202
Dómkvaddir menn meta kostnað af að bæta úr göllum á seldum bílhreyfli	204
Verzlunarráð Íslands lætur í té umsögn um upphæð umboðslauna af vörusölu	224
Í máli út af meintu fiskveiðabroti voru tveir sérfróðir menn dómkvaddir til að rannsaka nákvæmni staðarákvarðana gæzluflugvélar	283
Í sama máli voru tveir menn dómkvaddir til að rannsaka ýmis atriði í sambandi við ljósmyndir, sem teknar höfðu verið úr gæzluflugvél í sambandi við töku togara	283
Í sama máli voru tveir menn dómkvaddir til að rannsaka rúður í stýrisklefa gæzluflugvélar og láta í té umsögn um, hvort þær kynnu að hafa haft áhrif á sextantmælingar, sem gerðar voru út um þær	283
Í sama máli voru þrír menn dómkvaddir til að rannsaka ratsjá togarans, einkum nákvæmni fjarlægðarmælis hennar	283
Geðveikralæknir og Læknaráð láta í té umsögn um andlega heilsu og sakhæfi sakbornings	292
Matsmenn meta brunatjón á húsi	310
Dómkvaddir menn skoða og láta í té álit um, hvort viðbygging við hús brjóti í bága við ákvæði byggingarsamþykktar og um óhagræði og verðyrnun á nágrannaeygn af þeim sökum	316
Við skipti á dánarbúi var jarðarhluti, sem afhentur hafði verið sem fyrirframgreiðsla upp í arf, metinn samkvæmt 13. gr. laga nr. 42/1949, bæði undirmati og yfirmati. Við yfirmat lagði matspoli fyrst fram greinargerð af sinni hálfu, en síðar var lögð fram greinargerð af hálfu matsbeiðanda. Það var talinn galli á yfirmatinu, að matspola var ekki veitt nægilegt færi á að tjá sig um greinargerð matsbeiðanda. En þar sem matspoli sýndi ekki fram á í dómsmáli, er út af þessu reis, að hann hefði mátt færa fram við yfirmatið nein frekari rök eða matsgögn en þegar voru fram komin af hans hendi, þá þótti nefndur galli ekki eiga að varða ógildi yfirmatsgerðarinnar	325
Læknir rannsakar dreng, sem hafði orðið fyrir kynferðismökum af hálfu karlmanns	331
Blóðrannsókn fer fram í barnsfaðernismáli	350
Í barnsfaðernismáli lætur héraðslæknir í té umsögn um, hvernær ætla megi að barnið hafi verið getið	350
Í máli til heimtu björgunarlauna og greiðslu skaðabóta vegna árekstrar milli hins bjargaða skips og björgunarskipisins voru tveir sérfróðir menn dómkvaddir til að láta í té umsögn um aðferðir við björgunina o. fl.	397
Dómkvaddir menn meta verðmæti skips, sem bjargað var	397

Réttarkröfnun fer fram á líki manns, sem fórst í bifreiðar-slysi	406, 580
A var ákærður fyrir laxveiðar með ólöglegu veiðitæki. Í dómi Hæstaréttar, sem ómerkti héraðsdóm, segir, að leita hefði átt álits veiðimálastjóra og Veiðimálanefndar um veiðitækið og lögmæti þess	419, 423
Með undirmatsgerð samkvæmt 25. og 26. gr. vatnalaga var Þ ákveðið fégjald fyrir vatn, er kaupstaðurinn A tók í landi hans. A höfðaði mál gegn Þ og krafðist þess, að nefnt ákvæði matsgerðarinnar yrði dæmt ógilt, með því að hann (A) ætti rétt til að fá vatnið ókeypis. A tapaði málinu, og var matsgerðin metin gild, og yrði henni ekki breytt nema með yfirmati	431
Í sama máli krafðist A lækkunar á matskostnaði samkvæmt undirmati, en Þ krafðist í gagnsök, að A yrði dæmt að greiða matskostnaðinn. Báðum þessum kröfum var vísað frá héraðsdómi, þar sem ákvörðun um matskostnað heyri ekki undir dómstóla, enda leitt í ljós, að undirmatsgerðinni hafði verið áfrýjað til yfirmats, sem ekki var lokið	431
Tryggingafræðingur metur fjárhæð dánarbóta	437, 700
Dómkvaddir menn skoða vörur, sem kaupandi taldi gallaðar ..	665
Ákvæði grunnleigusamnings um leigufjárhæð var fallið úr gildi vegna brostinna forsendna. Leigutaka veittur kostur á að fá leigugjaldið metið sérstöku mati dómkvaddra manna, er gildi um 10 ár í senn	691
Dómkvaddir menn meta kostnað af breytingu á innanbúnaði húss o. fl.	708

Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.

Mynt.

Aðilja dæmt að greiða skuld í erlendri mynt	224, 586
---	----------

Ógildingarmál.

Fjármálaráðherra æskti þess, að borgardómarinn í Reykjavík gæfi út opinbera stefnu til ógildingar á tilteknu veðskulda-bréfi, sem enginn hafði talið fram við eignaframtal samkvæmt lögum um eignakönnun nr. 67/1947. Hafði framtals-nefnd samkvæmt nefndum lögum birt innköllun á bréfinu í Lögbirtingablaði, en enginn lýst bréfinu samkvæmt innkölluninni. Við athugun kom í ljós, að lýsing bréfsins í nefndri innköllun var í miklu ósamræmi við endurrit bréfsins úr veðmálabókum. Var af þeim sökum synjað um útgáfu ógildingarstefnu	308
--	-----

Okur.

Rannsókn fór fram í héraði um okurlánastarfsemi. H héraðs-dómslögmaður kannaðist við að hafa fyrir hönd ónafn-greindra manna keypt víxla af G til 3 mánaða með 10% afföllum auk 2% lántökugjalds. Taldi H þagnarskyldu sína sem lögmanns standa í vegi fyrir því, að hann mætti greina frá nöfnum kaupendanna. Hæstiréttur kvað afstöðu H til kaupendanna vera slíka, að hann væri ekki bundinn þagnar-skyldu við þá 239

Ómaksbætur.

Áfrýjandi kom ekki fyrir dóm, og voru stefnda dæmdar ómaks-bætur samkvæmt kröfu hans .. 66, 67, 219, 220, 281, 501, 512, 715
Mál hafið samkvæmt kröfu áfrýjanda. Stefnda dæmdar ómaks-bætur 280, 579, 625
Máli vísað frá Hæstarétti, og stefnda dæmdar ómaksbætur .. 389

Ómerking.a) *Einkamál.*

Áfrýjandi krafðist ómerkingar héraðsdóms, með því að héraðs-dómari hefði vanrækt leiðbeiningarskyldu sína. Kröfunni var ekki sinnt þegar af þeirri ástæðu, að héraðsdómslög-maður hafði farið með málið í héraði af hálfu áfrýjanda 39

Bændurnir Þ og V höfðu ákveðið merki milli jarða sinna með landamerkjagerð árið 1952. A, sem ítak átti í jörð V, taldi eldri merkjum hafa verið breytt með gerðinni. Höfðaði hann landamerkjamál gegn þeim Þ og V og krafðist þess, að merkjunum yrði breytt frá því, sem þeir höfðu ákveðið árið 1952. Efnisdómur gekk um kröfu A í héraði, en Hæsti-réttur taldi A hafa brostið aðild til að fá merkjunum breytt. Var héraðsdómur og málsmeðferð ómerkt, að undan-skildum ákvæðum dómsins um þóknun samdómsmanna í héraði og málskostnað 75

L áfrýjaði lögtaksgerð og mótmælti því fyrir Hæstarétti, að gerðin hefði farið fram, þó að því væri lýst í fógatabók. Maður sá, sem í fógatabók var tilgreindur sem dómvottur, gat ekki borið, að gerðin hefði farið fram með þeim hætti, sem í fógatabók greindi. Var lögtaksgerðin því ómerkt .. 187

Í barnsfaðernismáli var krafizt ómerkingar héraðsdóms, með því að ástæða hefði verið til að beina málssókninni gegn fleiri mönnum en gert var. Krafan var ekki tekin til greina 350

Krafizt var ómerkingar á úrskurði skiptaráðanda um gildi kröfu, sem lýst var í bú, með því að ekki væri greint í úr-skurðinum nægilega á milli einstakra kröfuliða. Ómerk-ingarkröfunni var hrundið 471

Í máli út af gildi yfirlandskipta taldi Hæstiréttur, að kveðja hefði átt kunnáttumenn til dómsetu með héraðsdómara. Og þar sem slík dómnefna hafði eigi farið fram, var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað	481
Kröfu um ómerkingu úrskurðar í lögtaksmáli ekki sinnt	501
Héraðsdómari hratt með úrskurði kröfu um, að hann viki sæti. Í úrskurðinum greindi eigi varnaraðilja málsins, og eigi var þar lýst málsatvikum né málsástæðum. Vegna þessa galla á úrskurðinum var hann ómerktur og málinu vísað heim í hérað	554
Í dómi Hæstaréttar er meðferð máls í héraði vítt, en ekki talin næg ástæða til ómerkingar	572
Meðferð máls í héraði var mjög andstæð lögum nr. 85/1936. M. a. var sátta eigi leitað í gagnsök, og dómur var eigi kveðinn upp í tæka tíð, eftir að munnlegur málflutningur fór fram. Leiddi þetta til ómerkingar héraðsdóms	575
Í úrskurð uppboðshaldara skorti rökstuðning fyrir niðurstöðu um tiltekna málsástæðu, en ekki þótti samt alveg næg ástæða til ómerkingar úrskurðarins	594
Málflutningur af hálfu stefnanda í héraði var mjög óljós og kröfugerð hans reist á mismunandi málsástæðum, sem ekki gátu samrýmt. Var héraðsdómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt vegna vanreifunar	599
Í skuldamáli voru kröfur af hendi stefnanda í héraði mjög vanreifaðar, kröfugerð óljós og reikul, ekki leitað sátta um einn kröfulið og málsmeðferð gölluð í fleiri atriðum. Var héraðsdómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt, og málinu vísað frá héraðsdómi	626

b) Opinber mál.

Úrskurður um heitfestingu vitnis í opinberu máli var kærður til Hæstaréttar. Í úrskurðinn skorti greinargerð um höfuðatriði málsins. Vegna þessa galla á formhlið úrskurðarins var hann ómerktur með dómi Hæstaréttar, en þess jafnframt getið, að hann sé að efni réttur	11
Í máli, þar sem menn voru sóttir til saka fyrir brot á laxveiðilögum, var rannsókn mjög áfátt. Þá skorti og í héraðsdóm rökstuðning fyrir niðurstöðu um sum atriði málsins. Hæstiréttur taldi einnig, að kveðja hefði átt sérfróða menn til að dæma málið ásamt héraðsdómara, en það hafði ekki verið gert. Af þessum sökum var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað	419, 423
Hinn 26. apríl 1955 var B gert með dómssátt að greiða kr. 100.00 í sekt fyrir ölvun á almannafæri daginn áður. Jafnframt gekkst hann undir að greiða A kr. 1000.00 í skaðabætur vegna líkamsárásar á hann í sama skipti. Síðar kom	

í ljós, að meiðsli A voru að mun meiri en ætlað var í fyrstu. Dómsmálaráðherra kærði þá dómssáttina til ónýtingar samkvæmt 3. mgr. 112. gr. laga nr. 27/1951, og með því að hún mátti kallast fráleit samkvæmt gögnum þeim, er nú lágu fyrir, var hún felld úr gildi	521
F bifreiðarstjóri leyfði J, sem ekki hafði ökuréttindi, að aka bifreið sinni. Var þeim gert með dómssátt hvoru um sig að greiða kr. 200.00 í sekt fyrir brot á bifreiðalögum. Sátt þessi var kærð til ónýtingar samkvæmt 3. mgr. 112. gr. laga nr. 27/1951, með því að síðar kom í ljós, að J hafði borið rangt fyrir dómi eftir hvatningum F. Þar sem brot það, er dómssáttin tók til, var sannað og sáttin gat ekki talizt fjarstæð, miðað við það brot, þá var synjað um að fella hana úr gildi, enda ekki talið skipta máli í þessu sambandi, þó að F og J kynnu að hafa drýgt fleiri brot	552

Opinber mál.

Lögreglumenn gera viðtæka leit að áfengi í leigubifreiðum í Reykjavík	1
Rannsókn fór fram í héraði um meint brot M gegn bifreiðalögum. M andmælti því, að vitnið S fengi að heitfesta framburð sinn, og gekk um það úrskurður. M kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Í úrskurðinum greindi ekki atvik málsins, heldur var um það vísað til annars úrskurðar. Var úrskurðurinn ómerktur vegna þessa formgalla	11
Í sama máli er tekið fram í dómi Hæstaréttar, að krafa M um úrskurð hafi verið tilefnislaus og kærán til Hæstaréttar vítaverð	11
Brot M gegn ákvæðum húsaleigulaga var framið í síðasta lagi í maí 1950. Réttarrannsókn út af brotinu hófst 29. okt. 1952. Var sök þá fyrnd samkvæmt löggjöfnun frá 81. gr. laga nr. 19/1940	101
Hæstiréttur kveður upp úrskurð um öflun framhaldsgagna í opinberu máli	107, 208
Átalið, að héraðsdómari hafði eigi prófað ákærða og vitni nægilega sjálfstætt, heldur hafið dómpróf með upplestri lögregluskýrslna, andstætt fyrirmælum laga nr. 27/1951	143, 406
Héraðsdómari lét heitfestingu vitna undir höfuð leggjast, andstætt fyrirmælum 100. gr. laga nr. 27/1951	143, 159
Átalið, að héraðsdómari hafði veitt móttöku og lagt fram mörg utanréttarvottorð, án þess að fyrir hendi væru skilyrði til þess samkvæmt 2. mgr. 102. gr. laga nr. 27/1951	236
Í rannsókn opinbers máls út af okri o. fl. kom það fram, að héraðsdómslögmaður hafði verið milligöngumaður um lánveitingar milli lánveitenda og lántaka. Var afstaða hans til lánveitenda ekki talin slík, að hann væri bundinn þagn-	

arskyldu við þá	239
Flytja varð opinbert mál að miklu leyti tvisvar fyrir Hæstarétti, sökum þess að verjandi sakborninga lézt, áður en málflutningi væri að fullu lokið. Lagður var á ríkissjóð aukinn kostnaður, sem af þessu hlaut	244
Átalið, að í rannsókn opinbers máls var látið nægja að leggja fram skriflegar skýrslur frá lögreglumönnum, en þeir ekki kvaddir vættis fyrir dómi	376
Átalið, að réttarrannsókn út af stórfelldu bifreiðarslysi hófst ekki fyrr en 10 dögum eftir slysið	406
Rannsókn út af meintu broti á lögum um lax- og silungsveiði var að ýmsu leyti áfátt. M. a. skorti fullkominn uppdrátt af veiðisvæði og veiðitækjum. Olli þetta ásamt fleiru ómerkingu málsins	419, 423
Dómssátt um greiðslu sektar og skaðabóta felld úr gildi samkvæmt 112. gr. laga nr. 27/1951, með því að telja varð hana fráleita samkvæmt gögnum, sem fram komu, eftir að dómssáttin var gerð	521
Dómssátt um greiðslu sektar fyrir brot gegn bifreiðalögum kærð til ónýtingar samkvæmt 112. gr. laga nr. 27/1951, en Hæstiréttur synjaði um að fella hana úr gildi, þar sem hún varð ekki talin fjarstæð	552
Mál var mjög vanprófað um ákæruatriði. Var það látið koma sakborningi í hag, en málið ekki ómerkt né framhaldsrannsókn fyrirskipuð	605, 610
G, sakborningur í opinberu máli, taldi dómarrann hafa tekið fyrirfram afstöðu til efnisatriða málsins með því að láta í ljós, að skipun verjanda mundi aðeins baka G kostnað. Krafðist G af þessum sökum, að dómarrann viki sæti. Kröfu þessari var hrundið, með því að dómarrann hefði ekki með slíkri tjáningu farið út fyrir takmörk leyfilegrar leiðbeiningarheimildar, enda var honum skylt samkvæmt 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951 að taka afstöðu til sönnunaratriða málsins í sambandi við ákvörðun um skipun verjanda ..	689
Í sama máli hafði G jatað á sig afdráttarlaust verknað þann, sem honum var gefinn að sök, og ekkert fram komið, er gerði játninguna efasama, enda var hún studd öðrum styrkum sönnunargögnum. Þrátt fyrir það skipaði dómari G verjanda, en það braut í bága við 4. mgr. 80. gr. laga nr. 27/1951. Hins vegar átti dómari að veita G kost á að ráða á sinn kostnað löghæfan mann til að halda uppi vörnum samkvæmt 81. gr. sömu laga. Ákvörðun um skipun verjanda var þó ekki hrundið í Hæstarétti, sbr. 5. tl. 170. gr. nefndra laga	689

Opinberir starfsmenn.

- G réðst innheimtumaður til Rafveitu Akureyrar árið 1934. Árið 1945 sagði hann starfinu upp vegna fótabilunar og gerði kröfu til árlegs lífeyris í samræmi við reglur Eftirlauna-sjóðs Akureyrar, en samkvæmt þeim skal sá starfsmaður njóta eftirlauna, sem lætur af störfum vegna veikinda eða slysa, er að dómi læknis gera hann óhæfan til starfs síns. Bæjarstjórn Akureyrar taldi læknisvottorð þau, sem G lagði fram, ekki sanna, að skilyrði fyrir eftirlaunarétti væri fyrir hendi. Stóð í þófi um þetta til ársins 1952, en þá höfðaði G mál gegn Akureyrarbæ og krafðist þess, að réttur hans til eftirlauna væri viðurkenndur. Meðan á málssókn stóð, var G rannsakaður af læknum enn á ný og álits Læknaráðs aflað. Taldi Læknaráð mega ráða af gögnum málsins, að G hefði árið 1945 verið haldinn varanlegri fótaveiki á því stigi, að honum hafi verið mjög erfitt að gegna innheimtustörfum, og að ekki sé ætlandi, að bót verði á meini þessu ráðin. Samkvæmt þessu var G dæmdur réttur til eftirlauna 176
- G, húseiganda í Hafnarfirði, dæmdur bótaréttur á hendur Hafnarfjarðarbæ vegna tjóns, er hann hlaut af því, að byggingaryfirvöld bæjarins brutu gegn ákvæðum byggingarsamþykktar og skipulagslaga, er reist var viðbygging við skólahús á lóð, er lá að húslóð G 316
- Eftir að bæjarráð Reykjavíkur hafði sagt vagnstjórum Strætisvagna Reykjavíkur upp starfi, skyldi E, forstjóri Strætisvagna Reykjavíkur, gera tillögur um endurráðningu. Lét hann þá framkvæma „hæfnismat“ á vagnstjórunum án vitundar þeirra og samþykkis. Samkvæmt því var vagnstjórunum skipað í 3 hæfnisflokka, þ. e. úrvalsflokk, I. flokk og II. flokk. Skýrði E bæjarráði frá niðurstöðu þessarar flokkaskipunar. Vagnstjórinn K, sem skipað hafði verið í II. flokk, höfðaði meiðyrðamál gegn E og krafðist í sama máli skaðabóta af Reykjavíkurbæ. Í dómi Hæstaréttar segir, að E hafi verið heimilt að gera bæjarráði grein fyrir, í hvaða atriðum hann teldi einstökum vagnstjórum áfátt í starfi sínu. Hins vegar sé engin víska fyrir, að hæfnismatið hafi verið framkvæmt á hlutlægum og öruggum grundvelli, og engin rök færð fram fyrir því, að rétt hafi verið að skipa K í II. flokk, en slíkt verði að telja niðrandi fyrir hann, sem haft hafði akstur strætisvagna að aðalstarfi og löggildingu til að stunda bifreiðakennslu. Samkvæmt þessu var krafa K um ómerkingu ummæla tekin til greina, en refsikrafa var fyrnd, er mál var höfðað. Skaðabótakrafa K var ekki tekin til greina, enda enginn skaði sannaður 367

Vegna vanskila póstaðgreiðslumanns á póstfé voru 10 menn,
er tekizt höfðu á hendur ábyrgð á fjárskilum hans gagn-
vart póstsjóði, dæmdir til að greiða ábyrgðarféð 651

Orlof.

Orlofsfé dæmt af launum sjómanna 383, 386, 523

Rán.

- A var ölvaður á ferð um götur Reykjavíkur að nóttu til.
Hitti hann þá B, næturvörð í verksmíðu, og tóku þeir tal saman. Kvaðst B hafa gefið A áfengi úr flösku, sem hann átti. Samkvæmt skýrslu A sinnaðist þeim brátt út af úri, sem A hafði meðferðis. A greiddi B þá höfuðhögg, og féll B meðvitundarlaus til jarðar. Tók A síðan peningaveski úr vasa hans og hvarf á brott. A var ákærður m. a. fyrir rán samkvæmt 252. gr. laga nr. 19/1940, en til vara fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. sömu laga. A neitaði því, að honum hefði komið í hug að taka veski B, fyrr en eftir að hann hafði barið hann til jarðar. Var sú frásögn lögð til grundvallar, þannig að A var sýknaður af ákæru um rán, en dæmd refsing fyrir þjófnað 143
- J og S voru á ferli á götum Reykjavíkur að nóttu til, báðir ölvaðir. Hittu þeir á götu Á og T, sem einnig voru drukknir. Kom til ryskinga, og barði J þá Á og T, unz þeir lágu meðvitundarlausir eða meðvitundarlitlir á götunni. S stakk þá upp á því við J, að þeir tækju peninga úr veski T, og samþykkti J það. Eftir að S hafði tekið peningana, hurfu þeir J og hann af staðnum. Þeir voru báðir ákærðir m. a. fyrir rán samkvæmt 252. gr. laga nr. 19/1940, en til vara fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. sömu laga. Gegn neitun þeirra J og S var ekki sannað, að þeim hefði komið til hugar að taka peninga T, fyrr en eftir að J hafði barið hann til jarðar. Voru þeir því sýknaðir af ákæru um rán, en dæmd refsing fyrir þjófnað 159

Rangar skýrslur.

Eftir að gengi íslenzkrar krónu lækkaði hinn 19. marz 1950, var R, löggiltum endurskoðanda, falið af verðlagsstjóra að gera verðreikning á olíuvörum vegna hins nýja gengis. Við framkvæmd þessa starfs aflaði R skýrslna olíufélaga hér á landi um birgðir þeirra af olíuvörum, sem keyptar voru fyrir gengisfellinguna. S, framkvæmdastjóri, og J, skrifstofustjóri hlutafélagsins X gáfu þá R skýrslur um birgðir X af olíuvörum, sem greiddar höfðu verið samkvæmt hinu eldra gengi. Skýrslur þessar reyndust að sumu

leyti rangar. Þessi verknaður þeirra S og J varðaði þá refsingu samkvæmt 164. gr. laga nr. 19/1940 244

Refsingar.

1. *Einstök refsiverð verk og refsíðkvæði.*

- Flaska með áfengi fannst í leigubífreidd. Bífreiddarstjórinn (A) kvaðst hafa keypt flöskuna sama dag í Áfengisverzlun ríkisins og ætla hana til eigin neyzlu. Þóttu nægilega sterkar líkur komnar fram fyrir því, að A hefði ekki ætlað áfengið til sölu, sbr. lög nr. 47/1951, enda þótti það ekki fella grun á A, þó að hann hefði fyrir meira en 5 árum gengið undir að greiða sekt fyrir áfengissölu 1
- P hafði verið dæmd refsing í héraði 12. jan. 1954 fyrir þjófnað. Síðar var hann ákærður fyrir fjársvik, sem hann hafði framið 5. jan. og 9. marz 1954. Í því máli var honum dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 78. gr. sömu laga, að því er varðaði brot það, er framið var 5. jan. 1954 22
- K varð með gálausum akstri valdur að umferðarslysi, og hlutu fótgangandi vegfarendur líkamsáverka. K var dæmd sekt samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940, 1., 4. og 5. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 svo og 1. mgr. 28. gr. og 46. gr., sbr. 1. mgr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930 42
- A leigði herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, sem höfðu þangað með sér stúlkur. A hélt enga skrá yfir leigutaka þessa. A var dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 206. gr. laga nr. 19/1940 og 10. sbr. 12. gr. laga um eftirlit með útlendingum nr. 59/1936. Hins vegar var leiga hennar á herbergjum ekki talin gistihúshald í merkingu laga nr. 21/1926, og var hún því sýknuð af ákæru um brot á þeim lögum. Refsingin var gerð skilorðsbundin 47, 53
- Rithöfundur, sem hlotið hafði höfundarlaun erlendis í erlendum gjaldeyri, eyddi nokkru af launinum til ferðalaga erlendis án heimildar íslenskra gjaldeyrisyfirvalda. Var honum dæmd refsing samkvæmt 13. gr. laga nr. 70/1947 og 25. gr. reglugerðar nr. 82/1947 79
- E, skipstjóri á fiskibát, var talinn hafa orðið valdur að sjóslysi með gálausri skipstjórn og hirðuleysi um lokun á lestarúmi bátsins. Tveir skipverja fórust. E var dæmd skilorðsbundin refsing fyrir brot gegn 215. gr. laga nr. 19/1940 og 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914. Hins vegar var hann sýknaður af ákæru um brot á 31. gr. siglingalaga. E var einnig dæmd refsing fyrir brot á ákvæðum tilskip-

unar nr. 43/1922, með því að ekki voru nægilega mörg björgunarbelti á bátnum	83
M var ákærður fyrir brot á húsaleigulögum, en sýknaður, með því að sök var fyrnd samkvæmt lögjöfnun frá 81. gr. laga nr. 19/1940	101
A réðst á mann, barði hann til óbóta og tók síðan af honum peninga, meðan hann var rænulaus vegna árásarinnar. A var dæmd refsing samkvæmt 218. gr. og 244. gr. laga nr. 19/1940. Þótti ekki sannað gegn neitun A, að hann hefði haft í huga að taka peningana, fyrr en árásin var um garð gengin, og var brot hans því ekki talið rán samkvæmt 252. gr. hegningarlaganna	143
J og S hittu tvo menn á gangi í Reykjavík að næturlagi. Réðst J á mennina og barði þá báða í rot og annan til óbóta. S stakk þá upp á því, að þeir skyldu taka peninga úr vasa annars mannsins, og samþykkti J það. Var J dæmd refs- ing samkvæmt 218. gr. og 244. gr. laga nr. 19/1940, en S skilorðsbundin refsing samkvæmt 244. gr. sömu laga. Þeir J og S voru ákærðir fyrir rán samkvæmt 252. gr. nefndra laga, en ekki þótti sannað, að þeir hefðu haft peninga- tökuna í huga, fyrr en eftir að árásin var um garð gengin	159
Togaraskipstjóra dæmd refsing fyrir ólöglegar fiskveiðar í landhelgi samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920	188, 228, 232, 304, 361, 509, 637
Manni dæmd refsing samkvæmt 27. gr. laga nr. 18/1927, sbr. 15. gr. laga nr. 105/1936, fyrir að reka ljósmyndarastarf án iðnréttinda	197, 220
Maður, sem gert hafði sér að atvinnu að setja rúður í glugga, þar sem rúður höfðu brotnað, sýknaður af ákæru um brot á iðnlöggjöf, með því að verkið þótti ekki falla undir ákvæði iðnlaga um húsasmíði	236
Framkvæmdarstjóri og skrifstofustjóri hlutafélags, sem hafði með höndum innflutning og sölu á oliuvörum, gáfu umboðs- manni verðlagsstjóra rangar skýrslur um oliubirgðir fé- lagsins. Leiddi það til þess, að verð á vörunum var ákveð- ið hærra en gert hefði verið, ef réttar skýrslur hefðu leg- ið fyrir. Var framkvæmdarstjóranum dæmd refsing sam- kvæmt 146. gr. laga nr. 19/1940 og 15. gr., 20. gr. og 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, en skrifstofustjóranum eftir nefndri 146. gr. laga nr. 19/1940	244
Togaraskipstjóri sýknaður af ákæru um brot á fiskveiðalög- gjöfinni, með því að sök var ekki sönnuð	283
R var dæmd refsing fyrir morðtilraun samkvæmt 211. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940. Í öðru lagi hlaut hann refsingu sam- kvæmt 4. mgr. 220. gr. sömu laga og 6. sbr. 96. gr. lögreglu- samþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 fyrir að hleypa skoti	

- úr byssu á götu í Reykjavík, þar sem menn voru á ferli, en án þess að tjón hlytist af. Þá var honum í sama máli dæmd refsing samkvæmt lögum nr. 69/1936 og reglugerð nr. 105/1936 fyrir ólöglega handhöfn skotvopns. Loks hlaut hann refsingu samkvæmt 17. sbr. 37. gr. áfengislaga nr. 33/1935 fyrir áfengisneyzlu á veitingastöðum, sem ekki höfðu heimild til sölu áfengis 292
- M dæmd refsing samkvæmt 203. gr. laga nr. 19/1940 fyrir kynferðismök við 14 ára gamlan pilt 331
- Manni dæmd refsing samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940 fyrir árás og líkamsáverka. Hann hlaut einnig refsingu fyrir ölvun á almannafæri samkvæmt 18. sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935 og 3. og 7. sbr. 96. gr. reglugerðar nr. 2/1930 376
- J rak fasteignasölu, án þess að hann hefði til þess löggildingu samkvæmt lögum nr. 47/1938. Fyrir það hlaut hann refsingu samkvæmt 1. sbr. 11. gr. nefndra laga, en honum var talið til málsbóta, að hann hafði látið lögmenn annast samningsgerðir. J hélt viðskiptamannabók í sambandi við starfsemi sína og færði rangt í hana greiðslur til viðskiptamanns. Var honum dæmd refsing fyrir það samkvæmt 158. gr. laga nr. 19/1940 og 20. gr. laga um bókhald nr. 62/1938. Loks hlaut hann refsingu samkvæmt 247. gr. laga nr. 19/1940 fyrir að draga sér fé í auðgunarskyni 390
- J ók ölvaður um götur Reykjavíkur með miklum hraða og að öðru leyti stórkostlega vitaverðum akstri. Rakst bifreið hans á vörubifreið, sem stóð mannlaus á götu. Leiddi það m. a. til þess, að farþegi í bifreið J slasaðist til bana, en annar farþegi hlaut mikil meiðsli. Var J dæmd refsing eftir 215. gr. og 219. gr. laga nr. 19/1940 og auk þess ýms-um ákvæðum áfengislaga nr. 33/1935, bifreiðalaga nr. 23/1941, umferðarlaga nr. 24/1941, reglugerðar nr. 72/1937 og lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 406
- S bifreiðarstjóri flutti fólk á palli vörubifreiðar, og var K, eigandi bifreiðarinnar, með í förinni. Einn farþeganna, J, féll út af pallinum og beið bana. Leitt var í ljós, að umbúnaður á pallinum fullnægði ekki ákvæðum 5. tl. 7. gr. reglugerðar nr. 72/1937. Var þeim S og K dæmd refsing af þeim sökum samkvæmt nefndri reglugerð og ákvæðum umferðarlaga og bifreiðalaga. Hins vegar voru þeir sýknaðir af ákæru um manndráp af gáleysi, með því að slysið hlaut eingöngu af gáleysi J, án þess að akstur bifreiðarinnar hefði þar nokkru um valdið, svo sannað væri 461
- E ók bifreið undir áhrifum áfengis. Var honum dæmd refsing eftir 24. sbr. 45. gr. áfengislaga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 485

A, sem var ölvaður, réðst á B og kjálkabraut hann. Næsta dag, meðan enn var ekki vitað um afleiðingar árásarinnar, gekkst A undir með dómssátt að greiða 100 króna sekt fyrir brot á áfengislögum. Þessi dómssátt var kærð til Hæstaréttar, sem felldi hana úr gildi, með því að hún yrði að teljast fráleit	521
F, bifreiðarstjóri, hafði leyft J, sem ekki hafði ökuréttindi, að aka bifreið sinni. Fyrir þetta var þeim F og J gert með dómssátt að greiða, hvoru um sig, kr. 200.00 í sekt. Dómssáttin var kærð til Hæstaréttar til ónýtingar, en Hæstiréttur synjaði um að fella hana úr gildi, með því að hún yrði ekki talin fjarstæð, enda skipti ekki máli, þó að þau F og J kynnu að hafa framið fleiri afbrot, sem stæðu í sambandi við brot þau, sem dómssáttin tók yfir	552
E varð valdur að mannsbana með ógátilegum akstri. Var honum dæmd refsing eftir 215. gr. laga nr. 19/1940 svo og ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar Reykjavíkur	580
Maður, sem ekki hafði iðnréttindi, var ákærður fyrir brot á iðnlöggjöf með ljósmyndastarfsemi. Hann var sýknaður, með því að ekki þótti sannað, að hann hefði rekið iðnað í merkingu iðnlaga	605, 610
Manni dæmd refsing samkvæmt húsaleigulögum fyrir að taka of háa húsaleigu	633

2. Ákvörðun refsingar.

Hegningarauki dæmdur samkvæmt 78. gr. laga nr. 19/1940 ..	22
Fjárhæð sektar ákveðin með hliðsjón af ákvæðum laga nr. 14/1948	97, 99, 244

3. Einstakar refsitegundir og önnur viðurlög:

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing:

Fjárhæð sektar kr.	3000.00.	Varðhald 20 daga	42
— — —	1500.00.	— 10 —	79
— — —	500.00.	— 3 —	97, 99
— — —	74000.00.	— 7 mán.	188, 304, 361, 637
— — —	500.00.	— 5 daga	197, 220
— — —	75000.00.	— 7 mán.	228
— — —	10000.00.	— 2 —	232, 509
— — —	100000.00.	— 9 —	244
— — —	20000.00.	— 3 —	244
— — —	600.00.	— 4 daga	461
— — —	4000.00.	— 25 —	580
— — —	1000.00.	— 6 —	633

b. Varðhald dæmt	83, 376, 485
------------------------	--------------

c. Fangelsi dæmt	22, 47, 53, 143, 159, 292, 331, 390, 406
d. Upptaka eignar dæmd ..	188, 228, 232, 244, 292, 304, 361, 509, 637
e. Svípting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	22, 143, 159, 292, 331, 390
f. Svípting ökuleyfis	42, 406, 485, 487, 580
g. Svípting stýrimannsréttinda samkvæmt 85. gr. laga nr. 41/1930 og réttar til að öðlast skipstjóraréttindi samkvæmt 1. mgr. 78. gr. laga nr. 19/1940	83
h. Svípting réttar til að öðlast leyfi til að eiga eða hafa í vörzlum sínum skotvopn samkvæmt 1. mgr. 78. gr. laga nr. 19/1940	292
i. Ómerking ummæla	367, 540
j. Skilorðsbundnir dómar	47, 53, 83, 159

Reikningsskil.

A tókst á hendur að smíða innanbúnað í íbúð B. Samkvæmt reikningum þeim, sem A afhenti B, námu vinnulaun kr. 7144.10. Síðar lét A dómkvadda menn meta verkið, og mátu þeir vinnu þá, er A hafði í té látið, kr. 7357.64. Krafðist A þeirrar fjárhæðar í dómsmáli á hendur B. Gegn mótmæli- um B var matsfjárhæðin ekki lögð til grundvallar, heldur reikningsupphæðin, kr. 7144.10	345
--	-----

Réttarfarssektir og vítur.

M, sem hafður var fyrir sök í rannsókn máls út af árekstri bifreiða, andmælti því, að vitnið S fengi að heitfesta fram- burð sinn. Úrskurður dómara féll á þá leið, að heitfesting skyldi fram fara. M kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Hæstiréttur ómerkti úrskurðinn vegna formgalla, en lét þess getið, að krafan um úrskurð hafi verið tilefnislaus og kæran til Hæstaréttar vítaverð	11
Héraðsdómari synjaði varnaraðilja víxilmáls um frest með úr- skurði. Varnaraðilinn kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, en þar var hann staðfestur. Sýnt þótti, að kæran væri í því einu skyni gerð að tefja málið. Fyrir þessa misnotkun á kæruheimildinni var varnaraðiljanum gert samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 183. gr. laga nr. 85/1936 að greiða kr. 500.00 í sekt til ríkissjóðs	97, 99
Í dómi Hæstaréttar í einkamáli er þess getið, að málflytjendur aðilja hafi verið óþarflega harðorðir í garð gagnaðiljanna og beri að átelja það, en að ekki þyki næg ástæða til að ómerkja ummælin	471
Kærður var til Hæstaréttar úrskurður héraðsdóms, þar sem varnaraðilja víxilmáls var synjað um frest. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn og vítti tilefnislausa kæru hans til Hæstaréttar	550

Meðferð einkamáls í héraði var að ýmsu leyti andstæð ákvæðum laga nr. 85/1936. Vitti Hæstiréttur málsmeðferðina, en eigi þótti næg ástæða til ómerkingar	572
Óhæfilegur dráttur einkamáls í héraði vittur	575

Sakhæfi.

A, 23 ára gamall, var ákærður fyrir líkamsárás og þjófnað. Geðveikralæknir rannsakaði geðheilbrigði og sakhæfi hans. Taldi hann A vanþroskaðan, án þess að um geðveiki væri að ræða, en vanþroskinn væri þó ekki á svo háu stigi, að hann geti talizt óabyrgur gerða sinna né dómgreindarlaus. Yrði hann því að teljast sakhæfur. Próffessor í sálarfræði rannsakaði A einnig. Kvað hann líklegt, að A „muni hafa 8—9 ára greindaraldur, eða greindartöluna 60—70“. A var dæmd refsing	143
R, 20 ára að aldri, framdi morðtilraun og fleiri afbrot. Geðveikralæknir rannsakaði geðheilsu hans. Taldi hann R vitgrannan, en ekki fávita. Hann væri og hvorki geðveill né geðveikur, og yrði því að teljast sakhæfur. Læknaráð lýsti sig samþykkt þessari niðurstöðu. Dómstólar töldu R sakhæfan og dæmdu honum refsingu	292
M var ákærður fyrir mök við 14 ára dreng. Geðveikralæknir lýsti andlegu ástandi hans þannig: „Hann er hvorki vanvita, geðveill né geðveikur, en hefur duldar homosexuellar hvatir, sem þó aðeins virðast koma fram, er hann neytir áfengis“. Var M því talinn sakhæfur og dæmd refsing ..	331
J ók bifreið um götur Reykjavíkur ölvaður og með stórkostlega vítaverðum hætti, enda leiddi stórslys af akstri hans. Geðveikralæknir rannsakaði geðheilbrigði hans og taldi hann sakhæfan. Var honum dæmd refsing	406

Saknæmi.

Er A ók upp brekku, þar sem brekkubrúnin byrgði útsýn yfir veginn framundan, kom á mótí honum bifreið, er B stýrði. Varð árekstur milli bifreiðanna. Báðir ökumennirnir voru taldir eiga sök, A með óhæfilega hröðum akstri eftir aðstæðum og B með því að veita bifreið A ekki athygli fyrr en um seinan og staðnæmast ekki á útskoti, er hann ók framhjá, rétt áður en árekstur varð. Var sök skipt milli A og B í skaðabótamáli	25
Bifreiðarstjóri, er olli ökuslysi, talinn eiga sök á því með of hröðum akstri og aðgæzluleysi	42
Kona leigði erlendum hermönnum herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu. Henni var kunnugt um, að þeir höfðu að jafnaði með sér stúlkur. Þrátt fyrir neitun hennar var talið, að hún hefði ekki getað gengið þess dulín, að laus-	

læti hefði átt sér stað í herberginu	47, 53
Skipstjóri á fiskiskipi var talinn eiga sök á sjóslysi með gálaus- um stjórn tökum og hirðuleysi um lokun lestaropa bátsins	83
P varð fyrir slysi við uppskipun, sem talið var stafa af van- gæzlu þeirra, sem stjórnðu vinnunni. Var atvinnurekanda hans gert að greiða skaðabætur	88
Hlutfélögin X og Y höfðu með sér samstarf um innflutning og sölu á olíuvörum. Annaðist X innflutninginn, en Y hafði á hendi meginsöluna innanlands. Framkvæmdastjóri og skrifstofustjóri félagsins X gáfu verðlagsstjóra rangar skýrslur um vörubirgðir félagsins, sem leiddi til þess, að varan var of hátt verðlögð. Sættu þeir refsingu fyrir brot á 146. gr. laga nr. 19/1940 og auk þess var framkvæmda- stjóranum refsað fyrir brot á ákvæðum verðlagslöggjafar. Framkvæmdastjóri félagsins Y var einnig ákærður fyrir brot á verðlagslöggjöfinni, en með því að varhugavert þótti að fullyrða, að honum hafi verið ljóst, að varan var of hátt verðlögð, var hann sýknaður af ákærinni	244
Atvinnurekandinn A lét flytja verkafólk sitt á vinnustað á palli vörubifreiðar. Notaður var laus stigi til uppgöngu á bif- reiðina, og vantaði í hann eina rim. Er verkakonan B ætl- aði að ganga upp stigann, rann hann til, en við það hras- aði B til jarðar og slasaðist. Var A gert að bera fébóta- ábyrgð vegna slyss þessa, þar sem nefndur umbúnaður var óhæfilegur, enda varð slysið ekki á neinn hátt rakið til óvarkárni af hálfu B	372
Skipið S kom til hjálpar skipinu D, sem var vélarvana á hafi úti í allhvössu veðri. Við tilraunir S til að koma dráttar- taug um borð í D varð árekstur milli skipanna, og sködd- uðust þau bæði. S dró D til hafnar og fékk dæmd björg- unarlaun úr hendi eigenda D. Hins vegar var eigenda S gert að greiða eigenda D bætur vegna tjóns af árekstrin- um, með því að skipstjórnarmenn S áttu alla sök á honum með rangri aðferð við björgunarstarfið, og varð eigandi S af sömu sökum að bera sjálfur eigið tjón sitt vegna árekstrarins	397
Bifreiðarstjóra dæmd refsing fyrir mjög vítaverðan akstur, sem slys hlaut af	406
J féll út af palli vörubifreiðar, sem var á ferð, og beið bana. Orsök slyssins var sú, að J sleppti taki á reipi, sem far- þegum var ætlað að halda sér í. Bifreiðarstjórinn og eig- andi bifreiðarinnar, sem var með í förinni, voru sýknaðir af ákæru um manndráp af gáleysi, þar sem ekki var sann- að, að akstur bifreiðarinnar hafi nokkru valdið um slysið. Hins vegar var þeim dæmd sekt fyrir ólöglegan umbúnað á palli bifreiðarinnar	461

- E lyfsali hafði sjálfur tollflokkað vöru, sem hann flutti inn, en tollyfirvöld síðan tekið athugasemdalaust við tollgreiðslum. Við endurskoðun kom fram, að tollflokkunin hafði í ýmsum tilfellum ekki verið rétt. E var dæmt að greiða viðbótartollgjöld, enda sýndu gögn málsins, að honum hlyti að hafa verið ljóst, að tollflokkun hans var ekki rétt 501
- Skipið F var bundið utan á skipið B í Reykjavíkurböfn. Í æðiveðri slitnaði festi F. Slóst F þá utan í B og olli spjöllum á því. Talið var, að forráðamenn F hefðu ekki gengið nógu tryggilega frá festingu skipsins, og var því eiganda F dæmt að greiða eiganda B fébætur 523
- A ætlaði að hlaupa yfir Bankastræti í Reykjavík, utan gangbrauta og milli bifreiða, sem þar stóðu kyrrar. Varð hann þá fyrir bifreið B, sem þar var á ferð, og hlaut nokkur meiðsli. A var talinn eiga meginsök á slysinu, en með því að ekki var í ljós leitt, að B hefði ekki getað afstýrt slysinu að einhverju leyti, ef hann hefði sýnt fulla aðgæzlu, þá var honum dæmt með hliðsjón af 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 að bæta A $\frac{1}{2}$ hluta tjóns hans 561
- Bifreiðarstjóri ók í myrkri aftan á mann, sem var á ferð á undan honum á ljóslausu reiðhjóli, og beið sá maður bana. Var maður þessi talinn hafa sýnt mikið gáleysi með því að aka á ljóslausu reiðhjóli, en bifreiðarstjórinn átti einnig sök á slysinu með of hröðum akstri og aðgæzluskorti. Var honum því dæmd refsing 580
- Er A ók að kvöldi til undir kolakranann við Reykjavíkurböfn, féllu kol úr greip kranans á bíl hans og ollu spjöllum á honum. Talið var, að A hefði ekki sýnt næga aðgæzlu, er hann ók undir kranann, en að einnig hafi skort nógu glöggar viðvaranir af hálfu forráðamanna kranans. Var tjóninu skipt til helminga milli aðilja 616
- Bifreið, sem A var í, hafði numið staðar á þjóðvegi. A fór út úr bifreiðinni og ætlaði að hlaupa yfir veginn, en í sama mund bar þar að bifreið B, sem ekið hafði á eftir bifreið A. Rakst bifreið B á A og lemstraði hann svo, að hann beið bana af. Hvorugur þeirra A eða B var talinn hafa sýnt næga varúð. Í dánarbótamáli var sök skipt til helminga .. 700

Samaðild.

- H höfðaði mál gegn hlutafélagi og krafðist þess m. a., að ógild yrði dæmd afhending félagsins á hlutabréfum til ýmissa hluthafa. Með því að H hafði ekki veitt hluthöfunum kost á að gæta hagsmuna sinna í málinu, var því vísað frá héraðsdómi 32

Sameign.

- J** og **Ó** voru sameigendur að býli einu. Hinn 19. apríl 1951 leigðu þeir bræðrunum **G** og **K** býlið til 5 ára, en tekið er fram í leigusamningi, að bræðurnir skuli eiga rétt til að kaupa býlið fyrir kr. 66.000.00, ef þeir neyti réttar þessa innan 6 mánaða frá dagsetningu samningsins. Síðar, en áður en 6 mánaða fresturinn var liðinn, gaf **J** þeim **G** og **K** skriflega yfirlýsingu um, að kaupréttur þeirra á býlinu skyldi haldast út leigutímabilið og að nægilegt væri, að þeir greiddu kr. 20.000.00 við útgáfu afsals, en gæfu út skuldabréf fyrir afgangi kaupverðsins, er greiðast skyldi á 10 árum. Þessi yfirlýsing **J** var ekki talin að neinu leyti bindandi fyrir **Ó**, sem ekki hafði staðið að henni né samþykkt hana 443
- G** og **S** voru sameigendur að íbúðarhúsi. Í húsinu voru tvær íbúðir, hvor á sinni hæð. Þjó **G** í annarri íbúðinni, en **S** í hinn, og auk þess höfðu þeir, hvor um sig, afnot húsrýmis í risi hússins og kjallara. **S** krafðist þess af uppboðshaldara, að húseignin yrði seld á opinberu uppboði til að slíta sameigninni, en því var andmælt af **G**. Úrslit urðu þau bæði í héraði og í Hæstarétti, að synjað var um útgáfu uppboðsauglýsingar, með því að **S** hefði eigi sannað með matsgerð eða á annan hátt, að húseigninni yrði eigi skipt á viðunandi hátt með húseigendum 572
- A** tók á leigu af **B** frystihús ásamt ýmsum munum, þar á meðal gömlum vörubíl. Meðan á leigutíma stóð, lét **A** smíða bindivél á sinn kostnað og notaði til þess ýmsa hluti úr bílnum, meðal annars vél, steypi og grind. Að leigutíma loknum taldi **A** sig eiga bindivélina og krafðist þess, að hún yrði afhent honum með innsetningargerð, en því mótmælti **B**. Fógeti synjaði um framkvæmd innsetningargerðar á þeim grundvelli, að líkur væru til, að bindivélin væri sameign þeirra **A** og **B**. Hæstiréttur taldi hins vegar, að eignarrétturinn mundi vera óskiptur hjá öðrum hvorum þeirra, en þar sem ekki var í ljós leitt verðmæti þeirra hluta, sem **B** lagði til smíðar á vélinni, þá brysti gögn til að dæma, hvor aðilja væri eigandi hennar. Var því synjað um framkvæmd innsetningargerðar 620

Samningar. Sbr. grunnleiga, húsaleiga, kaup og sala, skaðabætur, stéttarfélag, vinnusamningar.

- A** seldi **B** íbúð, sem var í smíðum. Ekki var gerður skriflegur kaupsamningur. Aðilja greindi síðar á um, hvort ótengdur miðstöðvarketill svo og þakskífa og lögn hennar hafi fylgt með í kaupunum. **A** leiddi eigi sönnur að því, að sérstaklega hafi verið samið um andvirði á verðmætum þessum. Þar sem hann einnig hafði sýnt mikið

tómlæti um að krefjast greiðslu fyrir þau, var B sýknaður af kröfum hans	134
Í kjarasamningum togaraeigenda og sjómanna var ákveðið, að hásetum bæri sérstök þóknun af lifur „úr öllum fiski, sem veiðist á skipið og innbyrtur er“. Deila reis um það, hvort ákvæði þetta tæki til fisks, sem veiðzt hafði á skipið, en varpað var fyrir borð aftur. Talið var, að skýra bæri orðalag samningsins svo, að það næði einnig til slíks fisks ..	337
Ákvæði um forleigurétt í húsaleigusamningi skýrt	413
J og Ó, sameigendur að býlinu X, skuldbundu sig með samningi 19. apríl 1951 til að selja bræðrunum G og K býlið fyrir tiltekið verð, ef þeir neyttu kaupréttarins innan 6 mánaða. G og K tilkynntu þeim J og Ó með stefnuvottum hinn 19. október 1951, að þeir mundu neyta kaupréttarins. Var sú tilkynning talin hafa komið fram í tæka tíð. En þar sem þeir G og K buðu eigi fram lögmæta greiðslu kaupverðs innan hæfilegs frests frá birtingu tilkynningarinnar, voru þeir taldir hafa fyrirgert kaupréttinum	443
Í sama máli kom fram, að annar sameigendanna, J, hafði með samningi við þá G og K framlengt frest þann, er þeim var veittur til að neyta kaupréttarins. Þar sem Ó hafði ekki staðið að þessum samningi, var gerningurinn ekki talinn skuldbindandi fyrir hann	443
Vegna skilnaðar hjónanna G og S var bú þeirra tekið til opinberra skipta, og fór uppskrift fram hinn 9. október 1950. Meðan á skiptunum stóð, sömdu þau með sér, að skiptin skyldi miða við annan og fyrri tíma en þann, er skilnaður varð. Var samningur þessi lagður til grundvallar við skiptin	471
Tíu menn tókust á hendur með ábyrgðarskjali að greiða póstsjóði tiltekna fjárhæð, ef M póstafgreiðslumaður stæði ekki í skilum við sjóðinn. Er vanskil voru orðin af hálfu M, krafði póstsjóður ábyrgðarmennina um greiðslu, en þeir kröfðust sýknu af þeim sökum, að fyrirsvarsmönnum póstsjóðs hefði verið kunnugt um fjárprot M, er þeir tóku við ábyrgðarskjalinu. Þegar af þeirri ástæðu, að staðhæfing þessi var ósönnuð, var sýknukröfunni hrundið. Skýra varð óljóst orðalag ábyrgðarskjalsins um það, hvort ábyrgðin væri in solidum eða pro rata	651

Samvinnufélög. Sbr. byggingarsamvinnufélög.

Sambandi íslenzkra samvinnufélaga (S) var árið 1954 gert að greiða útsvar til Reykjavíkurbæjar fyrir útsvarsárið 1953 kr. 1.200.000.00. Var útsvarið sundurliðað þannig: Tekjuútsvar af arði af skiptum utanfélagsmanna kr. 30.170.00, veltuútsvar af sömu viðskiptum kr. 966.382.00, eignarútsvar

kr. 200.440.00 og hækkun kr. 2.008.00. S taldi útsvarsálagningu þessa ólöglega og synjaði greiðslu. Þar sem S var samvinnusamband samkvæmt VI. kafla laga nr. 46/1937, giltu um útsvarsskyldu þess ákvæði 2. tl. II 6. gr. útsvarslaga nr. 66/1945, en samkvæmt því bar S að greiða útsvar af „arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn sama staðar“. Ákvæði þetta var skýrt þannig, að þar sem kaupmenn í Reykjavík bera veltuútsvar, þá beri einnig að leggja veltuútsvar á S á skipti þess við utanfélagsmenn auk tekjuútsvars á arð af þeim skiptum. Hins vegar megí hvorki beint né óbeint leggja útsvar á eign S né skipti þess við félagsmenn. Megí tekju- og veltuútsvar því ekki fara fram úr hreinum arði S af skiptum þess við utanfélagsmenn. Nú kom fram í málinu, að arður S árið 1953 af skiptum við utanfélagsmenn hafði numið kr. 327.243.69. Samkvæmt því var veltuútsvarið ekki ákveðið innan réttra marka, og álagning eignarútsvars hafði enga stoð í lögum. S hafði hins vegar greitt tekjuútsvarið. Var því synjað um framkvæmd lögtaks fyrir eftirstöðvum útsvarsins 658

Sáttir. Sjá og dómssáttir.

Sátta var eigi leitað í gagnsök í skuldamáli. Leiddi það ásamt fleiri göllum á málsmeðferð til ómerkingar héraðsdóms .. 575
Ekki varð séð, að sátta hefði verið leitað um tiltekna kröfu í skuldamáli. Var héraðsdómur ómerktur vegna þessa og annarra galla á meðferð málsins 626

Sératkvæði.

Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í útsvarsmáli .. 19
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði varðandi meðferð opinbers máls 42
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði um upptöku eignar í opinberu máli 244
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í meiðyrðamáli 367
Tveir dómenda Hæstaréttar greiða sératkvæði í húsaleigumáli 413
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í máli um brot gegn bifreiðalögum 461
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í skaðabótamáli vegna bifreiðaslyss 561
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði um ómerkingu dóms í opinberu máli, en síðan atkvæði um efni málsins samkvæmt 47. gr. laga nr. 112/1935 605, 610
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í máli um heimtu lóðargjalds samkvæmt grunnleigusamningi 691

Siðferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.**Siglingadómur.**

Siglingadómur dæmir í opinberu refsímáli út af ákæru um brot á ákvæðum siglingalaga og 215. gr. laga nr. 19/1940 83

Siglingar. Sbr. árekstur skipa, björgun.

Skipstjóri á fiskibáti, sem með rangri skipstjórn og hirðuleysi um lokun lestaropa á bátnum varð valdur að sjóslysi með þeim afleiðingum, að tveir menn fórust, talinn sekur við 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Þá var hann og talinn hafa brotið gegn ákvæðum 14. gr. tilsk. nr. 43/1922 með því að hafa ekki næga tölu björgunarbelta á bátnum. Var honum dæmt varðhald tvo mánuði, skilorðsbundið 83

Sjó- og verzlunardómur.

Mál til heimtu aflahlutar háseta	3
Mál gegn hlutafélagi, sem rak loftferðastarfsemi, til ógildingar á ákvörðun aðalfundar o. fl.	32
Mál gegn útgerðarmanni til heimtu hásetakaups	151
Mál gegn kaupmanni til heimtu verzlunarumboðslauna	224
Mál til greiðslu bjarglauna	334
Mál til heimtu eftirstöðva hásetahlutar	337, 383
Mál til heimtu skipstjórallauna	386
Mál um bjarglaun og bætur vegna árekstrar skipa	397
Mál til heimtu skaðabóta vegna árekstrar skipa	523, 586
Mál út af dráttaraðstoð skips	643
Mál til heimtu viðgerðarkostnaðar á skipi	648
Mál til riftunar á lausafjárkaupum	665
Mál á hendur skipaúngerð til heimtu dánarbóta	705

Sjóveð.

Sjóveð dæmt til tryggingar greiðslu á eftirstöðvum hásetahlutar	383
Sjóveð dæmt til tryggingar greiðslu á skipstjórallaunum	386
Sjóveðréttur dæmdur til tryggingar greiðslu björgunarlauna ..	397
Sjóveðréttur dæmdur til tryggingar greiðslu skaðabóta vegna árekstrar skipa	397
Sjóveðréttur dæmdur til tryggingar greiðslu skaðabóta vegna spjalla, er skip hafði valdið	523
Sjóveðréttur dæmdur til tryggingar greiðslu á þóknun fyrir dráttaraðstoð	643

Skaðabætur.

a) *Vegna vanefnda á samningi o. fl.*

Árið 1946 byggði byggingafélagið S viðbót við íbúðarhús H sam-

kvæmt samningi við hann. Árið 1951 höfðaði S mál á hendur H til greiðslu eftirstöðva byggingarkostnaðarins. H kom þá fram með gagnkröfu til skuldajafnaðar vegna galla, sem fram höfðu komið á smiðinu. Var bótakrafa þessi ákveðin með mati dómkvaddra manna, og nam hún ásamt matskostnaði hærri fjárhæð en stefnukrafa S. Þrátt fyrir mótmæli S taldist sannað, að það bæri ábyrgð á gallanum.

Var H því sýknaður af kröfum S 202

A keypti bílhreyfil af B hinn 15. febrúar 1951. Með bréfi, dags. 20. febr. 1952, krafðist A skaðabóta úr hendi B vegna stórgalla á bílhreyflinum, og hinn 9. apríl 1952 mátu tveir dómkvaddir menn kostnað af viðgerð á hreyflinum samkvæmt beiðni A. A höfðaði síðan mál gegn B með stefnu 26. maí 1953 og krafðist skaðabóta. B neitaði því, að gallar þeir, sem í matsgerð greindi, hefðu verið á hreyflinum, þegar sala fór fram, að undantekinni sprungu á hreyfilsblökk, sem hann hefði skýrt A frá, þegar kaup gerðust. Gegn neitun B tókst A ekki að sanna, að hann hefði skýrt B frá, áður en ár var liðið frá kaupum, að hann hygðist neyta réttar síns vegna galla á hreyflinum. Ekki var heldur sannað, að B hefði vísvitandi blekk A við kaupin, enda þótt skoðunargerð um 14 mánuðum síðar leiddi í ljós galla á hreyflinum. Var krafa A því niður fallin samkvæmt 54. gr. laga nr. 39/1922, og B sýknaður af henni 204

Árið 1946 brann hluti af húsi M í Reykjavík. Húsið var þá vátryggt hjá tryggingarfélaginu A samkvæmt samningi þess við Reykjavíkurbæ, sbr. lög nr. 1/1924 og nr. 87/1947. Í vátryggingarskilmálunum var ákveðið, að fari andvirði vátryggðra eigna fram úr vátryggingarfjárhæðinni, þá verði aðeins bætt hlutfallslega. Hús M var samkvæmt brunabótamati vátryggt fyrir kr. 53.600.00, en samkvæmt mati, sem tryggingarfélagið A lét framkvæma eftir að bruni varð, var sannvirði hússins metið kr. 95.700.00. Brunatjónið var metið kr. 28.600.00, en samkvæmt áðurgreindu ákvæði vátryggingarskilmála um hlutfallslega greiðslu fékk M einungis kr. 16.018.39 í brunabætur frá A. M höfðaði þá mál á hendur Reykjavíkurbæ (R) til greiðslu á mismun síðastnefndra fjárhæða, þ. e. kr. 12.581.61. Reisti hann kröfu þessa m. a. á því, að R hefði borið að hafa hús í Reykjavík í fullri tryggingu eftir sannvirði þeirra, og bæri hann ábyrgð á þeirri vanrækslu forráðamanna bæjarins, að svo hafi ekki verið gert. R beri einnig ábyrgð á því, að hús M hafi verið metið óhæfilega lágt til brunabóta. Talið var, að R hefði um framkvæmd brunatrygginga einungis farið eftir fyrir-mælum laga, sem þar um giltu, og var bærinn því sýknaður af kröfu M 310

- Skaðabótakröfur vegna vanefnda á samningi voru hafðar uppi í héraði, en ekki teknar til greina. Fyrir Hæstarétti komu kröfur þessar ekki til álita, þar sem máli var ekki áfrýjað að því leyti 348, 443
- Viðgerðarverkstæði framkvæmdi viðgerð og málningu á bifreið A. Með því að verkið var gallað, var eigendum verkstæðisins dæmt að greiða A bætur fyrir afnotamissi bifreiðarinnar þann tíma, sem ætla mætti að færi til þess að bæta úr göllunum 528
- Verzlunin F keypti járnvörur af verzlunarfyrirtækinu M. F taldi vörurnar gallaðar og höfðaði mál gegn M til riftunar á kaupunum og greiðslu skaðabóta fyrir misstan söluhagnað. Riftunarkrafan var ekki tekin til greina, og þá ekki heldur skaðabótakrafan, en hins vegar var M dæmt að þola nokkurn afslátt af kaupverði vegna gallanna 665
- G tók verzlunarhúsnæði á leigu af H til 5 ára. Eftir 8 mánuði fluttist G burt úr húsnæðinu. Voru H dæmdar efndabætur úr hendi G, sem miðaðar voru við leigugreiðslur samkvæmt samningi aðilja út leigutímamann að frá dregnum þeim tekjum, sem H hafði af húsnæðinu eftir brottflutning G til loka leigutímans 708

b) *Utan samninga.*

- Manni, sem gerzt hafði sekur um fjársvik, dæmt að greiða skaðabætur 22
- A ók bifreið upp brekku, þar sem brekkubrúnnin byrgði veginn framundan. Kom þá á móti honum bifreið, er B stýrði. Varð harður árekstur milli bifreiðanna, og skemmdust þær báðar, en þó einkum bifreið A. Talið var, að báðir bifreiðarstjórnarnir ættu sök á árekstrinum, A með óhæfilega hröðum akstri eftir aðstæðum og B með aðgæzluleysi, m. a. um að aka fram hjá útskoti skammt frá árekstrarstaðnum. Í skaðabótamáli A gegn B voru þeir látnir bera ábyrgð á tjóninu að hálfu hvor. Samkvæmt því var B dæmt að bæta A hálft tjón hans að frádregnu hálfu tjóni á bifreið B 25
- P vann að uppskipun á timbri hjá atvinnurekandanum S. Varð hann þá fyrir því slysi að falla út af palli vörubifreiðar og fótbrotna. S hlutaðist ekki til um, að rannsókn færi fram út af slysinu, en samkvæmt skýrslu verkstjóra hans gerðist slysið með þeim hætti, að timbur, sem fara átti á bilinn, slóst í P og felldi hann af pallinum. Samkvæmt því var S talinn bera fébótaábyrgð á slysinu og gert að greiða P lækna- kostnað, þjáningabætur og örorkubætur, að frádregnum bótum, er P hafði hlotið frá Tryggingastofnun ríkisins 88
- A veittist að fyrra bragði og að ósekju að G og barði hann hnefahögg í höfuðið. Meðan G lá í roti, tók A peninga af

- honum og sló eign sinni á. G hlaut mikinn áverka af högg-
inu, m. a. varanlega vefræna heilaskemmd. Í opinberu máli
var A dæmt að greiða G bætur vegna áverkans, þ. e. vinnu-
tjón í 3 ár og 3 mánuði, en örorka G hafði aðeins verið
metin um þann tíma. Þá var A og dæmt að greiða G bæt-
ur vegna peningabjórnaðarins 143
- J hitti T á götu í Reykjavík að næturlagi, veittist að honum og
barði hann til jarðar. Hlaut T nokkra áverka. Í opinberu
máli gegn J var hann dæmdur til að greiða T skaðabætur
vegna vinnutjóns og svo fyrir þjáningar og óþægindi 159
- A átti húslóð í Hafnarfirði. Á næstu lóð fyrir vestan húslóð
þessa reisti Hafnarfjarðarbær viðbyggingu við barnaskóla-
hús með gluggum á austurgafli. Viðbyggingin var nær lóð
A en heimilt var samkvæmt byggingarsamþykkt, og hæð
hennar meiri en skipulagslög leyfðu. Var Hafnarfjarðarbæ
dæmt að greiða A bætur fyrir tjón, sem brot á nefndum
ákvæðum höfðu í för með sér 316
- Póst- og símamálastjórnin hafði synjað fjórum mönnum um að
skrá orðið „útvarpsvirkjameistari“ við nöfn þeirra í nafna-
skrá talsímanotenda í símaskránni. Höfðuðu þeir mál gegn
Póst- og símamálastjórninni og fengu hana dæmda til að
skrá nefnt starfsheiti við nöfn þeirra. Þá kröfðust þeir og
skaðabóta vegna atvinnutjóns, er þeir töldu sig hafa beðið
af því, að starfsheitið var ekki skráð við nöfn þeirra, en
þeirri kröfu var hrundið, með því að ekki voru leiddar sönn-
ur að tjóni 321
- Í meiðyrðamáli hafði sækjandi uppi skaðabótakröfu vegna álits-
spjalla, er hann taldi ummælin hafa bakað sér. Með því að
engin rök voru leidd að fjárhagstjóni, var kröfunni
hrundið 367, 540
- A, atvinnurekandi, flutti verkafólk sitt á palli vörubifreiðar á
vinnustað. B, verkakona, hrasaði úr stiga, sem notaður var
til uppgöngu á pallinn, og hlaut meiðsli af. Talið var, að
stiginn og aðstaða við uppgöngu á bifreiðina hafi verið
óhæfileg. Var A dæmt að greiða B skaðabætur vegna ör-
orku, þjáninga, lýta og röskunar á höfum og svo vegna
lækniskostnaðar, að frádreginni fjárhæð, er B hafði hlotið
frá Tryggingastofnun ríkisins 372
- A réðst á B og barði hann til jarðar. Hlaut B nokkur líkams-
meiðsli. Í opinberu máli var A dæmt að greiða B skaðabæt-
ur vegna atvinnutjóns og þjáninga 376
- J eyddi úr sjálfs sín hendi fé, sem hann varðveitti fyrir B. Var
J dæmd refsing fyrir fjárdrátt og gert að greiða B skaða-
bætur 390
- Skipið D var vélarvana á hafi úti, er togarinn S kom því til
hjálp. S var siglt upp í vindinn meðfram stefni D, og um

leið köstuðu skipverjar S línu yfir í D. Var línan fest í kaðal, en kaðallinn aftur í togvír. Er skipverjar D voru að draga inn kaðalinn, sem þeir urðu að gera með handafli, jók S hraða sinn til að koma í veg fyrir, að skipunum slægi saman. Misstu skipverjar D þá kaðalinn úr höndum sér, en við það lenti togvirinn í skrífu S. Skipverjar S reyndu að losa virinn með því að toga í hann með skipsvindunni, en það mistókst, og hlutust af þessu stórfelldar skemmdir á togvindu, skrífu og skrífuöxli S (Tjón I). Var þá höggvið á virinn, en 5 faðmar voru eftir fastir í skrífunni. Eftir þetta tókst S slysalaust að koma dráttarvír yfir í D með sömu aðferð og áður. Var vírnum lásað í akkerisfesti, sem fest var um undirstöðu togvindu D. Eftir að dráttur hófst, hrökk akkerisfestin upp af undirstöðunni og braut togvindu D (Tjón II). Var dráttartauginni þá fest með öðrum hætti. Nokkru síðar slitnaði akkerisfestin, sem dráttartaugin var fest við. Rofnaði þá samband milli skipanna. S kom þá enn festum á milli með sömu aðferð og í fyrri skiptin, en sigldi þá svo nærri D, að skipin slógust saman. Hlaut D við það allmikil spjöll (Tjón III). S dró síðan D til hafnar og fékk sér dæmd björgunarlaun. Í sama máli krafðist S og vátryggjandi S skaðabóta úr hendi D vegna tjóns I, skemmda á togvindu, skrífu og skrífuöxli, að fjárhæð kr. 173.069.58. Með því að aðferð sú, sem S notaði til að koma dráttartaugum á milli skipanna, var talin mjög óvarleg, þar sem S hafði nothæfa linubýssu, þá var S eitt talið eiga sök á tjóni þessu, og D sýknað af skaðabótakröfunni. D gagnstefndi í málinu og krafðist skaðabóta úr hendi S vegna skemmda á togvindunni (Tjón II), að fjárhæð kr. 58.013.66, svo og vegna spjalla af völdum árekstrarins (Tjón III), að fjárhæð kr. 15.043.84. Tjónið á togvindunni var talið stafa af óvarlegri festingu akkeriskeðjunnar, sem stjórnarmenn D ættu sök á. Var S sýknað af þeirri kröfu. Hins vegar var S talið eiga sök á árekstrinum og gert að greiða D bótakröfu þess af þeim sökum, kr. 15.043.84

397

T trésmíðameistari, 68 ára að aldri, féll af þaki húss, er hann vann við, og hlaut meiðsl, er leiddu til bana hans. E, ekkja T, 62 ára, og S, sonur T, 19 ára, kröfðust dánarbóta úr hendi byggingarfélagsins B, er T vann hjá, og verkstjóra félagsins, K. Talið var, að öryggisútbúnaði við starf T hefði verið áfátt, en hann einnig sýnt nokkra óvarkárni. Var B og K dæmt in solidum að greiða þeim E og S $\frac{1}{2}$ hluta tjóns þeirra vegna fráfalls T. E voru dæmdar kr. 34.400.00, eftir að frá höfðu verið dregnar bætur til hennar frá Tryggingastofnun ríkisins, og auk þess voru henni dæmdar bætur vegna útfararkostnaðar T. S, sem stundaði háskólanám með styrk

- frá föður sínum, voru dæmdar kr. 12.000.00 437
- Skipið B** lá bundið við bryggju í Reykjavík. Skipið F var bundið utan á B, þannig að festar úr F voru bundnar í B. Í æðiveðri slitnaði ein festin, og slógust skipin þá saman. Varð B fyrir allmiklum spjöllum. Þar sem forráðamenn F höfðu lagt því utan á B og ekki var talið sennilegt, að spjöll hefðu orðið, ef festi F hefði verið nægilega traust, var F gert að bæta skaðann 523
- Er A** ók bifreið eftir götu í Reykjavík, hljóp B í veg fyrir hana. Rakst bifreiðin á B og meiddi hann. B átti aðalsök á slysinu, en ekki þótti í ljós leitt, að A hefði sýnt fulla aðgæzlu. Var A því gert með skírskotun til 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 að bæta B $\frac{1}{2}$ tjóns hans 561
- A** var viðtakandi farms úr skipinu X, og fékk hann B til að annast uppskipun. Uppskipunarbatúr B olli skemmdum á X með árekstri. Eigandi X krafðist skaðabóta, aðallega af A, en til vara af B. Með því að A átti samkvæmt farmsamningi að annast affermingu X, var honum dæmt að greiða bætur 586
- Mál** til heimtu skaðabóta vegna ágangs búfjár af afrétti ómerkt í Hæstarétti vegna vanreifunar 599
- A** ók bifreið fram með kolakrana á hafnarbakka Reykjavíkur. Féllu þá kol úr greip kranans á bifreiðina og ollu spjöllum á henni. A krafðist þess, að B, eigandi kranans, og Reykjavíkurhöfn yrðu dæmd in solidum til að greiða skaðabætur. Talið var, að þó að Reykjavíkurhöfn væri eigandi lóðar þeirrar, er kraninn stóð á, bæri hún ekki ábyrgð á tjóninu, enda hefði hún mátt treysta því, að B hefði öryggisútbúnað í lagi. Hins vegar var B ekki talinn hafa gert nægar varúðarráðstafanir og því talinn bótaskyldur. En með því að A hafði ekki sýnt fulla aðgæzlu, voru honum aðeins dæmdar hálfar bætur úr hendi B 616
- Bifreið** nam staðar á þjóðvegi á hægri vegarbrún, miðað við ökostefnu hennar, gegnt hliði á heimreið að bæ einum. A fór út úr bifreiðinni hægra megin og hljóp við fót fram fyrir hana og á ská yfir veginn í áttina að hliðinu. Í sömu andrá ók þar framhjá önnur bifreið. Rakst sú bifreið á A, sem hlaut meiðsli, er leiddi til dauða hans. Bæði A og ökumaður bifreiðarinnar voru taldir eiga jafna sök á slysinu með aðgæzluleysi. A var 51 árs að aldri og lét eftir sig ekkju, S, 47 ára, og dóttur, H, 7 ára. Dánarbætur S til handa voru metnar kr. 120.000.00, en frá þeirri fjárhæð voru dregnar bætur, er hún hafði hlotið frá Tryggingastofnun ríkisins. Bætur til handa H voru ákveðnar kr. 25.000.00. Var eiganda bifreiðarinnar dæmt að greiða þeim S og H hálfar dánarbætur. Einnig var honum gert að greiða S hálfan útfararkostnað A 700

A fórst, er sprenging varð í olíuskipinu Þyrli. Skipaútgerð ríkisins (S) bar að fullu ábyrgð á slysinu. A var 48 ára og lét eftir sig ekkju, E, 45 ára. Dánarbætur til handa E voru metnar kr. 120.000.00, en frá þeirri fjárhæð voru dregnar 9000 kr., sem E hafði fengið frá Tryggingastofnun ríkisins. S hafði þegar greitt E kr. 100.000.00, og var henni gert að greiða E eftirstöðvarnar, kr. 11.000.00 705

Skattar.

a) Útsvör til bæjar- og sveitarfélaga.

H/f N var skrásett á Akureyri, og þar var stjórnarstöð þess og fyrirsvar. Árin 1950 og 1951 rak N atvinnu bæði á Akureyri og Siglufirði, og árið 1952 var félaginu gert að greiða útsvar í báðum kaupstöðunum. N neitaði að greiða útsvar á Siglufirði. Í lögtaksmáli kom það fram, að aðalatvinnurekstur N, sem var sildarsöltun, fór fram á Siglufirði, þar átti N fasteignir og hafði fastan starfsmann árið um kring. Talið var, að samkvæmt lögum nr. 59/1947 um breytingu á 8. gr. útsvarslaga nr. 66/1945 hafi álagning útsvars á N á Siglufirði verið lögleg, og var framkvæmd lögtaks því heimiluð 16

G, sem heimili hafði átt á Húsatóftum í Árnessýslu, fór til Reykjavíkur í októberbyrjun 1952 og réðst þar aðstoðarkennari við skóla. Gegndi hann því starfi til maíloka 1953, en hvarf þá aftur austur að Húsatóftum. G var skráður á manntal í Reykjavík haustið 1952, en þess getið, að lögheimili hans væri á Húsatóftum. Í lögtaksmáli til heimtu útsvars, sem lagt var á G í Reykjavík 1953, var hann talinn hafa öðlzt heimilisfang þar með nefndri dvöl sinni þar veturinn 1952—1953. Var framkvæmd lögtaks því heimiluð 19

Árið 1951 hafði Oliuverzlun Íslands h/f (O) á leigu oliugeymi, sem Sildarverksmiðjur ríkisins (S) áttu á Raufarhöfn. O hafði heimilisfang og var skrásett í Reykjavík. Árið 1952 lagði Raufarhafnarhreppur (R) útsvar á O, sem það neitaði að greiða. Í lögtaksmáli til heimtu útsvarsins var leitt í ljós, að O flutti olíu í geyminn og bar áhættu af henni þar, en S annaðist sölu oliunnar gegn þóknun, sem miðaðist við magn seldrar vöru. O ákvað útsöluverð oliunnar, en S bar ábyrgð á heimtu andvirðis seldrar olíu. Talið var, að O hefði samkvæmt þessu ekki heimilisfasta atvinnustofnun á Raufarhöfn, heldur seldi þar aðeins vörur með milligöngu S sem umboðssala. Var því synjað um framkvæmd lögtaks 496

Árið 1953 var J, sem heimilisfastur var í Kópavogshreppi, gert að greiða útsvar í Reykjavík, en hann synjaði greiðslu. Í lögtaksmáli var leitt í ljós, að J rak verzlun í Reykjavík árin 1952 og 1953, sem þar var skrásett á firmaskrá. Verzlunin var talin heimilisföst atvinnustofnun í Reykjavík, og

- rekstur hennar því útsvarsskyldur þar samkvæmt 8. gr. laga nr. 66/1945. Var framkvæmd lögtaks því heimiluð 622
- Árið 1954 var Sambandi íslenzkra samvinnufélaga (S) gert að greiða útsvar til Reykjavíkurbæjar fyrir útsvarsárið 1953, kr. 1.200.000.00. Var útsvarið sundurliðað þannig: Tekjuútsvar af arði af skiptum utanfélagsmanna kr. 30.170.00, veltuútsvar af sömu viðskiptum kr. 966.382.00, eignarútsvar kr. 200.440.00 og hækkun kr. 2008.00. S taldi útsvarsálagningu þessa ólöglega og synjaði greiðslu. Þar sem S var samvinnusamband samkvæmt lögum nr. 46/1937, giltu um útsvarsskyldu þess ákvæði 2. tl. II 6. gr. laga nr. 66/1945. Samkvæmt því bar S að greiða útsvar af „arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn sama staðar“. Samkvæmt þessu var tekjuútsvar af arði af skiptum utanfélagsmanna talið réttilega á lagt. Þar sem kaupmenn í Reykjavík bera veltuútsvar, þá var álitioð, að nefnt lagaákvæði leiddi til þess, að leggja mætti veltuútsvar á S á skipti þess við utanfélagsmenn. Hins vegar megi hvorki beint né óbeint leggja útsvar á eign S né skipti þess við félagsmenn, og samkvæmt því megi samanlagt tekju- og veltuútsvar ekki fara fram úr hreinum arði af skiptum S við utanfélagsmenn, en eignarútsvarið hafi enga stoð í lögum. Nú kom fram í málinu, að veltuútsvarið fór langt fram úr hreinum arði S árið 1953 af skiptum við utanfélagsmenn, og var því ekki ákveðið innan rétttra marka. S hafði hins vegar þegar greitt tekjuútsvarið, kr. 30.170.00. Var því synjað um lögtak fyrir eftirstöðvum útsvarsins 658
- Olíufélaginu h/f (O), sem skrásett er í Reykjavík, var árið 1953 gert að greiða útsvar á Sauðárkróki. Leitt var í ljós í lögtaksmáli, að O átti miklar eignir, fastar og lausar, á Sauðárkróki, sem stóðu í sambandi við sölu á olíu og benzíni frá félaginu þar og um Skagafjörð. M. a. hafði O fengið þar land á erfðafestu, reist þar olíu- og benzíngeyma og flutt þangað olíuvörur, sem tilteknir aðiljar á Sauðárkróki önnuðust sölu á gegn þóknun. Þessi rekstur O var talinn heimilisföst atvinnustofnun á Sauðárkróki og útsvarsskyld þar eftir 8. gr. laga nr. 66/1945. Var því framkvæmd lögtaks heimiluð 674

b) *Hafnargjöld.*

Hafnarsjóður Vestmannaeyja krafðist lögtaks hjá Skipaútgerð ríkisins, Reykjavík, til tryggingar hafnsögugjöldum. Deilt var um skýringu á orðalagi 20. gr. hafnarreglugerðar fyrir Vestmannaeyjar nr. 79/1950. Talið var, að samkvæmt rétttri

skýringu á greininni hefðu hafnsögugjöldin verið rétt ákveðin, og var lögtak því heimilað 556

c) *Kirkjugarðsgjald.*

Hlutafélag, sem skrásett var á Akureyri, en rak síldarsöltun á Siglufirði, var talið útsvarsskyld á Siglufirði og auk þess gert að greiða þar kirkjugarðsgjald 16

d) *Söluskattur.*

Árin 1949 og 1950 var Ísafoldarprentsmiðju h/f (Í) gert að greiða 3% söluskatt af bókasölu sinni. Greiddi Í skatt þenna að undangenginni lögtaksgerð hinn 18. janúar 1952. Síðar taldi Í, að henni hefði ekki borið að greiða meira en 2% af bókasölunni í söluskatt. Höfðaði hún þá mál á hendur ríkissjóði til endurheimtu ofgreidds skatts með stefnu 9. nóvember 1954. Með því að Í hafði greitt skattinn samkvæmt lögtaksgerð, sem ekki hafði verið áfrýjað, og Í hafði ekki heldur neytt heimildar 12. gr. laga nr. 29/1885 um að höfða mál í héraði innan þess frests, sem þar er ákveðinn, var kröfu um endurheimtu ofgreidds söluskatts fyrir nefnd ár vísað frá héraðsdómi með skírskotun til 2. mgr. 196. gr. laga nr. 85/1936 216

e) *Tollgjöld.*

Endurskoðunardeild Fjármálaráðuneytisins komst að því, að ýmsar innfluttar vörur til E lyfsala á árunum 1950—1952 höfðu ekki verið flokkaðar í rétta tollflokka. Af þessum sökum var af hálfu ríkissjóðs krafizt lögtaks hjá E fyrir vangreiddum tollgjöldum frá þessum árum. Lögtaksgerð hófst 12. júní 1953. Var lögtaksréttur þá fyrndur samkvæmt lögum nr. 83/1947, að því er tók til tollgjalda, sem fallið höfðu í gjalddaga fyrir 12. júní 1951. Að því er tók til tollgjalda, er síðar féllu í gjalddaga, þar E það fyrir sig, að hann hefði fengið fyrirvaralausa kvittun tollfyrirvalda fyrir tollgreiðslum, enda þótt þau hefðu átt kost á að kynna sér hinar innfluttu vörur. En þar sem leitt var í ljós, að E hafði sjálfur tollflokkað vörurnar, og gögn málsins sýndu, að honum hlyti að hafa verið ljóst, að flokkun hans var ekki rétt, þá var framkvæmd lögtaks heimiluð. E var og gert að greiða 6% ársvexti af vangreiddum tollgjöldum frá upphafi lögtaksgerðar til greiðsludags 501

Skilorðsbundnir dómur.

Kona, er gert hafði sér lauslæti fólks að tekjulind, dæmd til að sæta fangelsi samkvæmt 206. gr. laga nr. 19/1940, en refsing gerð skilorðsbundin 47, 53

Skipstjóra á fiskiskipi dæmt skilorðsbundið varðhald fyrir brot á 215. gr. laga nr. 19/1940 og 261. gr. laga nr. 56/1914	83
Maður, sem sekur var um þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940, dæmdur skilorðsbundinni refsingu	159

Skipti.

Dánarbú D var tekið til skipta árið 1951. Einkaerfingjar voru sonur hans, S, og dóttir, Þ, bæði lögráða. Við skiptin kom í ljós, að D hafði afhent S árið 1949 jarðarhluta sem fyrirframgreiðslu upp í arf. Í samtímis gerðri erfðafjárskýrslu, sem Þ undirritaði ásamt þeim D og S, var greint fasteignamat jarðarhlutans. Eftir að skipti hófust, var jarðarhlutinn metinn til verðs samkvæmt kröfu Þ, og krafðist hún þess með skírskotun til 4. mgr. 13. gr. erfðalaga nr. 42/1949, að matsverðið yrði lagt til grundvallar við skiptin. S andmælti þessu, taldi Þ hafa með áritun sinni á erfðafjárskýrsluna árið 1949 samþykkt, að fasteignamat ætti að ráða, og auk þess ætti hann rétt til að fá jarðarhlutann með fasteignamatsverði samkvæmt ákvæðum um ættarjarðir í lögum nr. 116/1943. Ekki var talið, að áritun Þ á skýrsluna fælli í sér samþykki hennar um ákvörðun á verðmæti jarðarhlutans við skipti, og ekki voru heldur fyrir hendi skilyrði laga um afhendingu ættarjarða, þar sem ekki var um sölu að ræða. Var krafa Þ því tekin til greina og matsverð lagt til grundvallar. Þ krafðist þess, að S yrði gert að greiða kostnað af mati jarðarhlutans, en þeirri kröfu var hrundið og kostnaðurinn lagður á búið óskipt	325
Í sama máli krafðist S þess, að honum yrði greiddur úr búinu kostnaður, sem hann hefði haft vegna málarekstrar út af jarðarhlutanum, meðan D var enn á lífi. Var krafan tekin til greina	325
Málssókn, sem hafin var á hendur hlutafélagi, haldið áfram gegn búi þess, eftir að það hafði verið tekið til gjaldprotaskipta	437
Hjónin M og K fengu leyfisbréf til hjónaskilnaðar 14. nóv. 1950. Bú þeirra var tekið til opinberra skipta, og sömdu þau svo með sér, að skiptin skyldu miðast við 1. des. 1949. Hinn 25. apríl 1951 lýsti h/f G fjárkröfu í búið. Var nokkur hluti kröfunnar til orðinn fyrir 1. des. 1949, en að öðru leyti hafði hún myndast eftir þann tíma. M samþykkti kröfuna, en K andmælti henni. H/f G hafði alla tíð verið undir umráðum M, sem átti næstum öll hlutabréf í því. Hafði M notað félagið sem framfærslustofnun fyrir sig og fjölskyldu sína og fjárreiðum þess og M jafnan verið blandað saman. Þar sem þessu var þannig háttað og reikningurinn óglöggur, þótti ekki rétt að taka til greina þann hluta kröfunnar, sem	

- talinn var til orðinn fyrir 1. des. 1949. Hins vegar var búinu gert að greiða þann hluta kröfunnar, sem síðar var til orðinn og stafaði frá greiðslum, sem h/f G hafði innt af höndum fyrir búið, enda hafði M verið gert að greiða meðlag með K og börnum þeirra frá 1. des. 1949 471
- Hjónin M og K gengu í hjónaband árið 1941. Samkvæmt samtímis gerðum kaupmála skyldi fjárhagur þeirra vera algerlega aðskilinn. Jafnframt sömdu þau svo með sér sérstaklega, að M skyldi eiga tiltekinn hluta í verzlunarfyrirtæki K. Hjónin skildu að borði og sæng 1948, og varð þá að samkomulagi með þeim, að um fjármál þeirra skyldi fara eftir kaupmálanum frá 1941. Hjónin skildu síðan lögskilnaði í júní 1951. Í nóvember 1951 krafðist M þess, að skiptaráðandi tæki bú hans og K til opinberra skipta. Reisti hann þá kröfu aðallega á samningi þeirra hjóna frá 1941 um verzlunarfyrirtækið. Þar sem M hafði ekki haft uppi neinar fjárkröfur, er efni var til, þegar gengið var frá skilnaði aðilja að borði og sæng og síðar lögskilnaði, þá þótti hann hafa firrt sig rétti til að krefjast opinberra búskipta, og var kröfu hans synjað 512

Skipulag bæja.

- G átti hús í Hafnarfirði. Á næstu loð fyrir vestan húslóð hennar reisti Hafnarfjarðarbær viðbyggingu við barnaskólahús. Samkvæmt c-lið 11. gr. laga nr. 55/1921 um skipulag kauptúna og sjávarþorpa skulu fjarlægðir á milli húshliða í íbúðargötum að jafnaði miðaðar við það, að hornið milli lárétrar línu neðst úr gluggum íbúðarherbergja á aðalsólarhlið húsa og línu frá næsta húsmæni, sem ber við loft, sé eigi meira en 26°, en samkvæmt skoðunargerð dómkvaddra manna voru samsvarandi horn úr gluggum á vesturhlið húss G 40°04' og 32°27'. Af þessum sökum, og þar sem viðbyggingin braut einnig í bága við ákvæði byggingarsamþykktar, var Hafnarfjarðarbæ dæmt að greiða G skaðabætur .. 316

Skírlífisbrot.

- Kona leigði herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, sem höfðu stúlkur í fylgd með sér. Með því að konan hafði þannig gert sér lauslæti fólks að tekjulind, var henni dæmd refsing samkvæmt 206. gr. laga nr. 19/1940, en refsingin gerð skilorðsbundin 47, 53
- M, 35 ára að aldri, hafði kynferðismök við 14 ára gamlan dreng. Var M dæmd refsing samkvæmt 203. gr. laga nr. 19/1940 .. 331

Skjalafals.

- A rak fasteignasölu án þess að hafa til þess löggildingu sam-

kvæmt lögum nr. 47/1938. Í þessu starfi sínu hélt hann viðskiptamannabók, sem hann vísitandi færði í rangar færslur. Sætti hann refsingu m. a. samkvæmt 158. gr. laga nr. 19/1940	390
---	-----

Skjöl.

Í máli um veiðirétt í vötnum á afrétti voru lögð fram afrit skjala, sem rituð voru á öndverðri 19. öld og töldust vera endurrit af dómi, er gengið hafi árið 1476 um mörk afréttarins og eignarráð yfir honum. Þar sem gögn þessi studdust hvorki við frumbréf né staðfest endurrit dóms, voru þau ekki lögð til grundvallar í málinu um rétt til afréttarins ..	108
Í opinberu máli út af meintu fiskveiðabroti togara, höfðu staðir, er máli skiptu, verið markaðir á sjókort. Meðan á áfrýjun málsins stóð, kom fram við athugun dómkvaddra manna, að sjókort þetta var mjög ónákvæmt sökum þess, að það hafði orpið í prentun. Reyndust því staðarákvarðanir þær, sem á það höfðu verið markaðar, rangar í veigamiklum at-riðum	283
Í ábyrgðarskjali, er 10 menn höfðu undirritað, var ósamkvæmni milli ákvæða í upphafi og niðurlagi skjalsins um það, hvort ábyrgðin væri in solidum eða pro rata. Þótti eðlilegra að skýra ákvæði þessi þannig, að ábyrgðin væri pro rata	651

Skotfæri.

Maður, sem hafði skotvopn undir höndum án þess að hafa fengið til þess heimild samkvæmt lögum nr. 69/1936, látinn sæta refsingu samkvæmt nefndum lögum og reglugerð nr. 105/1936	292
--	-----

Skuldajöfnuður.

A, B og C voru sameigendur að skipsflaki. Þeir A og B gáfu C skriflegt umboð til að selja flakið, en A batt umboðið því skilyrði, „að hans hluti (þriðjungur) af kaupverðinu verði afhentur honum beint til ráðstöfunar frá væntanlegum kaupanda.“ C, sem var stjórnarformaður h/f K, seldi síðan félaginu flakið fyrir kr. 303.000.00, og nam því hlutur A kr. 101.000.00. Nú höfðu þeir A, B og C staðið í skuld við h/f K vegna skipsflaksins, sem nam kr. 51.815.33. Er greiðsla kaupverðs skyldi fram fara, taldi h/f K sér heimilt að skuldajafna allri þessari fjárhæð við hluta A, og bauðst til að greiða honum mismuninn, kr. 49.184.67. Í máli, er út af þessu reis, mótmælti A því aðallega, að h/f K væri heimilt að skuldajafna nokkrum hluta af kröfu sinni við hans hluta af kaupverðinu, en til vara, að h/f K væri heimilt að skuldajafna meira en þriðjungi kröfu sinnar. Áskilnaður A í um-

- boðinu þótti samkvæmt orðum sínum og markmiði eiga að taka fyrir það, að hluti A af kaupverðinu færi um hendur þeirra B og C og væri notaður til að greiða hluta þeirra af sameiginlegri skuld. Var h/f K því talið firrt rétti til þess að skuldajafna samkvæmt almennum reglum laga kröfu sinni í heild við hluta A af söluverði flaksins. Hins vegar þóttu lagarök leiða til þess, að h/f K gæti skuldajafnað þeim þriðjungi kröfunnar, sem A átti að síðustu að greiða, við hluta hans af söluverðinu. Samkvæmt því komu kr. 17.271.77, þ. e. þriðji hluti af kr. 51.815.33, til skuldajafnaðar 427
- G og K höfðu sameiginlega tekið á leigu býli nokkurt af J og Ó. Í máli, er leigusalar höfðuðu gegn leigutökum til heimtu leigugjalds fyrir tvö ár, komu leigutakar fram með gagnkröfu vegna endurbóta, sem þeir töldu sig hafa gert á býlinu. Gagnkrafa þessi þótti ekki geta komið til skuldajafnaðar, þar sem hún yrði ekki gjaldkræf, fyrr en leigumála væri lokið 443

Skuldamál.

- A, sem gerði út fiskibát frá Vestmannaeyjum, hafði framselt gjaldeyrisfriðindi, sem bát hans hafði verið úthlutað samkvæmt ákvörðun ríkisstjórnar um innflutningsréttindi báta-útvegsmanna. B, sem verið hafði vélstjóri á bátnum, taldi sig eiga rétt til hluta af greiðslu fyrir gjaldeyrisfriðindin og höfðaði mál gegn A til heimtu þess hluta. Samkvæmt kjarasamningi skyldi B fá tiltekinn hundraðshluta af afla bátsins og fá fyrir hann sama verð og útgerðarmaður. Talið var, að umdeild fjárhæð væri samkvæmt kjarasamningnum hluti B af verði því, sem A fékk fyrir afla bátsins. Var krafa B því tekin til greina 3
- Ó, sem selt hafði H hús í smíðum, krafði hann síðar um andvirði miðstöðvarketils o. fl., er hann kvaðst hafa selt H sérstaklega. Í málinu þóttu komnar fram nægar sönnur þess, að nefnd verðmæti, er Ó krafðist greiðslu fyrir, hefðu fylgt með í húsakaupunum, og var H því sýknaður af kröfu hans 134
- Húseiganda dæmt að greiða leigutaka andvirði innanbúnaðar á húsnæði og endurgreiða oftekna leigu 138
- A, sem unnið hafði á skipum B, sótti hann til greiðslu á eftirstöðvum vinnulauna. A hafði áður fengið goldinn hluta af vinnulaunum, er hann hafði krafðið B um sérstaklega, og ritað þá á kvittun, sem B stílaði, að öllum kröfum hans væri fullnægt. Taldi B, að þar með hefði A gefið upp eftirstöðvar launanna. Ekki var álitð, að A hefði með kvittun þessari fyrirgert rétti til eftirstöðvanna, og var krafa hans því tekin til greina 151
- Byggingarfélagið S sótti H um eftirstöðvar af launum fyrir

smíði á húsi hans. H bar fram hærri gagnkröfu vegna galla á smíðinni. Var gagnkrafan tekin til greina til skuldajafnaðar, og H sýknaður af kröfu S	202
T, búsettur erlendis, hafði aðstoðað Þ, heildsala í Reykjavík, við sölu á vörum til útlanda. Samkvæmt kröfu T voru honum dæmd umboðslaun úr hendi Þ	224
Útgerðarmanni fiskiskips dæmt að greiða háseta eftirstöðvar aflahlutar	337, 383
J, húsasmíðameistari, sem smíðað hafði innanbúnað í húsi S, fær dæmda úr hendi hans greiðslu fyrir verk þetta	345
Skipstjóri fær dæmdar eftirstöðvar skipstjóralauna úr hendi útgerðarmanns	386
A var sameigandi að hlut, sem seldur var B. Hann sækir B um sinn hluta af andvirðinu. Ágreiningur um skuldajöfnuð kröfu, sem B átti á hendur A og sameigendum hans	427
Í máli, er leigutakar fasteignar höfðuð gegn leigusölum út af kaupsamningi um eignina, gagnstefndu leigusalar til heimtu leigugjalds o. fl.	443
Seljandi ýmissa lausafjármuna sækir kaupanda um greiðslu andvirðis þeirra	457
Útgerðarmaður fiskiskipa sækir ríkissjóð um verðuppbætur á útfluttan fisk samkvæmt lögum nr. 100/1948. Krafan ekki tekin til greina	489
Bifreiðaverkstæði dæmt til að endurgreiða eiganda bifreiðar ofgreiddan viðgerðarkostnað	528
Tíu menn, sem tekizt höfðu á hendur gagnvart póstsjóði ábyrgð á embættisrekstri póstafgreiðslumannsins M, dæmdir til að greiða póstsjóði fjárhæð þá, er ábyrgðaryfirlýsingin tók til. Ágreiningur um, hvort ábyrgðin væri in solidum eða pro rata	651

Starfsheiti.

Menn, sem öðlzt höfðu meistara réttindi í útvarpsvirkjun, en ekki fengið rétt til að reka útvarpsvirkjunarstarfsemi samkvæmt lögum nr. 30/1941, taldir eiga rétt til þess að fá orðið „Útvarpsvirkjameistari“ skráð við nöfn sín í síma-skrána	321
--	-----

Stefna. Sjá ákæra, málshöfðun.

Stéttarfélag.

Samkvæmt kjarasamningi Útvegsbændafélags Vestmannaeyja og Vélstjórafélags Vestmannaeyja skyldu vélstjórar fá tiltekinn hundraðshluta af afla fiskiskipa. Þá segir einnig, að vélmanni beri sama verð og útgerðarmanni fyrir seldan fisk, lifur og hrogn, þegar fiskur sé seldur nýr til ísingar eða frystingar. Ákvæði þessi voru skýrð þannig, að vél-

- stjórar ættu rétt til hlutdeildar í gjaldeyrisfriðindum, sem bátaútvegsmönnum höfðu verið veitt með ákvörðun ríkisstjórnarinnar 3
- Í kjarasamningi Sjómannafélags Hafnarfjarðar og Félags íslenzkra botnvörpuskipaeigenda var ákveðið, að hásetum bæri sérstök þóknun af lifur „úr öllum fiski, sem veiðist á skipið og innbyrtur er“. Deila reis um það, hvort ákvæði þetta tæki til fisks, sem veiðzt hafði á skipið, en varpað var fyrir borð aftur. Talið var, að skýra bæri orð samningsins svo, að það næði einnig til slíks fisks 337

Stjórnarskráin.

- Akureyrarkaupstaður (A) hafði leitt til bæjarins vatn úr vatns-lindum á jörð Þ. Taldi A vatnstökuna heimila án endurgjalds samkvæmt 25. gr. vatnalaga nr. 15/1923. Í máli milli A og Þ var talið, að réttur Þ til hagnýtingar vatns þess, sem A hafði virkjað sér til handa á jörð hans, væri verðmæt réttindi, sem Þ ætti heimtingu á að fá bætur fyrir samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 431

Stjórnsýsla.

- Hinn 24. jan. 1951 ákvað ríkisstjórnin, að fiskútflytjendur skyldu fá til umráða helming þess gjaldeyris, sem fengist fyrir tiltekna útfluttar bátaafurðir. Gjaldeyrinn mátti nota til kaupa frá útlöndum á ákveðnum vörutegundum, sem jafnframt voru undanþegnar verðlagsákvörðunum. Var gjaldeyrisfriðindum þessum nánar skipað með auglýsingum Fjárhagsráðs um innflutningsréttindi bátaútvegsmanna. E, sem gerði út bát frá Vestmannaeyjum, hafði framselt innflutningsréttindi bátsins og fengið tiltekna greiðslu fyrir. G var vélstjóri á bátnum og átti samkvæmt kjarasamningi að fá tiltekinn hundraðshluta af afla, enda bar honum sama verð fyrir seldan afla sem útgerðarmanni. G krafðist þess að fá hlutdeild í gjaldeyrisfriðindunum, en E taldi, að þau bæru útvegsmönnum einum. Þessi skilningur E var ekki talinn hafa næga stöð í fyrrgreindum stjórnarákvörðunum og auglýsingum Fjárhagsráðs. Var G því dæmd hlutdeild í gjaldeyrisfriðindunum samkvæmt kjarasamningnum 3
- Í máli út af veiðirétti í vötnum á Landmannaafretti, sem Landmannahreppur (L) og Holtahreppur (H) voru m. a. aðiljar að, var því haldið fram af hálfu L, að H hefði afsalað sér rétti til afréttarins í hendur L. Þetta taldi Hæstiréttur eigi sannað, enda væri þess að geta, að samkvæmt sveitarstjórnarlögum þeim, sem gilt hefðu á hverjum tíma frá því á árinu 1872, hefði H verið óheimilt að láta af hendi rétt sinn til afréttar án ákvörðunar æðri stjórnvalda, en ekk-

- ert benti til þess, að slík ákvörðun hefði verið tekin 108
- Hinn 26. marz 1949 veitti Fjárhagsráð hlutafélaginu A heimild til að nota í ákveðnu skyni erlendan gjaldeyri, sem því kynni að áskotnast vegna sölu á olíuvörum til erlendra aðila, án þess að gjaldeyriinn gengi um hendur Landsbanka Íslands eða Útvegsbanka Íslands h/f, sbr. 13. gr. laga nr. 70/1947 244
- Hús M var brunatryggt hjá tryggingarfélaginu A samkvæmt samningi þess við Reykjavíkurbæ (R), sbr. lög nr. 1/1924 og nr. 87/1947. Eftir að brunatjón hafði orðið á húsinu, fékk M skaða sinn aðeins bættan að hluta úr hendi A, með því að húsið var ekki í fullri tryggingu, miðað við sannvirði þess, er tjón varð. M höfðaði þá mál gegn R og krafði hann um greiðslu á því, sem á skorti fullar bætur. Taldi M, að R hefði borið að hafa húsið í fullri tryggingu, enda bæri hann ábyrgð á því, að húsið hafi ekki verið metið nægilega hátt til brunabóta. R var sýknaður af kröfunni, með því að hann hefði um framkvæmd brunatrygginga einungis farið eftir fyrirmælum laga, sem þar um giltu 310
- Hafnarfjarðarbæ var dæmt að greiða G, húseiganda í Hafnarfirði, bætur vegna þess, að bygging skólahúss, sem bærinn reisti á næstu lóð við húslóð G, braut í bága við ákvæði skipulagslaga og byggingarsamþykktar 316
- E, sem flutt hafði inn vörur og greitt toll af þeim, var síðar krafinn um viðbótartoll, með því að tollflokkun á vörum hefði verið röng. E varði sig með því, að tollýfirvöld, sem áttu þess kost að kynna sér vörurnar, hefðu tekið fyrirvaralaust við tollgjöldum. Í málinu kom í ljós, að E hafði sjálfur tollflokkað vörurnar, og sýnt þótti, að honum hlyti að hafa verið ljóst, að tollflokkun var ekki rétt. Þegar af þeirri ástæðu var honum gert að greiða viðbótartollinn 501
- Menn, sem tekið höfðu á sig ábyrgð gagnvart póstsjóði á embættisrekstri M póstafgreiðslumanns, voru krafðir um ábyrgðarféð, eftir að M var orðinn uppvís að sjóðþurð. Þeir neituðu greiðslu með þeim rökum, að fyrirsvarsmönnum póstsjóðs hefði verið kunnugt um fjárprot M, er þeir tóku við ábyrgðaryfirlýsingunni. Þessi staðhæfing var ósönnuð, og sýknukrafan því þegar af þeirri ástæðu ekki tekin til greina 651
- Krafizt var lögtaks hjá samvinnusambandi m. a. til tryggingar greiðslu veltuútsvars, sem á það hafði verið lagt. Með því að veltuútsvarið hafði ekki verið ákveðið innan réttra marka, var synjað um framkvæmd lögtaksins 658

Stjórnsýslumenn. Sjá opinberir starfsmenn.

Sveitarstjórn.

- Hreppsfélögin L og H og tvær jarðir í hreppnum R höfðu frá ómunatíð neytt sameiginlega upprekstrarréttar á tiltekinn afrétt. Samkvæmt því áttu afréttaraðiljar þessir sameiginlega veiðirétt í vötnum á afrétti þessum, sbr. 5. gr. laga nr. 112/1941. Í málinu var ekki talið sannað, að H hefði afsalað sér rétti til afréttarins í hendur L, enda hefði til slíks afsals þurft samþykki æðri stjórnvalda. (Sjá afréttir) 108
- Innheimtumaður bæjarfélagsins A, sem látið hafði af störfum vegna vanheilsu, talinn eiga rétt til lífeyris samkvæmt reglum Eftirlaunasjóðs A 176
- Hús M var brunatryggt hjá tryggingarfélaginu A samkvæmt samningi þess við Reykjavíkurbæ (R), sbr. lög nr. 1/1924 og nr. 87/1947. Eftir að brunatjón hafði orðið á húsinu, fékk M skaða sinn aðeins bættan að hluta úr hendi A, með því að húsið var ekki í fullri tryggingu, miðað við sannvirði þess, er tjón varð. M krafði þá R um greiðslu á því, sem á skorti fullar bætur. Taldi M, að R bæri ábyrgð á því, að húsið var ekki í fullri tryggingu. R var sýknaður af kröfunni, þar sem hann hefði um framkvæmd brunatrygginga einungis farið eftir fyrirmælum laga, sem þar um giltu 310
- Hafnarfjarðarbæ var dæmt að greiða G, húseiganda í Hafnarfirði, bætur vegna þess, að bygging skólahúss, sem bærinn reisti á næstu lóð við húslóð G, braut í bága við ákvæði skipulagslaga og byggingarsamþykktar 316
- Akureyrarkaupstaður (A) hafði leitt vatn til bæjarins úr uppsprettulindum á jörð Þ. Taldi A vatnstökuna heimila án endurgjalds samkvæmt 25. gr. vatnalaga nr. 15/1923. Talið var, að réttur Þ til hagnýtingar vatns þess, sem A hafði virkjað sér til handa, væri verðmæt réttindi, sem Þ ætti kröfu til að fá bætur fyrir samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 431
- A höfðaði mál gegn H-hreppi og krafðist bóta vegna ágangs búfénaðar af fjalli á jörð hans. Reisti hann kröfu sína m. a. á ákvæðum 12. gr. fjallskilareglugerðar nr. 89/1935. Málið var ómerkt í Hæstarétti vegna vanreifunar í héraði 599

Sviping réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgararéttindi.

Sönnun. Sönnunarbyrði.a) *Einkamál.*

- G seldi H árið 1946 íbúð í húsi sínu í Reykjavík ásamt geymsluherbergi í kjallara. Er G fluttist í íbúðina nefnt ár, var honum afhent geymsluherbergið X til umráða. Árið 1953, er G var látinn, krafðist ekkja hans, A, að H rýmdi geymsluherbergið X gegn því að fá annað minna herbergi,

- Y, til afnota. H viðurkenndi, að upphaflega hafi verið ætlað til, að hann fengi herbergið Y, en þar sem sú geymsla hafi ekki verið laus, er hann fluttist í íbúðina, hafi honum verið afhent geymslan X, að því er hann áleit, til eignar, enda hafi hann haldið umráðum hennar óátalið til 1953. H þótti þó ekki hafa sannað eignarráð sín yfir geymslunni X, og var honum gert skylt að rýma hana 12
- Við skipti á dánarbúi var J veittur leiguréttur að herbergi eins lengi og hann kysi. J lét ekki þinglýsa leigurétti sínum. Síðar eignaðist L húsið og sagði J upp leigurétti hans með venjulegum fyrirvara. J tókst ekki að sanna, að L hefði vítað, þegar hann eignaðist húsið, hvernig leigurétti J var háttað, og var uppsögnin því metin gild 39
- J lagði kvöð á húslóð sína, X, gagnvart nágrannalóðinni Y. Eigandi Y lét ekki þinglýsa kvöðinni. Síðar seldi J húslóð sína fósturdóttur sinni og einkaerfingja, A. Í máli milli hennar og eiganda Y um gildi kvaðarinnar, sem höfðað var eftir lát J, þótti ekki sannað, að A hefði verið kunnugt um kvöðina, er hún keypti húslóðina af J 67
- P féll af palli vörubifreiðar og hlaut mikil meiðsli, er hann vann að uppskipun hjá S. S hlutaðist ekki til um, að rannsókn færi fram á slysinu, en verkstjóri hans lýsti því, að timbur, sem verkamenn voru að setja á bílinn, hafi rekizt í P og fellt hann af pallinum. Hafði P einnig lýst til drögum slyssins með sama hætti. Voru skýrslur þeirra P og verkstjórans lagðar til grundvallar í málinu 88
- Í máli út af veiðirétti í vötnum á afrétti kom fram, að til voru afrit frá öndverðri 19. öld af dómi, sem talinn var hafa gengið árið 1476 um mörk afréttarins og eignarráð yfir honum. Með því að afrit þessi studdust hvorki við frumrit né staðfest eftirrit dóms, þótti ekki unnt að leggja þau til grundvallar um rétt til afréttarins 108
- Í sama máli var talið, að tiltekin hreppsfélög hefðu ekki leitt sönnur að því, að þau hefðu öðlzt beinan eignarrétt að afréttinum, hvorki fyrir nám, löggerninga, hefð né með öðrum hætti 108
- Ó seldi H árið 1949 hús í smíðum. Enginn skriflegur samningur var gerður með aðiljum. Ó höfðaði síðar mál gegn H til heimtu eftirstöðva kaupverðsins. Eftir að það mál var til lykta leitt, höfðaði Ó annað mál gegn H og krafðist sérstakrar greiðslu fyrir miðstöðvarketil, þakskífu og lagningu hennar. H kvað verðmæti þessi hafa fylgt með í húskaupunum. Ó leiddi eigi sönnur að því, að sérstaklega hafi verið samið um greiðslu fyrir nefnd verðmæti, en ljóst var, að náin tengsl voru milli sölu þeirra og sölu hússins. Þar sem Ó hafði ekki heldur gert áskilnað um greiðslu fyrir þessi

- verðmæti í fyrra máli aðiljanna og hann lét liða yfir tvö ár frá því að kaup gerðust, unz hann tók að krefja H um greiðslu fyrir þau, þá þóttu ekki efni til að taka kröfu hans til greina 134
- Byggingarfélagið S reisti hús fyrir H. Nokkru eftir afhendingu hússins komu í ljós sprungur á gaffli þess. H kvartaði undan þessu við S, sem þá gerði tvisvar tilraunir til að bæta úr göllunum án þess að krefja H um greiðslu fyrir né gera fyrirvara af því tilefni. Ekki hafði þó tekizt að lagfæra sprungurnar, og krafðist H skaðabóta úr hendi S vegna galla þessa. S taldi þá ósannað, að um smíðagalla væri að ræða, enda hefðu sprungurnar getað komið fram af öðrum ástæðum. Með tilliti til fyrri framkomu S var þessari mót-báru ekki sinnt, en H dæmdar bætur úr hendi félagsins .. 202
- A hafði keypt bílhreyfil af B. Þegar meira en tvö ár voru liðin, frá því að kaup gerðust, höfðaði A mál gegn B til riftunar á kaupnum vegna galla á bílhreyflinum. A tókst ekki að sanna gegn neitun B, að hann hefði kvartað um gallann, fyrr en meira en ár var liðið frá kaupnum. Var krafan því niður fallin samkvæmt 54. gr. laga nr. 39/1922, enda ósannað, að B hefði vísvitandi blekt A við kaupin 204
- Í barnsfaðernismáli K gegn Z o. fl. kannaðist Z við, að hann hefði haft samfarir við K á getnaðartíma barnsins, en kvað þær hafa verið með þeim hætti, að ekki hefði getað leitt til getnaðar. Studdi K í aðiljaskýrslu þenna framburð Z. Þessar skýrslur aðiljanna þóttu þó ekki verða lagðar til grundvallar í málinu 350
- Í sama máli var krafa um meðlagsskyldu einnig gerð á hendur X. Þrátt fyrir neitun hans þóttu ýmsar líkur komnar fram fyrir því, að hann hefði haft samfarir við K á getnaðar-tíma barnsins. Var meðlagsskylda hans því látin velta á eiði K 350
- Bílaverkstæðið A gerði við og málaði bíl B. Eftir að B hafði fengið bílinn, komu í ljós dældir á hurðum hans. A taldi, að dældir þessar hlytu að hafa orðið til, eftir að bíllinn var afhentur. Með skoðunargerð dómkvaddra manna þótti þó sannað, að dældirnar hefðu verið á bílnum, þegar hann var málaður 528
- A og B áttu hús í sameign. A krafðist uppboðs á húsinu til slita á sameigninni. Þeirri kröfu var hrundið, með því að A hefði ekki leitt sönnur að því með matsgerð eða á annan hátt, að húsinu yrði ekki á viðunandi hátt skipt með aðiljum 572
- A hafði látið smíða bindivél og notað til þess hluti úr vörubíl, sem B átti. A kostaði smíðið og taldi sig eiganda að vél-inni. Krafðist hann, að honum yrði afhent bindivélin með innsetningargerð, en hún var þá í vörzlum B. Verðmæti

- hluta þeirra, sem B lagði til smíðar á vélinni, var eigi í ljós leitt. Þótti því bresta gögn til að dæma, hvor aðilja væri eigandi vélarinnar, og var því synjað um gerðina .. 620
- A, leigutaki húsnæðis, fluttist úr húsnæðinu, áður en leigu-tími var liðinn. Hann kvað B, leigusalann, hafa æskt þess, að hann flyttist burtu, en gegn neitun B tókst honum ekki að sanna það. Var A því dæmt að greiða B skaðabætur vegna rofa á leigumálanum 708

b) *Opinber mál.*

- Samkvæmt 1. gr. laga nr. 47/1951 skyldi refsa eiganda áfengis, sem fyndist í bifreið, eins og hann væri sekur um ólöglega áfengissölu, „nema hann sanni með sterkum líkum, að áfengið sé ekki ætlað til sölu“. Kl. 10 um kvöld fundu lög-reglumenn eina áfengisflösku í leigubifreið N. Var hann ákærður fyrir brot á nefndum lögum. N kvaðst hafa keypt flöskuna þá um daginn í Áfengisverzlun ríkisins og hafa ætlað hana til eigin neyzlu þetta sama kvöld. Samkvæmt þessu, og þar sem aðeins var um lítið áfengismagn að ræða, þótti N hafa leitt nægar líkur að því, að hann hefði ekki ætlað áfengið til sölu. Þótti það ekki fella grun á N, þó að hann hefði fyrir meira en 6 árum gengið undir greiðslu sektar fyrir áfengissölu 1
- Kona hafði leigt út herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu og fyrir óvenjulega hátt gjald, aðallega erlendum her-mönnum, sem höfðu þangað með sér stúlkur. Hún var ákærð fyrir að hafa gert sér lauslæti fólks að tekjulind samkvæmt 206. gr. laga nr. 19/1940. Í prófum málsins kvaðst hún ekki hafa vitað, að lauslæti ætti sér stað í herberginu. Þrátt fyrir neitunina var hún dæmd sek við nefnda lagagrein 47, 53
- A veitti manni áverka, svo að hann féll í rot, og tók síðan af honum peninga, sem hann kastaði eign sinni á. A var ákærður aðallega fyrir rán, en til vara fyrir þjófnað. A kvað sér ekki hafa komið til hugar að taka peningana, fyrr en eftir að hann veitti manninum áverkann. Var þessi skýrsla lögð til grundvallar, og A refsað fyrir þjófnað 143, 159
- J og S, sem voru undir áhrifum áfengis, hittu að næturlagi á götu í Reykjavík Á og T, sem voru mjög ölvaðir. Á fundi þessum voru þeir Á og T báðir barðir niður í götuna, og hlutu þeir mikil meiðsli, einkum Á. J kannaðist við að hafa barið T, en kvaðst ekki muna til, að hann hefði barið Á, þó „að vera meg, að hann hafi slegið“ hann, enda kvaðst J geta „vel trúað því, að hann hafi lagt eitthvað til hans“. S neitaði því, að hann hefði tekið nokkurn þátt

- í ryskingum þessum. Þótti ekki varhugavert að telja nægilega sannað, að J hefði veitt Á áverkana 159
- Togaraskipstjóri viðurkenndi að hafa verið innan fiskveiðimarkanna, en kvaðst ekki hafa verið þar að veiðum. Þrátt fyrir það var sök hans talin sönnuð með vitnaframburðum varðskipsmanna 188
- Fiskveiðabrot sannað með játningu ákærða og mælingum varðskipsmanna 228, 232, 304, 509
- Hlutafélögin A og B höfðu með sér náð samstarf um innflutning og sölu á vöru. Annaðist A aðallega innflutninginn, en B söluna. Tveimur starfsmönnum A var dæmd sekt vegna rangrar verðlagningar. Framkvæmdastjóri B var ákærður í sama máli fyrir að vera samsekur starfsmönnum A um ranga verðlagningu, en varhugavert þótti að telja sannað gegn neitun hans, að honum hafi verið ljóst, að verðlagningin var röng, og var hann því sýknaður 244
- Landhelgisgæzlumenn athuguðu úr flugvél staði togarans Úranusar, sem var að togveiðum út af Svörtuloftum. Kl. 12.40 var flogið yfir Ú í tilteknu miði og hornamæling gerð. Kl. 12.51 var aftur flogið yfir hann í sama miði og tvær hornamælingar gerðar. Samkvæmt mörkun landhelgisgæzlunnar á sjókort var staður Ú í fyrra skiptið tæplega 0,5 sm. innan fiskveiðimarka, en í síðara skiptið sem næst á fiskveiðimörkunum. Í héraði var skipstjóra Ú dæmd sekt samkvæmt þessum staðarákvörðunum, enda var þeim ekki talið hnekkt með skýrslu loftskýtamanns Ú um ratsjármiðanir né með vætti manna af öðrum skipum, sem voru þarna í nánd. Meðan á áfrýjun málsins stóð, kom í ljós við athugun dómkvaddra manna, að sjókort það, sem lagt var fram í héraði, var mjög ónákvæmt, vegna þess að það hafði orpið í prentun. Voru áðurgreindar staðarakvarðanir markaðar á nýtt kort, og reyndist þá sú fyrri 0.16 sm. innan markanna, en sú síðari 0.35 sm. utan þeirra. Síðari staðarákvörðunin sannaði ekki sök Ú, enda ekki örugg vissa um stefnu hans milli kl. 12.40 og 12.51. Að því er varðaði staðarákvörðunina kl. 12.40, þá þótti hún ekki nægilega nákvæm, hvorki um stefnu flugvélarinnar né kennileiti það, sem hornið frá stefnunni mældist við. Kom þessi ónákvæmni m. a. fram í sambandi við ljósmyndir, sem löggæzlumenn höfðu tekið. Samkvæmt þessu var sök skipstjórans á Ú ekki talin sönnuð og hann því sýknaður af ákærunni 283
- R var farþegi í leigubifreið í Reykjavík. Sat hann ásamt öðrum manni í aftursæti bílsins og hafði hlaðinn riffil í höndum. Hótaði hann bifreiðarstjóranum að skjóta hann, ef hann æki ekki eins og honum væri sagt. Er bílstjórinn

- hlýðnaðist ekki fyrir mælum R, hljóp skot úr byssu R í hnakka bílstjórans og særði hann, en þó ekki til ólífis. R taldi skotið hafa hlaupið óvart úr byssunni, en með tilliti til atvika, þar á meðal hótananna og hegðunar R eftir að skotið reið af, þótti sannað, að hann hefði vísvitandi hleypt skotinu af 292
- Varðskip tók brezkan togara utan landhelgi og sakaði hann um landhelgisbrot. Með staðarákvörðunum landhelgisgæzlumanna, sem flogið höfðu yfir togarann skömmu fyrir tökuna, þótti sannað, að togarinn hefði þá verið innan fiskveiðimarkanna. Skipstjóri togarans viðurkenndi þessar staðreyndir réttar, en kvaðst ekki hafa verið að veiðum. Þessari skýrslu hans var þó hnekkst með framburði flugvélmanna og ljósmyndum, sem þeir höfðu tekið úr flugvélinni 361
- A, sem var ölvaður á gangi í Reykjavík, barði B, sem hann mætti á götunni og einnig var ölvaður. Engir gátu borið um viðureign þessa aðrir en þeir A og B. A kvað B hafa veitt að sér að fyrra bragði, en B taldi sig ekkert um það muna. Var skýrsla A lögð til grundvallar um þetta 376
- A, sem selt hafði víxil fyrir B, var sakaður um fjárdrátt og skjalafals. Hann taldi sig hafa greitt B mestan hluta andvirðis víxilsins smám saman, en um einstakar greiðslur var mikil ósamkvæmni í frásögn hans og sumar skýrslur hans sannanlega rangar. Var hann talinn sannur að sök um fjárdrátt og einnig um að hafa bókað rangt í viðskiptamannabók um greiðslur 390
- Bifreið var ekið um götur Reykjavíkur að næturlagi með mjög vítaverðum hætti, enda hlaut af stórslys. Komið var að A mjög ölvuðum á slysstað. Hann kvaðst ekkert um það vita, hvort hann hefði ekið bifreiðinni, en taldi það líklegt. Sannað var, að hann hafði skömmu áður setið undir stýri bifreiðarinnar á öðrum stað í bænum. B, sem sat í aftursæti bifreiðarinnar, er að henni var komið eftir slysið, kvað A hafa ekið. Þótti sannað, að A hefði ekið bifreiðinni og valdið slysinu 406
- A var sakaður um brot á iðnlöggjöf með ljósmyndatöku gegn gjaldi, án þess að hann hefði iðnréttindi. Sannað var, að hann hafði í eitt skipti stækkað ljósmyndir gegn gjaldi, en um aðrar myndatökur var ekkert leitt í ljós í prófum málsins. Þótti því ekki sannað, að hann hefði rekið iðnað í merkingu iðnlöggjafarinnar 605, 610
- Fiskveiðabrot talið sannað, þrátt fyrir neitun ákærða, með framburðum varðskipsmanna og mælingum 637

Tilboðasöfnun. Sjá áskriftasöfnun.**Tilraun.**

A, sem skaut vísvitandi úr byssu á B, án þess þó að særa hann til ólífis, dæmdur sekur við 211. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 292

Tollar. Sjá skattar.**Tómlætisverkanir.**

Hinn 3. júní 1946 keypti H íbúð af G, sem einnig hafði íbúð í sama húsi. Samkvæmt kaupsamningnum skyldi geymsluherbergi í kjallara fylgja íbúð H. Þegar H fluttist í íbúð sína þegar eftir kaupin, fékk hann til umráða geymsluherbergið X. Eftir að G var látinn, krafðist A, ekkja hans, þess hinn 29. apríl 1953, að H yrði gert skylt að rýma geymsluherbergið X gegn því að fá umráð geymsluherbergisins Y. H kannaðist við, að upphaflega hafi verið gert ráð fyrir, að hann fengi herbergið Y, en sökum þess að það herbergi hafi ekki verið laust, þegar hann fluttist í húsið, hafi honum verið fengin umráð herbergisins X. Kvaðst hann hafa talið, að sér hefði verið afhent það til eignar, enda hefði aldrei verið á það minnst fyrr en nú, að hann slepti umráðum þess. H var þó gert skylt að rýma herbergið X, þar sem hann færði ekki sönnur á, að honum hefði verið afhent það til eignar 12

Árið 1949 keypti H af Ó hús í smíðum. Skriflegur samningur var ekki gerður. Ó höfðaði síðar mál gegn H til heimtu eftirstöðva kaupverðsins. Er það mál var til lykta leitt, höfðaði Ó nýtt mál gegn H og krafðist greiðslu á andvirði miðstöðvarketils, þakskífu og lagningar hennar. H kvað verðmæti þessi hafa fylgt með í húskaupunum. Talið var ljóst, að nán tengsl hefðu verið milli sölu hússins og nefndra verðmæta. Og þar sem Ó hafði ekki gert neinn áskilnað í fyrra málinu um greiðslu fyrir þessi verðmæti og ekki kafið H um greiðslu fyrir þau, fyrr en liðin voru meira en tvö ár frá húskaupunum, þá var H sýknaður af kröfu hans 134

Leigutaki húsnæðis, sem innt hafði af hendi leigugreiðslur án athugasemda, fær leigusala dæmdan til að endurgreiða oftekna leigu samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 138, 633

A tapaði landamerkmáli í héraði og var dæmt að greiða málskostnað. Hann greiddi fógeta málskostnaðinn, en hafði jafnframt á orði, að hann mundi áfrýja málinu. Var A ekki talinn hafa glatað áfrýjunarheimild með þannig lagaðri greiðslu málskostnaðar, enda hefði fógeti átt að leiðbeina honum í þessu efni 195

- Byggingafélagið S reisti hús fyrir H. Eftir að smíði var lokið, kom fljótlega í ljós leki á húsinu, og kvartaði H um svipað leyti við S um annmarka þessa. S gerði árangurslausar tilraunir til að bæta úr gallanum án þess að áskilja sér greiðslu fyrir eða gera annan fyrirvara af því tilefni. Í máli milli aðilja síðar taldi S sig ekki bera neina ábyrgð á nefndum göllum. Með tilliti til fyrri framkomu S, var þessari mótbáru ekki sinnt 202
- Hinn 15. febrúar 1951 keypti A bílhreyfil af B. Hinn 20. febrúar 1952 krafðist A í bréfi til B skaðabóta vegna galla á hreyflinum. B kannaðist við, að sprunga hefði verið í hreyfilsblökkinni, sem hann hafi skýrt A frá, þegar kaup gerðust, en hins vegar hafi hreyfillinn þá verið laus við ýmsa aðra galla, sem A taldi nú vera á honum. A var ekki talinn hafa sannað, að B hefði vísvitandi blekkst hann við kaupin, og þar sem meira en ár leið frá kaupunum til þess er A bar fram kvörtun sína, var krafan niður fallin samkvæmt 54. gr. laga nr. 39/1922 204
- A hafði greitt skattgjald að undangenginni lögtaksgerð. Hann höfðaði síðar mál gegn ríkissjóði til endurheimtu á nokkrum hluta skattsins, sem hann taldi hafa verið ranglega af sér krafinn. Þar sem A hafði hvorki áfrýjað lögtaksgerðinni né neytt heimildar 12. gr. laga nr. 29/1885 um málshöfðun innan þess frests, sem þar greinir, þá var krafa hans ekki tekin til greina 215
- T krafðist umsýslulauna úr hendi Þ, en hann taldi sér ekki skylt að greiða þau. Í málinu kom fram, að Þ hafði ekki í svarbréfum sínum við kröfubréfum T andmælt greiðsluskyldu. Var nefndri mótbáru hans því ekki sinnt 224
- G og K tóku fasteign á leigu af J og Ó með leigusamningi, dags. 19. apríl 1951. Í samningnum er þeim G og K áskilinn kaupréttur að eigninni, ef þeir neyta hans innan 6 mánaða. Með bréfi 19. okt. 1951 tilkynntu leigutakar leigusölum, að þeir ætli að neyta kaupréttarins. Var bréf þetta birt þeim J og Ó sama dag, og var tilkynningin talin komin til þeirra í tæka tíð. En þar sem þeir G og K buðu ekki fram lögmæta greiðslu kaupverðs innan hæfilegs tíma frá birtingu bréfsins, var kauprétturinn talinn niður fallinn .. 443
- A höfðaði mál í héraði 6. maí 1955 til riftunar yfirlandskiptum, er fram höfðu farið á sameignarlandi hans og B hinn 10. maí 1952. B hélt því fram, að A hefði firrt sig rétti til vefengingar á yfirlandskiptunum með drætti á málshöfðun. Í málinu kom fram, að A hafði í bréfi til B hinn 26. maí 1952 áskilið sér rétt til að vefengja skiptin, og að hann hafði hinn 25. maí 1952 krafizt dómkvaðningar tveggja manna til að láta í té álitsgerð um skiptin og síð-

- ar áréttað þá beiðni í maí 1953, en dómari sinnti ekki beiðninni fyrr en 6. maí 1954. Var A því ekki talinn eiga sök á neindum drætti, og motbára B ekki tekin til greina .. 481
- M, sem skilið hafði við konu sína, K, krafðist í nóv. 1951, að bú þeirra yrði tekið til opinberra skipta. Samkvæmt kaupmála þeirra á milli var fjárhagur þeirra algerlega aðskilinn. Þar sem M hafði ekki haft neinar fjárkröfur uppi, þegar hjónin skildu að borði og sæng á árinu 1948, né heidur síðar, er lögskilnaður gerðist í júní 1951, þá var hann talinn hafa firrt sig rétti til að koma fram fjárkröfum á hendur K 512
- Bílaverkstæðið A málaði og gerði við bíl B. Hinn 29. okt. 1952 tók B við bílnum og greiddi að fullu viðgerðarreikninginn, sem var ósundurliðaður, en áskildi sér rett til að fá síðar sundurliðaðan reikning, sem þá yrði leiðréttur, ef skekkja fyndist. Eftir að B hafði fengið sundurliðun á kostnaðarreikningnum, að því er víroist um mánaðamótin janúarfebrúar 1953, tilkynnti hann A hinn 6. marz 1953, að hann mundi láta dómkvadda menn meta kostnað af viðgerðinni, og því næst höfðaði hann mál gegn A til endurheimtu ofgredds kostnaðar hinn 9. apríl 1953. Þótti B ekki hafa með tomæti firrt sig rétti til endurgreiðslu 528

Traustnám.

- J hafði við skipti á dánarbúi veris heimilaður leiguréttur að húsnæði í tilteknu húsi, svo lengi sem hann æskti þess. J lét ekki þinglýsa skiptagerðinni. Síðar eignaðist L húsið með kaupsamningi, og sagði hann J upp leigunni með venjulegum fyrirvara. Þar sem J tókst ekki að sanna, að L hefði verið kunnugt um leigurétt hans samkvæmt skiptagerðinni, þegar hann keypti húsið, þá var uppsögnin metin gild 39
- A lagði kvöð á húslóð sína X gagnvart nágrannalóðinni Y, sem B átti. Áður en B hafði þinglýst kvöðinni, seldi A fósturdóttur sinni og einkaerfingja, C, húseign sína ásamt lóðinni X. Í máli milli B og C út af kvöðinni tókst B ekki að sanna, að C hefði verið kunnugt um kvöðina, er hún keypti lóðina af A, en C varð að þola kvöðina af öðrum ástæðum 67

Tryggingar.

- Atvinnurekandinn A bar fébótadygð á meiðslum, er verkaðurinn B hafði orðið fyrir í vinnu hjá honum. Við ákvörðun fébóta var tekið tillit til þess, að B hafði verið slysatriggður af A hjá Tryggingastofnun ríkisins og hafði

- fengið greidda dagpeninga frá henni og naut þaðan ör-
orkulífeyris 88
- Árið 1946 brann hluti af íbúðarhúsi M í Reykjavík. Húsið var
þá vátryggt hjá tryggingarfélaginu A samkvæmt samn-
ingi þess við Reykjavíkurbæ, sbr. lög nr. 1/1924 og nr.
87/1947. Í vátryggingarskilmálunum var ákveðið, að fari
andvirði vátryggðra eigna fram úr vátryggingarfjárhæð-
inni, þá verði aðeins bætt hlutfallslega. Hús M var sam-
kvæmt brunabótamati vátryggt fyrir kr. 53.600.00, en sam-
kvæmt mati, er A lét framkvæma eftir brunann, var sann-
virði hússins metið kr. 95.700.00. Brunatjónið var metið
kr. 28.600.00, og fékk M einungis hlutfallslega greiðslu,
kr. 16.018.39 í brunabætur frá A. M höfðaði þá mál gegn
Reykjavíkurbæ (R) til heimtu á mismun síðastgreindra
fjárhæða, kr. 12.591.61. Reisti hann kröfuna á því, að R
hefði borið að hafa hús í Reykjavík í fullri tryggingu,
og beri hann ábyrgð á þeirri vanrækslu starfsmanna
bæjarins, að svo hefði ekki verið gert. Einnig beri R
ábyrgð á því, að hús M hafi verið metið óhæfilega lágt til
brunabóta. Talið var, að R hefði um framkvæmd bruna-
trygginga einungis farið eftir fyrirmælum laga, sem þar
um giltu, og var R því sýknaður af kröfum M 310
- Greiðslur frá Tryggingastofnun ríkisins dregnar frá, er ákveðn-
ar voru bætur vegna lífs- eða líkamstjóns, sem þriðji mað-
ur bar fébótaábyrgð á 372, 700, 705

Umboð.

- A, B og C áttu saman skipsflak. A og B gáfu C skriflegt um-
boð til að selja flakið, en A batt umboðið því skilyrði, að
hans hluti af kaupverðinu yrði afhentur honum beint frá
kaupanda. C seldi síðan h/f K flakið, en það átti kröfu út
af flakinu á hendur þeim A, B og C, sem þeir ábyrgðust
in solidum. K vildi skuldajafna allri kröfu sinni við hluta
A af kaupverðinu, en nefnt ákvæði umboðsins þótti girða
fyrir það, að K gæti skuldajafnað meira en þriðjungi kröfu
sinnar við þann hluta 427

Umboðssala.

- Þ, heildsali í Reykjavík, seldi E, verzlunarfyrirtæki í Sviss,
skinnavörur með milligöngu L, kaupmanns í Prag. Í máli
L gegn Þ var sannað, að Þ hafði lofað L umboðslaunum
af sölu þessari, en ekki var leitt í ljós, að upphæð þeirra
hefði verið ákveðin. Um það var lögð til grundvallar álits-
gerð Verzlunarráðs Íslands, sem taldi umboðslaun í þessu
tilfalli vera hæfileg 2 af hundraði. Þ taldi sig ekki skyldan
til að greiða umboðslaun af öllu söluverði vörunnar, með

því að hann hefði orðið að veita E afslátt frá kaupverði vegna þess, að sumt af vörunni hefði reynzt gallað. Þessari mótbáru var ekki sinnt, en Þ dæmt að greiða sölulaun af tilgreindu verði á sölureikningi 224

Umferðarlög. Sjá bifreiðar.

Umferðarréttur.

Ágreiningur í innsetningarmáli um umferðarrétt heim að sum-
arþústað þótti ekki eiga undir úrlausn fógetaréttar, og var
því synjað um innsetningargerðina 537

Uppboð.

Mat á kostnaði af uppboðsbeiðni ber undir uppboðshaldara sam-
kvæmt 185. gr. laga nr. 85/1936 209, 211, 213

Ákvæði um málskostnað í úrskurði uppboðsdóms kært til
Hæstaréttar 241

Uppboðsdómur synjar með úrskurði um útgáfu auglýsingar á
uppboði til sameignarslita á húseign, með því að ósannað
sé, að húseignin sé ekki skiptanleg milli aðilja. Hæstirétt-
ur staðfesti úrskurðinn 572

Er nauðungaruppboð á húseign skyldi fram fara, bauð húseig-
andinn fram greiðslu á veðskuldum þeim, sem lágu til
grundvallar uppboðsbeiðni, ásamt vöxtum og kostnaði, en
setti þó skilyrði fyrir greiðslunni, sem dómstólar töldu upp-
boðsbeiðanda ekki skylt að hlíta. Var því úrskurðað í héraði,
að uppboðið skyldi fram fara, og það staðfest í Hæstarétti 594

Fundið að því, að uppboðshaldari hafði ekki rökstutt nægilega
niðurstöðu sína í úrskurði 594

Uppsögn. Sjá húsaleiga.

Upptaka.

Sýknað af kröfu um upptöku samkvæmt 2. gr. laga nr. 47/1951
á áfengi, sem fannst í bifreið, með því að ekki þótti sannað,
að eigandinn hefði ætlað það til sölu 1

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum skips, sem verið hafði
á ólöglegum veiðum í landhelgi 188, 228, 232, 304, 361, 509, 637

Hlutafélögin X og Y höfðu með sér samstarf um innflutning
og sölu á vöru. Framkvæmdastjórar beggja félaganna og
skrifstofustjóri X voru ákærðir fyrir of háa verðlagningu
á vöruna. Voru framkvæmdastjóri og skrifstofustjóri X
dæmdir sekir um verðlagsbrotið, en framkvæmdastjóri Y
sýknaður. Í sama máli var X og Y gert að greiða í ríkissjóð
in solidum ólöglegan ágóða vegna verðlagsbrotsins 244

Skotvopn gert upptækt samkvæmt lögum nr. 69/1936 292

Úrskurðir.

Úrskurður um framhaldsrannsókn í opinberu máli	107, 208
Hæstiréttur hrindir frávisunarkröfu með úrskurði	195
Synjað um málflutningsfrest í einkamáli í Hæstarétti	571

Útburðargerðir.

H keypti íbúð af G, og skyldi íbúðinni fylgja geymsluherbergi í kjallara. Þegar H fluttist í íbúðina, fékk G honum til umráða geymsluherbergið X. Tæpum 7 árum síðar, er G var látinn, krafðist ekkja hans þess, að H væri gert skylt með útburðargerð að rýma herbergið X gegn því að fá til umráða herbergið Y. H kannaðist við, að upphaflega hafi verið tilætluð, að hann fengi herbergið Y, en þar sem það var ekki laust, er hann fluttist í húsið, hafi G afhent honum herbergið X til eignar. H þótti þó ekki hafa sannað eignarrétt sinn að herberginu X, og var honum því gert skylt að rýma það	12
--	----

Útfararkostnaður.

Aðilja, sem fébótaábyrgð bar á dauða manns, gert að greiða útfararkostnað hans	437, 700
--	----------

Útivist aðilja.

Áfrýjandi sótti ekki dómþing. Útivistardómur	66, 67, 219, 220, 281, 282, 283, 470, 499, 500, 501, 512, 579, 714, 715, 716
Útivist stefnda. Mál flutt skriflega samkvæmt 1. tl. 38. gr. laga nr. 112/1935	209, 211, 213, 345
Tveimur aðiljum stefnt, en annar kom ekki fyrir Hæstarétt. Mál flutt munnlega	350

Útlendingar.

Kona, sem leigði herbergi út til einnar nætur í einu, aðallega útlendingum, en hélt ekki gestabók, dæmd sek við 10. gr. laga um eftirlit með útlendingum nr. 59/1936	47, 53
--	--------

Útsvör. Sjá skattar.**Útvarp. Sjá fjarskipti.****Vatnalöggjöf.**

Landmannahreppur (L) höfðaði mál með opinberri stefnu og krafðist þess, að viðurkenndur væri einkaréttur hans til veiði í öllum vötnum og vatnsföllum á Landmannaafretti. Til varnar tóku Holtahreppur (H), Rangárvallahreppur (R) vegna jarðanna Næfurholts og Hóla og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs. Töldu H og R, að Holtahreppi og nefndum

- jörðum í Rangárvallahreppi bæri sami réttur til veiði í vötnum á Landmannaafrétti og L, þar sem þessir aðiljar hefðu notað afréttinn sameiginlega frá ómunatíð. Af hálfu ríkissjóðs var því haldið fram, að um veiði á afréttinum færi sem um veiði á almenningum, að hún væri öllum landsmönnum jafnheimil, sbr. 2. tl. 5. gr. laga nr. 112/1941. Í málinu voru ekki leiddar sönnur að því, að L eða nefnd hreppsfélög í sameiningu ættu beinan eignarrétt að afréttinum, en þar sem L, H og jarðirnar Næfurholt og Hólar höfðu notað afréttinn með löglegri heimild, þá var talið, að afréttaraðiljar þessir ættu sameiginlega veiðirétt í vötnum á afréttinum samkvæmt 1. tl. 5. gr. laga nr. 112/1941, enda varð ekki séð, að skilyrði hafi verið fyrir hendi til þess, að L hefði helgað sér einkarétt á veiðinni fyrir hefð 108
- Akureyrarbær (A) hafði virkjað vatnslindir til vatnstöku í landi jarðarinnar K, sem Þ átti. Þ lét meta sér endurgjald fyrir vatnstökuna samkvæmt 25. og 26. gr. sbr. 147. gr. vatnalaga nr. 15/1923. A neitaði að greiða gjald samkvæmt matinu, þar sem hann taldi sig eiga rétt til að fá vatnið án endurgjalds samkvæmt 25. gr. vatnalaganna. Höfðaði A mál á hendur Þ til ógildingar á matsgerðinni. Talið var, að réttur Þ til hagnýtingar vatns þess, er A hafði virkjað á landi hans, væru verðmæt réttindi, sem Þ ætti kröfu til að fá bætur fyrir samkvæmt 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944. Var matsgerðin því metin gild 431

Vátryggingar. Sjá tryggingar.

Veð. Sjá lögveð, sjóveð.

Veiði. Sjá lax- og silungsveiði, fiskveiðabrot.

Veitingahús. Sbr. gistihúshald.

- Manni dæmd refsing eftir 17. gr. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi, þar sem sala áfengis var bönnuð 294

Venja.

- A hafði verið milligöngumaður um vörusölu fyrir Þ heildsala. Deilt var um, hversu há umboðslaun honum bæri. Í álitserð Verzlunarráðs Íslands var talið, að almennt væru greidd um 2% umboðslaun í slíkum viðskiptum, sem hér var um að ræða, og var það lagt til grundvallar 224

Verðlagsdómur.

- Mál út af broti á verðlagslöggjöf 244

Verðlagslöggjöf.

Hlutafélögin X og Y höfðu með sér samstarf um innflutning og sölu á oliuvöru. Eftir að gengi ísl. krónu lækkaði hinn 19. marz 1950, ákvað verðlagsstjóri herra verð á oliuvöru, sem greidd var samkvæmt hinu nýja gengi. Fór því fram könnun að hans tilhlutan á oliubirgðum, sem greiddar höfðu verið með eldra genginu. S, framkvæmdastjóri, og J, skrifstofustjóri, hlutafélagsins X gáfu þá skýrslur um birgðirnar, sem að sumu leyti reyndust rangar. Leiddi það til þess, að hluti af eldri birgðunum var verðlagður og seldur með herra verði en heimilt var. Höfðað var refsímál á hendur þeim S og J fyrir rangar skýrslur og á hendur S sérstaklega fyrir brot á verðlagslöggjöf. Þá var og í sama máli krafizt refsingar á hendur H, framkvæmdastjóra h/f Y, fyrir brot á verðlagslöggjöf. Þeim S og J var dæmd refsing samkvæmt 146. gr. laga nr. 19/1940, og verknaður S var einnig talinn varða við 15. gr., 20. gr. og 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947. Hins vegar þótti ekki sannað, að H hefði verið kunnugt um, að oliubirgðir hefðu verið of hátt verðlagðar, og var hann því sýknaður af ákærinni. H/f X og H/f Y var dæmt að greiða in solidum til ríkissjóðs ólöglegan ágóða sinn vegna rangrar verðlagningar á oliuvöruna 244

Verðuppbætur.

Hinn 24. janúar 1951 ákvað ríkisstjórnin, að fiskútflýgjendur skyldu fá til umráða helming þess gjaldeyris, er fengist fyrir tiltekna útfluttar bátaafurðir, framleiddar á árinu 1951, enda skyldu bátaútvegsmenn njóta hagnaðarins af þessum gjaldeyrisfriðindum. Þetta fyrirkomulag var síðan framlengt með stjórnarráðstöfunum frá ári til árs. E, sem gerði út bát frá Vestmannaeyjum, hafði framselt innflutningsréttindi bátsins og fengið greiðslu fyrir. G, vélstjóri á bátnum, átti samkvæmt kjarasamningi að fá tiltekinn hundraðshluta af afla og njóta sama verðs fyrir aflann og útgerðarmaður. Samkvæmt því var G talinn eiga að fá hlutdeild í greiðslu þeirri, sem E hafði fengið fyrir innflutningsréttindin 3

Með lögum nr. 100/1948 um dýrtíðarráðstafanir tók ríkissjóður að sér að bæta saltfisksútflýgjendum það, sem á kynni að vanta, að þeir fengju tiltekið verð fyrir útfluttan fisk. H/f H, sem lét skip sín fiska á Grænlandsmiðum og seldi fiskinn þaðan beint til útlanda, krafði ríkissjóð um greiðslu á uppbótum skv. nefndum lögum. Þar sem fiskur úr skipum H var aldrei fluttur til Íslands og íslensk stjórnarvöld höfðu engin afskipti af gæðamati hans, verkun eða sölu, sbr. lög

nr. 11/1940, þá var talið, að ákvæði laga nr. 100/1948 tækju ekki til slíks fisks. Var því ríkissjóður sýknaður af kröfum H 489

Verksamningar.

- Byggingarfélagið S reisti hús fyrir H. Eftir að smíði var lokið, komu fljótlega í ljós sprungur í gaffli hússins, sem ollu leka í því. S gerði tvær árangurslausar tilraunir til að bæta úr gallanum, án þess að krefjast greiðslu eða gera fyrirvara af því tilefni. Í máli milli aðila síðar taldi S sig ekki bera ábyrgð á galla þessum, en með tilliti til framkomu S áður var þessari mótbáru ekki sinnt og S gert að greiða H bætur 202
- J tókst á hendur að smíða innanbúnað í íbúð S. Að smíðinni lokinni krafðist J í dómsmáli greiðslu úr hendi S fyrir efni og vinnu. S mótmælti ýmsum liðum efnisreikningsins. Þrátt fyrir það hófst J ekki handa um öflun gagna til stuðnings kröfu sinni, fyrr en eftir að héraðsdómur var genginn. Þar sem S kom ekki fyrir dóm í Hæstarétti, þótti J ekki geta komið þar að nýjum gögnum til sönnunar kröfunni 345
- Bilaverkstæðið A tók að sér málningu og viðgerð á bíl B. Er viðgerð var lokið, galt B eftirstöðvar viðgerðarkostnaðar, en gerði þann fyrirvara, að farið yrði yfir vinnulista aftur og reikningurinn leiðréttur, ef skekkja fyndist. Eftir að B hafði fengið sundurliðun á reikningnum, lét hann dómkvadda menn meta kostnað af viðgerð og málningu. Þar sem matsupphæðin var að miklum mun lægri en reikningur A, var A dæmt að endurgreiða B mismuninn 528

Verzlun.

- L átti rétt á umboðssölulaunum fyrir milligöngu um sölu á skinnavöru til Sviss fyrir Þ heildsala. Deilt var um upphæð launanna. Verzlunarráð Íslands taldi sölulaunin vera hæfilega ákveðin 2% af söluverði vörunnar, og var það lagt til grundvallar. L voru dæmd umboðssölulaun af öllu upphaflegu söluverði vörunnar án tillits til afsláttar, sem Þ kvaðst síðar hafa orðið að gefa kaupanda vegna galla á vörunni 224
- Framkvæmdastjóri og skrifstofustjóri h/f X sæta refsingu fyrir rangar skýrslur til verðlagsstjóra í sambandi við verðlagningu á olíuvöru. Framkvæmdastjórinn einnig talinn sekur um brot á ákvæðum um verðlag í lögum nr. 70/1947. Framkvæmdastjóri h/f Y, sem hafði samstarf við h/f X um vörsölu, var sýknaður af ákæru um brot á verðlagsákvæðum nefndra laga. H/f X og h/f Y dæmt að greiða in solidum til ríkissjóðs ólöglegan ágóða vegna of hárrar álagningar á vöruna 244
- A átti lögheimili í Kópavogi, en rak verzlun í Reykjavík, sem

þar var skrásett. Var A gert að greiða útsvar til Reykjavíkurbæjar vegna atvinnurekstrarins	622
Vélaverzlunin F keypti járnvörur af h/f M. F krafðist síðar riftunar á kaupunum vegna galla á vörunni. F var kunnugt, þegar kaup gerðust, að varan var ekki ný frá verksmiðju, heldur af birgðum, sem her Bandaríkjanna hafði skilið eftir á Ítalíu og þar hafði legið árum saman. F hafði og séð sýnishorn af vörunni, en talið var, að varan hefði í heild verið nokkuð lakari en sýnishornin bentu til. Krafa um riftun var ekki tekin til greina, en F dæmdur nokkur afsláttur frá kaupverði	665

Vettvangsmál.

Mál, sem rekið hafði verið fyrir landamerkjadómi, var ómerkt í Hæstarétti og vísað frá héraðsdómi, með því að sækjanda málsins skorti aðild til að gera kröfu um ákvörðun landamerkja	75
Mál út af veiðirétti í vötnum á afrétti rekið sem vettvangsmál	108
Áfrýjað var máli, þar sem gerð hafði verið krafa um riftun á yfirlandskiptagerð. Hæstiréttur ómerkti málið, með því að það var þannig lagað, að nefna hefði átt samdómendur samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919	481

Vextir.

Krafizt 6% ársvaxta og þeir dæmdir — 3, 25, 88, 138, 151, 224, 334, 345, 348, 372, 383, 386, 390, 397, 427, 437, 443, 457, 471, 501, 523, 528, 561, 586, 616, 633, 643, 651, 665, 700, 708	
Vextir dæmdir frá stefnudegi	25, 88, 457, 616, 643, 700, 708
Vextir dæmdir frá næstu áramótum eftir að krafa stofnaðist	151, 345
Vextir dæmdir af björgunarlaunum frá þeim degi, er björgun lauk	397
Í skaðabótamáli út af slysi voru vextir dæmdir frá þeim degi, er slys gerðist	397, 437, 561
Í máli til endurheimtu ofgreiddrar fjárhæðar voru vextir dæmdir frá þeim degi, er greiðsla hafði verið innt af hendi	528, 633, 665
Vextir dæmdir af kröfu, frá því að henni var lýst í bú, enda þótt vaxta væri krafizt frá fyrri tíma	471
Vextir dæmdir af skuld, frá því að hún féll í gjalddaga	224, 427, 443
Vextir dæmdir samkvæmt kröfu þar um, með því að upphafstíma þeirra var ekki sérstaklega andmælt ..	3, 138, 334, 383, 386, 390, 523, 586
Aðiljum gert að greiða upptækan ólöglegan ágóða með 6% ársvöxtum frá þeim degi, er brot var framið, enda þótt vaxta væri ekki sérstaklega krafizt í ákæruskjali	244
E var krafinn um viðbótartollgjald af vörum samkvæmt úrskurði endurskoðunardeildar Fjármálaráðuneytisins, með	

því að vörurnar höfðu verið rangt tollflokkaðar í upphafi. Var honum dæmt að greiða viðbótartollinn ásamt 6% ársvöxtum frá því að lögtaksgerð hófst, enda þótt ekki sé getið um vexti af tollkröfum í 29. gr. tolllaga nr. 63/1937 501

Viðskiptatilkynningar. Sjá tómlætisverkanir.

Vinnusamningar. Sbr. verksamningar.

Bátaútvegsmönnum voru með stjórnarráðstöfun veitt sérstök gjaldeyrisfríðindi til aukningar á verði fyrir útfluttar fiskafurðir. Hafði E, sem gerði út bát frá Vestmannaeyjum, framselt gegn gjaldi fríðindi þau, sem komu í hlut bátsins. Vélstjóri, sem ráðinn var á bátinn gegn hlutdeild í afla, sem hann átti samkvæmt kjarasamningi að fá sama verð fyrir og útgerðarmaður, talinn eiga rétt til að fá tiltölulegan hlut af gjaldi því, sem E hafði hlotið fyrir gjaldeyrisfríðindin	3
A, sem ráðizt hafði á fiskibát B, sækir hann um eftirstöðvar stýrimannslauna, kauptryggingar o. fl. Var B dæmt að greiða kröfuna, enda var staðhæfing hans um, að A hefði gefið upp kröfuna, ekki tekin til greina	151
Útgerðarfyrirtækinu A dæmt að greiða B, háseta á togara þess, eftirstöðvar hásetalauna. Kjarasamningur skýrður	337
Útgerðarfélagi dæmt að greiða eftirstöðvar hásetalauna og skipstjórалаuna	383, 386

Vitni.

Úrskurður héraðsdómara í opinberu máli um heitfestingu vitnis ómerktur í Hæstarétti vegna formgalla	11
Árekstur varð milli bifreiða A og B. A var einn í sinni bifreið, en í bifreið B var einn farþegi, E. Bar hann, að bifreið B hefði verið að fullu stöðvuð, er árekstur varð. Þrátt fyrir þenna framburð E, sem var eiðfestur, þótti þó ekki sannað, að bifreiðin hefði verið stöðvuð	25
Kona leigði út herbergi í húsi sínu til einnar nætur í einu, aðallega erlendum hermönnum, sem höfðu stúlkur í fylgd með sér. Var hún ákærð fyrir brot á 206. gr. laga nr. 19/1940. Í málinu báru tvær stúlkur, að þær hefðu nokkrum sinnum fengið ásamt karlmönnum gegn gjaldi afnot herbergis hjá ákærðu og haft þar samfarir. Var sök ákærðu talin sönnuð	47
Í samskonar máli og að ofan greinir gegn annarri konu, sem leigði erlendum hermönnum herbergi til einnar nætur í einu, voru sjö stúlkur, sem oft höfðu dvalizt þar í fylgd með hermönnum, spurðar um, hvort samfarir hefðu átt sér	

- stað í herberginu. Ein neitaði að svara spurningunni, tvær kváðust ekki hafa haft samfarir við fylgdarmenn sína, en fjórar könnuðust við, að samfarir hefðu átt sér stað, ein þeirra tók þó þann framburð aftur, eftir að héraðsdómur gekk. Ákærða var dæmd sek um brot á 206. gr. laga nr. 19/1940 53
- P féll af bílpalli við uppskipunarvinnu og meiddist. Sótti hann atvinnurekandann, S, um skaðabætur. Samkvæmt skýrslu verkstjóra S varð slysið með þeim hætti, að timbur, sem hlaða átti á bílinn, rakst í P og felldi hann af pallinum. Var aðiljaskýrsla P á sömu leið. S, sem ekki hafði látið rannsókn fara fram út af slysinu, var, þrátt fyrir mót-mæli hans, talinn bera fóbótaábyrgð á slysinu 88
- A var notarialvottur, er B gerði erfðaskrá sína. Eftir lát B reis deila um gildi erfðaskrárinnar, og var A þá kvaddur vættis. Í erfðaskránni var A tilnefndur skiptaforstjóri, og auk þess hafði hann sérstakra hagsmuna að gæta samkvæmt ákvæðum skrárinnar. Af þessum sökum var honum ekki talið heimilt að heitfesta skýrslu sína fyrir dómi 95
- Í opinberu máli var að því fundið, að héraðsdómari hefði ekki prófað vitni nægilega sjálfstætt, heldur hafið dómpróf með upplestri lögregluskýrslna, andstætt fyrir mælum 73., 75. og 77. gr. laga nr. 27/1951 143
- Í máli út af líkamsárás, sem J veitti Á og T á götu í Reykjavík að næturlagi, báru ýmsir sjónarvottar vætti um árássina og atvik að henni 159
- Í kærú máli var frestur veittur til vitnaleiðslu 184
- Í rannsókn opinbers máls út af okri o. fl. kvaðst H héraðsdómslögmaður hafa keypt víxla með afföllum fyrir hönd ónafngreindra manna. Neitaði hann að skýra frá nöfnum kaupenda og taldi sig bundinn þagnarskyldu við þá. Hæstiréttur taldi afstöðu H til kaupendanna vera slíka, að hann væri ekki bundinn þagnarskyldu gagnvart þeim 239
- J hafði selt víxil fyrir konuna B, að fjárhæð kr. 30.000.00. B kvað J aðeins hafa skilað sér kr. 9000.00 af andvirðinu og kærði J fyrir fjárdrátt. Í refsímáli gegn J bar B fram skaðabótakröfu að fjárhæð kr. 24.014.00. Í því máli hélt J því fram, að hann hefði greitt B andvirði víxilsins að fullu, en B staðfesti þann framburð sinn með eiði, að hún hefði aðeins fengið kr. 9000.00 390
- Þegar komið var að bifreið, sem laskazt hafði mjög í árekstri við mannlausa bifreið á götu í Reykjavík að næturlagi, var J þar í grenndinni mjög ölvaður. Hann kvaðst ekki muna, hvort hann hefði ekið bifreiðinni, en taldi það líklegt. B, sem var farþegi í bílnum og sat í aftursæti, hafði slasazt við áreksturinn. Hann kvað J hafa ekið bílnum.

Pótti sannað með framburðum þessum og af öðrum atvikum málsins, að svo hefði verið	406
A féll út af palli vörubifreiðar og beið bana. Ýmis vitni, þar á meðal eiginkona A, sem voru með A á palli bifreiðarinnar, bera um ökuhraða og atvik að slysinu	461

Víxilmál.

Í víxilmáli hélt varnaraðili því fram, að hann hefði samþykkt og afhent víxilinn til greiðslu á andvirði verðmætis, sem reynzt hafi gallað, og hafi sóknaraðili átt þátt í því að blekkja hann um kaupin. Þessi vörn komst ekki að í víxilmáli, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936	64
Í héraði var synjað um frest í víxilmáli. Víxilskuldari kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Sýnt þótti, að kært væri í því skyni einu að afla ólögðs frests í málinu, og var kæranda því gert að greiða 500 kr. sekt til ríkissjóðs samkvæmt 188. gr. laga nr. 85/1936	97, 99
Varnaraðili í víxilmáli hélt því fram í héraði, að víxileigandi hefði fallizt á að lækka víxilfjárhæðina. Þessi vörn komst ekki að í víxilmáli, sbr. 188. gr. laga nr. 85/1936	550
Er víxilmál skyldi flytja í Hæstarétti, æskti varnaraðili frests til að leggja fram ný gögn. Var synjað um frestinn	571
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms í víxilmáli skotið til Hæstaréttar, en staðfest þar	591, 631

Þagnarskylda. Sjá vitni.

Þinglýsing. Sjá traustnám.

Þjófnaður.

A var ölvaður á ferð um götur Reykjavíkur að nóttu til. Hitti hann þá B, næturvörð í verksmiðju. Eftir að þeir höfðu talast við um stund, sinnaðist þeim samkvæmt skýrslu A út af úri, sem A hafði meðferðis. A greiddi B þá höfuðhögg, og féll B meðvitundarlaus til jarðar. A tók síðan peningaveski B og hvarf á brott með það. A var ákærður fyrir rán, en til vara fyrir þjófnað. A neitaði því, að honum hefði komið til hugar að taka veski B, fyrr en eftir að hann hafði barið hann til jarðar. Var sú frásögn lögð til grundvallar, og A dæmd refsing fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940	143
J og S voru á ferli á götu í Reykjavík að næturlagi, báðir ölvaðir. Hittu þeir Á og T, sem einnig voru drukknir. Kom til ryskinga, og barði J þá Á og T, unz þeir lágu meðvitundarlausir eða meðvitundarlitlir á götunni. S stakk þá	

upp á því við J, að þeir tækju peninga úr veski T, og samþykkti J það. Eftir að S hafði tekið peningana, hurfu þeir J og S af staðnum. Þeir voru báðir ákærðir fyrir rán, en til vara fyrir þjófnað. Gegn neitun þeirra þótti ekki sannað, að þeir hefðu haft í hyggju að taka peningana, fyrr en eftir að J hafði barið T til jarðar. Voru þeir því sýknaðir af ákæru um rán, en dæmd refsing fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940 159

Ærumeiðingar.

Eftir að bæjarráð Reykjavíkur hafði sagt öllum vagnstjórum Strætisvagna Reykjavíkur upp starfi, skyldi E, forstjóri Strætisvagna Reykjavíkur, gera tillögur um endurráðning- ar. Lét hann þá framkvæma svonefnt „hæfnismat“ á vagn- stjórunum án vitundar þeirra eða samþykkis. Samkvæmt því var vagnstjórunum skipað í 3 hæfnisflokka, þ. e. úr- valsflokk, I. flokk og II. flokk. Skýrði E bæjarráði frá niðurstöðu þessarar flokkaskipunar. Vagnstjórinn K, sem skipað hafði verið í II. flokk, höfðaði meiðyrðamál gegn E og krafðist í sama máli skaðabóta af Reykjavíkurbæ fyrir álitsspjöll. Talið var, að E hafi verið heimilt að gera bæjarráði grein fyrir, í hvaða atriðum hann teldi einstök- um vagnstjórum áfátt í starfi sínu, en hins vegar sé engin vissa fyrir því, að hæfnismatið hafi verið framkvæmt á hlutlausum og öruggum grundvelli, og engin rök færð fyrir því, að rétt hafi verið að skipa K í II. flokk. Verði slíkt að teljast niðrandi fyrir K, sem haft hafði akstur strætis- vagna að aðalstarfi og löggildingu til að stunda bifreiða- kennslu. Samkvæmt þessu var krafa K um ómerkingu ummælanna tekin til greina, en refsikrafan var fyrnd, er mál var höfðað. Skaðabótakrafa K var ekki tekin til greina, enda enginn skaði sannaður 367

Harðyrði málflytjenda í garð gagnaðiljanna átalín, en ekki þótti næg ástæða til að ómerkja þau 471

Í dagblaði var í ýmsum tölublöðum farið mjög hörðum orðum um Ó í sambandi við refsidóm, er hann hafði sætt í Noregi. Ó höfðaði mál gegn S, ritstjóra blaðsins, og krafðist refs- ingar, ómerkingar ummæla, fjárhæðar til birtingar dóms í málinu og skaðabóta fyrir álitsspjöll. Þegar virt voru af- brot þau, sem Ó hafði gerzt sekur um samkvæmt hinum norska dómi, þótti ekki ástæða til að refsa fyrir ummælin. Ómerkingarkröfu var og hrundið, að tveimur ummælum undanteknum. Krafa um greiðslu fjárhæðar til birtingar dóms var ekki tekin til greina, og skaðabótakröfunni var einnig hrundið. Ó var dæmt að greiða málskostnað fyrir báðum dómum 540

Ættarjarðir.

- D hafði árið 1949 afhent S, syni sínum, jarðarhluta upp í væntanlegan arf. Eftir lát D krafðist S þess, að verð jarðarhlutans yrði við skipti á búi D ákveðið eftir reglum um ættarjarðir í lögum nr. 116/1943. Þessari kröfu var hrundið, með því að engin sala hafði fram farið, heldur aðeins greiðsla upp í væntanlegan arf, sem sætti reglum 13. gr. erfðalaga nr. 42/1949 325

Örorka.

Örorkubætur dæmdar:

- 62 ára verkamaður hælbrotnaði á báðum fótum. Eftir að brot voru gróin, átti hann mjög erfitt um gang vegna stirðleika og þrauta í öklaliðum. Varanleg örorka metin 75%. Örorkubætur dæmdar kr. 75.000.00, en auk þess hafði hann hlotið dagpeninga og rétt til örorkulífeyris frá Tryggingastofnun ríkisins, sem samtals var metið á kr. 19.901.00 88
- A barði G högg í höfuðið, og hlaut G vefræna truflun á heila. Örorka frá 24. maí til 1. júlí 1950 metin 100%, og frá 1. júlí 1950 til 31. ágúst 1953 85%, en varanleg örorka ekki metin. Örorkubætur fyrir nefnt tímabil dæmdar kr. 80.565.00 143 ágúst 1953 85%, en varanleg örorka ekki metin. Örorkubætur fyrir nefnt tímabil dæmdar kr. 80.565.00 143
- 46 ára verkakona hælbeinsbrotnaði á hægri fæti. Varanleg örorka metin 18%. Örorkubætur dæmdar kr. 42.000.00 372
- 29 ára bifreiðarstjóri hlaut brot á vinstra fæti. Varanleg örorka metin 15%. Örorkubætur metnar kr. 80.000.00, en þá tekið tillit til meiri örorku fyrstu tvö árin eftir slysið .. 561